

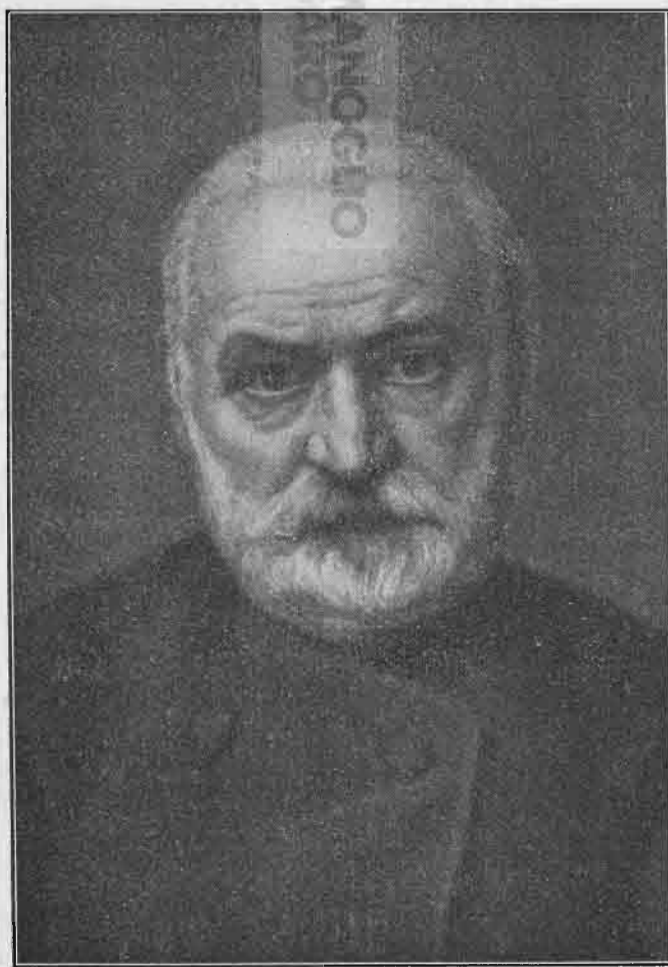
ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ — ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΑ — ΡΗΤΟΡΕΣ ΚΑΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ — ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΗΣ ΠΟΙΗΣΕΩΣ
ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΟΥ ΠΕΖΟΥ ΛΟΓΟΥ — ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΕΞΕΛΙΞΙΣ — ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Νὰ ἀποφανθῆ τις ἐπακριβῶς κατὰ πόσον ἡ πνευματικὴ παραγωγή τοῦ ΙΘ' αἰῶνος ὑπῆρξεν ὑπὸ ἔποψιν ποιότητος ἀνωτέρα ἢ κατωτέρα ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν διανοητικὴν παραγωγὴν τῶν προηγουμένων ἑκατονταετηρίδων, δύσκολον εἶναι ἴσως, εἶναι ὁμως τούναντίον πολὺ εὐκόλον νὰ ὀρίσῃ ὅτι ὑπερέτησε πάσας τὰς ἄλλας ἑκατονταετηρίδας ὑπὸ ἔποψιν ποσότητος, τοσοῦτον πολὺ, ὥστε πᾶσα σύγκρισις καθίσταται ἀδύνατος. Τὰ αἷτια τῆς πλουσιωτάτης ταύτης συγκομιδῆς πρέπει νὰ ζητηθῶσιν ἀφ' ἑνὸς μὲν ἐν τοῖς πολιτικοῖς γεγονόσι τοῦ τέλους τῆς ΙΗ' ἑκατονταετηρίδος, ἀπερ' ἐπήνεγκον σπουδαιοτάτην ἐξέλιξιν ἰδεῶν καὶ ἐδημιούργησαν ἄμιλλαν μεταξὺ τῶν διαφόρων κοινωνικῶν τάξεων ἐκάστης χώρας, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐν ταῖς θαυμασίαις ἐφευρέσεσι τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν, αἵτινες ἄρδην ἀνέτρεψαν τοὺς ὅρους τῆς συγκοινωνίας καὶ σπουδαίως ἐτροποποίησαν τὸ ἐν γένει βιοτικὸν καθεστῶς τῆς ἀνθρωπότητος. Ἡ ἐν Ἀγγλίᾳ κίνησις τῆς ΙΖ' ἑκατονταετηρίδος περιορίσθη εἰς τὰς δύο μεγαλονήσους τοῦ Ἠνωμένου Βασιλείου καὶ διατηρήσασα τὸ περίβλημα ἀρχαίων τύπων καὶ ἀρχαίων ἐθίμων δὲν διέσπειρε τὸ πνεῦμα αὐτῆς ἐκεῖθεν τῆς Μάγχης· ἀλλὰ τὰ ἐν Γαλλίᾳ γεγονότα τοῦ τέλους τῆς ΙΗ' ἑκατονταετηρίδος, καίτοι παραφόρως καὶ τραχέως ἐκδηλωθέντα, δὲν ἠδυνήθησαν νὰ δημιουργήσωσι μόνιμον καθεστῶς, ἐπέδρασαν ὁμως πέρα τῶν ὁρίων τῆς χώρας. Οἱ μεγάλοι πόλεμοι, οἱ προκληθέντες ἐκ τῆς φιλοδοξίας καὶ κατακτητικῆς βουλιμίας Ναπολέοντος τοῦ Α', οἱ ἐπὶ δεκαπενταετίαν τὴν Εὐρώπην ἄπασαν ἀναστατώσαντες, συνετέλεσαν εἰς γνωριμίαν τῶν ἀνταγωνιζομένων, ἐν μέσῳ δὲ τοῦ βρόμου τῶν τηλεβόλων συνετελέσθη ἀδιόρατος πνευματικὴ ἐπιμιξία τῶν ἀντιμαχομένων. Οὕτω τὸ γαλλικὸν πνεῦμα εὗρισκε σύμμαχον, ἐν μὲν

τῆ γερμανικῇ κοινωνίᾳ τὰς διαταραχθείσας ἤδη συνειδήσεις ἐκ τῶν γερμανῶν φιλοσόφων τοῦ ΙΗ' καὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ ΙΘ' αἰῶνος, ἀλλαχοῦ δὲ εἴτε τὰ ἰδιαίτερα συμφέροντα τῶν λαῶν, ὡς συνόλων, εἴτε τοὺς πόθους τῶν περιφρονουμένων τέως κοινωνικῶν τάξεων καὶ τὸ πνεῦμα τοῦτο καθίστατο πανευρωπαϊκόν, καὶ ἐν τέλει ἐδημιούργησε νέαν τάξιν πραγμάτων ἐν τῇ ἐσωτερικῇ ὀργανώσει τῶν μεγάλων εὐρωπαϊκῶν ἐπικρατειῶν. Τὸ μετὰ πατάγου καταπεσὸν φεουδικὸν σύστημα, ἡ βελτίωσις τῶν ὁρῶν τῆς ὑπάρξεως ἑκατομμυρίων ἀγροτῶν, αἴφνης συγκινηθέντων διὰ παλμῶν ἀγνώστου τέως φιλοδοξίας, ἡ ἀρξαμένη ἄμιλλα μεταξὺ τῶν κοινωνικῶν στρωμάτων πρὸς κατάκτησιν ἐπιρροῆς, πάντα ταῦτα ὑπῆρξαν αἷτια νέας πνευματικῆς ἐξελίξεως. Ἡ ἐκπαίδεσις τοῦ λαοῦ, περὶ ἧς ἄλλοτε οὐδαμῶς ἢ ἐλάχιστα ἐμερίμνων, ἐν ἀπωτέροις δὲ χρόνοις καὶ ἀντέδρων κατ' αὐτῆς, κατέστη κυριωτάτη φροντίς τῶν κυβερνώντων καὶ εἰς τὰς χιλιάδας τῶν παιδευτηρίων, ἅτινα ἰδρύθησαν, ἑκατομμύρια τέκνων τοῦ λαοῦ εἰσώρμησαν ἵνα ἀποκτήσωσι τὰ ἀπαραίτητα πρὸς τὴν πάλιν τοῦ βίου στοιχεῖα. Καίτοι ἀπὸ τοῦ ΙΒ' αἰῶνος ἀριθμεῖ ἡ ἱστορία τὴν ὑπαρξιν πανεπιστημίων, πρώτου ἰδρυθέντος τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Βουλόγνης ἐν Ἰταλίᾳ τῷ 1111

Βίκτωρ Οὐγκώ

καὶ εἶτα τὸ τῶν Παρισίων τῷ 1200, τῆς Τουλούσης τῷ 1225, τοῦ Μονπελιέ τῷ 1284 ἐν Γαλλίᾳ, τοῦ τῆς Ὁξφόρδης τῷ 1206 καὶ τῆς Κανταβριγίας τῷ 1229 ἐν Ἀγγλίᾳ, τὸ τῆς Νεαπόλεως τῷ 1224, τῆς Παδοῦης τῷ 1228 καὶ τῆς Ρώμης τῷ 1245 ἐν Ἰταλίᾳ, τῶν γερμανικῶν πανεπιστημίων ἰδρυθέντων ἀπὸ τοῦ ΙΔ' αἰῶνος καὶ κατόπιν, καίτοι ἀπὸ τῶν μέσων τῆς ΙΗ' ἑκατονταετηρίδος παρατηρεῖται πνευματικὸς ὄργασμός, δι' οὗ συμπληροῦται ἡ πνευματικὴ ὄθησις, ἡ δοθεῖσα κατὰ τὰ μέσα τῆς ΙΕ', ἐν τούτοις εἶναι γεγονὸς ἐκτὸς πάσης ἀμφισβητήσεως ὅτι ἡ πνευματικὴ κίνησις τοῦ ΙΘ' αἰῶ-

νος ἔχει ὅλως ἰδιάζοντα καὶ ἐξαιρετικὸν χαρακτήρα. Ὅπως λοιπὸν ἡ ἐφεύρεσις τῆς τυπογραφίας, συμπύπτουσα μετὰ τῆς προκληθείσης ἐν πάσῃ τῇ Ἑσπερίᾳ σπουδῆς καὶ μελέτης τῶν μεγάλων συγγραφέων τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος, καὶ μετὰ τῆς ἐφευρέσεως τῆς πυρίτιδος, τῆς ἀνακαλύψεως τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς ὁδοῦ τῶν Ἰνδιῶν ἀνοίγει μεγάλην περιόδον τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἀνθρωπότητος, τὴν τῆς Ἀναγεννήσεως, οὕτω ἡ μεγάλη πολιτικὴ κίνησις τῶν ἀρχῶν τοῦ ΙΘ' αἰῶνος, ἡ καταλήξασα, οὐχὶ ἄνευ μεγάλης ἀντιδράσεως, εἰς νέαν διαμόρφωσιν τοῦ ἐσωτερικοῦ ὀργανισμοῦ τῶν ἐπικρατειῶν, σύγχρονος περίπου γενομένη μεγάλου πνευματικοῦ ὀργασμοῦ καὶ θαυμασίων ἐφευρέσεων καὶ ἀνακαλύψεων τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν καταναγάζει τὰς ἀπαρχὰς νέας καὶ μεγάλης ἱστορικῆς περιόδου.

Ἐκ τῆς ἀμίλλης τῶν κοινωνικῶν τάξεων, αἵτινες αἴφνης κατῆλθον εἰς τὴν παλαιστραν, ἄμεσον ἐπῆλθεν ἀποτέλεσμα κατὰ τὰς πρώτας δεκαετηρίδας τοῦ αἰῶνος ἡ μεγάλη ἐπαύξηση τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐγγραμμάτων· ὅτε δὲ ἀπεδείχθη ὅτι ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ ἀτμοῦ ὡς κινητηρίου δυνάμεως τροποποιεῖ τοὺς ὄρους τῆς θαλασσίας καὶ τῆς διὰ ξηρᾶς συγκοινωνίας, ὅτε αἱ ἀποστάσεις ἐβραχύνθησαν τόσον, ὅσον ἀδύνατον ἦτο νὰ φαντασθῶσιν αἱ ἀποικίοντα τῶν ἀνθρώπων γενεαί, ὅτε ὁ ἠλεκτρισμὸς ἤρξατο ἀποδεικνύων τὰ θαυμάσια αὐτοῦ ἀποτελέσματα καὶ ἡ ἐφεύρεσις τοῦ Μόρς, μεταδιδούσα ἐντὸς δευτερολέπτων τὰ γεγονότα ἀπομεμακρυσμένης χώρας εἰς πάσας τὰς ἐπιλοίπους, τότε τὸ γινώσκειν γράμματα ἐγένετο ὄρος ὑπάρξεως καὶ ζήτημα ἄρτου. Εἰς τὴν ἀμίλλαν τῶν κοινωνικῶν τάξεων πρὸς ἀλλήλας προσετέθη ἡ ἀμίλλα ἐθνῶν πρὸς ἔθνη, ὀργασμὸς διαγωνισμοῦ πνευματικοῦ, ἐμπορικοῦ καὶ βιομηχανικοῦ. Οὕτω καθ' ἅπασαν τὴν ἑκατονταετηρίδα διηνεκῶς ἐπηύξανεν ὁ τῶν ἐγγραμμάτων ἀριθμὸς, τὸ δὲ γεγονὸς τοῦτο ἐξηγεῖ τὴν μεγάλην ποσοτικῶς πνευματικὴν παραγωγὴν, τὴν χαρακτηρίζουσιν ἰδιαζόντως τὴν ΙΘ' ἑκατονταετηρίδα. Μέχρις αὐτῆς συγγραφεῖς ἐξ ἐπαγγέλματος ἦτό τι ἄγνωστον· ἀλλὰ κατὰ τὸν ΙΘ' αἰῶνα ὁ μέγας ἀριθμὸς τῶν ἐγγραμμάτων τάξεων, αἱ νέαι πνευματικαὶ ἀνάγκαι, αἱ δημιουργηθεῖσαι ἐκ τῆς μετατροπῆς τοῦ βιοτικοῦ συστήματος, ἡ καταλαβοῦσα πᾶσαν τὴν πεπολιτισμένην ἀνθρωπότητα βουλμία ἀναγνώσεως πρὸς διδασκαλίαν ἢ τέρψιν, πρὸς μάθησιν νέων εἰδήσεων ἢ πρὸς ἐπαύξησης γνώσεων ποικίλων ἐδημιούργησαν πολυἀριθμον τάξιν συγγραφέων ἐξ ἐπαγγέλματος, πορίζομένων τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἐκ τοῦ καλάμου αὐτῶν. Οὕτω καὶ τὰ βιβλία ἤρξαντο διεπόμενα ὑπὸ τοῦ ἐμπορικοῦ νόμου τῆς παραγωγῆς καὶ τῆς ζητήσεως, ἀπετέλεσαν μέγα βιομηχανικὸν εἶδος, ἐνόσφ δὲ ἡ ζήτησις ἐπηύξανε, κατ' ἀναλογίαν ἐπηύξανε καὶ ἡ παραγωγή, ἕως ὅτου κατὰ τὰ τέλη τῆς ἑκατονταετηρίδος σχεδὸν ἤρξατο ὑπερτεροῦσα τῆς ζητήσεως ἡ παραγωγή, ἐπενεγκοῦσα κρίσιν τινὰ τῇ ἐν γένει ἐμπορείᾳ τῶν βιβλίων. Ἡ δημιουργηθεῖσα αὕτη μεγάλη τάξις τῶν ἐξ ἐπαγγέλματος συγγραφέων ὑπῆρξε φυσικῶς καὶ κατ' ἀνάγκην πολυγράφος, διότι ἕκαστος αὐτῶν, μὴ ἔχων ἕτερον βιοποριστικὸν ἐπάγγελμα, ὤφειλε διὰ συνεχοῦς πνευματικῆς παραγωγῆς εἴτε ἐν ἐφημερίσιν καὶ περιοδικοῖς ἐργαζό-

μενος εἴτε συγγράφων καὶ ἐκδίδων βιβλία νὰ πορίζεται τὰ πρὸς τὸ ζῆν, ὁ λόγος δ' οὗτος ἐξηνάγκαζεν αὐτὸν συνεχῶς νὰ παράγῃ πρὸς διατήρησιν καὶ ἐπαύξησης τῆς δημοτικότητος αὐτοῦ. Πλὴν τῶν ἄλλων ἀνταγωνιστῶν, ἐφοβεῖτο καὶ τὴν λήθην τοῦ δημοσίου ὡς τὸν τρομερώτατον πάντων. Φυσικῶς ἐκ τῆς καταστάσεως ταύτης, ἐκ τῆς ἀμίλλης, ἐκ τοῦ πολλοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀνταγωνιζομένων, προέκυψαν καὶ ἄτοπα. Τὸ ἄκουσμα μεγάλων κερδῶν προνομιοῦχων τινῶν συγγραφέων, ἰδίως ἐν Ἀγγλίᾳ, Γαλλίᾳ καὶ Γερμανίᾳ, γενομένων ἑκατομμυριούχων, εἴλκυσε πρὸς σταδιοδρομίαν συγγραφῆς πληθὺν νέων πάντων μὴ κεκτημένων τὰ προσόντα τῆς ἐπιτυχίας· παρήχθησαν δ' οὕτω καὶ πολλὰ ἔργα ἀνάξια καὶ αὐτῆς τῆς ἐκτυπώσεως. Ἐπὶ πλέον τὰ ἀναφανέντα φιλολογικὰ συστήματα, αἱ ἀποκληθεῖσαι *σχολαί*, ἀνταγωνιζόμεναι πρὸς ἐπικράτησιν τῶν ἰδεῶν ἐκάστης, προεκάλεσαν λυσσώδεις φιλολογικὸς ἀγῶνας, ἐδημιούργησαν, οὕτως εἰπεῖν, φιλολογικὰ κόμματα ἔχοντα ἀρχηγούς καὶ ὑπαρχηγούς, κόμματα παλαίσαντα πολλάκις μετὰ μείζονος βιαιότητος καὶ ἐμπαθείας καὶ αὐτῶν τῶν πολιτικῶν κομμάτων τῶν κοινοβουλευτικῶν κρατῶν, παρήγαγον ὑποδιαίρεσις τῶν σχολῶν, τὰς λεγομένας *coteries*, φιλολογικὸς ὁμίλους, ἀποτελουμένους ἐξ ἀριθμοῦ τινος συγγραφέων παραδεχομένων τὰς αὐτὰς φιλολογικὰς ἰδέας καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀλληλοθαυμαζομένων, καὶ συνετέλεσαν ἵνα ἐπιπλεύσωσι καὶ διαφημισθῶσι συγγραφεῖς ἀνάξιοι τῆς ἐπιτυχίας αὐτῶν ἢ ἀποθάνωσιν ἐν λήθῃ, ἐν ἀπογοητεύσει καὶ πικρίᾳ, δόκιμοι τοῦ καλάμου χειρισταὶ ἄξιοι κρείσσονος τύχης. Ἡ δύναμις τοῦ τύπου, κραταιωθεῖσα κατὰ τὴν λήξασαν ἑκατονταετηρίδα, ἐξήσκησε μεγίστην ἐπίδρασιν καὶ ἐν τοῖς φιλολογικοῖς ζητήμασιν, ἡ δὲ ἐν ταῖς στήλαις τῶν ἐφημερίδων ἀναπτυχθεῖσα κριτικὴ, μὴ ὑψουμένη πάντοτε ὑπεράνω τῶν ἐμπαθῶν ἀνταγωνισμῶν, συνέτεινεν οὐχὶ σπανίως διὰ παραλόγου διαφημίσεως ἢ δυσφημίσεως ἄλλοτε εἰς κραταίωσιν ἀνυπάρκτου κατ' οὐσίαν φιλολογικῆς δόξης καὶ ἄλλοτε εἰς ἐκρίζωσιν φυομένης ἀναδενδράδος, ἣτις ἠδύνατο ν' ἀναδειχθῆ πλατύφυλλος πλάτανος. Ὑπάρχουσι πολλὰ τὰ σκανδαλώδη χρονικὰ ἐν τοῖς φιλολογικοῖς παρασκηνίοις τῶν διαρρυσάντων ἑκατὸν ἐτῶν, πολλαὶ δὲ μετριότητες ἐπέπλευσαν εἴτε διότι τρελλὴ διαφήμισις τῶν πρώτων αὐτῶν ἔργων συνετέλεσεν εἰς κέρδη μεγάλα, εἴτε διότι πατρόθεν ἢ ἐκ προικὸς ἐπορίσθησαν τὰ ἀναγκαῖα ὑλικά κεφάλαια, ἀπαραίτητα ἐν ἀνταγωνισμῶ καὶ πρὸς αὐτὴν ἔτι τὴν φιλολογικὴν ἐπιτυχίαν. Ὁ Ἀπολεσθεὶς Παράδεισος τοῦ Μίλτωνος ἠγοράσθη ἀντὶ τριάκοντα μόνον λιρῶν στερλινῶν ὑπὸ τοῦ ἐκδότου τῷ 1667 καὶ ἔτυχε ψυχρᾶς ὑποδοχῆς ὑπὸ τῆς τεταραγμένης ἔτι ἀγγλικῆς κοινωνίας ἕνεκα τῆς θυέλλης τοῦ Κρόμβελλ, οὗ γραμματεὺς ὑπῆρξεν ὁ μέγας ποιητής, ὅστις ἀπέθανεν ἐν πενίᾳ, μὴ ὑποπεύων κἂν τὴν ἐκ τοῦ ποιήματος ἐκείνου κτηθησομένην δόξαν, ἀποκαλυφθεῖσαν εἴκοσιν ἔτη μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Ἀδισσον. Τοιαύτης περιωπῆς ποιητικὸν ἔργον, ὡς τὸ τοῦ Μίλτωνος, θεωρούμενον ἐν τῶν ἀριστουργημάτων τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας, δὲν παρήγαγεν ἴσως ὁ ΙΘ' αἰὼν ἀλλὰ καὶ ἂν παρήγεν οὔτε θὰ ἠγοράζετο ἀντὶ τόσον εὐτελοῦς τιμῆς οὔτε ἴσως θὰ παρεγνώριζετο ἢ ἀξία

αὐτοῦ. Ἐν τούτοις εἶναι ἀναμφισβήτητον ὅτι κάλλιστα εἰς τὸ εἶδος αὐτῶν συγγράμματα καὶ παρεγνωρίσθησαν καὶ ἠγοράσθησαν ἀντὶ πινακίου φακῆς, ἐνῶ πολὺ μετριοτέρως αὐτῶν διεφημίσθησαν καὶ ἀπεκόμισαν κέρδη μεγάλα. Τὸ τραγικὸν τέλος τοῦ Θωμᾶ Σιάτερτον, τοῦ ποιητοῦ τοῦ *Δεωνίδα*, ἐκπνέοντος ἐν σπαρακτικῇ πενίᾳ ἐν μέσῳ Λονδίνῳ κατὰ τὰ τέλη αὐτῆς τῆς ΙΗ' ἑκατονταετηρίδος, ὑπέστησαν καὶ κατὰ τὸν ΙΘ' αἰῶνα, παντελῶς ἄγνωστοι ἀπομείναντες Σιάτερτον, ἐνταφιασθέντες μετὰ τοῦ σωροῦ τῶν κοινῶν. Καὶ ὅμως πολλαὶ στροφαι τοῦ δυστυχοῦς ἄγγλου ποιητοῦ ἔφθανον μέχρι τοῦ ὕψους τοῦ Ὀσσιανοῦ, τοῦ ἐκ βασιλικοῦ γένους ἰρλανδοῦ βάρδου τοῦ Γ' αἰῶνος, ὅστις, ἀπολέσας τὴν ὄρασιν, ἐτραγῶδει τὰς περιπετείας καὶ τοὺς πολέμους αὐτοῦ εἰς ραψωδίας, διατηρηθείσας ἐν τῷ γλωσσικῷ ἰδιώματι τῶν ὀρεινῶν τῆς Σκωτίας, ἐξ ὧν παραλαβὼν μετεποίησε καὶ παρέφρασε κατὰ τὰ 1762 ὁ ποιητὴς Μάκφερσον, ὁ πρῶτος γνωρίσας αὐτὸν τοῖς Ἄγγλοις καὶ ὀλίγου δεῖν ἰδιοποιούμενος τὴν δόξαν ἐκείνου. Ἄλλ' ἐν τῷ συνόλω αὐτῆς ἡ πνευματικὴ συγκομιδὴ τοῦ ΙΘ' αἰῶνος παρὰ τὰ ἄτοπα, τὰ προελθόντα ἐκ τοῦ μεγάλου ἀνταγωνισμοῦ, ἀποτελεῖ μεγαλοπρεπέστατον μνημεῖον τῆς διανοητικῆς ἐργασίας τῆς ἀνθρωπότητος.

* *

Εἰς τὴν μεγάλην ποσοτικῶς παραγωγὴν συνετέλεσε σπουδαίως καὶ ἡ ἀνάπτυξις τῆς δημοσιογραφίας. Ἡ ἀνθρωπότης εὐθύς ὡς ἔφθασεν εἰς περιωπὴν πολιτισμοῦ τινος ἠσθάνθη τὴν ἀνάγκην τοῦ μανθάνειν. Καὶ πρῶτον αἱ κυβερνήσεις τῆς ἀρχαιότητος ἐξεῦρον τρόπους πρὸς κοινοποίησιν τῷ λαῷ τῶν νόμων καὶ τῶν ἄλλων τῆς ἐξουσίας διατάξεων. Οὕτως αἱ Ἀθηναίαι καὶ ἡ Ρώμη τῶν ἀρχαίων χρόνων δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὅτι ἔρριψαν τὰ πρῶτα τῆς ἐπισήμου δημοσιογραφίας σπέρματα, ἐκ τῆς ἀνάγκης τῶν κυβερνήσεων ἐκείνων ὅπως ἀνακοινῶσι τοῖς λαοῖς τὰς ἀποφάσεις αὐτῶν. Ἄλλ' ἡ πρώτη ἐφημερίς, ἣτις δύναται νὰ διεκδικήσῃ τὰ πρωτεία, εἶναι ἡ ἐκδοθεῖσα ἐν Βενετίᾳ ὑπὸ τὸν τίτλον *Notizie Scritte* κατὰ τὸν μεταξὺ Τουρκίας καὶ Βενετίας ἀρξάμενον τῷ 1563 πόλεμον, ἀποκληθεῖσα *γαζέττα* ἐκ τοῦ ὁμωνύμου βενετικοῦ νομίσματος, ἀνθ' οὗ ἕκαστον φύλλον αὐτῆς ἐτιμᾶτο. Παρῆλθε δηλονότι μία καὶ πλέον ἑκατονταετηρὶς ἀφ' ὅτου ὁ

ἐκ Μαγεντίας Γουτεμβέργιος ἐφεῦρε τὴν τυπογραφίαν τῷ 1440, μέχρις ὅτου σκεφθῶσιν ὅτι ἡ μεγάλη ἐκείνη ἐφεύρεσις ἔδει νὰ ἔχη ὡς ἄμεσον ἀποτέλεσμα τὴν ἴδρυσιν ἐφημερίδων. Τὴν ἐμφάνισιν τοῦ πρώτου ἐκείνου δημοσιογραφικοῦ ὄργανου ἐν Βενετίᾳ ἐπικολούθησεν ἡ ἴδρυσιν ἐφημερίδων ἐν Ἀγγλίᾳ, Γαλλίᾳ, Ὀλλανδίᾳ καὶ Γερμανίᾳ καὶ ὀλίγον κατ' ὀλίγον πανταχοῦ τῆς Εὐρώπης. Ὁ θεὸς τῶν ἀρχαίων Ἑρμῆς, ὁ διαγγελεὺς καὶ ἀγγελιοφόρος τοῦ Διός, ὁ ἐπιφορτιζόμενος πολλάκις καὶ μετὰ παραδόξων καὶ λεπτεπιλέπτων ἀποστολῶν, ἐχρησίμευσε κατὰ προτίμησιν ὡς τίτλος τῶν πρώτων εὐρωπαϊκῶν ἐφημερίδων. Ἐν Λονδίνῳ τῷ 1588 ἐκδίδεται ὁ *Ἑρμῆς* τῆς Ἀγγλίας καὶ ἐν Παρισίοις τῷ 1605 ὁ *Ἑρμῆς* τῆς Γαλλίας. Φυσικῶς ἡ πρώτη ἑλληνικὴ ἐφημερίς, καίτοι ἐξεδόθη κατὰ τὸν ΙΘ' αἰῶνα, τῷ 1811, ἐν Βιέννῃ, ἀπεκλήθη *Λόγιος Ἑρμῆς* μετὰ τῆς προσθήκης τοῦ ἐπιθέτου, τοῦ δηλοῦντος τὴν εὐγενεστέραν ἐκ τῶν πολλῶν ἰδιοτήτων τοῦ χαριστάτου θεοῦ. Σὺν

Φρειδερίκος Σίλλερ

τῇ ἐμφανίσει τῶν πρώτων ἐφημερίδων προέκυψε, φαίνεται, ἀμέσως καὶ τὸ ζήτημα τοῦ ποσοῦ καὶ τοῦ μεγέθους τῶν δικαιωμάτων αὐτῶν. Τοιοῦτοτρόπως ὁ ποιητὴς Μίλτων ἐξέδωκεν ὀλίγον τι μετὰ τὰ ἐν Ἀγγλίᾳ θυελλώδη γεγονότα τοῦ 1660 τὸ πλήρες δυνάμεως ἔργον αὐτοῦ *Atheopagetica*, πραγματευόμενος ἀπὸ περιωπῆς τὸ ζήτημα τοῦ τύπου. Ἐκτοτε τοιαῦτα ζητήματα δὲν ἔπαυσαν ἀνακινούμενα καὶ ἡ ἱστορία τοῦ ἐν γένει τύπου εἶναι ἀρκούντως περιπετειώδης ἐκ τῆς ἀπόψεως ταύτης, κανονισμένης καὶ νῦν τῆς θέσεως τῶν ἐφημερίδων διὰ νόμων ἀναλόγως τῶν πολιτικῶν περιστάσεων καὶ τοῦ πολιτεύματος ἐκάστης χώρας. Αἱ πρῶται ὅμως ἐκεῖναι ἐφημερίδες, καὶ ἐν γένει αἱ τῶν τριῶν προηγουμένων ἑκατονταετηρίδων, διέφερον σπουδαίως τῶν σημερινῶν. Οὔτε ἡμερήσιαι ἦσαν, ἐκτὸς ἐλαχίστων κατὰ τὰ τέλη τῆς ΙΗ' ἑκατονταετηρίδος, οὔτε τόσον μεγάλα. Καὶ δὲν ὑπελείποντο μόνον κατὰ τὸ μέγεθος, ἀλλ' ὑπελείποντο πολὺ καὶ κατὰ τὸ ποιόν.

Ἰωάννης Γκαῖτε

Κατὰ τὸ 1788 ἰδρύθη ἐν Ἀγγλίᾳ ὑπὸ τοῦ Walter τὸ ἡμερήσιον φύλλον *Daily Universal Registrar*. Μετὰ 26 ἔτη, κατὰ τὸ 1815, ὁ ἐκδότης αὐτοῦ συνέλαβε πρωιμώτατα τὴν ἰδέαν τοῦ νὰ ἐπωφεληθῇ ἐκ τῆς ἀνακαλύψεως τοῦ ἀτμοῦ ὡς κινητηρίου δυνάμεως καὶ ἐφήρμοσεν αὐτὸν εἰς τὴν κίνησιν τῶν τυπογραφικῶν

πιστηρίων. Ταυτοχρόνως ἐσκέφθη ὅτι ὁ τίτλος τῆς ἐφημερίδος αὐτοῦ ἦτο λίαν μακρός, διὸ μετωνόμασεν αὐτὴν Times. Αὕτη εἶναι ἡ παγκοσμίου φήμης μεγάλη ἐφημερίς τοῦ ΙΘ' αἰῶνος, παρ' ἡμῖν γνωστὴ ὑπὸ τὸν τίτλον Χρόνος τοῦ Λονδίνου ἢ κατ' ἄλλους *Οἱ Καιροὶ* τοῦ Λονδίνου. Ἐπὶ τῆς πρώτης δεκαπενταετίας τοῦ αἰῶνος, ὅτε ὁ πόλεμος συνετάραττεν ὀλόκληρον τὴν Εὐρώπην, ἐκέκτητο πλοῖα πρὸς διαβίβασιν τῶν ἐκ τῆς ἠπείρου ἀνταποκρίσεων αὐτῆς. Ἡ ἐφεύρεσις τῶν τηλεγράφων καὶ ἡ ταχεῖα συγκοινωνία διὰ τῶν ἀτμοπλοίων καὶ σιδηροδρόμων μετέβαλον ἐπὶ πλέον τὴν ὅλην δημοσιογραφίαν. Πρῶτος ὁ λονδίνεος Χρόνος διώρισε μονίμους ἀνταποκριτὰς ἐν ταῖς μεγάλας πρωτευούσαις καὶ ἐν παντὶ ἐπικαίρῳ σημείῳ πρὸς συλλογὴν πληροφοριῶν. Μεγαλόσχημος καὶ πολύφυλλος μεταδίδει ἀγγέλματα ἐξ ἀπασῶν τῶν χωρῶν τοῦ κόσμου, ἀπτόμενος πάντων τῶν ζητημάτων διὰ τοῦ στρατοῦ τῶν συντακτῶν αὐτοῦ. Περὶ τὰ μέσα τοῦ αἰῶνος ἀνεφάνη νέα ἀγγλικὴ ἐφημερίς, ἀντίπαλος τοῦ Χρόνου, τὰ *Ἡμερήσια Νέα*, τὸ γνωστὸν ὄργανον τῶν Οὐίγων, φύλλον μεγαλόσχημον καὶ πολύφυλλον ὡς ἐκ τῶν παραρτημάτων αὐτοῦ, καταβιβάσαν τὴν τιμὴν ἐκάστου φύλλου κατὰ τὸ τρίτον, τοῦ Χρόνου τιμωμένου τριάκοντα ἑκατοστὰ τοῦ φράγκου. Εἴκοσι περίπου ἕτερα φύλλα συναγωνίζονται πρὸς τὰ ρηθέντα, ἀμιλλώμενα κατὰ τὸν διοργανισμόν καὶ ἠγοῦνται τῆς δημοσίας γνώμης τῆς Ἀγγλίας καὶ πολλάκις τοῦ κόσμου ὀλοκλήρου. Ἡ διάδοσις αὐτῶν εἶναι μεγάλη καὶ τινων ὑπερβαίνει τὰς 300 000 ἀντιτύπων ἡμερησίως. Πρὸς τὸ μεγαλεῖον τοῦ ἀγγλικοῦ τύπου ἀμιλλᾶται ὁ εἰς ἀγγλικὴν ὁμοίως, ἐκτὸς ἐξαιρέσεων τινων, ἐκδιδόμενος τύπος τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς. Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ αἰῶνος ἠριθμοῦντο διακόσιαι ἐφημερίδες καὶ νῦν ὑπολογίζονται εἰς δισχιλίαις περίπου αἱ ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτεῖαις ἐκδιδόμεναι ἡμερήσιαι, εἰς δώδεκα περίπου χιλιάδας αἱ ἐβδομαδιαῖαι καὶ εἰς τρισχιλίαις περίπου αἱ μηνιαῖαι. Ὁ *Κήρυξ τῆς Νέας Ὑόρκης* εἶναι ὁμοίως παγκοσμίως γνωστὸν φύλλον καὶ ὁ *Κόσμος τῆς Νέας Ὑόρκης* ἀμιλλᾶται κατὰ τὴν διάδοσιν πρὸς αὐτό. Τῷ ἀμερικανικῷ τύπῳ ὀφείλεται τὸ σύστημα τῶν *πευθῆνων* ἢ τῶν *ἐξαγγελῶν*, τοῦ στρατοῦ δηλονότι τῶν συνεργατῶν, οἵτινες τρέχουσι πανταχοῦ πρὸς συλλογὴν νέων, εἰσδύοντες εἰς τὰ ὑπουργεῖα, ἐπερωτῶντες τοὺς πολιτικούς ἀνδρας, ἐπισκεπτόμενοι τοὺς συγγραφεῖς, τοὺς ἠθοποιούς, τοὺς καλλιτέχνας, πᾶσαν προσωπικότητα οἰασδήποτε σταδιοδρομίας, συλλέγοντες πᾶσαν πληροφορίαν πολιτικὴν ἢ κοινωνικὴν, ἐμπορικὴν ἢ καλλιτεχνικὴν ἢ δικαστικὴν, τρέχοντες ἡμέραν τε καὶ νύκτα πανταχοῦ, ἐπιπίπτοντες ἐπὶ παντὸς δυναμένου νὰ παράσχη αὐτοῖς καὶ τὸ ἐλάχιστον νέον ἵνα παρατάξωσιν εἰδήσεις προωρισμένας νὰ ριφθῶσιν ἀναμῖξ εἰς βορὰν τοῦ ἀκορέστου μεγαθηρίου, ὅπερ καλεῖται *δημόσιον τῆς ΙΘ' ἑκατονταετηρίδος*.

Ὁ *πευθὴν* ἢ *ἐξάγγελος* (reporter) μετεφυτεύθη ἀπὸ τῆς Ἀμερικῆς εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ ἐνεκλιματίσθη ἐν πάσῃ χώρᾳ, ὅπου ὑπάρχει ἀκμαία δημοσιογραφία. Ὁ *πευθὴν* δὲν εἶναι κυρίως δημοσιογράφος, ἀλλ' εἶναι ἀπαραίτητον παρεπόμενον ἐκάστης ἐφημερίδος, ὁποῖα

διεμορφώθη κατὰ τὸν λήξαντα αἰῶνα. Εἶναι τὸ πρόσωπον, τὸ ἐπικοινωνοῦν πρὸς πάσας τὰς τάξεις καὶ τὸ κομίζον καθ' ἐκάστην εἰς τὸ ἥσυχον τῶν συντακτῶν γραφεῖον ἐπὶ τεμαχίου χάρτου τὸν θόρουβον, τὴν κίνησιν, τὰ σκάνδαλα, τὰς πτωχεύσεις, τὰς τελετὰς καὶ τὰς πανηγύρεις, τὰς πομπὰς καὶ τὰς ὑποδοχὰς, τὰ ἐγκλήματα καὶ τὰς αὐτοκτονίας, τὸν πολιτικὸν ἀνταγωνισμόν, ἀπήχησιν ἀπὸ τῶν παρασκηνίων τοῦ θεάτρου καὶ φήμας ἀπὸ τῶν παρασκηνίων τῶν βουλῶν, πᾶν ὅ,τι τέλος συμβαίνει ἐκτὸς τοῦ γραφείου, πᾶν ὅ,τι τελεῖται ἐν μέσῳ πολυθορύβου κοινωνίας μεγαλοπόλεως εὐρωπαϊκῆς ἢ ἀμερικανικῆς. Ὁ μὲν φέρει τὰ νέα ἀπὸ τῶν ὑπουργικῶν διαδρόμων ὁ ἄλλος καταφθάνει περίρρυτος ἰδρῶτι ἀπὸ θυελλώδους συνεδρίας τῆς βουλῆς, ἧς τὸ ἀποτέλεσμα ἀνήγγειλεν ἤδη τηλεφωνικῶς· ὁ τρίτος φέρει ἐν τῷ θυλακίῳ τὰς λεπτομερείας τῶν ἐνδυμασιῶν τῶν κυριῶν διπλωματικοῦ χοροῦ· ἔρχονται κατὰ δεκάδας ἐκ μυρίων διαφόρων μερῶν, ἐκ τῆς ἀστυνομίας φέροντες πλήρες δελτίον ἀστυνομικὸν μετὰ κλοπῶν καὶ δαρμῶν καὶ αὐτοκτονιῶν, ἀπὸ τοῦ λιμένος μετὰ ναυαγίων, συγκρούσεων, ἀφίξεων καὶ ἀναχωρήσεων, ἀπὸ τῶν συνοικιῶν πλήρεις μικρῶν χρονικῶν ἐνάρξεως πυρκαϊῶν, πτώσεως παιδίου, καταπατήσεως γέροντος ὑπὸ τοὺς πόδας τῶν ἵππων ἀμάξης, ἢ μεστοὶ τραγικῶν λεπτομερειῶν δράματος συζυγικῆς ἐκδικήσεως. Ἐκάστη μεγάλη ἐφημερίς τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς Εὐρώπης ἔχει πληθὺν τοιούτων. Τὸ κύριον αὐτῶν ἔργον εἶναι ἡ συλλογὴ τῶν εἰδήσεων καὶ πρὸς τοῦτο μηχανῶνται μυρία μέσα, διωκόμενοι δὲ πολλάκις ἀπὸ τῆς θύρας εἰσέρχονται ἀπὸ τοῦ παραθύρου καὶ ἐνίοτε καὶ ἀπὸ τῆς καπνοδόκης. Ἀπαιτεῖται καὶ εὐφυΐα καὶ ἰκανότης καὶ γνωριμίαι πολλαί, ἀλλὰ καὶ τόλμη οὐκ ὀλίγη. Ὁ ὀφθαλμὸς καὶ τὸ οὖς εἶναι πάντοτε ἐν ἐνεργείᾳ. Διατελοῦντες φυσικῶς εἰς σχέσεις πρὸς τοὺς ὑπαλλήλους τῶν διαφόρων κυβερνητικῶν γραφείων, ἐμφανιζόμενοι πανταχοῦ, ὅπου ὑπάρχει συνάθροισις τις, παρόντες ἐν πάσῃ τελετῇ, διατρέχοντες καθ' ἐκάστην τὰ δημόσια μέρη, θεωροῦνται ὑπὸ τοῦ πολλοῦ κόσμου, τοῦ ἀγνωστῶν τὸν ὄργανισμόν τῶν ἐφημερίδων, ὡς οἱ κατ' ἐξοχὴν δημοσιογράφοι, ὡς προσωπικότητες σημαίνουσαι, τοῦ λαοῦ συγγέοντος τὸ ἔργον τῆς ἀπλῆς συλλογῆς τῶν εἰδήσεων μετὰ τῆς κυρίας καὶ οὐσιαστικῆς ἀποστολῆς τῆς δημοσιογραφίας.

Ἀνώτερον εἶδος *πευθῆνων* εἶναι οἱ εἰδικοὶ ἐπὶ τῶν *συνεντεύξεων*, οἱ interviewer, ἀγγλοαμερικανικῆς καὶ οὗτοι προελεύσεως, ἐγκλιματισθέντες πανταχοῦ. Ἀποστολὴ τούτων εἶναι αἱ συνεντεύξεις μετὰ πολιτικῶν ἀνδρῶν καὶ ἰδίως μετὰ πάσης προσωπικότητος περὶ παντὸς ζητήματος, κατακτήσαντος τὴν γενικὴν προσοχὴν. Ὑπάρχει πολιτικὴ ἢ κυβερνητικὴ κρίσις; Οἱ ἐπὶ τῶν συνεντεύξεων τρέχουσιν εἰς τὰς οἰκίας τῶν ὑπουργῶν, τῶν ἡγετῶν τῶν κομμάτων, τῶν ἐπιφανῶν βουλευτῶν, ἐπερωτῶντες τὴν γνώμην αὐτῶν περὶ τῶν γεγονότων καὶ τῶν γενησομένων. Ὑπάρχει διπλωματικὸν τι ζήτημα ἐπὶ τοῦ τάπητος; Κρούονται αἱ θύραι τοῦ διπλωματικοῦ σώματος καὶ ἐπερωτῶνται οἱ πρέσβεις. Ἀναλόγως τῶν ζητημάτων τοῦ κοινοῦ διαφέροντος ἐπιζητεῖται ἡ γνώμη τῶν εἰδικῶν θεωρουμένων

ἀνδρῶν. Οἱ καλλιτέχναι, οἱ συγγραφεῖς, οἱ τραπεζίται, οἱ νομικοί, αἱ διάφοροι εἰδικότητες τῶν ἐπιστημόνων, οἱ ἔμποροι, πᾶσαι αἱ τάξεις παρελαύνουσι πολλάκις διατυποῦσαι τὴν γνώμην αὐτῶν ἀναλόγως τοῦ ζητήματος, ὅταν διεγείρῃ τὴν προσοχὴν καλλιτεχνική τις συζήτησις, ἢ ὅταν προκαλῆ ἐνδιαφέρον φιλολογικὸν ζήτημα, ἢ ὅταν ἐπικρατῆ κρίσις οἰκονομική ἢ ἐμπορική, ἢ ὅταν ὑπάρχῃ πανώλης ἢ φόβοι χολέρας, ἢ ὅταν ἡ ἐπιστήμη φέρῃ εἰς φῶς σπουδαίαν τινὰ ἀνακάλυψιν. Ἡ ὑποβολὴ νομοσχεδίου περὶ καπνῶν παρέχει ἀφορμὴν εἰς συνεντεύξεις μετὰ τῶν καπνεμπόρων. Νομοσχέδιον φορολογικὸν θέτει εἰς κίνησιν αὐτοὺς ἵνα ἐπερωτήσωσι τὴν γνώμην τῶν ἐμπόρων τοῦ φορολογηθησομένου εἵδους. Σοβαρὰ αἷτια ἢ καὶ μικρὰ αἷτια ὑφίστανται τὴν ἐκμετάλλευσιν. Πολλάκις δὲ καὶ ἄνευ κοινοῦ ἐνδιαφέροντος κατορθοῦσι νὰ προκαλέσωσι τὴν γενικὴν προσοχὴν καὶ ν' ἀναβιβάσωσιν εἰς περιωπὴν ζητήματος καὶ τὸ ἐλάχιστον γεγονός. Πᾶσαι αἱ ἐφημερίδες ποιοῦνται χρῆσιν τοῦ συστήματος τούτου ἐξαιρετικῶς, ὅταν πραγματικὴ ὑπάρχῃ ἀνάγκη περὶ σπουδαίου ζητήματος, ἀποστέλλουσαι πρὸς τοιαύτην συνέντευξιν ἓνα τῶν κυριωτάτων αὐτῶν συντακτῶν, τὸν εἰδικότερον εἰς τὸ προκείμενον ζήτημα. Ἄλλ' ἐν Ἀμερικῇ κατάχρησις τοῦ μέσου τούτου ἐγένετο πολλὴ καὶ ἐν πάσαις ταῖς χώραις ὑπάρχουσιν ἐφημερίδες συνεχῶς ἐκμεταλλεζόμεναι τὰς συνεντεύξεις πρὸς διέγερσιν ζητημάτων καὶ πρόκλησιν τεχνητοῦ ἐνδιαφέροντος, πολλάκις ἐπερωτῶσαι καὶ πρόσωπα ἀσήμαντα, ὧν ἡ ἀτομικὴ γνώμη οὔτε τὸ κῦρος τῆς εἰδικότητος φέρει, οὔτε ἐπομένως ἐπίδρασιν τινὰ οἰανδήποτε νὰ ἐξασκήσῃ δύναται.

Ὁ ἀνταποκριτής, ὡς διεμορφώθη ἰδίᾳ ὑπὸ τοῦ ἀγγλικοῦ τύπου, εἶναι σπουδαῖον ἐν τῇ δημοσιογραφίᾳ πρόσωπον. Τὸν λονδίνειον Χρόνον, ὅστις πρῶτος, ὡς εἴπομεν, ἐγκατέστησε μονίμους ἀνταποκριτὰς ἐν ταῖς κυριωτάταις πρωτευούσαις καὶ ἐν ἐπικαίροις μέρεσι πολιτικῆς κινήσεως, ἐμιμήθησαν τὰ κυριώτατα ὄργανα τῶν εὐρωπαϊκῶν ἐπικρατειῶν καὶ σχεδὸν πᾶσαι αἱ καλῶς ὀργανωμέναι ἀγγλικαὶ ἐφημερίδες, πλεῖσται δ' ἰδίᾳ γερμανικαί. Ὁ γαλλικὸς τύπος ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὑστερεῖ ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην. Ἄλλὰ πᾶσαι αἱ καλαὶ ἐφημερίδες οἰανδήποτε χώρας ἔχουσι πάντοτε μονίμους ἀνταποκριτὰς ἐν ταῖς πρωτευούσαις, ὧν ἡ πολιτικὴ κίνησις ἐνδιαφέρει τὴν χώραν, ἐν ἧ ἔκδιδονται αὐταί. Ὅσάκις δὲ ἐγερθῆ ζήτημα γενικοῦ εὐρωπαϊκοῦ ἐνδιαφέροντος καὶ ἐν ἑτέρᾳ ἐπικρατείᾳ, ἐν ἧ δὲν ὑφίσταται μόνιμος αὐτῶν ἀνταποκριτής, σπεύδουσι ν' ἀποστείλωσιν ἐπὶ χρόνον τινὰ τοιοῦτον. Δύο λοιπὸν εἶδη ἀνταποκριτῶν ὑπάρχουσιν, οἱ μόνιμοι καὶ οἱ ἔκτακτοι, οἱ ἀποστελλόμενοι ὅπως περιγράψωσιν ἐκστρατείαν τινὰ ἢ παρακολουθήσωσι τὰς διαπραγματεύσεις συνεδρίου ἢ μελετήσωσι τὴν

κατάστασιν χώρας τινός, ἐν ἧ ἐπισυνέβησαν γεγονότα κοινοῦ ἐνδιαφέροντος. Πολλάκις δὲ καὶ μεγάλα φυσικὰ αἷτια, σεισμοὶ ἢ πλήμμυραι ἢ ἄλλαι καταστροφαὶ προκαλοῦσι τὴν τοιαύτην ἀνάγκην, ὅτε καὶ ἀποστέλλονται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ εἰδικοί ἐπιστήμονες. Κυρίως λοιπὸν ἀνταποκριταὶ εἶναι εἴτε μονίμως μένοντες ἐν πρωτευούσῃ τινὶ εἴτε ἐκτάκτως ἐπὶ τινὰ χρόνον ἀποστελλόμενοι, ὅταν εἶναι δημοσιογράφοι ἐξ ἐπαγγέλματος, ἀποκλειστικὸν ἔργον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἔχοντες τὰς ἀνταποκρίσεις πρὸς τὴν ἐφημερίδα αὐτῶν. Τὰ καθήκοντα αὐτῶν εἶναι ποικίλα, ἀλλὰ πάντοτε σοβαρά. Τὰ μικρὰ γεγονότα δὲν ἔχουσι παρ' αὐτοῖς σπουδαιότητα· ὀφείλουσι νὰ παρακολουθῶσι τὴν ἐν γένει διπλωματικὴν κίνησιν, νὰ μελετῶσι τὰ προκύπτοντα μεγάλα ζητήματα, ν' ἀποκαλύπτωσι τοὺς διπλωματικούς συνδυασμούς. Ἐν διαρκεί εὐρισκόμενοι ἐπικοινωνία μετὰ πολιτικῶν καὶ διπλωματῶν, καὶ ἰδίᾳ μετὰ τῆς πρεσβείας τῆς χώρας, ἐξ ἧς προέρχονται, δέον νὰ ἔχωσι καὶ αὐτοὶ διπλωματικά τινὰ προσόντα καὶ νὰ

Λόρδος Βύρων

διακρίνωνται ἐπὶ τῇ ἀκριβεῖ τῶν ζητημάτων γνώσει ἵνα διὰ τῶν προβλλομένων ἐρωτήσεων ἐπιτυχῶνως τοιαύτας ἀπαντήσεις, ὥστε ὁ ἀποκρινόμενος πολιτικός, χωρὶς νὰ ἀποκαλύπτῃ αὐτοῖς τὰ μυστικά τῆς ὑπηρεσίας, διαφωτίσῃ αὐτοὺς ἢ διανοίγῃ αὐτοῖς ὁδὸν πρὸς εὐρεσιν τῆς ἀληθείας. Οὐδὲ πείθονται πάντοτε εἰς ὅσα ἀκούουσιν, ἔστω καὶ ἐξ ἐπισήμων στομάτων. Διὸ καὶ οἱ καλοὶ ἀνταποκριταὶ εἰσιν ἄνδρες παιδείας γενικῆς, ἐπιστήμονες καὶ συγγραφεῖς, διαπρέψαντες δημοσιογράφοι. Αἱ ἀνταποκρίσεις αὐτῶν εἰσι πολλάκις κύρια ἄρθρα πολιτικὰ μεγάλης σπουδαιότητος, ὡς ἐξ ἴσου σοβαραὶ εἶναι καὶ αἱ μετὰ πολιτικῶν ἀνδρῶν συνεντεύξεις ἅς μόνον ἐκτάκτως καὶ εἰδικῶς, ὅταν ἐπιζητήσωσι τὴν πρὸς τοῦτο ἄδειαν, ἀφηγοῦνται. Ἐπὶ πλέον

συγκεντροῦνται ἐπ' αὐτῶν πάντα τὰ δημοσιογραφικὰ εἶδη· ἄλλοτε καλοῦνται νὰ περιγράψωσι τελετὴν μετὰ χάριτος σπινθηροβόλου ἐπιφυλλιδιογράφου καὶ ἄλλοτε νὰ ζωγραφίσωσι τοπεῖα γραφικὰ τῶν μερῶν, ἅπερ διέρχονται, καὶ ἄλλοτε ν' ἀναλύσωσι τὰ μέγιστα πολιτικὰ ζητήματα τῆς χώρας, ἐξ ἧς ἐπιστέλλουσιν ἢ νὰ διεισδύσωσιν εἰς διπλωματικὰ ζητήματα πολύπλοκα, περὶ ὧν δέον νὰ διαφωτίσωσι καὶ τὴν σύνταξιν τῆς ἐφημερίδος αὐτῶν καὶ τὸ δημόσιον, οὐχὶ δὲ σπανίως καὶ αὐτοὺς ἔτι τοὺς πολιτικούς ἄνδρας τῆς χώρας αὐτῶν. Ἐπὶ πλέον δὲ καθήκον ἔχουσι νὰ ὧσιν ἄγρουντοι διαρκῶς ὅπως μεταβιβάζωσι πρῶτοι τῶν συναδέλφων αὐτῶν ἐνδιαφερούσας εἰδήσεις, πολλὰ πολλάκις πρὸς τοῦτο δαπανῶντες καὶ πολλὰ μηχανώμενοι, εἰς κίνδυνον καὶ τὴν ζωὴν αὐτῶν ἐκτιθέμενοι κατ' ἀνωμάλους περιστάσεις, ὡς ζωηρῶς περιέγραψεν ἐν τῷ «Μιχαὴλ Στρογκώφ» ὁ Ἰούλιος Βέρν. Ἰδίως ἔκτακτον σημασίαν προσέλαβον οἱ ἀνταποκριταὶ καὶ αἱ ἀνταποκρίσεις ἀφ' ὅτου διὰ τοῦ τηλεγράφου ἐπι-

κοινωνοῦσιν αἱ μᾶλλον ἀπομεμακρυσμένα ἡδῶναι ἐν ἐλαχίστῳ χρονικῷ διαστήματι. Ὁ Ἀρχιβάλδος Φόρμπες κατὰ τὸν γαλλογερμανικὸν πόλεμον τοῦ 1870 καὶ κατόπιν κατὰ τὸν ῥωσσοτουρκικὸν τοῦ 1878 ἐτηλεγράφει σχεδὸν ἐκάστην ὥραν τὰ γεγονότα τοῦ πολέμου καὶ περιέγραφε μάχας, ὧν ἡ περιγραφή κατελάμβανε στήλας ὀλοκλήρους. Ὁ ἐν Παρισίοις ἀνταποκριτὴς τοῦ λονδινείου *Χρόνου* Βλῶβιτς εἶναι ὁμοίως γνωστὸς παγκοσμίως, πολλὰ δαπανῶν καὶ πρὸς συλλογὴν καὶ πρὸς μεταβίβασιν σπουδαίων ἀγγελμάτων. Κατ' ἐξαιρετικὰς περιπτώσεις ἀνταποκριταὶ τοῦ *Χρόνου* ἐδαπάνων μέχρι 40 000 φράγκων ἡμερησίως εἰς ἀποστολὴν τηλεγραφημάτων. Ἀλλὰ καὶ εἰς ἐν καὶ μόνον τηλεγράφημα ἐδαπανήθησαν πολλάκις μεγάλα ποσά. Ἐὰν δὲ προσθέσῃ τις εἰς ταῦτα τὰς μεγάλας ἀντιμισθίας τῶν ἀνταποκριτῶν, εὐρίσκει κατὰ προσέγγισιν ὅποια μεγάλα ποσά ἐπιβαρύνουσι τοὺς δημοσιογραφικοὺς κολοσσοὺς τοῦ Λονδίνου καὶ τῆς Νέας Ὑόρκης καὶ κατ' ἀναλογίαν, ἀλλὰ πολὺ κατωτέραν, πάσας τὰς καλῶς διοργανωμένας εὐρωπαϊκὰς ἐφημερίδας.

Ἄλλ' ἐὰν τὰς τοιαύτας μυθώδεις δαπάνας οὐδὲ κἂν νὰ φαντασθῶσιν ἡδύναντο οἱ δημοσιογράφοι τοῦ ΙΗ' αἰῶνος, ὁμοίως οὐδ' ἡδύναντο νὰ ὑποπεύσωσι τὸ μέγεθος τῶν εἰσπράξεων τῶν μεγάλων ἐφημερίδων τοῦ ΙΘ' αἰῶνος. Αἱ ἀγγελίαι ἦσαν ἐλάχισται καὶ λίαν περιορισμένων εἰδῶν μέχρι τοῦ τέλους τῆς ΙΗ' ἑκατονταετηρίδος, ἀλλὰ σήμερον σελίδες ὀλοκλήροι, ἀδρῶς πληρωνόμεναι, καταλαμβάνονται ἐξ ἀγγελιῶν. Τράπεζαι, ἐταιρεῖαι σιδηροδρομικαὶ καὶ ἀτμοπλοϊκαί, καταστήματα μεγάλα καὶ μικρά, βιομηχανίαι ποικίλαι, πάντες εἴτε χονδρικῶς εἴτε λιανικῶς πωλοῦντές τι, ἔχουσιν ἀνάγκην διαφημίσεως τῶν προϊόντων ἢ τῶν καταστημάτων αὐτῶν καὶ ἀγγελίαι αὐτῶν δημοσιεύονται ἐν ταῖς στήλαις τῶν ἐφημερίδων. Αἱ εἰσπράξεις τοῦ λονδινείου *Χρόνου* ἐκ τῶν ἀγγελιῶν ἀνέρχονται ἐτησίως εἰς δέκα καὶ πέντε ἑκατομμύρια φράγκων. Ἔτερον εἶδος, συναφὲς ταῖς ἀγγελίαις, αἱ εἰδήσεις γάμων, θανάτων, ὑποδοχῶν, ἀποφέρουσιν ὁμοίως οὐχὶ ὀλίγα. Ἔτερα σπουδαία χρηματικὴ πρόσοδος εἶναι ἡ ἐκ τῆς ἡμερησίας πωλήσεως τῶν φύλλων, καὶ ἰδίᾳ τῶν ἐφημερίδων, ὧν ἡ διάδοσις μεγίστη. Πολλὰ ἀγγλικά καὶ ἀμερικανικά ἐφημερίδες φθάνουσι μέχρι 300, 400 καὶ 500 χιλιάδων ἀντιτύπων. Καὶ ἐν γένει αἱ μεγάλα εὐρωπαϊκαὶ ἐφημερίδες ἔχουσι διάδοσιν ποικίλλουσαν μὲν, ἀλλὰ πάντως μεγάλην. Ἡ διάδοσις τῆς πενταλέπτου παρισιανῆς ἐφημερίδος *Petit Journal*, τῆς μᾶλλον ἀσχολουμένης εἰς τὰ κοινωνικά γεγονότα καὶ δημοσιεύσεως δύο καθ' ἐκάστην ἐπιφυλλίδας, ἀνέρχεται εἰς τὸ ἐν καὶ πλέον ἑκατομμύριον φύλλων ἡμερησίως.

Μετὰ τὸν ἀγγλικὸν καὶ ἀμερικανικὸν τύπον σπουδαίαν κατέχει ὁμολογουμένως θέσιν ὁ γερμανικὸς. Αἱ γερμανικαὶ ἐφημερίδες σχεδὸν πᾶσαι εἶναι μικροτέρου σχήματος, τοῦ ἐπικρατοῦντος ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐν ταῖς ἄλλαις χώραις, ἀλλ' εἶναι πολὺφυλλοὶ καὶ κατὰ πολὺ εὐθηνότεραι τῶν ἐφημερίδων τῶν ἄλλων ἔθνων. Καὶ ὁ αὐστριακὸς δὲ τύπος, ὃ τε γερμανιστὶ γραφόμενος καὶ κατὰ τὸ πλεῖστον καὶ ὁ εἰς τὰς ἄλλας γλώσσας, ἀκολουθεῖ πιστῶς τὸ γερμανικὸν δημοσιογραφικὸν σύ-

στημα. Ἐπὶ πλέον αἱ μεγάλα γερμανικά ἐφημερίδες δὲν εἶναι συγκεντρωμένοι μόνον ἐντῆ πρωτευούσῃ, ὡς γενικῶς περίπου συμβαίνει ἐν πάσαις ταῖς ἄλλαις ἐπικρατείαις, ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς μεγάλαις ἐπαρχιακαῖς πόλεσιν ἐκδίδονται κάλλιστα ὠργανωμένοι ἐφημερίδες, αἵτινες ἔχουσι μεγίστην διάδοσιν ἀνὰ πᾶσαν τὴν Γερμανίαν, πανευρωπαϊκὴν δὲ φήμην καὶ ἐπίδρασιν. Εἶναι ἀποτέλεσμα τοῦτο τῆς προηγουμένης πολιτικῆς ὀργανώσεως τῆς Γερμανίας, ἣτις ἦτο διηρημένη εἰς ἀνεξάρτητα κρατίδια καὶ ἔτι εἰς πόλεις ἐλευθέραις, αἵτινες εἶχον ἰδίαν αὐτοτέλειαν. Μία τῶν ἀρχαιοτάτων γερμανικῶν ἐφημερίδων, ἡ *Ἐφημερίς τῆς Κολωνίας*, ποιεῖται τρεῖς ἐκδόσεις καθ' ἐκάστην· ὁμοίως πασίγνωστον φύλλον εἶναι ἡ *Ἐφημερίς τῆς Φραγκφούρτης*. Ἐν Λειψία, Μονάχῳ, Δρέσδῃ, Στουτγάρδῃ, Φριβούργῃ ἐκδίδονται μεγάλα καὶ σπουδαίας ἐπιρροῆς φύλλα. Ἡ διάδοσις αὐτῶν φθάνει πολλάκις μέχρι 70 χιλιάδων ἡμερησίως, ὡς τῆς *Βερολινείου Ἐφημερίδος*, ἐξαιρέσει δὲ μόνην ποιεῖται ἡ ἐβδομαδιαία *Γενικὴ Ἐφημερίς*, κεκτημένη διάδοσιν φθάνουσαν μέχρι 300 000 φύλλων. Ὁ *Νέος Ἐλεύθερος Τύπος* τῆς Βιέννης ἐν Αὐστρίᾳ μετὰ τινῶν ἄλλων βιενναίων φύλλων, ἐν οἷς καὶ ὁ *Πεσταῖος Δόυδ*, εἶναι φύλλα παγκοσμίως γνωστὰ καὶ δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ἀνήκοντα εἰς τὴν γερμανικὴν δημοσιογραφίαν. Μετὰ δὲ τὸ 1870 ἠῤῥξησε σπουδαίως ὁμοῦ μετὰ τῆς γερμανικῆς αὐτοκρατορίας καὶ ἡ σημασία τοῦ γερμανικοῦ τύπου καὶ κατὰ τὸ ἐνδιαφέρον, ὅπερ περὶ πάντων τῶν ζητημάτων ἐνδεικνύει, διατηρῶν καλοὺς ἀνταποκριτὰς ἐν τῷ ἐξωτερικῷ καὶ παρέχων τοῖς ἀναγνώσταις αὐτοῦ διεθνῆς ὕλικόν, καὶ διὰ τὴν ἐπίδρασιν, ἣν τὰ γραφόμενα αὐτοῦ ἐν τοῖς πολιτικοῖς κύκλοις ἐξασκοῦσι. Διακρίνονται δὲ καὶ διὰ σοβαρῶν φιλολογικῶν καὶ καλλιτεχνικῶν ἐπιφυλλίδων καὶ δι' ἄρθρων ἐπιστημονικῶν, συντασσομένων παρ' ἐξόχων εἰδικότητων. Ἐπὶ πλέον ἡ μεγάλη τῆς χώρας αὐτῶν βιομηχανικὴ παραγωγή, ἡ ἀνταγωνιζομένη πρὸς πάσας τὰς βιομηχανίας καὶ τὸ ἐν γένει κινούμενον μέγα γερμανικὸν ἐμπόριον, παρέχει πλοῦτον ἀγγελιῶν, ἀποτελουσῶν σπουδαιότατον πόρον.

Ὁ γαλλικὸς τύπος ἀποτελεῖ ἰδίαν σχολὴν, ἣς καὶ ἡγεῖται, ὡς ὁ ἀγγλικὸς τῆς ἀγγλοσαξωνικῆς, οὕτως εἰπεῖν, δημοσιογραφίας. Αἱ ἀγγλικά ἐφημερίδες, αἱ ἀμερικανικά καὶ κατὰ τὸ πλεῖστον αἱ γερμανικά καὶ αὐστριακά μετὰ μέρος τοῦ κατὰ τὸν ΙΗ' αἰῶνα πανευρωπαϊκῶς ἀκμάσαντος ὀλλανδικοῦ τύπου, ὡς καὶ τοῦ σουηδονορβηγικοῦ καὶ δανικοῦ, ἀποτελοῦσιν ἰδιαιτέραν δημοσιογραφικὴν ὁμοφυλίαν· διότι, καίτοι ὑφίστανται διαφοραὶ εἴτε κατὰ τὸ σχῆμα εἴτε καὶ κατ' οὐσιαστικώτερά τινα μεταξὺ τῶν ἐφημερίδων τῶν ρηθεισῶν χωρῶν, ἐν τούτοις κατὰ τὰς γενικὰς γραμμὰς ἢ διάταξις καὶ σύνταξις αὐτῶν ἐμπνέεται ἐκ τοῦ ἀγγλικοῦ δημοσιογραφικοῦ συστήματος. Ἀφ' ἑτέρου πάλιν αἱ γαλλικά, αἱ βελγικά, αἱ ἰταλικά, αἱ ἰσπανικά, αἱ ἑλληνικά, αἱ ρωσικά, αἱ ἑλβετικά, μετὰ τῶν ἐν Τουρκίᾳ, Ἰαπωνίᾳ καὶ ταῖς λατινικαῖς τῆς Ἀμερικῆς δημοκρατίαις ἐκδιδόμενων φύλλων, ἀποτελοῦσιν ἑτέραν δημοσιογραφικὴν ὁμοφυλίαν, διότι, παρὰ τὰς διαφοράς, τὰς μεταξὺ αὐτῶν ὑφισταμένας, κατὰ γενικὸν κανόνα ἐμπνέονται ἐκ τῆς γαλλικῆς δημοσιογραφίας. Διαφέρει δὲ κατὰ πολλὰ τὸ

ἀγγλικὸν τοῦ γαλλικοῦ συστήματος. Ἐν τῷ ἀγγλικῷ τύπῳ ἀρχισυντάκτης δὲν ὑφίσταται· ὁ διευθυντής, ὅστις καλεῖται ἐν Ἀγγλίᾳ ἐκδότης (editor) μετὰ τῶν ὑποδιευθυντῶν κανονίζουσιν ὅλην τὴν ἐργασίαν. Οἱ δὲ συντάκται τῶν κυρίων ἄρθρων οὐ μόνον δὲν ὑπογράφουσι τὰ ἄρθρα αὐτῶν, ἀλλ' εἶναι καὶ ἄγνωστοι καὶ πρὸς ἀλλήλους ἀκόμη καὶ πρὸς τὸ λοιπὸν προσωπικόν

αὐτοῦς γινώσκει μόνον ὁ διευθυντής (editor), διότι ἐκεῖνοι δὲν μεταβαίνουσιν εἰς τὸ γραφεῖον, ἀλλ' ἀπλῶς ἀποστέλλουσι τὰ ἄρθρα αὐτῶν. Ἐπικρατεῖ λοιπὸν ἐν τῷ ἀγγλικῷ τύπῳ ἡ ἀνωνυμία. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι συμβαίνει νὰ γνωστοποιηθῶσιν ὀνόματά τινα τῶν συντακτῶν, καὶ ὑπάρχουσι τινες οἱ παρὰ τὴν ἀνωνυμίαν καταστάντες διάσημοι καὶ γνωστότατοι ἀρθρογράφοι, διότι συνεχῶς ἐπὶ ἔτη δημοσιογραφοῦντες ἐγνώσθησαν ἐπὶ τέλος καὶ ἐκ τοῦ ὕφους αὐτῶν διακρίνονται, ἀλλὰ τὸ τοιοῦτον ἀποτελεῖ ἐξαιρέσειν καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μυστηρίου πέπλος καλύπτει τοὺς πολιτικούς ἀρθρογράφους. Ἀλλὰ

πολλάκις ὡς ἐκ τοῦ συστήματος τούτου καὶ ὡς ἐκ τῶν πολλῶν ἀνταποκρίσεων τῶν ἐκ διαφόρων χωρῶν προερχομένων ὁ ἀναγνώστης εὕρισκει ἐν ἐνὶ καὶ τῷ αὐτῷ φύλλῳ καὶ γνώμας συγκρουόμενας καὶ ἀντιθέτους. Τὴν δὲ κυρίως γνώμην τῆς ἐφημερίδος ἐκφράζει τὸ καλούμενον editorial, ἦτοι τὸ ἄρθρον τοῦ ἐκδότη, ἀδιάφορον ἐὰν αὐτὸς οὗτος τὸ γράφῃ ἢ ἕτερος ἀντ' αὐτοῦ· ἀλλὰ τὸ ἄρθρον τοῦτο, ἢ μᾶλλον τὸ ἀρθρίδιον, διότι πρέπει νὰ εἶναι καὶ σύντομον, δέον νὰ γράφηται καθ' ἐκάστην παρ' ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ προσώπου, ἐκφράζοντος τὴν γνώμην τῆς ἐφημερίδος περὶ τῶν προκυπτόντων κυρίων ζητημάτων καὶ μάλιστα περὶ τῶν τῆς ἐσωτερικῆς πολιτικῆς. Δὲν εἶναι δ' εὐκόλον ἔργον ἢ ἐν βραχυλογίᾳ ἀνάπτυξις τῶν ζητημάτων καὶ ἢ ἐν ὀλίγαις γραμμαῖς ἀποκρουσίς τῶν ἀντιθέτων ἰδεῶν πρὸς ὑποστήριξιν τῆς ἰδίας. Ὁ τοῦ Φιγαρῶ τῶν Παρισίων οὐ πρὸ πολλοῦ ἀποθανὼν ἀρχισυντάκτης Φραγκίσκος Μαγνὰρ ἐμιμήθη κατὰ τοῦτο τὸν ἀγγλικὸν τύπον καὶ τὸ ἄρθρον αὐτοῦ, τὸ editorial, σπινθηροβόλον καὶ βραχύ, κατέστη διάσημον ἐν τῇ γαλλικῇ δημοσιογραφίᾳ. Τὸ ἀνώνυμον, τὸ ἐπικρατοῦν ἐν τῷ ἀγγλικῷ τύπῳ, ἔχει ἀναμφιβόλως πολὺ τὸ ἐπιβάλλον. Ὁ Ναπολέων Α' δικαίως ἔλεγεν ὅτι «δὲν ὑπάρχει μέγας ἀνὴρ διὰ τὸν ὑπηρέτην αὐτοῦ», ὑποδηλῶν ὅτι ἡ λεπτομερὴς γνῶσις τῶν κατὰ τὸν ἄνθρωπον ἐλαττοῖ

τὴν ἀξίαν αὐτοῦ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ οἰκείου. Καὶ τοῦτο εἶναι ἀναμφισβήτητον· ὁ κόσμος ὁ πολὺς θαυμάζει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὅ,τι δὲν βλέπει καὶ τούτου ἕνεκα ἡ προαγωγή τοῦ ἔχοντος ἀξίαν τινὰ ἐν οἰφδήποτε κλάδῳ εὐκολώτερον ἐπιτυγχάνεται ἐν τοῖς μεγάλοις καὶ πολυανθρώποις κέντροις ἢ ἐν ταῖς μικραῖς πόλεσι καὶ ταῖς μικραῖς ἐπικρατείαις. Καίτοι τὸ

Λονδίνον εἶναι ἡ μεγίστη τῶν εὐρωπαϊκῶν μεγαλοπόλεων καὶ τὸ πρόσωπον δὲν εἶναι δυνατόν νὰ καταστῇ παγκοίνως γνωστόν, ἀλλὰ μόνον τὸ ὄνομα, ἐν τούτοις ἡ ἀγγλικὴ δημοσιογραφία προτιμᾷ τὸ πλήρες μυστήριον, δηλονότι τὴν ἄγνωσιν καὶ αὐτοῦ τοῦ ὀνόματος τοῦ πολιτικοῦ ἀρθρογράφου. Ἐξ ἄλλης ὁμως ἀπόψεως ἡ ἀνωνυμία προσβάλλει τὸ δίκαιον τοῦ ἀτόμου, τὸ δίκαιον δηλονότι τοῦ ἀρθρογράφου, τὸ δίκαιον τῆς πνευματικῆς αὐτοῦ ἰδιοκτησίας, καὶ τὸ ἄρθρον αὐτοῦ μένει ἄνευ πατρότητος, υἱοθετημένον μόνον ὑπὸ τοῦ νομικοῦ προσώπου, ὅπερ καλεῖται ἐφημερίς.

Ἐν τῷ γαλλικῷ τύπῳ ἐπικρατεῖ τὸ ἀντίθετον σύστημα· ἡ προσωπικότης. Ὁ ἀρθρογράφος ὑπογράφει τὸ ἄρθρον αὐτοῦ. Τὸ ὕφος, τὸ style, εἶναι τὸ κυριαρχοῦν καὶ οὐχὶ τὰ γεγονότα, ὡς ἐν τῇ ἀγγλικῇ δημοσιογραφίᾳ. Καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ συντάκται, οἱ καθ' ἡμέραν γράφοντες ἄρθρον ὄρισμένου εἴδους, ὡς οἱ γράφοντες τὰ λεγόμενα «Πολιτικὰ Δελτία», καὶ αὐτοί, καίτοι μὴ ὑπογράφοντες, καθίστανται παγκοίνως γνωστοί. Ὁ ἀρχισυντάκτης ἐν τῷ γαλλικῷ τύπῳ ἀποτελεῖ τὴν ἠθικὴν, οὕτως εἰπεῖν, δύναμιν ἐκάστης ἐφημερίδος τῆς γαλλικῆς δημοσιογραφικῆς ὁμοφυλίας. Καὶ ὅταν ἀκόμη ἔχη πολλοὺς πολιτικούς ἀρθρογράφους, τὸ ὄνομα τοῦ ἀρχισυντάκτου, τοῦ μονίμου, εἶναι τὸ ριπτόμενον εἰς τὸ μέσον τοῦ δημοσίου ἵνα κραταιώσῃ τὴν ἐκτίμησιν αὐτῆς. Εἶναι δὲ αὐτός, ὅστις ἐφ' ἅπαξ διαγράφει τὴν κατάταξιν τῆς ὕλης, ὅστις ἀντιπροσωπεύει τὴν πολιτικὴν τῆς ἐφημερίδος, ὁμοῦ μετὰ τοῦ πολιτικοῦ διευθυντοῦ, ὅταν ὑπάρχῃ τοιοῦτος, καὶ ὁ ὁποῖος ἐν γένει παρέχει τὰς γενικὰς ὁδηγίας εἰς τὴν σύνταξιν ἐκάστου

φύλλου. Τὴν ἐπιθεώρησιν ὁμοῦ τῶν χειρογράφων καὶ τῶν διορθώσεων ὅλου τοῦ φύλλου ποιεῖται ἐν τῷ γαλλικῷ τύπῳ ἕτερον πρόσωπον, ὁ καλούμενος γραμματεὺς τῆς συντάξεως (secrétaire de la rédaction). Αὐτῷ ἀποστέλλονται πάντα τὰ χειρόγραφα παρ' αὐτοῦ ἐγκρίνονται, λαμβανομένης περὶ τῶν κυριωτάτων καὶ τῆς γνώμης τοῦ ἀρχισυντάκτου ἢ τοῦ διευθυν-

Φραγκίσκος Σατωβριάν

Βαρωνίς Στάελ
(Εἰκὼν τοῦ Γουδέφροῦ)

του, τὰ δημοσιεύσεως ἢ μὴ ἄξια· παρ' αὐτοῦ ἐπιβλέπεται ἢ συμφωνία τῶν ἐν γένει γραφομένων πρὸς τὸ πολιτικὸν τῆς ἔφημερίδος πρόγραμμα· αὐτὸς ἐφορᾷ τὴν κατάταξιν τῆς ὕλης συμφώνως πρὸς τὸ ὑπὸ τοῦ ἀρχισυντάκτου δοθὲν διάγραμμα· εἶναι ὁ κυριώτατος μοχλὸς τοῦ ἐσωτερικοῦ ὀργανισμοῦ τῆς ἔφημερίδος. Ἀντιθέτως, ἐν Ἀγγλίᾳ ἡ ὅλη ἐπιθεώρησις τοῦ φύλλου εἶναι ἔργον τοῦ διευθυντοῦ, τοῦ editor, καὶ εἶναι πασίγνωστον ὅτι τὸ τεράστιον φύλλον τοῦ λονδινείου *Χρόνου* ἐπεθε-

ωρεῖτο μέχρι καὶ τῆς τελευταίας γραμμῆς καθ' ἑκάστην πρὸ τῆς ἐκτύπώσεως ὑπὸ τοῦ Δελάν, τοῦ ἐπὶ ἡμίσειαν περιόδου ἑκατονταετηρίδα διευθύναντος αὐτόν. Ἐπὶ πλέον ἡ ἀγγλικὴ ἔφημερις ἐν τῇ κατάταξι τῆς ὕλης αὐτῆς εἶναι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ

Οὐάλτερ Σκόττ

ἦττον ἀνώμαλος, ἐνῶ ἡ κατάταξις ἐν τοῖς τοῦ γαλλικοῦ συστήματος φύλλοις εἶναι ἄλλως διηυθετημένη· ὁ ἀναγνώστης εὐρίσκει ταχέως ὅτι ἐπιθυμεῖ, διότι εἶναι τὰ πάντα διηρημένα κατ' εἶδος· τὰ ἄρθρα, τὰ τηλεγραφήματα, αἱ εἰδήσεις, τὰ χρονικά, τὰ κοινωνικά, τὰ ἐμπορικά, ἔχουσιν ὠρισμένην θέσιν, σχεδὸν πάντοτε τὴν αὐτὴν περίπου, ἐν ἣ δημοσιεύονται. Δὲν ἔπεται ἐκ τούτου ὅτι καὶ πᾶσαι αἱ τὸ γαλλικὸν σύστημα ἀκολουθοῦσαι ἔφημερίδες εἶναι καθ' ὀλοκληρίαν ὁμοίαι πρὸς ἀλλήλας· ἑκάστη αὐτῶν ἔχει ἰδιαίτερον τύπον, ἰδιαίτουσαν ἐν ταῖς λεπτομερείαις κατάταξιν καὶ οὕτω καὶ διὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἔτι αὐτῶν ἀποδεικνύουσι τὸ διάφορον τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες διευθύνουσι καὶ ἐμπνέουσιν αὐτάς. Ἡ ἐπιφυλλίς εἶναι καὶ αὐτὴ εἰδικότης τῆς γαλλικῆς δημοσιογραφίας· πρῶται αἱ γαλλικαὶ ἔφημερίδες ἤρξαντο δημοσιεύουσαι μυθιστορήματα ἐν ἐπιφυλλίδι καὶ ὕστερον ἠκολούθησαν αὐτάς αἱ τῶν λοιπῶν χωρῶν. Καὶ ἐν γένει ἐν ἐπιφυλλίδι ἡ δημοσίευσις κριτικῶν ἄρθρων περὶ θεάτρου, περὶ καλλιτεχνικῶν ἢ ἐπιστημονικῶν θεμάτων εἶναι σύστημα τῆς γαλλικῆς δημοσιογραφίας. Αἱ ἀγγλικαὶ δὲν ἔχουσιν ἐπιφυλλίδας· μὴ δημοσιεύουσαι μυθιστορήματα, περιλαμβάνουσιν ἐντὸς τοῦ σώματος αὐτῶν τὰς θεατρικὰς καὶ καλλιτεχνικὰς ἐπιθεωρήσεις. Τὰ μυθιστορήματα τοῦ Εὐγενίου Σὺν διὰ τῆς *Ἐφημερίδος τῶν Συζητήσεων* καὶ τῆς *Συνταγματικῆς* συνετέλεσαν τὰ μέγιστα εἰς τὴν γενίκευσιν καὶ καθιέρωσιν τῶν ἐπιφυλλίδων, οὕτω δ' ἐδημοσιεύθησαν ἔργα μεγίστων συγγραφέων, μηδὲ τῶν τοῦ Βίκτωρος Οὐγκὼ ἐξαιρουμένων. Ἀλλὰ καὶ πρὸ τούτου τὸ πολὺκροτον τοῦ Φραγκίσκου Σατωβριὰν ἔργον, τὸ *Πνεῦμα τοῦ Χριστιανισμοῦ*, ἐγνώσθη

τὸ πρῶτον τῷ γαλλικῷ δημοσίῳ διὰ τοῦ *Ἐρμού τῆς Γαλλίας*, ἐν ᾧ ἐδημοσιεύθησαν τὰ πρῶτα κεφάλαια αὐτοῦ. Ἡ δὲ ὑπὸ τῆς *Ἐφημερίδος τῶν Συζητήσεων* ἐγκαινισθεῖσα τὸ πρῶτον φιλολογικὴ ἐπιφυλλίς προσέλαβε μεγίστην ἔκτασιν, ἐξετάσασα πλεῖστα ζητήματα καὶ μὴ περιορισθεῖσα εἰς τὴν ἀπλὴν κριτικὴν θεάτρου καὶ βιβλίων.

Ἐκ τῶν ἰσχυροτάτων φύλλων τῆς παρισιανῆς δημοσιογραφίας, ἰδίᾳ κατὰ τὸ πρῶτον καὶ ἡμισυ τοῦ αἰῶνος, ὑπῆρξεν ἡ *Ἐφημερις τῶν Συζητήσεων*, ἡ ἰδρυθεῖσα κατὰ τὸ δεύτερον ἡμισυ τῆς ΙΗ' ἑκατονταετηρίδος. Κατορθώσασα νὰ ἐπιζήσῃ τῆς ἐπὶ Ναπολέοντος τοῦ Α' δημοσιογραφικῆς θυέλλης, ἀνεδείχθη ἰσχυροτάτη ἐπὶ τῆς παλινορθώσεως τῶν Βουρβόνων, διευθυνόντων τῶν ἀδελφῶν Βερτέν. Αὐτὴ ἀνέτρεψε τὸ ὑπουργεῖον Δεκάξ-Ρισελιὲ καὶ αὐτὴ τὸ τοῦ Βιλέλ. Καὶ σήμερον δ' ἔτι ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι διεθνoῦς ἐπιδράσεως ὄργανον, κοσμηθεῖσα κατὰ τὸ τελευταῖον τέταρτον τοῦ αἰῶνος διὰ τῆς ἀρθρογραφίας τοῦ Τζῶν Λεμουάν. Καὶ ἀνεφάνησαν μὲν καὶ ἕτερα πλεῖστα κατὰ διαφόρους περιόδους ἰσχυρὰ ἐν Παρισίοις φύλλα, ἀλλὰ δὲν διετηρήθησαν ἐπιζήσαντα τόσον, ὅσον καὶ ὁ διευθυντὴς ἢ ἀρχισυντάκτης αὐτῶν ἢ ἐφ' ὅσον συνειργάζοντο πολιτικοὶ καὶ συγγραφεῖς συγκινοῦντες τὰ πλήθη. Τοιαύτην τύχην ἔσχον τὰ πλεῖστα τῶν φύλλων, ἅπερ διηύθυνεν ὁ Μᾶρκος Γιραρδίνος, ἡ ἔκτακτος ἐκείνη δημοσιογραφικὴ ἰδιοφυΐα, ἣτις ἐπὶ πλέον ἡμίσεως αἰῶνος συνεκίνει τὴν παρισιανὴν κοινωνίαν, παρὰ τὴν ἀστάθειαν αὐτοῦ δημοτικώτατος πάντοτε διατελῶν καὶ ἀναπτύσσων τεραστίως τὴν κυκλοφορίαν πάσης ἔφημερίδος, ἣς τὴν διεύθυνσιν ἀνελάμβανε. Καὶ ἡ σήμερον μεγάλην διάδοσιν ἔχουσα *Μικρὰ Ἐφημερις*, ἡ μόνη κραταιὰ ἐκ τῶν φύλλων, ἅπερ διηύθυνεν ὁ Γιραρδίνος, πολλὰ ὀφείλει αὐτῷ εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τῶν πρώτων αὐτῆς ἐτῶν. Ὁ *Χρόνος* (*Le Temps*) τῶν Παρισίων, ἰδρυθεὶς τῷ 1861 ὑπὸ τοῦ Νέφτζερ, ταχέως προσέλαβε δύναμιν,

ἀριθμήσας μετὰ τῶν συνεργατῶν αὐτοῦ τοὺς πλείστους τῶν ἀνδρῶν, οἵτινες ἀνεδείχθησαν οἱ πολιτικοὶ τῆς Δημοκρατίας· ἐπὶ τοῦ Ἐβράρ, ἀναλαβόντος τὴν διεύθυνσιν τῷ 1871 καὶ καταστήσαντος αὐτὸν μετ' οὐ πολὺ τὸ μεγαλοσημῶτατον φύλλον τῆς Γαλλίας, ὁ *Χρόνος* ἀνεδείχθη τὸ σοβαρώ-

Ἀλέξανδρος Δουμάς (πατὴρ)

τατον καὶ τὸ τὰ μάλιστα πολιτικῶς ἐπιδρῶν γαλλικὸν δημοσιογραφικὸν ὄργανον, ἔχον πάντοτε σχεδὸν ἓνα ἐκ τῶν συνεργατῶν αὐτοῦ ὑπουργῶν τῶν ἐκάστοτε σχηματιζομένων δημοκρατικῶν ὑπουργείων. Φιλολογικῶς ὁμοῦ καὶ καλλιτεχνικῶς ἐπέδρασεν οὐκ ὀλίγον ὁ ὑπὸ τοῦ Βιλεμεσσάν ἰδρυθεὶς *Φιγαρώ*, ὅστις ἀνεδείχθη καὶ ἡ προτιμωμένη ἔφημερις τῆς εὐρωπαϊ-

κῆς ἀριστοκρατίας· ἐνῶ ὁ Γιραρδίνος ἰσχυρίζετο ὅτι τὸ ὕφος θὰ βλάβῃ τὴν ἐφημερίδα (le style gâtera le journal), ὁ Φιγαρώ διέπρεψε διὰ τοῦ ὕφους, στρατολογῶν τοὺς ἐκάστοτε ἀρθογράφους αὐτοῦ οὐχὶ τόσον ἀπὸ τῶν τάξεων τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν ἢ τῶν πολιτικῶν δημοσιογράφων, ὅσον ἀπὸ τῶν τάξεων τῶν κομποτάτων κατὰ τὸ ὕφος συγγραφέων καὶ λογογράφων. Κατὰ δὲ τὸ σύστημα τοῦ Φιγαρώ ἰδρύθησαν καὶ ἕτερα φύλλα οὐ μόνον ἐν Γαλλίᾳ, ἀλλὰ καὶ ἀλλοῦ.

Ἡ ἰδιαιτέρα δημοσιογραφικὴ ἱστορία τῶν διαφόρων ἐπικρατειῶν μνημονεύει τοὺς δημοσιογράφους καὶ τὰς ἐφημερίδας, αἵτινες ἐν αὐταῖς διέπρεψαν καὶ ἐπέδρασαν. Ἀλλὰ πάντα ταῦτα εἶναι λεπτομέρειαι καὶ εἰδικότητες, μὴ ἔχουσαι σχέσιν πρὸς τὴν

Θωμᾶς Μακώλεϋ

γενικὴν ἐπισκόπησιν τῆς δημοσιογραφίας κατὰ τὸν ἸΘ' αἰῶνα. Ὑπῆρξαν καὶ ὑπάρχουσι καλὰ καὶ ἰσχύοντα φύλλα καὶ ἐν Ἰταλίᾳ καὶ ἐν Ἰσπανίᾳ καὶ ἐν Ρωσίᾳ καὶ ἐν Ἑλλάδι καὶ ἐν Βελγίῳ, ὅπου μάλιστα ἡ γαλλιστὶ γραφομένη *Βελγικὴ Ἀνεξαρτησία* ὑπῆρξε καὶ φύλλον διεθνοῦς σημασίας. Ἀλλ' ἡ ἰσχὺς καὶ ἡ ἐπίδρασις αὐτῶν ὑπῆρξεν ἐπιτόπιος, μὴ ἐξερχομένη ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τῶν ὁρίων τῆς ἰδίας χώρας. Ἐπὶ πλέον τὰ δημοσιογραφικὰ φύλλα τῶν διαφόρων χωρῶν ἠκολούθησαν τὸ σύστημα μιᾶς τῶν δύο δημοσιογραφικῶν σχολῶν, τῆς ἀγγλικῆς ἢ τῆς γαλλικῆς, ἢ προσέλαβον κάτι ἐξ ἀμφοτέρων, ἀκολουθήσασαι σύστημα μικτὸν ἢ ἐκλεκτικόν. Τὴν ἡγεσίαν ὅμως ἐν τῇ παγκοσμίῳ δημοσιογραφικῇ κινήσει ἔσχον ἀναμφιλέκτως οἱ ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Γαλλίᾳ καὶ πρὸς τὴν πολιτικὴν ἐπίδρασιν καὶ σημασίαν τῶν δυνάμεων τούτων καὶ πρὸς τὴν διάδοσιν τῆς γλώσσης αὐτῶν καὶ ἔνεκα τῶν ἐν αὐταῖς ἰδιαιτέρων συνθηκῶν τῶν συντελουσῶν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ κραταίωσιν τῆς δημοσιογραφίας. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι αἱ γερμανικαὶ ἐφημερίδες διέπλεσαν ἰδιόμορφόν τινα τύπον, ἀλλὰ δὲν δύναται τις νὰ ἰσχυρισθῇ ὅτι ἀπετέλεσαν καὶ ἰδίαν σχολήν. Ἐὰν δὲ μετὰ τὰς νίκας τοῦ 1870 αἱ γερμανικαὶ ἐφημερίδες ἐξασκῶσιν ἐπίδρασιν διεθνῆ, τοῦτο ὑπῆρξε φυσικὸν ἀποτέλεσμα τῆς αὐτοκρατορίας αὐτῶν καὶ τῆς θέσεως, ἣν κατέλαβεν αὕτη ἐν τῷ διεθνῇ πολιτικῷ, ἀποικιακῷ, βιομηχανικῷ καὶ ἐμπορικῷ ἀνταγωνισμῷ. Ἀλλὰ σχολαὶ δημοσιογραφικαὶ ἀνεδείχθησαν μόνον δύο, ἡ ἀγγλικὴ καὶ ἡ γαλλικὴ. Τοῦτο εἶναι ἀναμφισβήτητον. Δύναται δὲ νὰ ἐπαναληφθῇ, προκειμένου καὶ περὶ τοῦ περιοδικοῦ τύπου, δηλονότι τῶν ἐβδομαδιαίων, δεκαπενθημέρων, μηνιαίων δημοσιευμάτων καὶ τῶν εἰκονογραφημένων περιοδικῶν. Ἀλλὰ καὶ ἐν τούτοις, ὡς καὶ ἐν ταῖς ἐφημερίσι, τὰ πρωτεῖα κατέχει ἡ Ἀγγλία καὶ ἡ Ἀμερική. Ἡ Γαλλία μειονεκτεῖ τῆς Γερμανίας

καὶ κατὰ τὸν ἀριθμὸν καὶ κατὰ τὴν ποιότητα· ὑπερτερεῖ δὲ μόνον κατὰ τὸ σύστημα, ὅπερ μιμοῦνται καὶ τὰ τοιαῦτα φύλλα τῶν ἄλλων χωρῶν. Ἐὰν π. γ. τὸ σατυρικὸν *Ποῖνς* ἐπὶ ἐξήκοντα ἔτη διασκεδάζῃ τὴν Ἀγγλίαν καὶ ἀμιλλᾶται πρὸς τοῦτο τὸ γερμανικὸν *Κλαδραδάτς*, τὸ γαλλικὸν πνεῦμα λεπτότερον ἀποδεικνύεται πολλάκις κατὰ τὴν δηκτικότητα καὶ ἡ σατυρικὴ εἰκονογραφία, πολὺ εὐφυῶς καλλιεργηθεῖσα καὶ ἐν Ἰταλίᾳ διὰ τοῦ *Παπαγάλου*, πολλὰς τὰς ἐμπνεύσεις ἀρύεται ἀπὸ τῶν γαλλικῶν σχεδιογραφημάτων. Οὕτω καὶ ἐν τοῖς κλάδοις ἐκείνοις ἔτι, ἐν οἷς ἡ Γαλλία ὑπολείπεται, ὡς ἐν τῷ περιοδικῷ τύπῳ, κατέχει πάντοτε ἡγεσίαν σχολῆς. Ἀλλ' ὁ ἀγγλικὸς καὶ ἀμερικανικὸς περιοδικὸς τύπος ἀποτελεῖ σύνολον ὄντως ἀξιόθαύμαστον. Ἡ πληθὺς, τὸ μέγεθος, ὁ πλοῦτος αὐτῶν ὑπερβαίνει πᾶσαν σύγκρισιν. Ἐκτὸς τῶν γενικῶν *Ἐπιθεωρήσεων* (Review), πάντες οἱ κλάδοι ἐκάστης ἐπιστήμης, τέχνης ἢ βιομηχανίας ἔχουσι τὰ εἰδικὰ αὐτῶν περιοδικά. Ἀκόμη καὶ αἱ διάφοροι διασκεδάσεις ἔχουσι τὸ περιοδικὸν ὄργανον αὐτῶν. Οἱ ζατρικισταί, οἱ ποδηλατισταί, οἱ ὄπαδοι τῶν αὐτοκινήτων ἀμαξῶν, οἱ ἐρασταὶ τῶν ἀθλητικῶν ἀγώνων, οἱ κυνηγοί, οἱ φίλοι τῶν ἵπποδρομιῶν καὶ λεμβοδρομιῶν, πάντες ἔχουσι τὸ φύλλον αὐτῶν. Ἐν Ἀμερικῇ δὲ ἔχουσιν ἐπὶ πλέον καὶ οἱ κλέπται καὶ οἱ λωποδύται τὸ περιοδικὸν αὐτῶν ὄργανον, ἐκδιδόμενον καὶ συντασσόμενον ὑπὸ κλεπτῶν καὶ λωποδυτῶν ἐν ταῖς φυλακαῖς τῆς Ἑλβίρας. Καὶ ἐν γένει εἰδικοῦ ἢ γενικοῦ σκοποῦ περιοδικὰ ἐκδίδονται ἐν πάσαις ταῖς χώραις, φύλλα ποικίλα, εἰκονογραφημένα κατὰ διαφόρους τρόπους, χρωμολιθογραφικῶς ἢ φωτοτυπικῶς ἢ κατὰ πολλὰ ἄλλα εἶδη καὶ ὁμοῦ μετὰ τῶν χιλιάδων ἐκασταχοῦ ἐκδιδόμενων ἐφημερίδων καθιστῶσι τὸν τύπον τοῦ ἸΘ' αἰῶνος κολοσσιαίας καὶ μυθώδους ἐντάσεως δυνάμιν πνευματικὴν καὶ βιομηχανικὴν, περὶ ἧς οὐδ' ἀμυδρὰν ἰδέαν ἔσχον αἱ προγενέστεραι γενεαὶ τῶν παρελθουσῶν ἑκατονταετηρίδων. Ἐκατομμύρια ἀνθρωπίνων ὑπάρξεων εὖρον οὕτω πόρον ζωῆς, διότι ἀπὸ τοῦ συντάπτοντος τὸ πολιτικὸν ἄρθρον μέχρι τοῦ πωλοῦντος ἐν ταῖς ὁδοῖς τὰ φύλλα, διαφόρου τάξεως καὶ ἀναπτύξεως ἄνθρωποι μεσολαβοῦσιν ἀσχολούμενοι εἰς δημοσιογραφικὴν καὶ τυπογραφικὴν ἐργασίαν. Φαντάσθητε πόσαι χιλιάδες χειριστῶν τοῦ καλάμου καθ' ἐκάστην ἡμέραν καὶ νύκτα ἐργάζονται μετ' ἀστραπιαίας ταχύτητος πληροῦντες χειρόγραφα ἀρπαζόμενα ὑπὸ τῶν τυπογράφων ἵνα στοιχειοθετηθῶσιν αὐτοστιγμεί· πόσαι χεῖρες κινοῦνται καὶ πόσοι ὀφθαλμοὶ ἀμβλύνονται ἐν τῇ συναρμολογήσει τῶν λεπτῶν μεταλλίνων στοιχείων πόσαι μηχαναὶ ἀκολούθως βομβοῦσι κατὰ

Φραγκίσκος Γκυζώ

τὴν διαρκῆ τοῦ πιεστηρίου κίνησιν ἐκτυποῦσαι χιλιάδας καθ' ἐκάστην φύλλον ἐκάστης ἡμεριδός· πόσοι ἄλλοι διπλώνουσι ταύτας, πόσοι διανέμουσι, πόσοι κομίζουσιν εἰς τὰ ταχυδρομεῖα· πόσον πνεῦμα ἐξαντλεῖται, πόση ζωὴ καταβροχθίζεται καθ' ἐκάστην! Καὶ πάντα ταῦτα πρὸς χρῆσιν μιᾶς ἡμέρας! Ἡ ἡμερίς τῆς σήμερον, εἶναι τὴν ἐπαύριον παλαιὸν καὶ σκωληκόβρωτον φύλλον!

Βεβαίως ἡ τοιαύτη τῆς δημοσιογραφίας τεραστία καὶ ἀσύλληπτος ἀνάπτυξις ἔχει καὶ τὸ θλιβερόν αὐτῆς μέρος. Ὅσοι ἐκ τῶν γραφόντων διαρκῶς καὶ μονομερῶς εἰς ταύτην ἐπεδόθησαν, παρὰ τὴν ἰδιοφυΐαν καὶ τὰ πνευματικὰ αὐτῶν προσόντα, ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐξηντλήθησαν διὰ τῆς συνεχοῦς ἡμερησίας πνευματικῆς παραγωγῆς. Οὕτω διὰ τῶν ἡμερησίων φύλλων ἐσαβανώθησαν πολλὰ εὐφυΐα. Ἐπὶ πλέον προεκλήθησαν καὶ ἀδικήματα, κατεστράφησαν ἀδίκως ὑπολήψεις ἢ ἐδημιουργήθησαν ἀναξίως τοιαῦτα. Καταχρήσεις ἐγένοντο τῆς δυνάμεως καὶ τῆς ἐπιρροῆς αὐτοῦ. Εἰς κοινωνίας δὲ ἀκαταρτίστους ἔτι ἢ ἀστοιχειώτους, ἀκατάρτιστος ὁμοίως καὶ στοιχειώδης τύπος συνετέλεσεν εἰς σύγχυσιν ἰδεῶν καὶ ἰσοπέδωσιν προσώπων. Ἐπεκρίθησαν πανταχοῦ πολιτικοὶ ἀξίας καὶ διεφημίσθησαν πολλάκις ἐπιβλαβεῖς δημοκόποι οἱ συγγραφεῖς τῆς ἀξίας παρεωράθησαν πλειστάκις, ἵνα ἀντ' αὐτῶν ἐξυψωθῶσιν εἰς τὴν ἐκτίμησιν τοῦ κοινοῦ βιβλιογράφοι τυχαῖοι. Ἡ τέχνη καὶ ἡ ἐπιστήμη δὲν ἐκρίθη πάντοτε ἐπαξίως. Ἡ διαφήμισις (réclame), εὐνόητος ἐν τῷ ἐμπορίῳ καὶ τῇ βιομηχανίᾳ, ἐπεξετάθη ἀκατανοήτως καὶ ἐν αὐτῇ τῇ φιλολογίᾳ καὶ τῇ πολιτικῇ. Ἐπὶ πλέον καὶ γενικώτερον παρεσύρθησαν ὄχλοι εἰς τραγικὰς ἀποπλανήσεις καὶ ἐπῆλθον αἱματηραὶ σκοτοδινιάσεις κοινωνιῶν. Διότι ὁ τύπος, οἷος διεμορφώθη καὶ διεπλάσθη κατὰ τὴν ΙΘ' ἑκατονταετηρίδα, συνετέλεσε μὲν εἰς πλεῖστα καλὰ, ἀλλὰ καὶ συνέτεινε καὶ εἰς πλεῖστα κακὰ. Τὸ ἐλαττωματικὸν ἔγκειται ἐν αὐτῇ τῇ φύσει τοῦ τύπου. Ὁ δημοσιογράφος δὲν πρέπει νὰ ἔχη μόνον δόκιμον καὶ γλαφυρὸν κάλαμον, δὲν πρέπει μόνον νὰ εἶναι κάτοχος ἀφθόνων ἐγκυκλοπαιδικῶν γνώσεων, ἀλλὰ πρέπει συγχρόνως νὰ εἶναι καὶ τέλειος ἄνθρωπος, νὰ ἔχη πλήρη συνείδησιν τῶν καθηκόντων καὶ τῶν ὑποχρεώσεων τῆς δημοσιογραφίας, νὰ εἶναι καὶ χρημάτων καὶ φιλίας καὶ κοινωνικῶν σχέσεων ὑπέρτερος, νὰ ἐμπνέται ἐξ ἀρχῶν ὑψηλοτέρας δικαιοσύνης, ἐξ εὐγενοῦς φιλαυτίας καὶ φιλοδοξίας, νὰ ἔχη τελείαν οἰκογενειακὴν καὶ κοινωνικὴν ἀνατροφήν. Ἄλλ' οἱ τοιοῦτοι δὲν εἶναι πολλοί· δὲν εἶναι πολλοὶ οὔτε οἱ σχετικῶς τοιοῦτοι. Καὶ πρέπει πάντες οἱ συντάκται ἡμεριδός ἀπὸ τοῦ ἀρχισυντάκτου μέχρι τοῦ γραφόντος τὰς ἀφίξεις καὶ ἀναχωρήσεις, τοὺς γάμους καὶ τὰς κηδείας, νὰ ἔχωσι πάντα τὰ προορηθέντα καὶ ἐπὶ πλέον καὶ κρίσιν καὶ ἀντίληψιν εὐρείαν, διότι καὶ ὁ ἐλάχιστος τῶν χρονικογράφων δύναται νὰ διαπράξῃ ἀδίκημα χωρὶς ὁ ἀρχισυντάκτης, ὁ ἐπιθεωρῶν τὸ φύλλον, νὰ δύνηται νὰ τὸ ἀντιληφθῇ. Ποῦ εἶναι δυνατὸν νὰ εὐρεθῶσι τοιοῦτοι καὶ τόσον πολλοί; Ὁ ἐμπαθὴς χαρακτήρ, ὁ ὑπερβολικὸς, ὁ ἄκριτος, ὁ ὀρμητικὸς, θὰ διαπράξῃ βεβαίως ἀδίκημα. Ἐπὶ πλέον ἢ ἡμιμάθεια, τὸ χεῖριστον πάντων, ἐπιφέρει τὰ θλι-

βερὰ αὐτῆς ἀποτελέσματα, ὅταν συμβαίῃ ὁ ἡμιμαθὴς νὰ κέκτηται τὸ προσὸν τῆς κομψῆς παρατάξεως λέξεων ἢ τῆς συναρπαγῆς τοῦ κόσμου διὰ τῆς εὐστροφίας τοῦ καλάμου. Ἄλλ' αἱ ἀτέλειαι αὗται, αἱ ὑπάρχουσαι ἐν πᾶσι τοῖς ἐπαγγέλμασι, καθίστανται προφανέστεραι ἐν τῷ δημοσιογραφικῷ, ὡς ἐκ τῆς φύσεως αὐτοῦ, καὶ μᾶλλον ἐπιζήμια, ὡς ἐκ τῆς δυνάμεως καὶ ἐπιδράσεως αὐτοῦ. Ἐξ ἄλλου δὲν εἶναι πάντοτε καὶ δίκαιαι αἱ κατὰ τῶν δημοσιογράφων διατυπούμεναι αἰτιάσεις. Ἐὰν εἰς πάντα ἐπιτρέπεται ν' ἀπατηθῶσιν, εἰς τὸν δημοσιογράφον τὸ τοιοῦτον δὲν ἐπιτρέπεται. Διότι ὑπάρχουσι καὶ ἀσταθεῖς δὲν εἶναι δίκαιον κατὰ τὸ μέτρον τοῦτο νὰ κρίνωνται καὶ πάντες ὅσοι τυχὸν μεταλλάξωσι γνώμην περὶ προσώπων καὶ πραγμάτων. Αὐτός, ὅστις ἐκ τοῦ ἐπαγγέλματος ὀφείλει ἐν μιᾷ καὶ μόνῃ ὥρᾳ νὰ καταστρώσῃ ἐπὶ τοῦ χάρτου ἰδέας καὶ κρίσεις καὶ συμπεράσματα, ἀναμφιβόλως ὑπόκειται καὶ εἰς μείζονας πλάνας πολλάκις. Ἀλλὰ καὶ περὶ ἐκείνων, περὶ ὧν ἀπὸ πολλοῦ ἐμελέτησεν, ἢ μεταβολὴ τῆς γνώμης δὲν πρέπει νὰ εὐθύνη αὐτόν. Ἐὰν ὑπεστήριξε τὸν Ἄλφα ἢ τὸν Βῆτα, πρέπει τάχα νὰ ἐξακολουθῇ ὑποστηρίζων αὐτόν καὶ ὅτε ἔτι διεψεύσθησαν αἱ εἰς αὐτόν στηριχθεῖσαι ἐλπίδες; Καὶ εἶναι δίκαιον ν' ἀποδίδωται πάντοτε εἰς λόγους χρηματικὸς καὶ συμφεροντολογικὸς πᾶσα μεταβολὴ γνώμης δημοσιογράφου περὶ προσώπου τινός; Ἡ ἀκριβὴς τῶν δημοσιογραφικῶν πραγμάτων γνώσις ἀποδεικνύει τὸ πολλάκις ἀνύπαρκτον τῶν τοιούτων κατηγοριῶν. Ἐχει βεβαίως πολλὰ τὰ ἐλαττωματικὰ ἢ δημοσιογραφία· ἀλλ' ἔχει ἐνδόξους σελίδας αὐτοθυσίας καὶ αὐταπαρνησίας, ἔχει νὰ ἐπιδειξῇ τοὺς ἥρωας αὐτῆς, τοὺς ἐθελουσίως εἰς συκοφαντίας καὶ ἐπικρίσεις ἐκτιθεμένους χάριν ὑψηλοτέρων καὶ εὐγενεστέρων σκοπῶν. Ἄν ἔγραφον οἱ ἐπικρίνοντες αὐτοὺς ἐπὶ ἀσταθείᾳ καθ' ἐκάστην τὴν γνώμην των, ὡς ἐκεῖνοι περὶ προσώπων ἢ πραγμάτων, οἷον τραγέλαφον θὰ ἐπεδείκνυεν ὁ ἐτήσιος τῶν ἰδεῶν των ἀπολογισμὸς! Ὅπως καὶ ἂν κριθῇ, εἶναι πάντοτε, ἐν ταῖς γενικαῖς γραμμαῖς προόδου καὶ πολιτισμοῦ δαδοῦχος ἢ ἡμερίς· ἄλλοτε τέρει καὶ ἄλλοτε παρηγορεῖ καὶ ἄλλοτε ἐνσπείρει ἐλπίδας καὶ ἄλλοτε παρέχει χρησίμους πληροφορίας καὶ πάντοτε διδάσκει. Καὶ ὁ παρέχων πάντα ταῦτα τοῦ καλάμου χειριστὴς κακῶς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀμείβεται ὑλικῶς· ἐξ ἠθικῆς δὲ ἀπόψεως εἶναι ἀμφίβολος ἢ ἀμοιβή του. Εἶναι ὁ ἥρωας μιᾶς ἡμέρας· τὸ κάλλιστον ἄρθρον αὐτοῦ, τὸ θαυμαζόμενον σήμερον, αὐριον λησμονεῖται. Διότι ἕκαστον ἄρθρον, τὸ μᾶλλον πολύκροτον, ζῆ ὀλίγας μόνον ὥρας, ce que vivent les roses, l'espace d' un matin.

* *

Ἐὰν ἢ δημοσιογραφία μετέχη τι τῆς ἱστορίας ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀφήγησιν, ἢ ἱστορία διαφέρει τῆς δημοσιογραφίας ὅσον ἀφορᾷ τὴν ψυχολογικὴν τοῦ γραφόντος κατάστασιν. Ἐν τῇ πρώτῃ ὁ γράφων δὲν ἀφηγεῖται μόνον τὰ γεγονότα ἐκάστης ἡμέρας, ἀλλὰ καὶ προστίθησι κρίσεις, αἵτινες προέρχονται ἐκ τῶν ἐντυπώσεων αὐτοῦ, ζῶντας ἐν τῇ αὐτῇ κοινωνίᾳ, ἐν ἣ ἐπισυμβαίνει ἢ ἡμερησία πάλῃ μετὰ τῶν συμπαρομαρτούντων αὐτῇ· καὶ οὕτως ἐπὶ τοῦ χάρτου ἐγκαταλείπει τὰ ἴχνη τῶν σφοδρῶν παθῶν, ἅπερ ταράττουσιν

αὐτὸν καθὸ μέλος τῆς συνταρασσομένης, δρώσης κοινωνίας. Τούναντίον ὁ ἱστορικός, ἀφηγούμενος τὰ παρελθόντα καὶ περιγράφων τὰς παρωχημένας κοινωνίας μετὰ τῶν παθῶν καὶ προλήψεων αὐτῶν, ἀπομένει ψυχρὸς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ ἀπαθής, ἐπηρεαζόμενος μόνον ἐνίοτε ὁσάκις πρόκεινται ἐνώπιον αὐτοῦ γεγονότα καὶ ἰδέαι ἐκ τῶν διαταρασσόντων καὶ τὴν σύγχρονον αὐτῷ κοινωνίαν. Τούτου ἕνεκα ἄνδρες δυνάμενοι νὰ ἐπικριθῶσιν ὡς ἐμπαθεῖς δημοσιογράφοι, ὁσάκις ἐδημοσιογράφησαν, διεκρίθησαν ἀκολούθως ὡς ἐμβριθεῖς ἱστορικοί. Καὶ τῆς δημοσιογραφίας τοῦ ΙΘ' αἰῶνος συμμετέσχον, ἄλλοι πλείοτερον καὶ ἄλλοι ὀλιγώτερον, ἄλλοι κατὰ μακρὰ διαλείμματα καὶ ἄλλοι συνεχέστερον, πάντες σχεδὸν οἱ ἐξοχώτατοι τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν καὶ συγγραφέων καὶ ὁμως ἐνῶ ἡ δημοσιογραφία τοῦ λήξαντος αἰῶνος χαρακτηρίζεται ὡς παράφορος, ἡ ἱστοριογραφία αὐτοῦ διακρίνεται ἐπὶ σχετικῇ ἀπαθείᾳ, εἰλικρινεῖ ἀναζητήσῃ τῆς ἀληθείας. Ὅντως ἡ ἱστορία κατὰ τὸν ΙΘ' αἰῶνα ἀπετέλεσε προόδους τόσον μεγάλας, ὅσον ὑπῆρξε μεγάλη καὶ ἡ στασιμότης αὐτῆς ἐπὶ μακρὰν αἰῶνων σειρὰν. Ὁ Ἡρόδοτος, ὁ συνήθως καλούμενος *Πατήρ τῆς ἱστορίας*, ὑπῆρξεν ἔντεχνος ἐν τῇ ἀφηγήσει καὶ τῇ πλοκῇ, ἀλλὰ κυρίως ἐπιζητεῖ τὴν πρόκλησιν τῆς περιεργίας τοῦ ἀναγνώστου ἢ τὴν τῆς ἀληθείας εὐρεσίαν. Ὁ Ξενοφῶν ἀπερίττως ἐκτίθησιν τὴν ἐκστρατείαν του καὶ ζωηρῶς ἐν τοῖς *Ἑλληνικοῖς* περιγράφει τὰ γεγονότα, ἀλλὰ πλείοτερον μεριμνᾷ περὶ τοῦ ὕφους αὐτοῦ ἢ περὶ τῶν αἰτίων καὶ τῶν ἀποτελεσμάτων. Ὁ Θουκυδίδης, ὁ ἕπατος τῶν ἱστορικῶν τῆς ἀρχαιότητος, οὗ τὸ ἔργον θὰ μείνῃ πάντοτε πρότυπον ἱστορίας, καὶ ὁ καλὸς Πολύβιος, ἕνα ἰδίως φαίνονται ἐπιδιώκοντες σκοπὸν, τὴν μύησιν τῶν ἀναγνωστῶν εἰς τὰς πολιτικὰς ὑποθέσεις, ἐνῶ πάλιν ὁ Πλούταρχος μετὰ τῶν Ῥωμαίων συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ Τακίτου, ὡς κύριον στοχάζεται σκοπὸν τὴν ἐκ τῆς ἀφηγήσεως ἰδία ἀντλησίαν ἠθικῶν διδαγμάτων καὶ συμπερασμάτων διὸ καὶ εἰς ἐκεῖνα τυρβάζουσι τὰ γεγονότα, ὅσα συντελοῦσιν εἰς τὴν ἐπίτευξιν τοῦ παρ' αὐτῶν σκοπούμενου. Κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας ἡ ἱστορία προσλαμβάνει τὸν τύπον ἀπλῆς χρονογραφίας ἢ ὑπομνηματογραφίας, μόλις δὲ κατὰ τὸν ΙΖ' αἰῶνα ἤρξατο ἀναφαινομένη ἐπιστημονικώτερα ἐπεξεργασία, μᾶλλον ἐπιμελεστέρα ἀναδειχθεῖσα κατὰ τὴν ΙΗ' ἑκατονταετηρίδα. Καὶ ἐκεῖνοι τῶν ἱστοριογράφων τοῦ μεσαίωρος καὶ τῶν μετὰ ταῦτα χρόνων, ὅσοι ἐπεζήτησαν ἐν τῇ ἀφηγήσει τῶν γεγονότων τὰ αἷτια καὶ τὰ ἀποτελέσματα αὐτῶν, περιορίζοντο εἰς τοὺς πολιτικούς ἀνδρας καὶ τὰ μεγάλα γεγονότα, τὰ ἔκπληξιν ἐμποιοῦντα, οὕτω δὲ ἡ ἱστορία ἐφαίνετο σύνολον τυχαίων συμβεβηκότων ἐκ Προνοίας ἢ ἐξ ἀθαιρέτου φορᾶς πραγμάτων ἐπιτελεσθέντων σπασμωδικῶς καὶ ἄνευ

κανονικῆς καὶ βαθμιαίας ἐξελίξεως. Ἄλλ' οἱ ἱστορικοὶ τοῦ ΙΘ' αἰῶνος δὲν περιορίζονται εἰς τὰ ἐπίσημα πρόσωπα καὶ τὰ μεγάλα γεγονότα, ἀλλ' ἐρευνῶσι καὶ τὰ κατὰ τὸ ἀνώνυμον πλῆθος καὶ κατὰ τὸν βίον καὶ τὰ ἔθιμα αὐτοῦ, παρακολουθοῦσι διὰ μέσου τῶν αἰῶνων τὴν βαθμιαίαν τῶν κοινωνιῶν ἀνάπτυξιν καὶ ἐφαρμόζουσι κατὰ τὴν εὐρείαν ταύτην μελέτην τοῦ παρελθόντος τοὺς κανόνας καὶ τὴν μέθοδον τῶν πειραματικῶν ἐπιστημῶν. Ἐν ταῖς σελίσιν τῆς πολυτόμου ἱστορίας τοῦ Γκρότε καὶ τῆς τοῦ Ἐρνέστου Κουρτίου τὰ ἐρεῖπια τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος ἀναστηλοῦνται εὐθυτενῇ καὶ αἱ κοινωνίαι τῶν ἀρχαίων πολιτειῶν κινοῦνται καὶ δρῶσιν· ὁ Μόμσεν ἀναζωογονεῖ τὴν Ῥώμην καὶ ρίπτει νέας ἀκτῖνας, ἐν μέσῳ τῶν ὁποίων αἱ σκιαὶ τοῦ παρελθόντος ἐπανακτῶσι τὴν ὑπόστασιν τῆς ζωῆς· ὁ Σλόσσερ ἐν τῇ παγκοσμίῳ ἱστορίᾳ τῆς ἀρχαιότητος σφυγμομετρεῖ τὴν τοῦ πολιτισμοῦ ἐξέλιξιν τῶν τότε κοινωνιῶν, μεταπηδῶν ἀπὸ τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Ῥώμης εἰς τὰς Ἰνδίας καὶ τὴν Σινικήν· ὁ Ρενάν, κριτικὸς μᾶλλον ἢ ἱστορικός, ἐπαναφέρει ἀπὸ τοῦ τάφου τὴν ἰουδαϊκὴν θεοκρατίαν τῆς Παλαιστίνης· ὁ Μακώλεϋ, ὁ ἕπατος τῶν ἱστορικῶν τοῦ αἰῶνος, παρὰ τὴν μακρηγορίαν καὶ τὰς ἐπαναλήψεις, ἐν τῇ Ἱστορίᾳ τῆς Ἀγγλίας δεκαπέντε μόνον ἐτῶν τοῦ τέλους τῆς ΙΖ' ἑκατονταετηρίδος ἐνδιατρίβει καὶ εἰς τὴν τροφήν, τὰ ἐνδύματα καὶ τὰ σκεῦη τοῦ ἀγγλικοῦ λαοῦ, κατὰ τὴν ἰδίαν του ἔκφρασιν· ὁ Χάμμερ γνωρίζει εἰς τὴν Εὐρώπην τὴν ἱστορίαν τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας· ὁ Γκυζὼ ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ πολιτισμοῦ, τῇ τόσῳ ἐμβριθεῖ, ἀπλοποιεῖ καὶ τὰ φιλοσοφικώτατα· ὁ Θιέρσος ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Α' Γαλλικῆς Δημοκρατίας καὶ μετὰ ταῦτα ἐν τῇ τῆς Ὑπατείας καὶ τῆς Αὐτοκρατορίας ἀναλύει τὰ διπλω-

Λουδοβίκος Θιέρσος
(Κατὰ τὴν προσωπογραφίαν τοῦ Βολλά)

ματικὰ καὶ οικονομικὰ ζητήματα καθιστῶν προσιτὰ εἰς πάντας· ὁ Ράνκε ζωγραφεῖ τὴν γερμανικὴν κοινωνίαν τῆς Μεταρρυθμίσεως· ὁ Καραμζίνος καθαρίζει ἀπὸ τῶν μύθων καὶ τῆς παραδόσεως τὴν ρωσικὴν ἱστορίαν· ὁ Τιερρῦ ἀναπαριστᾷ μετὰ γραφικῆς δυνάμεως τοὺς ἀγῶνας Νορμανδῶν καὶ Ἀγγλοσαξόνων ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς κατακτήσεως τῆς Ἀγγλίας ὑπὸ τῶν Νορμανδῶν· ὁ Γερβῖνος ἀφηγεῖται τὴν ἱστορίαν τῆς συγχρόνου Εὐρώπης ἀπὸ ὑψηλοτέρας περιοπῆς, ἀναλύων ἐν τῇ κλασικῇ αὐτοῦ Εἰσαγωγῇ εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ ΙΘ' αἰῶνος τὰ αἷτια τὰ προαγαγόντα τὴν τοιαύτην ἐξέλιξιν καὶ φιλοσοφῶν περὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν ἐκάστοτε γεγονότων· ὁ Πολάσκη ἀνιστᾷ ἀπὸ τοῦ τάφου τὸν Σάμον τὸν ἐκδιώξαντα ἀπὸ τῆς Βοημίας τοὺς Ἀβαρας καὶ ἰδρύσαντα τὸ πρῶτον σλαβικὸν κράτος, τὸ τῶν Τσέχων, καὶ ἐξηγεῖ τὰ αἷτια, δι' ἃ σλαβικαὶ τινες φυλαί, ἐγκαταλιποῦσαι τὰς ὄχθας τοῦ Ὀδέρου καὶ τοῦ Βιστούλα, ἐζήτησαν παρὰ τοῦ Βυζαντίου καταφύγιον, τοῦ αὐτοκράτορος Ἡρα-

κλείου παρασχόντος αὐτοῖς γαίας ἐντεῦθεν τοῦ Αἴμου, ὅπου καὶ τὸ πρῶτον τότε ἐγκατεστάθησαν σλαβικοὶ συνοικισμοί· ὁ Καῖσαρ Καντοῦ ἀποταμιεύει ἐν ἐνὶ καὶ τῷ αὐτῷ συγγράμματι τὴν *Παγκόσμιον Ἱστορίαν*· καὶ ὁ Ἕλλην Κωνσταντῖνος Παπαρηγόπουλος, ὀλιγώτερον ἴσως τοῦ δέοντος ἐκτιμηθεὶς ὑπὸ τῶν συγχρόνων συμπολιτῶν αὐτοῦ, ἀποσπᾷ τὸ παχὺ στρῶμα, ὑφ' ὃ κατέκειτο ὀλόκληρος κόσμος ἑνδεκα αἰῶνων, καὶ παρέχει πρῶτος ἐν γενικαῖς γραμμαῖς καλὸν ἰχνογράφημα τῆς ἀληθοῦς φυσιογνωμίας τῆς βυζαντιακῆς αὐτοκρατορίας. Ἐκτοτε ἄρχεται νέα ἔρευνα τῆς ἱστορικῆς ἐκείνης περιόδου· ἡ κριτικὴ τοῦ Φαλμεράϋερ καὶ τοῦ Φίνλαῦ ἐγκαταλείπεται· ὁ Φρημαν ἄρχεται νέων ἐρευνῶν καὶ ὁ Σλουμπερζὲ ρίπτει ἀκτῖνας φωτὸς ἐπὶ τοῦ πολυδαίδαλου ἐκείνου λαβυρίνθου. Σειρὰ δὲ μεγάλη μεσαιωνοδιφῶν ποιεῖται τμηματικὴν ἐπεξεργασίαν, ἧς ἡ συμπλήρωσις ἀπόκειται τῷ ἀρχαμένῳ αἰῶνι.

Οὕτω κατὰ τὴν ΙΘ' ἑκατονταετηρίδα ἐτέθη ἐπὶ τοῦ τάπητος ἡ παγκόσμιος ἱστορία· δυσπιστία γενικὴ ἐπεκράτησεν ὅσον ἀφορᾷ τὰς ἀφηγήσεις τῶν προγενεστέρων ἱστορικῶν· ἡ ἔρευνα ἐπεξετάθη ἐπὶ πάντων τῶν κλάδων. Ἡ ἀρχαιολογία ἀνέλαβε τὴν σκαπάνην, ἀνώρυξε τάφους καὶ ἀπὸ τῶν ἐγκάτων τῆς γῆς προήγαγε καὶ πάλιν εἰς τὸ φῶς ἀριστουργήματα τέχνης καὶ ἄλλα μνημεῖα, διαφωτίζοντα τὴν ἱστορίαν τῶν ἀρχαίων λαῶν· ἡ ἐπιγραφικὴ ἀνέγνωσε καὶ τὰς δυσχερεστάτας ἐπὶ πλακῶν μαρμαρίνων γραφὰς καὶ ὅσας ἠφάνισέ πως ὁ χρόνος· ἡ παλαιογραφία ἀνεῦρεν ἐν λησμονηθείσαις βιβλιοθήκαις ρακώδη παλίμψηστα καὶ ἀνέγνωσε τὰ ἐν αὐτοῖς· ἡ χρονολογία καὶ ἡ γενεαλογία ἐπετέλεσαν τὸ ἔργον αὐτῶν· καὶ ἡ διπλωματικὴ καὶ κριτικὴ, ἡ διδάσκουσα πῶς νὰ κρινηται ἡ ἀντικατάστασις τῶν διαφόρων ἐγγράφων, πολλῶν ἐκ τῶν αὐθεντικῶν θεωρουμένων τὸ κῦρος διέσεισεν, ἄλλα δὲ ἐκύρωσεν ὡς τοιαῦτα· ἐπὶ πλέον ἡ γεωγραφία, τελέσασα νέας προόδους καὶ νέας ἀνακαλύψεις, ἐπεβοήθησε τὸ ἔργον τῆς ἱστορίας.

Αἱ ἱστορικαὶ δὲ μονογραφίαι, αἱ ἐκδοθεῖσαι κατὰ τὸν λήξαντα αἰῶνα, αἱ ἱστορήσασαι λεπτομερῶς ὠρισμένους χρόνους καὶ ὠρισμένα πρόσωπα ἢ καὶ ὠρισμένας ἱστορικὰς περιόδους, πληροῦσιν ὀλοκλήρους βιβλιοθήκας ἐκ χιλιάδων τόμων. Ἐκρίθη ἡ φιλολογία τῶν λαῶν, τὰ ἔθιμα, ὁ ἐν γένει κοινωνικὸς βίος, αὐτὰ τὰ ἐνδύματα αὐτῶν, καὶ διελύθησαν ἱστορικαὶ πλάναι ἐπὶ αἰῶνας ἐπικρατήσασαι καὶ ἐρρίφθη νέον φῶς ἐν μέσῳ τοῦ σκότους τοῦ παρελθόντος. Ἐδημιουργήθη οὕτως ὀλόκληρος τάξις μεγάλων συγγραφέων, οἵτινες δύνανται ν' ἀποκληθῶσι κριτικοὶ καὶ ὧν τὸ ἔργον, μετέχει καὶ τῆς ἱστορίας καὶ τῆς φιλοσοφίας. Ὁ Ρενὰν

ἐν τῇ γενικῇ ἱστορίᾳ τῶν σημιτικῶν λαῶν, ὁ Ταῖν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς καλλιτεχνίας ἢ ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἀγγλικῆς φιλολογίας, ὁ δανὸς Μπράντ περὶ τῆς εὐρωπαϊκῆς φιλολογίας τοῦ ΙΘ' αἰῶνος, ὁ Γκινγκενὲ καὶ μετὰ ταῦτα ὁ Σάνκτης ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἰταλικῆς φιλολογίας, ὁ φιλοσοφικώτατος Καρλάιλ ἐν τῇ ἱστορίᾳ Φρειδερίκου τοῦ Β', ὁ Φρειδερίκος Σλέγγελ ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς φιλολογίας, ὁ Ἀλέξανδρος Ραγκαβῆς ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἐλληνικῆς καλλιτεχνίας, Φωριέλ, Βιλωμαῖν, Σαῖν-Μπέβ, πολλοὶ ἄλλοι, εἰς τὴν μεγάλην ταύτην ὁμοταξίαν ἀνάγονται καίτοι ἀνήκουσιν εἰς διαφόρους φιλολογικὰς σχολὰς καὶ ἔχουσι πολλάκις ἀντιθέτους ἰδέας.

Ἄναμφιβόλως τὸ καθόλου ἱστορικὸν ἔργον δὲν ὑπῆρξεν ἀνεπηρέαστον. Ἐν ἑκατονταετηρίδι, ἧτις διεκρίθη ἐπὶ τῷ σφοδρῷ ἐθνικῷ ἀνταγωνισμῷ, οἱ ἱστορικοὶ τοῦ αἰῶνος δὲν εἶναι ἀπηλλαγμένοι παντελῶς τῆς ἐθνικῆς αὐτῶν ἐπιδράσεως. Ἀλλὰ τὸ τοιοῦτο ἀποτελεῖ λεπτομέρειαν· ἐν τῷ συνόλῳ ὁ πόθος τῆς ἐρέυνης

καὶ τῆς ἀληθείας ἐκδηλοῦται ζωηρός. Ἐπὶ πλέον ὁ κομματικὸς ἀνταγωνισμὸς καὶ ἡ φιλολογικὴ πάλη ἐπέθεσαν ἴχνη αὐτῶν ἐπὶ τῶν σελίδων τῶν ἱστορικῶν συγγραμμάτων. Ὁ Μακώλεϋ δὲν δύναται νὰ λησμονήσῃ ὅτι ἀνήκει εἰς τὴν μερίδα τῶν φιλελευθέρων, ὡς καὶ οἱ περὶ φιλολογίας γράφοντες ἀποτυποῦσιν ἐν τοῖς συγγράμμασιν αὐτῶν τὰς ἐμπνεύσεις τῆς συγχρόνου φιλολογικῆς διαπάλης. Πολλαχοῦ δέ, ὡς ἐκ τοῦ ἐθνικοῦ ἀνταγωνισμοῦ, παρεχάραχθη καὶ αὐτὴ ἡ ἱστορικὴ ἀλήθεια καὶ λόγοι θρησκευτικοὶ ἢ μᾶλλον ἀποτελέσματα θρησκευτικῆς ἀνατροφῆς ἐσκότησαν τὴν διάνοιαν καὶ ἀνδρῶν ὅλως ἀνεξίθρησκων, λεληθότως καὶ ἄνευ συνειδήσεως ἐπηρεα-

Κωνσταντῖνος Παπαρηγόπουλος

ζομένων θρησκευτικῶς καὶ κρινόντων ἐκ τοιαύτης ἀπόψεως ἄλλους λαοὺς εἰς ἕτερα δόγματα ἀνήκοντας, ὡς ἐπραξέ ποτε πρό τινων αἰῶνων ὁ ἐπίσκοπος Λουίπρανδος, ζηλώσας δόξαν ἱστορικοῦ. Ἀλλὰ πάντα ταῦτα τὰ ἐλαττωματικὰ προέρχονται ἐξ αὐτῆς τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ἐν ἣ τὰ πάντα εἰσὶ σχετικὰ καὶ οὐδὲν τὸ ἀπόλυτον. Ἐνόσῳ δὲ ὑπάρχουσιν ἐν τῷ κόσμῳ θρησκείαι καὶ ἔθνη, οἱ συγγραφεῖς, καὶ οἱ μᾶλλον ἀνεξάρτητοι, εἴτε γράφοντες περὶ τῶν ἰδίων θρησκειῶν εἴτε περὶ ἐτέρων, εἴτε ἀσχολούμενοι εἰς τὴν ἰδίαν αὐτῶν ἱστορίαν εἴτε εἰς τὴν τῶν ἄλλων ἐθνῶν, θὰ ἐκδηλῶσι πάντοτε ἐν ταῖς κρίσεσιν αὐτῶν τὴν ἐπίδρασιν τῆς θρησκευτικῆς καὶ ἐθνικῆς τῶν ἀγωγῆς. Κατὰ πόσον αἱ τῆς ἀνατροφῆς ἐπιρροαὶ εἶναι ἀκατάβλητοι ἐμφαίνει τὸ παράδειγμα συγγραφέων τινῶν τοῦ ΙΘ' αἰῶνος, οἵτινες, καίτοι ἦσαν ὑλισταὶ ἢ ἄθεοι, μεροληπτικώτεροι ἀπεδείχθησαν καὶ αὐτῶν τῶν ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων, ὅτε προύκειτο νὰ κρίνωσι περὶ ἐτέρας ἐκκλησίας ἢ περὶ ἐκείνης, ἧς τὰ δόγματα νη-

πιόθεν ἐνωτίσθησαν. Ὁ ἐμβριθὴς Οὐλρίτση δικαίως φρονεῖ ὅτι ἡ ἱστοριογραφία εἶναι τὸ πολιτικὸν κάτοπτρον ἐκάστου ἔθνους· γενικεύοντες τοῦτο δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι εἶναι ταυτοχρόνως καὶ τὸ κάτοπτρον μιᾶς ὅλης περιόδου. Οἱ ἱστοριογράφοι λοιπὸν τῆς ΙΘ' ἑκατονταετηρίδος παρέχουσιν εἰκόνα τῶν ἐθνικῶν καὶ πολιτικῶν ἰδεῶν τοῦ αἰῶνος αὐτῶν, οὐδὲ εἶναι φυσικῶς ἀπηλλαγμένοι τοῦ πνεύματος καὶ τῶν προλήψεων

Γεώργιος Κάνιγκ

αὐτοῦ. Ἐν ταῖς γενικαῖς ὁμῶς γραμμαῖς εἶναι πρόδηλον τὸ μέγα βῆμα, ὅπερ ἐπετέλεσεν ἡ ἱστοριογραφία τοῦ αἰῶνος· αἱ βλέψεις αὐτῆς εἶναι εὐρύτεραι, ἢ ἔρευνα ἐνδελεχής· ἡ ἐπεξεργασία λεπτομερῆς· τὸ βλέμμα αὐτῆς ὀξύ, εἰσδύον εἰς τοὺς οἴκους τῶν ἰδιωτῶν ἵνα ἀνεύρη

τοὺς ἀληθεῖς χρωματισμοὺς ἐκάστω χρόνικῆς περιόδου, καὶ τὸ πνευμά της φιλόσοφον, ἐπιζητοῦν νὰ ὀρίσῃ τὸν μέσον ὄρον καὶ αὐτῆς ἔτι τῆς ζωῆς τῶν ἔθνῶν, ὡς ὁ φιλόσοφος Κετελέ, ὁ καθορίσας αὐτὸν εἰς δέκα καὶ τρεῖς ἑκατονταετηρίδας. Ἐκεῖνοι, ὅσοι ἔγραψαν ἱστορίας, ὡς τὴν περὶ μεγάλου Ἀλεξάνδρου ὑπὸ τοῦ ρωμαίου Κασσίου Κουρτίου Ρούφου, ρητορικὴν μὲν τὸ ὕφος, ἀλλὰ φαντασιώδη, δὲν ὀνομάζονται ἱστορικοί. Τὰ τρία κύρια εἶδη τοῦ πεζοῦ λόγου, ἡ ἱστοριογραφία, ἡ φιλοσοφία καὶ ἡ ρητορικὴ ἀνευρίσκονται ὁμοῦ ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐν τοῖς καλοῖς ἱστορικοῖς συγγράμμασι τῆς ληξάσης ἑκατονταετηρίδος.

Τμῆμα τῶν ἱστορικῶν ἔργων εἶναι καὶ τὰ πολιτικὰ συγγράμματα· ἀφθονία δὲ τοιούτων ὑπάρχει, διότι οἱ πλεῖστοι σχεδὸν τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν, τῶν δημοσιογράφων, τῶν ρητόρων, τῶν ἱστορικῶν ἀνεδείχθησαν πολιτικοὶ συγγραφεῖς, ἀλλὰ τὰ κυριώτατα ἐξ αὐτῶν ὀνόματα ἀνεγράφησαν ἤδη ὡς ἱστορικῶν καὶ κριτικῶν. Αἱ ἐσωτερικαὶ μεταβολαί, αἱ ἐπελθοῦσαι κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ΙΘ' αἰῶνος εἰς τὸν ἐσωτερικὸν ὀργανισμόν τῶν κυριωτάτων εὐρωπαϊκῶν ἐπικρατειῶν προήγαγον μεγάλους καὶ πολυπληθεῖς πολιτικοὺς συγγραφεῖς, σὺν τούτοις δὲ καὶ κοινωνιολόγους βαθεῖς, ὧν τὰ ἔργα ἀνάγονται μᾶλλον τῇ φιλοσοφίᾳ. Οἱ αὐτοὶ λόγοι προεκάλεσαν καὶ τὴν ἐμφάνισιν μεγάλων ρητόρων πολιτικῶν, ὡς ἡ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἤττον γενίκευσις ἐν ταῖς νομοθεσίαις τοῦ αἰῶνος τοῦ ὀρκωτικοῦ συστήματος ἀνέδειξε μεγάλους ρήτορας δικανικούς. Ὅπως ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλλάδι τὸ πολίτευμα τῶν Ἀθηναίων προήγαγε τὴν ρητο-

ρείαν μέχρι τοῦ ὕψους τοῦ Δημοσθένους καὶ πάντες οἱ πολιτικοὶ ἦσαν ταυτοχρόνως καὶ ρήτορες, ὡς ἐν Ρώμῃ ἡ δικανικότης ἐγέννησε τὸν Κικέρωνα, οὕτω καὶ ἐν τοῖς κοινοβουλευτικοῖς κράτεσι τοῦ ΙΘ' αἰῶνος ἀνεπτύχθη ἡ ρητορεία καὶ ἀνεφάνησαν ρήτορες πολλοί. Κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας ἡ ρητορικὴ ἦτο ἄνθος καλλιεργούμενον μόνον ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἀπὸ τοῦ Χρυσοστόμου μέχρι τοῦ Βοσουέ-

Ροβέρτος Πήλ

του, τοῦ Μηνιάτη καὶ τοῦ Μασιγιὸν κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους ἀνεφάνη μεγάλη σειρὰ ἐκκλησιαστικῶν ρητόρων τῶν διαφόρων χριστιανικῶν δογμάτων. Ἀλλὰ μετὰ τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα ἡ πολιτικὴ ρητορεία εἶχεν ἐξαφανισθῆ, ἕως οὗ πάλιν ἀνεφάνη τὸ πρῶτον ἐν Ἀγγλίᾳ, ὡς ἐκ τοῦ πολιτεύμα-

τος αὐτῆς, κατὰ δὲ τὸ τέλος τῆς ΙΗ' ἑκατονταετηρίδος ἐν μὲν Ἀγγλίᾳ ἀντηχεῖ ἡ γλυκεῖα ρητορικὴ τοῦ Σέριδαν καὶ ἐν Γαλλίᾳ, ὡς ἐκ τῶν διαδραματισθέντων κατὰ τὸν χρόνον ἐκεῖνον, ἡ βιαία καὶ ἐμπαθὴς ὡς χεῖμαρος ρητορικὴ τοῦ Μιραμπώ. Ὁ γάλλος Γαμβέττας, ὁ ἰσπανὸς Καστελλάρ, ὁ τούτων προγενέστερος ἰταλὸς Μαντσίνης, ὁ ἕλλην Δεληγιώργης καὶ ἄλλοι ὑπῆρξαν μᾶλλον ρήτορες μουσικοί, θέλγοντες τὰ πλήθη. Ἀλλ'

ἡ ἀνάγνωσις τῶν λόγων αὐτῶν δὲν ἐμποιεῖ τὴν ἐντύπωσιν, ἣν παρεῖχεν ἡ ἀκρόασις αὐτῶν, ὡς πάλιν ἡ ἀνάγνωσις λόγων τοῦ πολλοῦ Γλάδστωνος ἢ τοῦ Δισραέλη ἢ τοῦ Καβούρ ἐμποιοῦσι βαθυτέραν πολιτικὴν ἐντύπωσιν ἀναγινωσκόμενοι, καίτοι πολὺ ὀλιγώτερον τέρπουσι. Καὶ ὁ Βίσμαρκ δύναται νὰ κληθῆ ρήτωρ, ἀλλ' ἡ ρητορικὴ αὐτοῦ εἶναι ἐτέρας φύσεως· τόση, ὅση ἤρκει ἵνα φανερώσῃ τὰς ἰδέας αὐτοῦ. Ἐν Ἑλλάδι ὁ Κωλέττης, ὁ Α. Μαυροκορδάτος, ὁ διπλωματικώτατος καὶ ἐν ταῖς ἀγορεύσεσιν αὐτοῦ, ὁ Κουμουνδοῦρος, διὰ τῆς οἰκιακῆς ἡρέμου στωμυλίας του καὶ ἐπὶ πᾶσιν ὁ Χαρίλαος Τρικούπης διὰ

Ἑρρίκος Πάλμερστον

τῶν ρητορικῶν καὶ σοβαρῶν ἀγορευσέων του, ἵνα μόνον περὶ τῶν νεκρῶν ὀμιλήσωμεν, ἐκόσμησαν τὸ προῶρος ἴσως ἰδρυθὲν βουλευτικὸν βῆμα· ἀλλὰ καὶ ἄλλοι, ἐκτὸς τῶν ἡγετῶν κομμάτων, διεκρίθησαν ἐπὶ στωμυλία, ἐν οἷς ἰδίᾳ ὁ παραδοξολόγος Τυπάλδος Ἰακωβάτος, ὁ ἰδεολόγος Ἀριστείδης Οἰκονόμου, διακριθεὶς ἰδίᾳ ὡς δικανικός, καὶ ὁ σπινθηροβόλος καὶ καυστικός Παῦλος Καλλιγᾶς. Ρήτορες ὑπῆρξαν πάντες σχεδὸν οἱ πολιτικοὶ ἄνδρες τῶν κοινοβουλευτικῶν κρατῶν καὶ ἀναμ-

φισβητήτως τούς μεγίστους, σοβαρωτάτους και δεινοτάτους ρήτορας τού αιώνος ανέδειξεν ἡ Ἀγγλία, ὧν οἱ πλείστοι ὑπῆρξαν καὶ διαπρεπέστατοι συγγραφεῖς. Ὁ Μακώλεϋ ἦτο καὶ ρήτωρ δεινός· ρήτορες δ' ἦσαν καὶ ὁ Πήλ καὶ ὁ Κάννινγκ καὶ ὁ Πάλμερστον καὶ ὁ Ρῶσσελ, ἐκτὸς ἐκείνων, ὧν ἡ πολιτικὴ ἔτι σταδιοδρομία ἐξακολουθεῖ. Ὁ πολιτικὸς ἀνταγωνισμὸς ἀνέπτυξεν οὕτω κατὰ τὸν αἰῶνα εὐθαλὲς τὸ δένδρον τῆς στωμυλίας καὶ ἀπὸ τῶν βημάτων τῶν μεγάλων ἰδία κρατῶν, ἔνθα τὰ ζητήματα ὑπῆρξαν καὶ μέγιστα καὶ σπουδαιότατα καὶ πανευρωπαϊκοῦ ἐνδιαφέροντος, ἀντήχησαν μεγάλης δυνάμεως λόγοι, ὡς πάλιν ἀπὸ τῶν εἰσαγγελικῶν ἢ δικηγορικῶν βημάτων κατὰ μεγάλας δίκας τοῦ αἰῶνος ἠκούσθησαν εὐγλωττοὶ ἀγορεύσεις εἴτε ἐπιζητοῦσαι τὴν κεφαλὴν μεγάλων κοινῶν κακούργων εἴτε ἀποπειρώμεναι τὴν διάσωσιν αὐτῶν, ὡς ἡ φωνὴ τοῦ Ἰουλίου Φάβρ κατὰ διάσημον δίκην πολιτικοῦ μᾶλλον ἢ κοινοῦ ἐγκληματίου. Ἀλλὰ πάντες οἱ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον στωμύλως ἀγορεύοντες δὲν εἶναι καὶ ρήτορες καὶ μεταξὺ τῶν ὀνομάτων, ὧν ἐμνήσθημεν ἀνωτέρω, οἱ πλείστοι αὐτῶν ὑπῆρξαν μόνον εὐγλωττοὶ ἀγορηταί. Εἰδικὰ συγγράμματα καὶ εἰδικαὶ μονογραφίαι κριτικῶν συγγραφέων ὀλίγον κατ' ὀλίγον θ' ἀποτελέσωσι τὴν δικαίαν ταξινόμησιν· ἀλλὰ φοβούμεθα πολὺ ὅτι τὴν θέσιν τῶν ρητόρων θὰ καταλάβωσι μόνον εἷς ἢ δύο, διότι καθ' ὅλους τούς αἰῶνας ὑπῆρξεν ἐκ τῶν σπανίων ἀνθῶν ἡ ρητορικὴ. Καὶ τὸ θέμα τοῦτο εἶναι προδήλως μεζζονος ἐνδιαφέροντος ἢ αἰ μέχρι γελοίου φθάνουσαι ἱστορικαὶ ἐπεξεργασίαι καὶ μονογραφίαι, ὡς τῶν ἀσχολουμένων μετ' ἐπιμονῆς νὰ διευκρινήσωσιν ἐὰν πράγματι ἢ ἐπὶ καλλονῇ διάσημος κόμησα Φραγκίσκη Μοντμορανσῆ-Σατωβριάν, ἢ κατὰ τὰ τέλη τῆς ΙΕ' ἑκατονταετηρίδος ἀκμάσασα, ὑπῆρξεν ἐρωμένη Φραγκίσκου τοῦ Α', ἐγκαταλειφθεῖσα μετ' οὐ πολὺ χάριν τῆς δουκίσσης Ἐτάμπ ἢ ἐὰν ἐκ πλάνης ἢ Φραγκίσκη ἀναφέρεται ὡς τοιαύτη ἀντὶ τῆς Λουίζης Γρεμβεκέρ, συζύγου Μπονιβέ τινος.

*
* *

Ὡς εἰς τὰς μέχρι τῶν μέσων τῆς ληξάσης ἑκατονταετηρίδος μεγάλας πολιτικὰς μεταβολὰς τοῦ ἐσωτερικοῦ ἰδίως ὀργανισμοῦ τῶν ἐπικρατειῶν ἢ πρώτη ὄθησις ἐδόθη ἀπὸ τῆς ΙΗ' ἑκατονταετηρίδος, οὕτω καὶ εἰς τὰς μεγάλας φιλολογικὰς μεταβολὰς παρ' ἐκείνης ἐδόθη τὸ πρῶτον σύνθημα. Ἡ φιλολογία παρηκολούθησε τὴν πολιτικὴν. Ἀλλ' οἱ καρποὶ τῶν πρώτων σπερμάτων, τῶν ριφθέντων κατὰ τὸν ΙΗ' αἰῶνα, ἀνεφάνησαν μόλις κατὰ τὸν ΙΘ' καὶ ἐπομένως τούτῳ ὀφείλεται ἡ ἀνατροπὴ τοῦ κλασικισμοῦ. Κατὰ τὸ λεξικὸν τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημείας, κλασικὰ εἶναι τὰ συγγράμματα οἵασδήποτε γλώσσης, ὅσα ἀντέσχον εἰς τὴν ἐπήρειαν τῶν χρόνων καὶ ἐθεωρήθησαν ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων καὶ τῶν ἐπαϊόντων ὡς κατ' ἐξοχὴν ἀξιόμιμητα ὑποδείγματα. Προφανῶς ἐκ τοῦ ὀρισμοῦ τούτου προκύπτει ὅτι ἰδίως εἶναι κλασικὰ πρῶτιστα καὶ κυ-

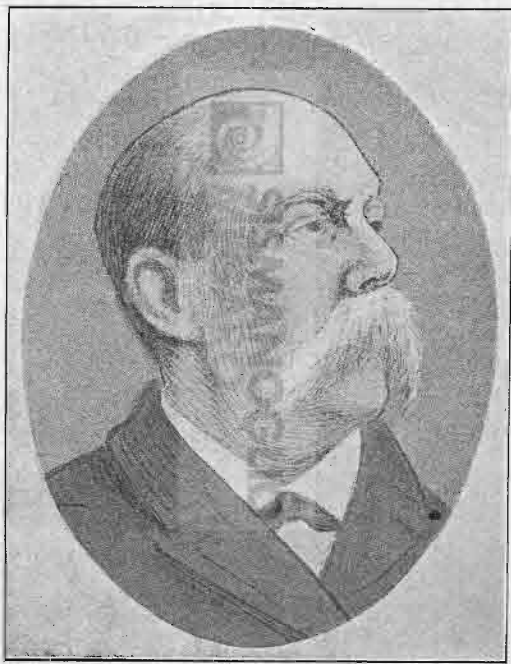
ρίως τὰ ἔργα τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων καὶ κατὰ δευτέρον λόγον τὰ τῶν Ρωμαίων, διότι ἀναμφισβήτητον ὅτι πάντων τῶν ἄλλων πλείοτερον ἀντέσχον εἰς τὴν τοῦ χρόνου ἐπήρειαν καὶ ὅτι ἔκτοτε μέχρι σήμερον ἐθεωρήθησαν ὡς τὰ τελειότατα τῶν ὑποδειγμάτων. Κλασικισμὸς ἐπομένως εἶναι ἡ τήρησις τῶν κανόνων τῆς τέχνης τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων καὶ Ρωμαίων καὶ κλασικιστὰι ἦσαν οἱ ὀπαδοὶ τοῦ τοιοῦτου συστήματος. Ὁ μεσαιῶν ἠγνόει τὴν ἑλληνικὴν φιλολογίαν· τούναντίον ὁ θρησκευτικὸς φανατισμὸς ἐξώθησεν εἰς τὴν καῦσιν τῶν συγγραμμάτων αὐτῶν ὡσάκις ταῦτα μετεφράζοντο. Ἐν Βυζαντίῳ μόνον ἡ ἑλληνικὴ φιλολογία ἐτιμᾶτο καὶ Πατριάρχαι σοφοὶ ἐσχολίαζον ἑλληνας συγγραφεῖς. Οὕτω πρῶτοι εἰσηγηταὶ τῆς ἑλληνικῆς φιλολογίας εἰς τὴν Εὐρώπην δύνανται νὰ θεωρηθῶσι δικαίως οἱ μετὰ τὴν ἀναστήλωσιν τῶν εἰκόνων καταφυγόντες εἰς Ἑσπερίαν λόγιοι εἰκονομάχοι. Κατὰ τὸν ΙΓ' ἐπισυμβαίνει ἡ πρώτη ἐμφάνισις τοῦ κλασικισμοῦ, ὅστις ἀπὸ τῆς Ἰταλίας ἀρξάμενος, μετεδίετο βαθμηδὸν ἀνὰ πᾶσαν τὴν Εὐρώπην καὶ τέλος εἰς αὐτὴν τὴν Ἀγγλίαν καὶ Ὀλλανδίαν ὅπου οὐχὶ ἄνευ δυσχερειῶν κατίσχυσεν ὀπωσδήποτε ἐπὶ τέλους. Ὁ Κορνέιλ, ὁ Ρακί-

νας, ὁ Μολιέρος, ὁ Βουαλώ, οἱ μεγάλοι οὗτοι ποιηταὶ τῆς Γαλλίας τοῦ ΙΖ' αἰῶνος, οἱ ἀποτελοῦντες τούς κλασσικοὺς συγγραφεῖς τῆς γαλλικῆς φιλολογίας, ὑπῆρξαν κλασικιστὰι, ὡς μιμηταὶ τῶν ἑλληνικῶν καὶ ρωμαϊκῶν ὑποδειγμάτων καὶ ὡς αὐστηροὶ τηρεταὶ τῶν κανόνων τῆς τέχνης τῶν ἀρχαίων. Οὕτω κατὰ τὴν ΙΗ' ἑκατονταετηρίδα ἐπεκράτει καθ' ἅπασαν τὴν Εὐρώπην ὁμοειδής, οὕτως εἰπεῖν, φιλολογία, ἢ τῶν ὀπαδῶν τοῦ κλασικισμοῦ, καὶ μολονότι ἠκούσθησαν τότε αἱ πρῶται τῆς διαμαρτυρίας ἐναντίον τοῦ κλασικισμοῦ φωναὶ ἐξ Ἀγγλίας καὶ Γερμα-

νίας, δὲν πρέπει νὰ λησμονῶμεν ὅτι ὁ Γκότσετ ἀνεδεικνύετο αὐστηρότερος καὶ τοῦ Βουαλώ ἐν τῇ τηρήσει τῶν κανόνων τῆς ποιήσεως καὶ ὅτι ὁ παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Βοσπόρου γεννηθεὶς γάλλος Ἀνδρέας Σωνιέ, ὀλίγον πρὶν ἢ πέση ἢ κεφαλὴ του διὰ τῆς λαιμητόμου κατὰ τὴν πρώτην γαλλικὴν δημοκρατίαν, συνώψιζε τὸ φιλολογικόν του πρόγραμμα εἰς ἓνα καὶ μόνον στίχον, λέγων·

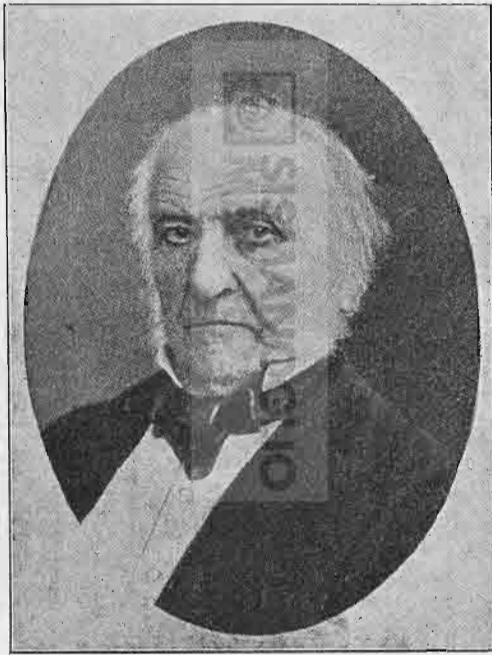
Sur des pensées nouveaux faisons des vers antiques.

Ἀλλ' ἀκριβῶς ἡ μεγάλη κλασσικὴ αὐστηρότης τοῦ ΙΗ' αἰῶνος ἐπήνεγκε τὴν ἀντίδρασιν. Αἱ τρεῖς ἐνόητες τοῦ ἀρχαίου δράματος, ἢ ἐνόητες τοῦ χρόνου, τοῦ τόπου καὶ τῆς ὑποθέσεως, ἔπρεπε νὰ τηρῶνται αὐστηρῶς· οἱ ποιηταὶ ἐπεκαλοῦντο τὰς μούσας καὶ τοὺς θεοὺς τῶν ἀρχαίων· οἱ ὑπεράγαν φιλόρχαιοι συγγραφεῖς, καὶ μάλιστα ἐν Γερμανίᾳ, μετεβαπτίζοντο καὶ δι' ἑλληνικῶν ὀνομάτων. Ἡ πρὸς τὴν ἑλληνικὴν καὶ ρωμαϊκὴν ἀρχαιότητα λατρεία εἶχε φθάσει μέχρι τοῦ κωμικοῦ. Ἐν Ἀγγλίᾳ δύνανται τις νὰ εἴπῃ ὅτι ὁ κλασικισμὸς οὐδέποτε τελείως ἐκυριάρχησεν ὡς ἐν τῇ ἠπειρωτικῇ Εὐρώπῃ. Ὁ Σαίξπηρ (1564—1616), ὁ μέγας τραγῳδός, θεωρεῖται καὶ εἶναι κλασσικὸς ὅσον

Αἰμύλιος Καστελάρ

ἀφορᾷ τὴν ἀγγλικὴν φιλολογίαν, ἀλλὰ δὲν ἦτο κλασικιστής, δὲν ἐτήρει τοὺς κανόνας τῆς ἀρχαίας τραγωδίας. Κατὰ τὸν ΙΖ' αἰῶνα μέχρι τῶν μέσων περίου τῆς ΙΗ' ἑκατονταετηρίδος φαίνεται μόνον ἐπίδρασις τῆς τοῦ κλασικισμοῦ ἐν Ἀγγλίᾳ, ἀλλὰ πάλιν οὐχὶ πλήρης. Ὁ Δρύδεν (1631—1701), ὁ ὑμνητὴς τοῦ Κρόμβελλ καὶ εἶτα Καρόλου τοῦ Β', ὁ γράφας καὶ κωμωδίας καὶ τραγωδίας (ἢ κατάκτησις τῆς Γρενάδης, Δὸν Σεβαστονός, αἱ Ἀντίζηλοι γυναῖκες) θεωρεῖται ἀρχηγὸς τῶν ἀγγλῶν κλασικιστῶν ὁ Ἀλέξανδρος Πόπ (Pope 1688—1744) εἰκοσαετῆς ἀγωνίζεται ὑπὲρ τοῦ κλασικισμοῦ ἐν τῷ ποιήματί του *δοκίμιον κριτικῆς* καὶ ἐκτὸς ἄλλων ἔργων παρέχει καὶ ὠραίαν μετάφρασιν τῆς Ἰλιάδος καὶ Ὀδυσσεΐας τοῦ Ὀμήρου καὶ ἐν τῷ *πολέμῳ τῶν ἀνοήτων* σατυρίζει τοὺς ἀντιπάλους του· ὁ Swift, εἶδος ἀγγλοῦ Ραβελαι, ὁ Κονγκρέβ, ὁ κωμικὸς ποιητὴς, ὁ Wicherley καλὸς συγγραφεὺς κωμωδιῶν, μιμητὴς τοῦ Μολιέρου, ὁ ἀπολέσας τὴν εὐνοίαν τῆς δουκίσσης Κλέβελανδ καὶ ταυτοχρόνως καὶ τὴν εὐμάρειαν, ὡς νυμφευθεὶς παρὰ τὴν ἀδειαν αὐτῆς, ἦσαν σύγχρονοι, φίλοι καὶ ὁμόφρονες τοῦ Ἀλεξάνδρου Πόπ. Ἐν τούτοις καθ' ὃν ἀκριβῶς καιρὸν ἀπέθνησκεν ὁ Πόπ (1744), ἀναφαίνονται δύο μυθιστοριογράφοι, ὁ Σαμουήλ Ρίχαρδσον (1689—1761) καὶ ὁ Fielding (1707—1754), ὃν ὁ Οὐάλτερ Σκόττ θεωρεῖ ἰδρυτὴν τοῦ ἀγγλικοῦ μυθιστορήματος, οἵτινες καινοτομοῦσι καὶ εἰς τὸν γενικὸν τύπον τῶν ἡρώων τῶν ἔργων τῶν κλασικιστῶν ἀντιπροβάλλουσι τὸν ἐπιτόπιον, τὸν σύγχρονον τύπον ἡρώων τῶν ἔργων αὐτῶν, ἦτοι τὴν πρώτην ἀρχὴν τοῦ ἀποκληθέντος *ρωμαντισμοῦ*. Τόσον ὁ Φήλδιγκ εἰς τὰ ἔργα του *Τὸμ Τζόνς*, *Ἰωνάθαν Νίλδ*, Joseph Andrews, ὅσον καὶ ὁ Ρίχαρδσον εἰς τὰ ἔργα του *Κλάρις Χάρλοου*, *σὶρ Κάρολος Γράνδισον*, ἅπερ ἦσαν τοῦ συρμοῦ κατὰ τὰ τέλη τῆς ΙΗ' ἑκατονταετηρίδος, περιέγραφαν τύπους ἐπιτοπίους, τὴν σύγχρονον αὐτῶν κοινωνίαν καὶ τὰ ἔθιμα αὐτῆς. Κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους ἐνῶ ὁ Χριστιανὸς Gottsched (1700—1766) ἐν τῇ περὶ τέχνης κριτικῇ του ἔθετεν ὑπεράνω πάντων τὸ καθαρεῦον τῆς γλώσσης, τὸ ἄπταιστον τοῦ ὕφους καὶ τὴν αὐστηρὰν τήρησιν τῶν κανόνων τῶν ἀρχαίων κλασικῶν, ὁ Λέσσιγκ, ὁ κραυγᾶσας τὸ πολύκροτον ἐκεῖνο «τίς ἐλευθερώσει ἡμᾶς τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Ρωμαίων;» ἀντιπροέβαλεν εἰς τὸ ἰδεῶδες τῆς ἀρχαιότητος τὸ σύγχρονον γερμανικὸν ἰδεῶδες οὕτως, ὥστε ἡ τῷ 1772 παρασταθεῖσα τραγωδία αὐτοῦ *Αἰμυλία Γαλόττη* νὰ θεωρηθῆται ἡ πρώτη ἐθνικὴ γερμανικὴ τραγωδία. Καὶ ὡς ἐν Ἀγγλίᾳ ὁ σκῶτος λυρικὸς ποιητὴς Μπύρνς, ὁ ἕνεκα τοῦ ἀτάκτου βίου προῶρος τὸν θάνατον εὐρών, συνετέλεσεν εἰς τὸ ἔργον τοῦ Φήλδιγκ καὶ τοῦ Ρίχαρδσον, οὕτω ἐν Γερμανίᾳ ἐπικούρος τοῦ Λέσσιγκ ἐπῆλθον ὁ λυρικὸς ποιητὴς Κλόπστοκ καὶ μετὰ ταῦτα ὁ Χέρδερ, σὺν τούτοις δέ, κατὰ δευτερεύοντα λόγον, ὁ μυθιστοριογράφος Κοτζεμπῦ, ὁ τραγικὸν εὐρών θάνατον παρ' ἐνθουσιώδους φοιτητοῦ, ὁ λαϊκὸς ποιητὴς Μπύργκερ, ὁ Σούλτσερ διὰ τῆς αἰσθητικῆς του καὶ τέλος

Οὐίλλιαμ Γλάδστον

οἱ δύο μεγάλοι ἀστέρες τοῦ φιλολογικοῦ γερμανικοῦ στερεώματος, ὁ Γκαίτε καὶ ὁ Σχίλλερ, ἀποτελοῦντες τὸ κορυφωμα τῆς φιλολογικῆς γερμανικῆς παραγωγῆς, ὅπερ ὁ ἱστορικὸς Σλόσσερ τάσσει μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1787—1815. Καὶ ταυτοχρόνως περίου ἐν Ἀγγλίᾳ ἐπεστεγάζετο τὸ ἔργον διὰ τῶν κορυφαίων ποιητῶν, τοῦ Βύρωνος καὶ τοῦ Σύλλεϋ, καὶ ἰδίᾳ τοῦ πρώτου. Ἐν Γαλλίᾳ ὁμοίως εἶχεν ἀρχίσει κίνησις τις μετὰ τὰ μέσα τοῦ ΙΗ' αἰῶνος· ὁ Νιβέλ Δελλασσωσὲ συνέταπτε θεατρικὰ ἔργα ἀποτελοῦντα διάμεσον μεταξὺ τραγωδίας καὶ κωμωδίας, ἅπερ εἶχον ἀποκληθῆ *κλαίουσαι κωμωδίαι*, καὶ τὰ ὁποῖα ἦσαν ἡ πρώτη ἀρχὴ τοῦ δράματος οἷον τοῦτο διεπλάσθη κατὰ τὸν ΙΘ' αἰῶνα· ἡ *σχολὴ τῶν μητέρων*, ἡ διδαχθεῖσα τῷ 1744, καὶ ἡ *παιδαγωγὸς* τῷ 1747 εἶναι ἔργα τῆς νεωτέρας κοινωνίας κατὰ τὸ σύστημα τῶν νεωτέρων δραμάτων, τῶν ἀποκαλουμένων γαλλιστὶ *comédies*. Ὁ Διδερότος, ὁ γνωστὸς γάλλος φιλόσοφος, ἀρεσκόμενος εἰς τὰ ἔργα τοῦ ἀγγλοῦ μυθιστοριογράφου Ριχάρδσον, ἅπερ καὶ κατέστησεν ἐν Γαλλίᾳ γνωστά, ἐνεφορεῖτο τῶν αὐτῶν ἰδεῶν καὶ τῷ 1757 ἀνεβίβασε τὸ δράμα αὐτοῦ τὸ *Φυσικὸν τέκνον* καὶ μετὰ ἐν ἔτος τὸν *Οἰκογενεῖαρχην*, ἔργα τῆς μόλις ἐμφανιζομένης νέας σχολῆς. Καὶ ὁ Σεβαστιανὸς Μερσιέ, θεατρικὸς συγγραφεὺς ἀτυχῆς, ἐν τῷ *δοκίμῳ περὶ δραματικῆς τέχνης* ἐκηρύσσετο ὑπὲρ τῆς φιλολογικῆς μεταρρυθμίσεως, ἣτις ἀπεκλήθη μετ' ὀλίγον *ρωμαντικὴ σχολή*. Ἐν τούτοις τῷ 1797 ἐχειροκροτεῖτο ἐν Παρισίοις ὁ *Ἀγαμέμνων* τοῦ Λεμερσιέ, ὅστις θεωρεῖται μὲν ὑπὸ τινῶν πρόδρομος τοῦ ρωμαντισμοῦ, ὡς μὴ τηρήσας αὐστηρῶς τὸν κανόνα τῶν τριῶν ἐνοτήτων, ἀλλ' ὅστις ἦτο ἀναμφιβόλως ἔτι κλασικιστής· εἴκοσι καὶ δύο ἔτη προηγουμένως εἶχε χειροκροτηθῆ ὁ *Κουρεὺς*

τῆς Σεβίλλης καὶ τῷ 1784 οἱ *Γάμοι τοῦ Φιγαρώ*, αἱ πολύκροται κωμωδίαι τοῦ Μπωμαρσέ, καὶ μολονότι ἀνεγινώσκοντο ὅπωςδῆποτε τοῦ Κρεβιγιῶν τὰ ἐλευθεριάζοντα μυθιστορήματα, ὅστις ὅμως διῆγε σεμνότατον βίον μετὰ τοῦ γέροντος πατρὸς αὐτοῦ, τραγικοῦ θεατρικοῦ συγγραφέως, τὸ σεμνὸν ἔργον *Παῦλος καὶ Βιοργινία* κατήγε θρίαμβον τῷ 1788, γραφὲν ὑπὸ τοῦ Βερναρδίνου Σαιμπιέρ, ὅστις πάλιν ἀντιθέτως ἠλευθερίαζε πολὺ κατὰ τὸν βίον. Ὅπωςδῆποτε, ἡ φιλολογικὴ μεταρρυθμίσις, σπουδαιότερον ἐκδηλωθεῖσα ἐν Ἀγγλίᾳ, φιλοσοφικώτερον ἐν Γερμανίᾳ, ἦτο ἔτι σχεδὸν ἀσήμαντος ἐν Γαλλίᾳ, παρὰ τὰ σποραδικῶς ἀναφανέντα ἔργα. Ἐν Ἰταλίᾳ ὁ ΙΗ' αἰὼν ἔληγε διὰ τοῦ μελαγχολικοῦ Ἀλφιέρη, εἰς ὃν ὁ ἔρωσ τοῦ πρὸς τὴν ὠραίαν κόμησσαν Ἀλβάνυ, τὴν σύζυγον τοῦ τελευταίου τῶν Στουάρτων, ἐνέπνευσε τὴν ἰδέαν τοῦ νὰ διακριθῆ ὡς ποιητὴς καὶ δραματικὸς καὶ ἐλκύσῃ τὴν προσοχὴν αὐτῆς, ὅπερ καὶ ἐγένετο συζευχθεὶς μυστικὰ μάλιστα αὐτὴν κατόπιν χηρεύσασαν ἐκ τῶν πολλῶν αὐτοῦ τραγωδιῶν αἱ κάλλισται εἶναι ὁ *Σαούλ*, ὁ *Ἀγαμέμνων*, ἡ *Ἀντιγόνη*· κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς ζωῆς αὐτοῦ διδαχθεὶς τὰ ἑλληνικά, ἐμελέτησεν

ἐπὶ πλέον τοὺς ἀρχαίους τραγωδοὺς, οὓς καὶ ἐμμήθη· ἐὰν δὲ τὸ μυθιστόρημα τοῦ ἐκ Ζακύνθου ἰταλοέλληνας Οὔγου Φοσκόλου, αἱ τελευταῖαι ἡμέραι τοῦ Ἰακώβου Ὁρτις, τὸ ἐκδοθὲν τῷ 1802 ἀποπνέη ρωμαντισμὸν κατὰ τὸν Βέρθερον τοῦ Γκαίτε, δύναται νὰ θεωρηθῆ μόνον σύμπτωμα, τοσοῦτω μᾶλλον, ὅσῳ εἴκοσι καὶ πλέον ἔτη μετὰ ταῦτα, ἐνῶ ἐν Γαλλίᾳ ἐθριάμβευεν ὁ ρωμαντισμός, ἐν Ἰταλίᾳ ὁ Σίλβιος Πέλικο, οὗ τόσον θόρυβον παρήγαγεν ἢ τῷ 1819 διδασθεῖσα τραγωδία αὐτοῦ *Φραγκίσκη τοῦ Ρίμινι*, ἐξηκολούθει ἔχουσα ὡς πρότυπον τὸν Ἀλφιέρην, ὁ δὲ Ἀλέξανδρος Μαντζόνης, ὁ θεωρούμενος εἰσηγητὴς τοῦ ρωμαντισμοῦ εἰς Ἰταλίαν (1829), διακρίνεται μόνον ἐπὶ τῇ καταπατήσει τῶν τριῶν ἐνοτήτων καὶ ὁ λυρικός ποιητὴς Λεοπάρδη (1792—1837) εἰς τὰ *Canzoni* αὐτοῦ εἰς τὰ *Versi*, εἰς τὰ *Canti*, τὰ ἀποπνέοντα μελαγχολίαν φθάνουσαν μέχρι τοῦ ἀπελπισμοῦ, πιθανὸν νὰ εἶναι ρωμαντικός, καθὼ λυρικός, ἀλλ' εἶναι μᾶλλον ποιητὴς φιλόπατρις. Καὶ οὕτως ἐν γενικαῖς γραμμαῖς δύναται τις νὰ ἰσχυρισθῆ ὅτι μέχρι τοῦ τέλους τοῦ ΙΗ' αἰῶνος ὁ κλασικισμὸς ἐπεκράτει καθ' ἅπασαν τὴν ἡπειρωτικὴν Εὐρώπην.

Κατὰ τὰς τρεῖς ὅμως δεκαετηρίδας τῆς ΙΘ' ἑκατονταετηρίδος τὰ πρῶτα σπέρματα, τὰ ριφθέντα κατὰ τὴν ΙΗ', ἐβλάστησαν καὶ δεινὴ ἐγένετο πάλη μεταξὺ τῶν ὀπαδῶν τῆς κλασικότητος καὶ τῆς νέας σχολῆς τῆς ρωμαντικῆς. Ἐν τοῖς προλεγομένοις αὐτοῦ εἰς τὴν ἔκδοσιν τοῦ ἑλληνοῦ μυθιστοριογράφου Ἡλιοδώρου ὁ ἀείμνηστος Ἀδαμάντιος Κοραῆς ὡς ἐπομένως ἐξηγεῖ τὸν λόγον, δι' ὃν ἐν πάσαις ταῖς εὐρωπαϊκαῖς γλώσσαις τὸ εἶδος τῆς λογογραφίας, ὅπερ ἡμεῖς ὀνομάζομεν *μυθιστόρημα* ἢ *μυθιστορίαν* — καὶ τὴν λέξιν ταύτην ἐφιλοτέχνησε πάλιν ὁ Κοραῆς —, ἀποκαλοῦσιν *ρωμάν*.

Ὀλίγον ἠσχολήθησαν κατ' ἀρχὰς οἱ Παλαιοὶ εἰς τὸ εἶδος τοῦτο — γράφει ὁ Κοραῆς — ὅθεν μήτε κίριον ἐξαίρετον ὄνομα δὲν ἔδωσαν εἰς αὐτό, ἀλλὰ πότε μὲν τ' ὀνόμαζον ἀπὸ τὸ ἔθνος ἢ τὴν πόλιν, ὅπου ὑπέθετεν ὁ συγγραφεὺς ὅτι συνέβησαν τὰ ἱστορούμενα, οἷον Βαβυλωνικά, Ἐφρασιακά Κυπριακά, πότε δὲ Ἐρωτικά τὰ κατὰ τὸν δεινα καὶ τὴν δεινα, διότι ἔρωσ ἦτον τὸ κεφαλιῶδες μέρος τοῦ ἱστορήματος. Οἱ νεώτεροι, ἤγουν οἱ Εὐρωπαῖοι, ἤρχισαν εἰς τὴν δεκάτην ἑκατονταετηρίδα ἀπὸ Χριστοῦ καὶ δὲν ἔπαυσαν νὰ τὸ μεταχειρίζονται κατακόρως μέχρι τῆς σήμερον ὀνομάσαντες ὅλοι κοινῶς αὐτὸ *ρωμανόν* (οἱ Γάλλοι, οἱ Γερμανοὶ καὶ οἱ Βέλγοι roman· οἱ ἰταλοὶ romanzo· οἱ Ἰσπανοὶ romances· οἱ ἄγγλοι romance) ἐξ αἰτίας καθὼς λέγει ὁ Ὑέτιος τοιαύτης. Ἐκ τῆς νοτίου Γαλλίας τὸ μέρος ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ὡς πρώτη ἐπαρχία κυριευθεῖσα ἀπὸ τοὺς Ῥωμαίους, ὀνομάσθη κατ' ἐξοχὴν Προβηγκία (Provence), ἢ διεφθορμένη τῶν Ῥωμαίων γλώσσα, ἀπὸ τὴν ὅποιαν ἀνεβλάστησαν μετὰ τοῦ καιροῦ τὴν πρόδοον αἰ σημεριναὶ γλώσσαί τῶν Ἰσπανῶν, τῶν Ἰταλῶν καὶ τῶν Γάλλων, ὀνομάζετο γλώσσα Ῥωμαϊκὴ ἢ Ῥωμανή (langue romane) πρὸς διαφορὰν τῆς παλαιᾶς γνησίας Ῥωμαίας γλώσσης, τὴν ὁποίαν ὀνόμαζον Λατινικὴν. Τὰ δημοσιευόμενα εἰς ἐκείνην τῆς δεκάτης ἑκατονταετηρίδος καὶ καθεξῆς γλώσσας συγγράμματα, εἴτε πεζῶς εἴτε καὶ διὰ στίχων ὀνομάζοντο ἀκολούθως Ῥωμανά, τὸ ὁποῖον ἄλλο δὲν ἠθελε νὰ εἴπῃ τότε, εἰμὴ γραμμένα εἰς γλώσσαν Ῥωμανὴν, διὰ νὰ τὰ διακρίνωσιν ἀπὸ τὰ ὀλίγα ἐκεῖνα, ὅσα ἐγράφοντο κάποτε εἰς τὴν λατινικὴν, ἤγουν εἰς τὴν γνησίαν τῶν Ῥωμαίων γλώσσαν. Καὶ ἐπειδὴ τὰ περισσότερα ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ συγγράμματα ἦσαν ἐρωτικά, δραματικά καὶ μυθώδη, ἐπεκράτησεν ἢ συνήθηται ἔπειτα νὰ ὀνομάζωνται ἐξαιρέτως τοιαῦτα ὅσα ὀνομάζουσιν οἱ Εὐρωπαῖοι τὴν σήμερον Ῥωμανά.

Ἐπειδὴ λοιπὸν τὰ μυθιστορήματα, τὰ καλούμενα γενικῶς ἐν Εὐρώπῃ *ρωμάν*, δὲν ὑπέκειντο εἰς ὄρισμένους τεχνικοὺς κανόνας καὶ ἐπειδὴ ἀπετέλουν μᾶλλον ἐκδήλωσιν τῆς ὑποκειμενικότητος τοῦ γράφοντος, ἀπεκλήθη *ρωμαντικὴ* ἢ σχολή, ἣτις σκοπὸν αὐτῆς ἔθετο ν' ἀπαλλάξῃ τὸν ἐν γένει ποιητὴν ἀπὸ τοὺς τεχνικοὺς κανόνας τῆς ποιήσεως τῶν ἀρχαίων. Ἐπὶ πλέον ἡ νέα σχολή, ἐκτὸς τῆς ἐπιδιωκομένης ἀπαλλαγῆς τοῦ ποιητοῦ ἀπὸ τῶν δεσμῶν τῆς κλασικότητος, ἐπεδίωκε καὶ τι ἕτερον, τὴν ὑποκατάστασιν τῆς κλασικῆς ἀντικειμενικότητος διὰ τῆς ὑποκειμενικότητος τοῦ γράφοντος. Ἡ ρωμαντικὴ σχολὴ δὲν προτίθεται νὰ δημιουργήσῃ πρότυπα καθολικά· ἐπιθυμεῖ ἀπλῶς νὰ ἐκδηλώσῃ τὸ τί αἰσθάνεται ὁ γράφων, ἀδιάφορον ἐὰν εἶναι καλὸν ἢ ὠφέλιμον ἢ διδακτικόν, ἀρκεῖ νὰ εἶναι πρωτότυπον, καὶ δὲν δύναται παρὰ νὰ εἶναι τοιοῦτον, ἀφοῦ θὰ εἶναι ἢ ἐκδήλωσις τῶν ἀτομικῶν αὐτοῦ αἰσθημάτων, σκέψεων καὶ ἐντυπώσεων. Τοιαύτη οὔσα ἡ ρωμαντικὴ σχολὴ δὲν ἠδύνατο νὰ καταγάγῃ γενικὴν, ὡς θέλομεν ἴδει, ἐπιτυχίαν· καὶ ἐὰν ἐπέτυχεν εἰς τὴν λυρικὴν, ὡς ἦτο φυσικὸν καὶ ἐπόμενο, ἀπέτυχεν ὅμως εἰς ἕτερα εἶδη ποιήσεως.

Τὸ σύνθημα, ὡς εἶπομεν, εἶχε δοθῆ ἐκ τῆς Ἀγγλίας· ἦτο ἄλλως τε πολὺ φυσικὸν καὶ σύμφωνον τῷ ἀγγλικῷ χαρακτῆρι ἢ ἀδιαφορία (περὶ τῶν ξένων σκέψεων καὶ ἐντυπώσεων καὶ ἡ περισυλλογὴ ἐν τῷ ἀτόμῳ αὐτῷ ἐκάστου ποιητοῦ. Ὁ Ἄγγλος ἐπεθύμει νὰ ἐκδηλώσῃ τὰ αἰσθήματα αὐτοῦ καὶ τὰς σκέψεις· νὰ ψάλλῃ τὰ βουνὰ καὶ τὰς λίμνας, ἄς προετίμα καὶ ἐσύχναζε· νὰ περιγράψῃ τὰ πάθη, τὰς χαρὰς καὶ τὰς θλίψεις του· νὰ μελετᾷ ἑαυτὸν καὶ ἐν ἑαυτῷ καὶ οὐχὶ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ κόσμῳ νὰ εὐρίσκη τὰς ἀφορμὰς τῆς ποιήσεως·

τοιοῦτος ὑπῆρξεν ὁ Οὔορδσουόρθ (Wordsworth), ὁ ποιητὴς τῆς λίμνης Οὔεστμόρελανδ, ἦν περιπαθῶς ἔψαλλεν ἐξ οὗ καὶ ἡ σχολὴ αὐτοῦ ἀπεκλήθη ἢ τῶν *λιμνιῶν*, παραφυσῶς τῆς ρωμαντικῆς· τοιοῦτος ὑπῆρξε καὶ ὁ Κόλριτζ (Coleridge) ἐν τοῖς λυρικοῖς αὐτοῦ· τοιοῦτος ὑπῆρξε καὶ ὁ κορυφαῖος πάντων, ὁ Βύρων, ὅτε εἰκοσαέτης ἐξέδωκε τῷ 1808 τὴν πρώτην ποιητικὴν αὐτοῦ συλλογὴν *Ὁραι Σχολῆς*, τοιοῦτος ἐν τῇ *Περιοδείᾳ τοῦ Τσαίλδ Ἀρόλδ*, ἐνθα ψάλλει τὰς ἐντυπώσεις τῶν ταξιδίων αὐτοῦ, τοιοῦτος ἐν τῷ *Κορσάρῳ*, ἐν τῇ *Λάρα*, ἐν τῇ *Νύμφῃ τῆς Ἀβύδου*, ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις αὐτοῦ, εἴτε πρόκειται νὰ ὀμιλήσῃ περὶ τῶν αἰσθημάτων καὶ τῶν παθῶν τῆς ἰδίας ψυχῆς εἴτε περὶ ἐντυπώσεων τῶν χωρῶν, ἄς διέρχεται, εἴτε νὰ ἐκδηλώσῃ τὰς συμπαθείας αὐτοῦ ὑπὲρ συγγρόνων προσώπων τοιοῦτος, ἐν τοῖς λυρικοῖς αὐτοῦ, τοιοῦτος καὶ ἐν τῷ πολυκρότῳ αὐτοῦ ἐπικῷ ποιήματι, τῷ *Δὸν Ζουάν*, τῷ ἀριστουργήματι αὐτοῦ· ἐν τῇ ψυχῇ του εὐρίσκουσιν ἠγῶ οἱ πόνοι τῶν ἄλλων καὶ ἀριστοτεχνικῶς ἐκδηλοῖ τὸ τί αἰσθάνεται αὐτός· καὶ οἱ πόνοι αὐτοῦ, καὶ οἱ ἑαυτοῦ καὶ οἱ τῶν ἄλ-

Λέων Γαμβέττας

λων, οἱ ἐνηχοῦντες ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ, προκαλοῦσι τρικυμίαν, καταλήγουσαν εἰς βαθεῖαν ἀπογοήτευσιν, οὕτως, ὥστε ὁ ἰταλὸς ἱστοριογράφος Καῖσαρ Καντού ἰσχυρίζεται ὅτι «ἡ φιλοσοφία αὐτοῦ ἐκφράζει μᾶλλον τοὺς σφαδασμοὺς ἐκπνεύσεως κοινωνίας ἢ τοὺς παλμοὺς τῆς νῦν γεννωμένης»· τοιοῦτος ἦτο καὶ ὁ Σέλλεϋ ἐν τοῖς ποιήμασιν αὐτοῦ καὶ ἐν τῷ ἀριστοτεχνίῳ αὐτοῦ Ἰάλατωρ· τοιοῦτος καὶ ὁ μυθιστοριογράφος Οὐάλτερ Σκόττ ἐν τοῖς ποιήμασιν αὐτοῦ, ὡς καὶ οἱ ποιηταὶ Δούθεϋ καὶ Μούαρ καὶ πάντες οἱ ἄγγλοι ποιηταὶ τοῦ πρώτου ἡμίσεως τῆς ΙΘ' ἑκατονταετηρίδος. Ἐν Γερμανίᾳ τὴν κίνησιν, τὴν ἀρξαμένην ὑπὸ τοῦ Σχέλιγγ, ἰδίᾳ συνεπλήρωσαν οἱ κορυφαῖοι Γκαίτε καὶ Σχίλλερ· ὁ πρῶτος τούτων ἐγένετο κυρίως γνωστὸς διὰ τοῦ μυθιστορήματος *Τὰ παθήματα τοῦ Βερθέρου*, ὅπερ, ἐκδοθὲν τῷ 1774, ἀπήγγελλε καθ' ἅπασαν τὴν Γερμανίαν καὶ ὑπῆρξε τὸ προσφιλέστατον ἀνάγνωσμα τῆς τῶν χρόνων ἐκείνων γερμανικῆς νεολαίας καὶ εἶτα διὰ τῶν δραμάτων τῆς *Ἰφιγενείας ἐν Ταύροις* καὶ τοῦ *Τορκουάτου Τάσσου* τῷ 1792 ὁ Φάουστ, τὸ φιλοσοφικὸν καὶ θερησκευτικὸν μέγα δραματικὸν αὐτοῦ ἔργον, θεωρεῖται ὁμοῦ μετὰ τοῦ δευτέρου μέρους, ὅπερ ἐξέδωκε τῷ 1829, ἐν ἡλικίᾳ ὀγδοήκοντα ἐτῶν, τὸ ἀριστούργημα αὐτοῦ, ἐν ᾧ ἐκφράζει τὰ αἰσθήματα, τοὺς ψυχικοὺς ἀγῶνας, τὰς σκέψεις καὶ τοὺς δισταγμοὺς αὐτοῦ· εὐρὺ καὶ φιλόσοφον πνεῦμα θεωρεῖται ὡς προσωποποίησις τοῦ γερμανικοῦ ιδεώδους· μέγας ποιητὴς καὶ μέγας λογογράφος, ἐλάμπρυνε τὴν γερμανικὴν φιλολογίαν· διεκρίθη ἔτι καὶ ὡς σοφός· πάσχει μόνον ἔλλειψιν αἰσθήματος καὶ ἡ ψυχρότης αὐτοῦ καθίσταται πολλάκις παγετώδης. Ἐπὶ ἐνθουσιασμῷ τὸνναντίον διακρίνεται ὁ μέγας φίλος αὐτοῦ Σχίλλερ, ὁ ἀναγεννήσας τὸ γερμανικὸν θέατρον διὰ τῶν ἐννέα τραγωδιῶν καὶ δραμάτων του, ἐξ ὧν ὁ *Γουλιέλμος Τέλλος* θεωρεῖται τὸ ἀριστούργημα αὐτοῦ· αἱ ᾠδαὶ τοῦ Ἰάλατωρ ἀπηγγέλλοντο παρ' ἀπάσης τῆς Γερμανίας, ἥτις ἀπώλεσε ταχέως αὐτὸν κατὰ τὸ τεσσαρακοστὸν ἔκτον τῆς ἡλικίας αὐτοῦ ἔτος, τῷ 1805. Οὕτως ἐν Γερμανίᾳ διὰ τῶν δύο τούτων μεγάλων ποιητῶν ἡ ρωμαντικὴ σχολὴ εἶχε τελείως κατισχύσει, συνετέλεσαν δ' εἰς αὐτὸ καὶ οἱ ἀδελφοὶ Σλέγγελ, οἱ φιλόσοφοι κριτικοί.

Ἄλλ' ἡ παγκόσμιος ἐπέκτασις τῆς ρωμαντικῆς σχολῆς δὲν ἠδύνατο νὰ ἐπιτελεσθῇ ἄνευ ἐπικουρίας τοῦ γαλλικοῦ πνεύματος. Οἱ μεγάλοι ἄγγλοι καὶ γερμανοὶ ποιηταὶ ἦσαν γνωστοὶ ἐν ταῖς ἰδίαις αὐτῶν χώραις καὶ ἡ φήμη αὐτῶν εἶχεν ἐπεκταθῆ καὶ εἰς τοὺς φιλολογικοὺς κύκλους τῶν ἄλλων χωρῶν, ἀλλ' ἔπρεπε νὰ παρέλθῃ χρόνος πολὺς ἵνα γνωσθῶσι, μεταφραζομένων τῶν ἔργων αὐτῶν, εἰς τὰ πλήθη τῆς Εὐρώπης. Ἡ Γαλλία, ἀπησχολημένη ἐκ τῶν πολιτικῶν θυελλῶν αὐτῆς, ἐσιώπα ἔτι. Τῷ 1802 ὁ Σατωβριὰν ἐξέδωκε τὸ *Πνεῦμα τοῦ Χριστιανισμοῦ*, ἔργον μεγίστης δυνάμεως, ἐπαναφέρον τὸ θερησκευτικὸν αἶσθημα, ἀπομακρύνον τὴν φιλολογίαν ἀπὸ τοῦ ἔθνικοῦ ιδεώδους τοῦ κλασικισμοῦ

καὶ τὴν κοινωνίαν ὀλόκληρον ἀπὸ τῶν τάσεων τῆς ἀθεϊστικῆς φιλοσοφίας τοῦ ΙΗ' αἰῶνος, ἥτις εἶχε καὶ αὐτὸν κατακτῆσει ἐπὶ χρόνον τινά. ἕως οὗ τὸν ἀφύπνισεν ἐπιπληκτικὴ ἐπιστολὴ τῆς θνησκούσης μητρὸς αὐτοῦ· τῷ 1810 ἐξεδίδετο ἡ *Γερμανία* τῆς βαρωνίδος Στάελ, ἥτις, παρὰ τὰς κατασχέσεις ἕνεκα πολλῶν ὑπαινιγμῶν περὶ τοῦ Ναπολέοντος, διεδόθη ἀρκούντως. Διὰ τῶν δύο τούτων μεγάλων ἔργων ἡ ρωμαντικὴ σχολὴ ἐνεκαινίζετο ἐν Γαλλίᾳ παρὰ τὰς κραυγὰς τῶν κλασικιστῶν. Ὀλίγον χρόνον μετὰ ταῦτα ἀνεφαίνετο ὁ Βίκτωρ Οὐγκώ, ἡ φιλολογικὴ δόξα τῆς Γαλλίας, διὰ τῶν Ἰδίων αὐτοῦ καὶ εἶτα διὰ τοῦ *Ἐρνάνη* (1823). Ὁ Ἀλέξανδρος Δουμάς, ὁ πολυγραφέατος μυθιστοριογράφος καὶ δραματικὸς διὰ τοῦ *Ἐρρίκου τοῦ Γ'*, τοῦ διδαχθέντος τῷ 1829, κατῆγε θρίαμβον ὑπὲρ τῆς ρωμαντικῆς σχολῆς. Ἡ δημοσιογραφία εἶχε διαιρεθῆ εἰς δύο στρατόπεδα καὶ οἱ συγγραφεῖς ὁμοίως· ἀλλὰ μάτην ἠγωνίζοντο οἱ Δανοῦ καὶ οἱ Γκινγκενέ, ὡς μάτην καὶ ὁ Πονσάρ διὰ τῆς τραγωδίας αὐτοῦ *Λουκρητίας* προσεπάθησε ν' ἀντεπεξέλθῃ τὸ ὑστατον ἀγωνιζόμενος ἐπὶ τῶν ἐπάλλξεων τοῦ κλασικισμοῦ. Ἡ ρωμαντικὴ σχολὴ εἶχε κατισχύσει· ἐπήρχοντο ἐν πρὸς ἐν τὰ θεα-

Ἰππόλυτος Λαμαρτίνος

τρικὰ ἔργα τοῦ Βίκτωρος Οὐγκώ καὶ τὰ μυθιστορήματα αὐτοῦ, ἐξ ὧν οἱ Ἰθλιοὶ ἐγένοντο τὸ παγκόσμιον ἀνάγνωσμα τοῦ ΙΘ' αἰῶνος· ἐπήρχοντο ἀλλεπάλληλα τὰ μυθιστορήματα τοῦ δραματοποιήσαντος τὴν γαλλικὴν ἱστορίαν Ἀλεξάνδρου Δουμά καὶ μετὰ ταῦτα τὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ κοινωνικῆς ὑφῆς ἔργα τοῦ Δεβιγνῦ τὰ ποιήματα, θερησκευτικῆς ἐμπνεύσεως, ὑφ' ἀπάντων ἀνεγινώσκοντο καὶ ἐχειροκροτεῖτο τῷ 1835 τὸ δράμα αὐτοῦ *Θωμᾶς Σιάππερον*· ὁ γλυκὺς, περιπαθὴς καὶ ρυθμικὸς Ἀλφρέδος Μυσσὲ συνήρπαζεν ὀλόκληρον τὴν κοινωνίαν διὰ τῶν συνεχῶν ποιητικῶν αὐτοῦ ἔργων καὶ συνετέλει εἰς τὴν ἐπι-

τυχίαν τῆς ρωμαντικῆς σχολῆς μέχρι τοῦ 1850, ἀφ' ἧς ἀκολούθως ἀπεσπάρθη καὶ οἶονεὶ ἀπεκήρυξε κατὰ τὸν εἰσιτήριον εἰς τὴν γαλλικὴν ἀκαδημίαν λόγον αὐτοῦ τῷ 1852, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἐπιδράσεως αὐτῆς οὐδέποτε τελείως ἀπηλλάγη. Οἱ τρεῖς μεγάλοι κίονες τοῦ ρωμαντισμοῦ ἐν Γαλλίᾳ εἶναι ὁ Βίκτωρ Οὐγκώ, ὁ Σατωβριὰν καὶ ὁ Λαμαρτίνος, ὁ μεταρσιωθεὶς εἰς ὕψη λυρικῆς ποιήσεως διὰ τοῦ *Τελευταίου Ἰσματος τοῦ Τσαϊλδ Ἀρόλδ*. Ἄλλ' εἰς τὴν αὐτὴν σχολὴν κατατάσσεται καὶ ὁ πλήρης μελαγχολικῆς φιλοσοφίας καὶ δισταγμῶν, ἀλλὰ ρυθμικὸς καὶ λυρικώτατος Ἐρρίκος Χαΐνε.

Ἡ ρωμαντικὴ σχολὴ εἶχεν οὕτως ἀναδειχθῆ παγκόσμιος καὶ ἀναμφισβητήτως παρήγαγε μεγάλα ποιητικὰ ἔργα καὶ ἰδίᾳ λυρικά. Ἐν τῇ μυθιστοριογραφίᾳ κλείζουσιν [αὐτὴν ὁ ἄγγλος μυθιστοριογράφος Οὐάλτερ Σκόττ, ὁ μέγιστος τῶν συγγραφέων τοῦ εἴδους τούτου, θαυμάσιος ἐν τῇ ἐξεικονίσει τῶν χαρακτήρων, ὡς ἐν τῷ *Ἰβανόη* ἢ τοῖς *Πουριτανοῖς*, ἐν τῇ περιγραφῇ τῶν τόπων, ὡς ἐν τῇ *Φυλακῇ τοῦ Ἐδιμβούργου* ἢ ἐν τῇ *Κυρία τῆς λίμνης* καὶ ἐν γένει ἐν τῇ πλοκῇ, τῇ δραματικότητι

καὶ τῇ ὅλῃ ὑφῇ. Τὰ μυθιστορήματα τοῦ Βίκτωρος Οὐγκώ θὰ εἶναι πρότυπα εἰς τὸ εἶδος αὐτῶν καὶ ἐκ τοῦ Ἀλεξάνδρου Δουμᾶ τινὰ θὰ κατέχωσι καλλίστην θέσιν, τὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, τὰ τοῦ Πρόσπερ Μεριμέ, ὡς τῶν ἰταλῶν Μαντζόνι, Ἀτζέγλιο, Γκουεράτσι, τῶν γερμανῶν Ἀρνίμ καὶ Νοβάλις, τοῦ λόρδου Βουλβερ Λάϋτον καὶ τῶν ἄλλων τῆς σχολῆς ταύτης μυθιστοριογράφων. Ἄλλ' εἶναι συζητήσιμον κατὰ πόσον ἐπέτυχεν ἐν τῷ θεάτρῳ ἡ ρωμαντικὴ σχολή· ἐκλείσθη ἀναμφιβόλως αὐτὴν ἔργα τοῦ Γκαϊτε καὶ τοῦ Σχίλλερ, τοῦ Βύρωνος, ὡς ὁ *Μαρίνος Φαλλιέρος*, ὁ *Μαμφρέδος*, οἱ *Δύο Φόσκαροι*, τοῦ Βίκτωρος Οὐγκώ ὁ *Ἐρνάνης*, ὁ *Ροῦϊ Βλάς*, ἀλλ' εἶναι ἔργον τοῦ μέλλοντος ν' ἀποδείξῃ τίνα ἐκ τούτων ἢ τίνα ἐξ ἐκείνων θὰ ἐπιζήσωσιν. Ἐν τῷ θεάτρῳ ἡ ρωμαντικὴ σχολή οἷον σκοπὸν προτίθεται κατ' οὐσίαν, τὴν ἐκδήλωσιν τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐργῶ τοῦ ποιητοῦ, δὲν ἠδύνατο νὰ ἔχη ὑπόστασιν· περιορίσθη ἐκεῖ ἐν τῷ τρόπῳ τῆς τεχνικῆς ἀντιλήψεως, ἀνέτρεψε τὰς *τρεις ἐνότητες* τῆς κλασσικῆς τραγωδίας καὶ εἰσήγαγε καινοτομίας εἰς τὴν ἐν γένει σκηρικὴν διασκευὴν. Ὑπὸ τοιαύτην ἔποψιν πάντες σχεδὸν ὑπῆρξαν ὁμόρρυθμοι οἱ δραματικοὶ τοῦ ΙΘ' αἰῶνος. Ἐχει βεβαίως νὰ ἐπιδείξῃ ἡ λήξασα ἑκατονταετηρίς πληθὺν δραματικῶν καὶ δὲν πρέπει νὰ λησμονήσωμεν τοὺς Σκριμπ, Ὁζιέ, Σαρδοῦ, Μειλάκ, οὔτε τοὺς Φάβρη, Νικολίνη, Καβαλόττη, Κίσσα, οὔτε τοὺς Κλέιστ, Γκριμπάτζερ, Χέμπελ, Ὄτμαν καὶ τῶν ἄλλων τῆς πανευρωπαϊκῆς δραματικῆς παραγωγῆς. Κατὰ τὰ τέλη τῆς ἑκατονταετηρίδος ἐπεκράτησεν ἐν τῷ θεάτρῳ καὶ εἶδος φιλοσοφικοκοινωνιστικὸν καὶ κατέπληξεν ἡ μεγάλη φαντασία καὶ δύναμις τοῦ ἐκ Νορβηγίας μεγάλου δραματικοῦ Ἐρρίκου Ἴψεν. Ἄλλ' εἶναι δύσκολον ν' ἀποφανθῶμεν ἡμεῖς σήμερον ὑφ' ἃς ἐντυπώσεις διατελοῦμεν, ἐὰν ὁ Ἴψεν θὰ κατέχη καὶ ἀκολούθως τὴν αὐτὴν θέσιν ἐν τῷ εὐρωπαϊκῷ δραματολογίῳ, ἣν κατέλαβε κατὰ τὰ τέλη τοῦ ΙΘ' αἰῶνος. Εὐκολώτερον μάλιστα δύναται τις νὰ παραδεχθῇ ὅτι θέλει ἐπιζήσῃ ἔργον ἱστορικόν, τῆς ρωμαντικῆς ἢ τῆς κλασσικῆς σχολῆς ἀδιάφορον, ἢ ἔργον κοινωνικοφιλοσοφικόν, βασιζόμενον ἐπὶ τῶν σκέψεων ἢ τῶν προλήψεων τῶν ἡμετέρων χρόνων· ἐὰν δὲ σήμερον ζητήματά τίνα ἀπασχολῶσι τὴν σύγχρονον ἡμῶν κοινωνίαν, εἴμεθα βέβαιοι ὅτι τὰ ζητήματα ταῦτα δὲν θὰ λυθῶσιν ἐν τῷ μέλλοντι καὶ δυνάμεθα νὰ βεβαιώσωμεν ὅτι αἱ ἀφορμαί, αἱ συγκινοῦσαι ἡμᾶς νῦν, θὰ συγκινῶσι καὶ τὰς ἐπερχομένας γενεάς; Ἐὰν τὰ ἔργα τοῦ Σοφοκλέους, τοῦ Εὐριπίδου καὶ τοῦ Αἰσχύλου, διδασκόμενα ἐν μεταφράσει μετὰ παρέλευσιν τρισχιλίων ἐτῶν, συγκινῶσι πλήθη ξένα πρὸς τὴν θρησκείαν, τὸν ἐθνισμόν, τὴν κοινωνίαν, ἣν περι-

Ἐρρίκος Χάινε

γράφουσιν, ἐὰν ἡ Ἀντιγόνη, περιφερομένη διὰ τοῦ καλλιτέχνου ἠθοποιοῦ Μυνέ-Σουλλῦ ἀποσπᾷ δάκρυα οὐ μόνον ἀπὸ τοῦ ἐπιλέκτου καὶ φιλολογικοῦ κόσμου τῶν Παρισίων, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοῦ κοινοῦ τῶν ἐπαρχιακῶν πολιχνῶν, δὲν εἶναι ἄρα γε ἀποτέλεσμα τοῦτο οὐ μόνον τῆς θαυμασίας δραματικῆς τέχνης, οὐ μόνον τοῦ πλούτου καὶ τοῦ ὕψους τῆς ποιήσεως, ἀλλ' ἰδίᾳ τῆς ἐκδηλώσεως παθῶν καὶ αἰσθημάτων ἐξ ἐκείνων, ἅτινα θὰ ἐμφωλεύωσι πάντοτε ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ καρδίᾳ;

Ἄλλ' εἶναι ἔργον τοῦ μέλλοντος, ὡς εἴπομεν, ἐν γένει τὸ τί θὰ ἀπομείνῃ ἐκ τῆς δραματικῆς παραγωγῆς τῆς ΙΘ' ἑκατονταετηρίδος. Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι αἱ γενεαὶ αὐτῆς εἶχον πλουσιώτατον δραματολόγιον, μεγάλα καὶ πολλὰ θεάτρα, σκηρικὸν διάκοσμον, ὃν οὐδ' ἐφαντάσθησαν οἱ προγενέστεροι χρόνοι, τελειοποιηθέντα διὰ τῶν ἐφευρέσεων τοῦ λήξαντος αἰῶνος καὶ μεγάλους καλλιτέχνας ἠθοποιοὺς ὡς ὁ Τάλμας,

ὁ Ἰρβιγκ, ὁ Ρόσσης, ὁ Λεμαίτρ, ὁ Σουλλῦ, ὅτι μεγάλα καλλιτέχνιδες, περὶ ὧν κατωτέρω, ἐλάμπρυναν τὴν μεγάλην πανευρωπαϊκὴν σκηρικὴν, γενομένην κτῆμα κοινόν, οὐχὶ πλέον τῶν ἀνωτάτων καὶ εὐπόρων τάξεων, ἀλλὰ πάντων, ὡς ἐν τῇ ἑλληνικῇ ἀρχαιότητι.

Περὶ τὰ μέσα τῆς ληξάσης ἑκατονταετηρίδος ἡ ρωμαντικὴ σχολή, ἡ κατισχύσασα παντελῶς ἐπὶ τέταρτον αἰῶνος μέχρι τοῦ 1845, ἤρξατο κλίνουσα πρὸς τὴν δύσιν. Παραγαγοῦσα ἔξοχα ἔργα λυρικῆς ποιήσεως καὶ λυρικῆς λογογραφίας, διότι τοιαῦτα ἦσαν αἱ χιλιάδες τῶν *ἐξομολογήσεων*, τῶν *ρεμβασμῶν*, τῶν *ἀπομνημονευμάτων*, ἅτινα ἐξεδίδοντο τότε, ἐθεωρήθη ὡς μὴ πληροῦσα τὰ σύγχρονα ἰδε-

ώδη καὶ νέοι ἄνδρες νέας ἐτρέπησαν ἀτραπούς. Ὑπάρχουσι καὶ σήμερον ἔτι ὀπαδοὶ αὐτῆς· ἀλλὰ τὸ κράτος τῆς κατέπεσεν ἔκτοτε. Ἐν τούτοις οἱ *Παρνασιακοὶ* τῶν μέσων τοῦ αἰῶνος, ὡς ἀπεκλήθη τάξις τις ποιητῶν καὶ συγγραφέων, ὁ Λεκόντ Δελίλ, ὁ Θεόφιλος Γωτιέ, ὁ Τένυσον καὶ ὁ Ροβέρτος Βράουνιγκ καὶ ἄλλοι, καθ' ἡμᾶς, εἶναι παραφυὰς μόνον τοῦ ρωμαντισμοῦ, πρὸς ὃν δίσταται μᾶλλον κατὰ τὸν τύπον ἢ τὴν οὐσίαν. Ἀποτελοῦσιν ἀνάμικτον εἶδος ρωμαντισμοῦ καὶ κλασσικισμοῦ, ἐνῶ δ' ἐπιδιώκουσι τὸ ἀληθές, διατηροῦσι πάντοτε τὰς τοῦ ρωμαντισμοῦ ἐμπνεύσεις. Καὶ οἱ μετὰ ταῦτα ἀναφανέντες *συμβολικοί*, καίτοι ἡ φιλολογικὴ αὐτῶν σημασία εἶναι ἐλαχίστη, τί ἄλλο ἀποτελοῦσιν ἢ ρωμαντισμὸν ἐν καταστάσει παραληρησεως ὡς ἐὰν ἔπιον *χασίς*; Ἐπειτα δὲν πρέπει ν' ἀρνηθῶμεν ὅτι *μανία* τις διήκει κατὰ τὸν αἰῶνα δημιουργίας φιλολογικῶν σχολῶν καὶ συστημάτων. Τούτου ἕνεκα καὶ ἀποφεύγομεν πλείονα λόγον περὶ αὐτῶν. Ὁ αἰὼν κυρίως διήρηται εἰς δύο μεγάλας σχολάς,

τὴν ρομαντικὴν καὶ τὴν πραγματικὴν ἢ μία κατέχει τὸ πρῶτον ἡμισυ τοῦ λήξαντος αἰῶνος καὶ ἡ δευτέρα τὸ ἕτερον. Καὶ τοῦτο εἶναι ἀναμφισβήτητον. Οἱ Παρνασιακοὶ δὲν εἶναι τι ἄλλο ἢ γενικῶς ἰδανισταί· ἀλλ' ὁ Φραγκίσκος Κοππέ, ὁ ἔχων τόσην στιχουργικὴν εὐστροφίαν, ὁ αἰσθανόμενος τόσον πόνον περὶ τῶν ἀσήμεων καὶ ἐξ αὐτῶν ἐμπνεόμενος, δύναται νὰ θεωρηθῆ ὅτι ἀπέχει πολὺ τοῦ ρομαντισμοῦ; Καὶ ὁ Συλλῦ-Πρυνδῶμ, ὁ συγγραφεὺς τῶν *Στροφῶν καὶ τῶν ποιημάτων* καὶ ὁ Ἐρέδια, ὁ ποιητὴς τῶν *Τροπαίων*, ὁ ἀπαισιόδοξος, καὶ ὁ ἀρχηγὸς ἔτι αὐτῶν, ὁ Λεκόντ Δελλίλ, ὁ τόσον πλούσιος ἐν ρυθμῷ καὶ μεγαλοπρεπεῖ ἐμπνεύσει, τί ἄλλο εἶναι ἢ ρομαντικοὶ μετέχοντες κλαστικισμοῦ; Τὸ αὐτὸ ἔτι δύναται τις νὰ ἰσχυρισθῆ μέχρι σημείου τινὸς περὶ δύο μεγάλων ποιητῶν τῆς ἀγγλοσαξωνικῆς φυλῆς, παρὰ τὰς χωρίζουσας αὐτοὺς διαφοράς, τὸν ἄγγλον Τέννyson, τὸν ποιητὴν τοῦ *Εἰδυλλίου* καὶ τὸν ἀμερικανὸν Λόγκφελω, τὸν ἰδιόρρυθμον ποιητὴν τοῦ *Ἄσματος τοῦ Χαβάθα*, τὸ ἀποπνέον τὴν μεγαλοπρέπειαν τῶν τόπων τῆς ἀμερικανικῆς ἡπείρου καὶ τὸ ἀτίθασσον τῶν ἰθαγενῶν αὐτῆς πρὸ τῆς ἐξημερώσεώς των διὰ τῶν ἀποίκων εὐρωπαίων. Καὶ ὅσον ἂν ὑποτεθῆ ὅτι ἐν τέλει ἀπεμακρύνθη τοῦ ρομαντισμοῦ ὁ καὶ τὴν ἱστορίαν τούτου γράψας Θεόφιλος Γωτιέ δὲν διατελεῖ πάντοτε ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν αὐτοῦ, ὑπὲρ οὗ τόσον ἠγωνίσαστο ἐν τῇ πρώτῃ νεότητι, ὅτε οἱ μὲν κλαστικισταὶ μετὰ σοβαρότητος ρωμαίων γερουσιαστῶν ἐνεφανίσθησαν πρὸ τοῦ Καρόλου Ι', μάτην ἐπιζητήσαντες τὴν παρακώλυσιν τῆς παραστάσεως τοῦ *Ἐρνάνη* ὡς ἂν ἦτο μέγα ἔγκλημα κατὰ τῶν *τριῶν κλασσικῶν ἐνοτήτων*, αὐτὸς δέ, φέρων ροδόχρουν ζιλέ εἰσῆλθεν εἰς τὸ θέατρον ἀπὸ τῆς δευτέρας μετὰ μεσημβρίαν ὥρας τῆς 13/25 Φεβρουαρίου τοῦ 1830 μετὰ τοῦ Νορβάλ καὶ ἄλλων ρομαντικῶν ἵνα καταλάβωσιν ἐπικαίρους θέσεις καὶ δίδωσι τὸ σύνθημα τῶν χειροκροτημάτων, ὅτε ἀποδοκιμαστικοὶ ψιθυρισμοὶ θὰ ἠκούοντο ἀπὸ τῶν θεωρείων, ἀφ' ὧν προέβαλλον αὐστηραὶ λευκότριχες κεφαλαὶ κατηγανακτημένων ἀκαδημαϊκῶν;

Ἡ εἴσοδος τῆς φυσιολογικῆς ἢ πραγματικῆς σχολῆς δὲν ὑπῆρξε τοσοῦτον πομπώδης, ὅσον ἡ τῆς ρομαντικῆς, ἥτις πράγματι, τοῦλάχιστον ἐν Γαλλίᾳ, ἀπετέλεσεν ὀλόκληρον εἰδύλλιον τῆς νεολαίας τῶν χρόνων ἐκείνων. Ὁ ἀναγινώσκων τὰς λεπτομερείας τοῦ βίου καὶ τῶν σχέσεων τῶν πρώτων ρομαντιστῶν, οὓς στενῶς εἶχε συνδέσει ἢ σφοδρὰ τῶν κλασσικιστῶν ἄμυνα, νομίζει ὅτι διέρχεται σελίδας συμπήξεως νεαροῦ πολιτικοῦ κόμματος προτιθεμένου νὰ καταρρίψῃ ἀρχαίας προλήψεις ἵνα ἐμπεδώσῃ ἀρχὰς ἀναγεννήσεως καὶ προόδου. Καὶ ἐγράφησαν τόσον πολλὰ περὶ τῶν λεπτομερειῶν τοῦ ὑπὸ τὸν Βίκτωρα Οὐγκὼ ὁμίλου τῶν ἱεροφαντῶν τῆς ρομαντικῆς σχολῆς, ὥστε μανθάνομεν

μυρία ἀνέκδοτα καὶ τοῦ ἰδιαίτερου αὐτῶν βίου μέχρι καὶ τῶν ἐλαχίστων λεπτομερειῶν, ὡς ὅτι ἡ μεγάλη ἠθοποιὸς τῆς ρομαντικῆς σχολῆς κυρία Δορβάλ ἰσχυρίζετο ὅτι οὐδέποτε εἶδε νὰ τρώγῃ περισσότερον ἀπὸ μίαν ραφανίδα ὁ συγγραφεὺς τοῦ *Μωϋσέως* (1822) Ἀλφρέδος Βιγνῦ, μεθ' οὗ ἐπὶ ἑπταετίαν συνέζησε καὶ περὶ οὗ ὁ Ἀλέξανδρος Δουμάς ἔλεγεν ὅτι μόνον ἐξ ἀνάγκης προσήγγιζεν ἐνίοτε εἰς τὴν γῆν ἀπὸ τὰ αἰθέρια ὕψη, ἐν οἷς μετηρσιούτο. Τὸναντίον ἡ *φυσιολογικὴ ἢ πραγματικὴ σχολὴ* ἐνεφανίσθη ἡρέμα καὶ κατ' ὀλίγον ἄνευ πολλοῦ πατάγου, ἄνευ συνασπισμοῦ θορυβώδους νεολαίας, ἀλλ' ἀνεξαρτήτως, παρὰ συγγραφέων κηρωρισμένων καὶ μὴ συνδεομένων διὰ κοινοπραξίας. Ἀκολούθως, ὅτε ἤρξατο κατακτῶσα ἔδαφος καὶ ὄγκουμένη, προεκάλεσεν ἀναμφιβόλως δεινὰς συζητήσεις, αἰτινες ἐπιταθεῖσαι ἰδίᾳ μετὰ τὸ 1870, ἐξηκολούθησαν μέχρι τοῦ τέλους σχεδὸν τῆς ληξάσης ἑκατονταετηρίδος. Ἐνεφανίσθη δὲ ταυτοχρόνως περίπου καὶ ἐν Γαλλίᾳ καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ, κατ' ἄλλο δὲ εἶδος καὶ μορφήν ἐν Ρωσίᾳ καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς βορείαις χώραις. Εἶχεν ἤδη ὁ ρομαντισμὸς ἐκπέσει ἐκ τῆς πολλῆς καταχρήσεως· ἡ διαρκὴς ἐπιζήτησις τοῦ ἐκτρόπου, τοῦ παραδόξου καὶ τοῦ ὑπεράγαν αἰσθηματικοῦ εἶχε προκαλέσει τὸν κόρον. Ὁ κόσμος ἐφάνη βαρυνθεὶς τοὺς πόνους καὶ τοὺς στεναγμοὺς καὶ τὰς μελαγχολίας καὶ τὰς ἀσπίλους ἀγνότητας, τὰς λευκοτέρας καὶ τῶν κρίνων, τὰς διηνεκεῖς ἐξομολογήσεις ἐρώτων σχεδὸν αὐτῶν καὶ ὑπερπλατωνικῶν, ὅλον τὸ μέγα λεξιλόγιον τῆς ρομαντικῆς σχολῆς, τὸ ἀνεξάντλητον ἐν περιγραφαῖς καλλονῶν αὐτῶν σχεδὸν ὡς ἐξ ἀραχνουφάντου καὶ ἠρώων πλήρων ἀφοσιώσεως καὶ καλλονῆς πολεμουμένων ὑπὸ θηριωδῶν κακούργων καὶ ἀνταγωνιζομένων κατὰ τῆς

Ἡερρίκος Ἰψεν

κακίας μέχρι τῆς ἐπιστέψεως τῆς ἀρετῆς αὐτῶν. Naί, εἶχε βαρυνθῆ ὁ κόσμος, ἐκ τῆς ἐπελθούσης, ἐπαναλαμβάνομεν, καταχρήσεως τοῦ ρομαντισμοῦ, εἶχε βαρυνθῆ ἀπὸ φθισιώσας νεάνιδας ἢ καὶ ἀπὸ ἀφροδισιάδας τόσον ἀθῶως παραπλανηθείσας καὶ ἐγκαταλειφθείσας, ὥστε σχεδὸν ἐπεβάλετο τῷ εὐσυνειδήτῳ ἀναγνώστῃ νὰ δράμῃ πρὸς ἀναζήτησιν καὶ νυμφευθῆ αὐτάς. Ἡ ἀτμόσφαιρα τοῦ ρομαντισμοῦ εἶχεν ὑπερπληρωθῆ ἐξ ὑπερευαισθησίας καὶ ἡ ἔκρηξις ἀφεύκτως θὰ ἐπῆρχετο. Καὶ ἐπῆλθε. Συνετέλεσαν εἰς τοῦτο καὶ ἕτεροὶ λόγοι. Ὁ ρομαντισμὸς ἐγεννήθη ταυτοχρόνως μετὰ τῆς ἐπανόδου τῶν θρησκευτικῶν αἰσθημάτων καὶ δὲν πρέπει νὰ λησμονῶμεν, προκειμένου μάλιστα περὶ Γαλλίας, ὅτι τὸ πρώτιστον σοβαρὸν ἔργον τῆς σχολῆς φέρει τὸν τίτλον *Πνεῦμα τοῦ Χριστιανισμοῦ*. Ἄν ὁ Σέλεῦ, ὁ ἄγγλος ρομαντιστής, ἦτο ὀπαδὸς τῆς φιλοσοφίας τοῦ Σπινόζα, ἂν ἐν τῷ Γκαίτε ἐπεκράτει εἶδος πανθειστικῆς φιλοσοφίας, ὡς πολὺ μετὰ ταῦτα ἐν τῷ Ἡερρίκῳ Χάϊνε, ἂν ὁ Βίκτωρ Οὐγκὼ ἐλησμόνησεν ὅτι

ἐν τῇ νεότητι ὑπῆρξεν αὐστηρὸς τηρητὴς τῶν θρησκευτικῶν διατάξεων, πάντα ταῦτα οὐδὲν σημαίνουσι πρὸ τοῦ ἀναμφισβητήτου γεγονότος τῆς ἐμφανίσεως τῆς ρωμαντικῆς σχολῆς μετὰ τῆς ἐπανόδου εἰς τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα τῆς εὐρωπαϊκῆς κοινωνίας, ἣτις εἶχε παρασυρθῆ ὑπὸ τῶν φιλοσοφημάτων τῆς ΙΗ' ἑκατονταετηρίδος. Οὕτω σὺν τῇ ἐμφανίσει τῆς φυσιολογικῆς ἢ πραγματικῆς σχολῆς ἐπῆλθεν ἡ περὶ τὰ μέσα τοῦ αἰῶνος ἐπικράτησις θετικῶν καὶ ὑλιστικῶν φιλοσοφημάτων. Δὲν σημαίνει τοῦτο ὅτι καὶ πάντες οἱ συγγραφεῖς τῆς φυσιολογικῆς σχολῆς ἦσαν καὶ ἄθεοι· ἀλλὰ καὶ ὅσοι ἐνεπνέοντο ὑπὸ θρησκευτικῶν αἰσθημάτων εἶχον παραδεχθῆ ἀναμφισβητήτους τινὰς ἀληθείας τῶν πειραματικῶν ἐπιστημῶν καὶ εἰσήγαγον τὴν μέθοδον αὐτῶν εἰς τὴν φιλολογίαν, ἀνατέμνοντες τοὺς ἥρωας αὐτῶν δίκην χειρουργῶν καὶ μελετῶντες τὴν κοινωνίαν δίκην φυσιολογῶν. Ἡ φυσιολογικὴ ἐπομένως σχολὴ καὶ ἂν δὲν πρέπη νὰ χαρακτηρισθῆ ὡς φιλολογικὴ ἐκδήλωσις τῆς ὑλιστικῆς φιλοσοφίας, πρέπει ὅμως ἐξάπαντος νὰ θεωρηθῆ ἀποτελεσματικὸν συμπρασμάτων τινῶν, εἰς ἃ κατέληξαν αἱ ἐνδελεγεῖς ἔρευναι τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν. Καὶ πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ἡ ὑλιστικὴ φιλοσοφία ἐποίησατο ἀξιοθαυμάστους φυσιολογικὰς ἐρεῦνας, ὀφείλομεν δὲ εἰς μεγάλους φυσιολογικὰς αὐτῆς πολλὰς ἐπιστημονικὰς ἀληθείας· σφάλλεται, καθ' ἡμᾶς, εἰς τὰ συμπεράσματα, τὰ ἐξαγόμενα ἐκ τῶν ἐρευνῶν αὐτῆς καὶ εἰς τὰς αὐθαιρέτους θεωρίας, εἰς ἃς ἀπολήγει· διότι, ἐνῶ φρονεῖ ὅτι αἱ ἔρευναι αὐτῆς ἀπολήγουσιν εἰς ἀπόδειξιν ἀνυπαρξίας Δημιουργοῦ, τὸναντίον διαλαλοῦσιν αὐταὶ μεγαλοφώνως τὴν ὑπαρξιν καὶ τὴν σοφίαν Αὐτοῦ. Ἐπομένως ἡ ἀποδοχὴ ἀληθειῶν τι-

νων, ἃς προήγαγον εἰς φῶς φυσιολογικῆς φιλοσοφίας, οὐδαμῶς πρέπει νὰ σκανδαλίξῃ· ἀντιθέτως μάλιστα δέον τις ν' ἀποδέχεται αὐτὰς καὶ δέον τὴν αὐτὴν μέθοδον νὰ τηρῆ πρὸς ἀπόδειξιν τῶν ἐσφαλμένων θεωριῶν αὐτῶν, ὡς ἔπραξεν ὁ μέγας Παστέρ, ὅτε κατέρριψε τὸν περὶ αὐτομάτου γεννήσεως ὑλιστικὸν ἰσχυρισμόν. Ἡ φυσιολογικὴ ἐπομένως φιλολογικὴ σχολὴ κατὰ τὴν ἐξέλιξιν αὐτῆς φαίνεται ἀποδεξαμένη ἀληθείας τινὰς φυσιολογικὰς καὶ τηρήσασα ἐν τῇ μελέτῃ αὐτῆς τὰς μεθόδους τῶν πειραματικῶν ἐπιστημῶν. Ἄλλ' ἐκ τούτου δὲν πρέπει νὰ χαρακτηρισθῆ ἡ σχολὴ αὕτη, ὡς ἀποδεχομένη τὴν ὑλιστικὴν φιλοσοφίαν· εἶναι δὲ ὅλως ἀδιάφορον, ἂν μεταξὺ τῶν συγγραφέων τοῦ φιλολογικοῦ τούτου συστήματος ὑπῆρξαν καὶ τινες ὑλισταί, ὡς οὐδὲν σημαίνει ὅτι μεταξὺ τῶν συγγραφέων τῆς ρωμαντικῆς σχολῆς ὑπῆρξαν καὶ τινες οἱ μὴ ἐμπνεόμενοι ἐκ θρησκευτικῶν αἰσθημάτων. Ἐν ἄλλοις λόγοις θέλομεν ν' ἀποδείξωμεν ὅτι ὁ συγγραφεὺς, ὁ ἀνήκων τῇ φυσιολογικῇ φιλολογικῇ σχολῇ δὲν ἔπεται ὅτι κατ' ἀνάγκην πρέπει νὰ εἶναι καὶ ὑλιστής. Ὑπάρχει λεπτὴ διάκρισις, διότι εἶναι ἀναμφισβήτητον ὅτι ἡ

Φραγκίσκος Γάλλας

ὑλιστικὴ φιλοσοφία συνετέλεσεν εἰς τὴν δημιουργίαν τῆς φυσιολογικῆς φιλολογικῆς σχολῆς καὶ εἰς τὴν κραταίωσιν αὐτῆς καὶ ἐπομένως πολλοὶ ἐκ τοῦ γεγονότος τούτου καὶ τῆς συμπτώσεως ὅτι συγγραφεῖς τινες τοῦ συστήματος τούτου ἦσαν ταυτοχρόνως καὶ ὑλισταὶ κατὰ τὰ φρονήματα, νομίζουσιν ἐσφαλμένως ὅτι κατ' ἀνάγκην ὁ τῆς φυσιολογικῆς σχολῆς συγγραφεὺς πρέπει νὰ εἶναι καὶ ὑλιστής, ὅπερ δὲν ἔχεται ἀληθείας.

Ἡ φυσιολογικὴ σχολὴ ἀπεκλήθη καὶ πραγματικὴ· ἀλλ' ὑπάρχει ἐλαχίστη τις διαφορὰ, ἣς ὁ καθορισμὸς ἤθελεν ὀδηγήσει ἡμᾶς μακρότερον, εἰς ὑπερβασίαν τῶν ὁρίων τοῦ ἀπλοῦ τούτου σκιαγραφήματος τῆς φιλολογικῆς κινήσεως τοῦ ΙΘ' αἰῶνος. Ἡ φυσιολογικὴ σχολὴ εἶναι καὶ πραγματικὴ· καὶ ἡ πραγματικὴ εἶναι καὶ φυσιολογικὴ· ἡ μία μόνον βαθύτερον ἀναλύει τὰ πράγματα καὶ τὰ πρόσωπα, ἐνῶ ἡ ἄλλη ἀρκεῖται μᾶλλον εἰς τὴν περιγραφὴν αὐτῶν· κυρίως ὅμως μία καὶ ἡ αὐτὴ εἶναι, εἴτε φυσιολογικὴ εἴτε πραγματικὴ ἀποκληθῆ. Ἐν Γαλλίᾳ ἐνεφανίσθη διὰ τοῦ Ὀνωρίου Βαλζάκ τὸ πρῶτον, ὅστις ὑπῆρξεν, οὕτως εἰπεῖν, ὁ ἰδρυτὴς τῆς

πραγματικῆς σχολῆς, ἡ φήμη δ' αὐτοῦ ἐπηύξησεν ἔτι μετὰ θάνατον (1850) ἐν ἡλικίᾳ 51 ἐτῶν. Εἰς ἐνενήκοντα ἀνέρχονται τὰ ἔργα αὐτοῦ, βαθείας μελέτης τῆς συγχρόνου ἐκείνῃ κοινωνίας ἀποτελέσματα· ἡ *Τριακονταετὴς γυνή, οἱ Πτωχοὶ γονεῖς, ὁ πατὴρ Γκοριώ, ἡ Ἐγκαταλειφθεῖσα γυνή* εἶναι ἔργα, εἰς ἃ ἐπιφαίνεται μελετηρὰ παρατηρητικότης, βαθεῖα γνῶσις τῶν κοινωνικῶν πραγμάτων, δύναμις καλάμου καὶ ἐμπνεύσεως· κατεκλίνετο εἰς τὰς ἑξ καὶ ἠγειρέτο κατὰ τὸ μεσονύκτιον ἵνα ἐργασθῆ πολλάκις ἐπὶ ἑνδεκα ὥρας συνεχῶς· οικονομικοὶ περισπασμοί, παρὰ πᾶσαν τὴν ἐπιτυχίαν τῶν ἔργων αὐτοῦ,

παρηνώχλουν τὴν φιλολογικὴν αὐτοῦ δρασίαν καὶ ὅτε ἡ πλουσία κυρία Χάνσκα, δι' ἣν ἐγράφησαν αἱ *Ἐπιστολαὶ πρὸς ἄλλοδαπὴν*, ἐγένετο σύζυγος αὐτοῦ, ὁ ὀργανισμὸς του ἦτο ἤδη ἐξηντλημένος ἐκ τῆς πολλῆς ἐργασίας καὶ ἡ ἐπελθοῦσα εὐμάρεια ἦτο ἀνίσχυρος νὰ ἀναζωογονήσῃ αὐτόν. Ἀκριβῶς ὅτε ἀπέθνησκεν ὁ Βαλζάκ, ἐξεδίδετο τὸ πολύκροτον ἔργον τοῦ Γουσταύου Φλωμπέρ ἢ *Κυρία Μποβαρῆ*, καθ' ἣς ἔρρηξαν δεινὴν κραυγὴν οἱ ἠθικολόγοι μέχρι καταδιώξεως τοῦ συγγραφέως ἐπὶ προσβολῇ τῶν δημοσίων ἠθῶν· τὸ ἔργον δὲν ἠρτίμησεν ὀλιγωτέραν ἐπιτυχίαν ἕνεκα τούτου. Ἐπειτα ἐπῆλθεν ἡ σειρά τῶν ἀδελφῶν Γκονκούρ, τοῦ Δωδέ, Ζολᾶ καὶ Μωπασσάν· ἀλλὰ καὶ ὁ Ὀκτάβιος Φεγιέ καὶ ὁ Ἀνατόλ Φράνς καὶ ὁ Ἀλφόνσος Κάρρ πρέπει νὰ θεωρηθῶσι τῆς πραγματικῆς σχολῆς, διότι εἰς ταύτην μᾶλλον ἀνάγεται τὸ μυθιστόρημα τῶν ἠθῶν καὶ τῶν ἐθίμων, ἀκόμη καὶ ὁ Γεώργιος Ὠνέ, οὗ τὰ μεγάλην κυκλοφορίαν ἀριθμήσαντα ἔργα οὐδαμῶς ἠλάττωσαν τὴν αὐστηρότητα τῆς κριτικῆς. Ὁ Φλωμπέρ ἠδύνατο νὰ μὴ ἀνέχηται οὔτε τὸν Φεγιέ οὔδὲ τὸ ἔργον αὐτοῦ τὸ *Μυθιστόρημα ἀπόρου*

νέου — πτωχοῦ ἔχοντος δέκα χιλιάδας φράγκων εἰσόδημα ἐτήσιον, ἀνέκραζεν ὁ Φλωμπέρ. — ὁ Κάρρ πιθανὸν νὰ μὴ θεωρῆται παρὰ τινων συγγραφεὺς τῆς αὐτῆς σχολῆς καὶ νὰ χαρακτηρίζηται τὸ ἔργον αὐτοῦ Ὑπὸ τὰς φιλύρας ὡς ὄζον ρωμαντισμοῦ· ἀμφότεροι ὁμῶς ἀνήκουσιν εἰς τὴν πραγματικὴν σχολήν, ἧς οἱ κυριώτατοι στυλοὶ ὑπῆρξαν ὁ Βαλζάκ, ὁ Φλωμπέρ, οἱ ἀδελφοὶ Γκονκούρ, ὁ Δωδέ, ὁ Ζολᾶ. Τὸ ἔργον τοῦ Ζολᾶ ἐξικνεῖται μέχρι τοῦ τέλους τῆς ἑκατονταετηρίδος· τὰ ἔργα αὐτοῦ διήγειραν μέγαν πάταγον· ἡ κριτικὴ διηρέθη· ἡ ἠθικολογία διεμαρτυρήθη· ἀλλ' ἡ περιγραφικὴ δύναμις τοῦ Ζολᾶ εἶναι ἀναμφισβήτητος καὶ δεινότερος αὐτοῦ οὐδεὶς ἕτερος ἀνεδείχθη· τὰ ἀντικείμενα, αἰθουσά τις, θέατρον τι, ὁδὸς ἢ διάδρομος, πάντα λαμβάνουσι ζωὴν διὰ τοῦ καλάμου αὐτοῦ· τὰ πρόσωπα καὶ ἀνατέμνονται καὶ ζωγραφοῦνται παρ' αὐτοῦ· ἡ κλίμαξ τοῦ καταστήματος. *Au bonheur des dames* ἐν τῷ ὁμωνύμῳ μυθιστορήματι νομίζει τις ὅτι αἰσθάνεται καὶ ὅτι ἀποτυποῦνται ἐν αὐτῇ ἐντυπώσεις· ἐντελέστερος τύπος λαΐδος τῶν Παρισίων τοῦ 19^{ου} αἰῶνος δὲν ἠδύνατο νὰ καλλιτεχνηθῆ ὡς ἐν τῇ *Nana*. Ὁ ἀναγνώστης τοῦ Αἰμυλίου Ζολᾶ νομίζει ὅτι εὕρισκεται ἐντὸς τῶν περιγραφομένων, ὅτι παρασύρεται μετ' αὐτῶν εἰς τὰ παρασκήνια τοῦ θεάτρου τῶν *Ποικιλιῶν* καὶ ὅτι ἀποπνίγεται ὑπὸ

Ὁ Ἑρρῆκος Ἰρβιγγ καὶ ἡ Ἐλένη Τέρρυ ἐν τῇ Σαιξπηρῶν τραγωδίᾳ «Κυμβελίνη»

τῆς βαρείας ἀτμοσφαιρας τοῦ φωταερίου καὶ τῶν ὀξέων καὶ σχεδὸν τρέχει ν' ἀνοίξη τὸ παράθυρον ἵν' ἀναπνεύσῃ καθαρὸν ἀέρα· τὸ συναίσθημα τοῦτο παρακολουθεῖ πάντοτε τὸν ἀναγνώστην, νομίζοντα ὅτι μετέχει τῶν περιγραφομένων, τόσον ταῦτα περιγράφονται ἀμιμῆτως ζωηρά, χωρὶς οὐδαμῶς νὰ παρεντίθῃται ὁ συγγραφεὺς μεταξὺ τῶν περιγραφομένων καὶ τοῦ ἀναγινώσκοντος. Ἀλλά, θελήσας νὰ περιγράψῃ τὴν διαφθορὰν τάξεων τινων, χρονικῆς τινος περιόδου, τὰ ἀποτελέσματα τῆς κληρονομικότητος, τοῦ ἀλκοολισμοῦ καὶ τῆς ἀποκτηνώσεως κατὰ τὴν μέθοδον τῶν πειραματικῶν ἐπιστημῶν, δὲν περικαλύπτει τὰ περιγραφόμενα, ἀλλ' ἐκτίθησιν ὡς ἔχουσιν αὐτά, ἐκτίθησιν τὴν κοινωνικὴν σαπρίαν ἄνευ ἐπικαλύμματος ὡς περιγράφει καὶ τὴν *Nana* νεκράν, «μὲ τὸ πρόσωπον σκαστόν, συμφόρημα χυμῶν καὶ αἵματος, πτυαριὰν σαρκὸς σεσηπυίας». Δεινὸς περιγραφικὸς εἶναι ἀναμφισβητήτως καὶ ὁ Πέτρος Λοτί, (πλοίαρχος Βιῶ, τοῦ γαλλικοῦ ναυτικοῦ) λεπτὸς καὶ χαρίεις, ὡς ἐν τῷ *Μυθιστορήματι* ἑνὸς *Σπαχῆ* καὶ

εἰς τὴν πραγματικὴν σχολὴν ἀνάγεται καὶ οὗτος· ἀλλ' αἱ ἀντιλήψεις διαφέρουσιν, ὡς διαφέρει καὶ τὸ ὕφος καὶ τὰ περιγραφόμενα, ἅπερ ζωηρῶς εἰκονίζονται ἀντιπαρερχόμενα πρὸ τοῦ ἀναγνώστου. Καὶ ὁ Μπουρζέ, ὁ ψυχολογῶν εἰς τὰ *Ψεύδη* καὶ τὴν *Καρδίαν Γυναικός*, δὲν ἀφίσταται πολὺ τῆς πραγματικῆς σχολῆς· δὲν περιγράφει τόσον τὴν ἐξωτερικὴν δρᾶσιν τῶν προσώπων, ὅσον ἀναλύει λεπτομερῶς τὰ αἷτια τὰ προκαλοῦντα τὴν τοιαύτην ἢ τοιαύτην αὐτῶν δρᾶσιν, ὡς πράττει καὶ ὁ Βίκτωρ Σερμπουλιέ. Ἐὰν ὁ Ζολᾶ ἐκ τῶν πράξεων τῶν ἡρώων αὐτοῦ, ἐκ τοῦ τρόπου τῆς διαίτης καὶ τοῦ βίου αὐτῶν, ἐγκαταλείπει τῷ ἀναγνώστῃ νὰ ἐννοήσῃ τὴν ψυχολογικὴν αὐτῶν κατάστασιν καὶ νὰ ἐξαγάγῃ τὰ ἠθικὰ συμπεράσματα, ὁ Μπουρζέ καὶ οἱ ψυχολογοῦντες ὡς αὐτὸς μυθιστοριογράφοι τούναντίον μελετῶσι τὴν ψυχολογικὴν κατάστασιν τῶν ὑποκειμένων, τὴν καταλήγουσαν εἰς τοιαύτας ἢ τοιαύτας πράξεις.

Ἐν Ἀγγλίᾳ ἡ πραγματικὴ σχολή, ἣτις ἐν γένει ὑπέ-

στη τὴν ἐπίδρασιν τῶν φιλοσοφημάτων τοῦ γάλλου Αὐγούστου Κόντ καὶ τοῦ ἄγγλου Στούαρτ Μίλλ, ἐξεδηλώθη γενικώτερον σκοπὸν προτιθεμένη. Ὁ Δίκενς, ἡ Ἐλιοτ, ἡ Μπρόντε, ἡ Γκάσκαλ, ὁ Θάκεραι, ὁ ψυχολόγος Μέρειθ, ἐπιζητοῦσιν ἐν τοῖς ἔργοις αὐτῶν τὸ ὠφέλιμον κοινωνικῶς, τὴν ἐπικράτησιν ἀρχῶν, αἵτινες, κατ' αὐτούς, θὰ

ἐπέφερον νέαν κοινωνικὴν διάπλασιν, συμφωνοτέραν πρὸς τὰς ἀρχὰς τοῦ πολιτισμοῦ. Καὶ οὐ μόνον ἐν τῷ μυθιστορήματι τῆς ἀγγλικῆς πραγματικῆς σχολῆς ἐπιδιώκεται τὸ τοιοῦτον, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ ποιητῶν, ὡς ἡ Ἐλισάβετ Μπράουνινγκ, ἡ προκαλοῦσα τὸν οἶκτον ὑπὲρ τῶν ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις ἐργαζομένων παιδιῶν. Ὁ σκοπὸς αὐτῶν εἶναι φιλόφρωνος, οὕτως εἰπεῖν, τὰ δὲ ἔργα αὐτῶν στοχάζονται πάντοτε τι τὸ κατ' αὐτοὺς ὠφέλιμον, ὡς ἡ κυρία Βῆτσερ Στόου δια τῆς *Καλύβης τοῦ γέρω Θωμᾶ* τοῦ πολυκρότου ἐκεῖνου ἔργου, οὗ ὁμῶς ἡ φιλολογικὴ ἀξία εἶναι ἐλαχίστη, περιέγραψε τὰ δεινὰ τῆς σωματεμπορίας, συγκινήσασα ὀλόκληρον τὴν Εὐρώπην. Ἐτι φιλοσοφικώτερον ἐπίδρασιν ἐνδεικνύει ἡ ρωσικὴ πραγματικὴ σχολή καὶ ἰδίᾳ διὰ τοῦ Δολστοιέβσκη, Τούργκενεβ καὶ Τολστοῖ. Ὁλόκληρος σχεδὸν ἡ ρωσικὴ φιλολογία εἶναι ἔργον τοῦ λήξαντος αἰῶνος· πρὸ τοῦ μεγάλου Πέτρου σχεδὸν δὲν ὑφίστατο ἡ ρωσικὴ γλῶσσα ὡς διεπλάσθη κατόπιν, λαδὸς δὲ καὶ βογιάρου ὠμίλου διεφθαρμένην σλαβωνικῆν. Εἰς τὴν πρώτην διαμόρφωσιν τῆς ρωσικῆς

γλώσσης συνετέλεσαν ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Θεοφάνης Προκόποβιτς, ὁ ἐκφωνήσας τὸν ἐπιτάφιον λόγον τοῦ Μεγάλου Πέτρου, ὁ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως Ἀντίοχος Καντεμίρης καὶ ὁ Λιμονσόφ, οἱ γράψαντες ἱστορίας καὶ ὁ Ἀλέξανδρος Σουμάρικωφ, οὗ τὸ δράμα «Κόρεφ», διδαχθὲν τῷ 1750, θεωρεῖται τὸ πρῶτον θεατρικὸν ρωσικὸν ἔργον· ἰδίᾳ ὅμως μεγίστην ὠθησιν προσέδωκαν εἰς τὴν γλῶσσαν ὁ Δημήτριεφ καὶ ὁ μέγιστος τῶν ρώσων ἱστοριογράφων Καραμζίνος· οὕτως ὁ ΙΘ' αἰὼν ἤρξατο μετὰ τῆς ἐμφανίσεως τῆς ρω-

Ὀνώριος Βαλζάν

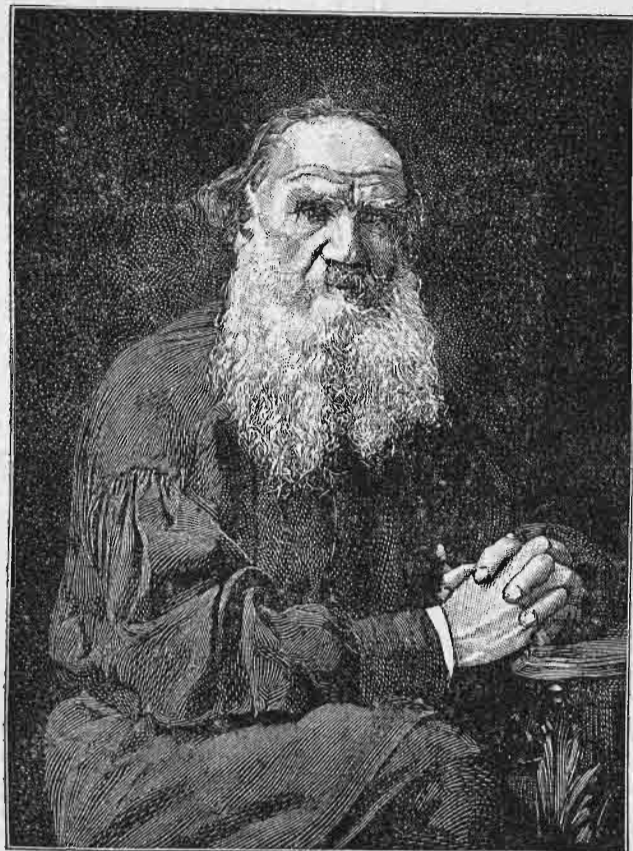
σικῆς φιλολογίας, ἀναδειξάσης ποιητὰς καὶ συγγραφεῖς ὡς τὸν Δερζαβίν, τὸν Ποῦσκιν, τὸν Λέρμοντωφ, τὸν Βαρατίνσκη, τὸν Μαρλίνσκη, τὸν μυθογράφον Ἰβάν Κρούλωφ καὶ τοὺς μυθιστοριογράφους Κόγολ, Τούργκενεβ, Δολστογιέφσκη, Τολστόϊ. Κατέλαβε δὲ διὰ τῶν ποιητῶν Ποῦσκιν καὶ Λέρμοντωφ, καὶ ἰδίᾳ διὰ τῶν τεσσάρων μνημονευθέντων μεγάλων μυθιστοριογράφων, ἐπιζήλον ἢ ρωσικὴ φιλολογία θέσιν. Ἡ σλαυικὴ ψυχὴ ἀπεκαλύφθη οὕτως αἴφνης πρὸ τῆς Εὐρώπης διὰ τῶν μεγάλων τούτων ρώσων συγγραφέων· ὁ Ποῦσκιν καὶ ὁ Λέρμοντωφ εἶναι ποιηταὶ μεγάλης δυνάμεως· ὁ πρῶτος θεωρεῖται μιμηθεὶς τὸν Σαίξπηρ καὶ τὸν Βύρων· ἀλλ' ἐν τούτοις ἢ πρωτοτυπία αὐτοῦ ἐν τῷ συνόλω εἶναι προφανῆς καὶ ἀδιαφιλονίκητος· ὁ Βόρις Γκούδνωβ, εἶδος ἐμμέτρου τραγωδίας, εἶναι τὸ ἀριστούργημα αὐτοῦ· καὶ τὸ ἐπικὸν αὐτοῦ ποίημα *Εὐγένιος Ὀνέγγιν*, ὅπερ ἀπέμεινεν ἀτελές, θὰ συνεπλήρου ἐπὶ μᾶλλον τὴν ποιητικὴν φήμην, ἂν μὴ ἐπήρχετο ἢ φονικὴ μονομαχία αὐτοῦ μετὰ φίλου, ὃν ὑπάπτειεν ἐραστὴν τῆς ἰδίας συζύγου. Ὁ Λέρμοντωφ, περιπαθέστατος καὶ φλογερός, εἶναι, οὕτως εἰπεῖν, ὁ Ἀλφρέδος Μυσσὲ τῆς ρωσικῆς ποιήσεως. Οἱ ρηθέντες δὲ τέσσαρες κορυφαῖοι ρῶσοι μυθιστοριογράφοι ἀνήκουσι τῇ φυσιολογικῇ ἢ πραγματικῇ σχολῇ· πάντες εἶναι μελαγχολικοὶ ὡς ὁ οὐρανὸς τοῦ βορρᾶ καὶ αἱ ἀτελεύτητοι στέππαι· ὁ Γκόγκολ, ὁ καυστικὸς καὶ εἴρων, περιγράφει ἐν ταῖς *Νεκραῖς Ψυχαῖς* τὴν ρωσικὴν κοινωνίαν καὶ ἐν ταῖς σελίσιν αὐτοῦ ἀποτυπῶνται ἢ σιωπηλὴ καὶ μελαγχολικὴ διαφθορά, ἢ ὑποβόσκουσα ὑπὸ περικάλυμμα σοβαρότητος· ὅτε ἐπανῆλθεν ἀπὸ τῆς Ρώμης, εἰς ἣν εἶχε μεταβῆ μετὰ τὴν δημοσίευσιν τοῦ μυθιστορήματος αὐτοῦ, ἢ καταβιβρώσκουσα αὐτὸν μελαγχολία ἐπαυξάνει καὶ ὑπὸ τὸ κράτος αὐτῆς πυρπολεῖ ἐσπέραν τινὰ τὰ χειρόγραφα αὐτοῦ· ἀπέθανεν αἰφνιδίως καὶ ὁ θάνατος αὐτοῦ ἀποδίδεται παρά τινων εἰς αὐτοκτονίαν. Παρὰ τῷ Δολστογιέφσκη καθίσταται ἔτι ἀμαυρότερος ὁ χρωματισμός· κατὰ τὸ ἀποπνέον τὸν σκοτεινὸν οὐρανὸν τῆς

Σιβηρίας ἐπικάθηται ἐν ταῖς σελίσιν αὐτοῦ καὶ τὰ πάντα, πρόσωπα καὶ πράγματα, περικαλύπτονται διὰ πένθιμου πλαισίου καὶ ὅταν ἀκόμη γελῶσιν οἱ ἥρωες αὐτοῦ, ὁ γέλως αὐτῶν ἀπηχεῖ τι τὸ πένθιμον. Ὁ Τουρκένιεφ ὑπέστη τὴν ἐπίδρασιν τοῦ γαλλικοῦ πνεύματος διὰ τῆς μακροχρονίου ἐν τῇ γαλλικῇ πρωτευούσῃ διαμονῆς, καὶ ὅμως καὶ ἐν αὐτῷ διήκει φιλοσοφία ἀδημονίας καὶ θλίψεως. Οὐδ' εἶναι ἀπηλλαγμένος ταύτης ὁ Τολστόϊ· ἀλλ' ὁ Τολστόϊ τῆς Ἄννης Κορένιν καὶ ὁ Τολστόϊ οἶος ἀνεφάνη μετὰ τὴν *Σονάταν* τοῦ Κρόουτσερ εἶναι τι ὅλως κεχωρισμένον· ἐν τῇ Ἄννη Κορένιν εἶναι μυθιστοριογράφος πρώτης δυνάμεως χρωματισμοῦ καὶ δραματικότητος· μετὰ τὴν *Σονάταν* τοῦ Κρόουτσερ εἶναι αἰρεσιάρχης φιλόσοφος. Ἀνευρίσκονται τὰ σπέρματα τῆς φιλοσοφίας αὐτοῦ καὶ ἐν τοῖς προγενεστέροις ἔργοις, ἀλλ' εἶναι ἀκόμη μᾶλλον καλλιτέχνης ἢ φιλόσοφος· μετὰ ταῦτα καθίσταται φιλόσοφος ἄφροντις περὶ τέχνης. Βεβαίως ἢ δύναμις τοῦ καλάμου ἀναφαίνεται πάντοτε καὶ ἡ σφραγὶς τοῦ μεγάλου συγγραφέως ἀποτυπῶνται ἐπὶ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ· ἀλλ' ἐν τοῖς τελευταίοις ἢ τέχνη ἐγκατελείφθη καὶ ἡ φιλοσοφία κυριαρχεῖ. Οὕτως ἢ πραγματικὴ σχολὴ ἐν ταῖς βορείαις χώραις προσέλαβε χαρακτῆρα κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἤττον φιλόσοφον καὶ ἢ περιγραφή τῶν συγχρόνων κοινωνιῶν δὲν γίνεται ἐξ ἱστορικῆς ἀπόψεως, ἀλλὰ μᾶλλον πρὸς ἀπόδειξιν ὅτι ἐπιβάλλεται ἠθικωτέρα διαμόρφωσις, ὡς ἐν τοῖς δραματικοῖς ἔργοις τοῦ μεγάλου δραματούργου τῆς Νορβηγίας Ἰψεν. Ἐν ταῖς λατινικαῖς χώραις ἢ πραγματικὴ σχολὴ περιορίσθη μᾶλλον εἰς τὴν περιγραφὴν καὶ εἰς τὴν ἀνάλυσιν τῆς συγχρόνου κοινωνίας· τὸ ἔργον αὐτῆς εἶναι μᾶλλον ἱστορικόν· καὶ ἐγκαταλείπεται τῷ ἀναγνώστῃ ἢ περισυλλογῇ τοῦ φιλοσοφικοῦ συμπεράσματος. Περιέργως ὅμως ἐν Γαλλίᾳ ἐθεωρήθη ὅτι ἐν τῶν χαρακτηριστικῶν τῆς φυσιολογικῆς ἢ πραγματικῆς σχολῆς εἶναι προδήλως ἢ ἐνασμένισις αὐτῆς εἰς τὰς διεφθαρμένας τάξεις τῆς κοινωνίας. Ὡς ἢ ρομαντικὴ σχολὴ μετηρσιώθη εἰς τὰ ὕψη τῆς ἰδανικότητος καὶ ἐχάθη ἐν μέσῳ νεφῶν, οὕτω μέγα μέρος τῆς φυσιολογικῆς γαλλικῆς σχολῆς κατῆλθεν εἰς τὰ ὑπόγεια τοῦ ἀλκοολισμοῦ καὶ τὰ καταγώγια τῆς ἀποκτηνώσεως καὶ ἐχάθη ἐντὸς τῶν ἀκαθαρσιῶν τῶν ὀχετῶν. Τοῦτο ἐνόησεν ὁ Πέτρος Λοτὶ καὶ ἐν τοῖς *Ἀλιεῦσι τῆς Ἰσλανδίας*, ἐν τῷ *Ναύτῃ* καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις αὐτοῦ παρέσχεν ἀμιμήτους περιγραφὰς καὶ τόπων, ὅπου πνέει καθαρότερος ἀἴρ ἢ ἐν τοῖς κομμωτηρίοις τῶν διασήμων Ἀφροδισιάδων καὶ ἐν τοῖς κρησφυγέτοις τῶν ἀλκοολικῶν, καὶ προσώπων, ἅτινα δὲν ἀπώλεσαν ἀκόμη καὶ τὸ τελευταῖον

Κάρολος Δίκενς

ἴχνος τῆς ἀνδρικήας ἀξιοπρεπείας καὶ τῆς γυναικείας αἰδοῦς. Καὶ τὸ αὐτὸ δύναται τις νὰ εἴπῃ περὶ τοῦ ἰταλοῦ Γαβριήλ Δανούντσιο, οὗ ὁ *Θρίαμβος τοῦ θανάτου*, ὁ *Ἀθῶνος* καὶ ἄλλα ἀποπνέουσι τὴν χάριν τῆς ἰταλικῆς φύσεως καὶ δὲν ὑπολείπονται τῶν ἔργων τῆς γραφίδος τοῦ Λοτί. Ἐνταῦθα πρέπει νὰ σημειώσωμεν — ἀφοῦ ἐν τῶν χαρακτηριστικῶν τῆς πραγματικῆς σχολῆς εἶναι ἡ δύναμις τῆς περιγραφῆς — ὅτι ἐν Ἰταλία ἀνεδείχθη δεινὸς περιγραφικὸς ὁ Ἐδμόνδος Δὲ Ἀμίτσης, εἰς οὗ τὸν κάλαμον ὀφείλονται ἐξαίσιαι τόπων καὶ χωρῶν περιγραφαί, πλήρεις ζωηρότητος καὶ οὗ τὰ ἔργα πολὺ διεδόθησαν, με-

Λέων Τολστόϊ

ταφρασθέντα εἰς τὰς πλείστας τῶν γλωσσῶν. Καί, ἵνα ἐπανέλθωμεν εἰς τὸ ἡμέτερον θέμα, ἡ γαλλικὴ φυσιολογικὴ σχολή, ἐνδιατρίβουσα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς ὠρισμένας κοινωνικὰς τάξεις, ἀπομακρύνεται τῆς πραγματικότητος. Τὸ λεχθὲν καὶ μέχρι κόρου ἐπαναληφθὲν ὅτι τὰ ἔργα τοῦ Αἰμυλίου Ζολᾶ περιγράφουσι τὴν γαλλικὴν κοινωνίαν καὶ ἰδίᾳ τὴν παρισιανὴν ἐπὶ τῶν χρόνων τῆς δευτέρας αὐτοκρατορίας δὲν εἶναι κατὰ πάντα ἀληθές καὶ ὁ ἱστορικός, ὅστις ἠθέλην ἀντλήσει πληροφορίας ἐκ τῆς μακρᾶς σειρᾶς τῶν τόμων αὐτοῦ, θὰ ἔπασχεν ὅτι ὑπέστησαν οἱ πιστεύσαντες εἰς τὰ γραφόμενα τοῦ ἐπισκόπου Λουίτπράνδου περὶ τοῦ Βυζαντίου τῶν χρόνων τοῦ αὐτοκράτορος Νικηφόρου. Ὅχι, δὲν εἶναι περιγραφή τῆς κοινωνίας ὀλοκλήρου· εἶναι κατὰ λέξιν ὅτι ἔγραψεν ὁ Ζολᾶς ἐν τῇ σειρᾷ τῶν Rougon Macquart «φυσικὴ καὶ κοινωνικὴ ἱστορία μιᾶς οἰκογενείας ὑπὸ τὴν δευτέραν αὐτοκρατορίαν». Ἄλλ' ἐὰν ὑποτεθῆ, ὡς φαίνεται θέλων νὰ ὑποδηλώσῃ ὁ συγγραφεὺς, ὅτι εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς οἰκογενείας ἐκείνης περιστρέφεται ὀλόκληρος ἡ παρισιανὴ κοινωνία τῶν χρόνων ἐκείνων, τότε τὸ ὑπερβολικὸν εἶναι ὅλως προφανές. Ἡ κοινωνία ἐκείνη, ὅσον καὶ ἂν ὑποτεθῆ ἐξοκέλασα, δὲν ἀπετελεῖτο ἐκ τῶν προσώπων τοῦ *Assommoir* καὶ τοῦ *Bête Humaine*· εἶναι ἀπλῶς μονομερὴς περιγραφή ὠρισμένων τινῶν τάξεων καὶ

ἐπομένως τὸ ἐκ τῆς ἱστορίας ταύτης προκῦπτον εἰδικὸν συμπέρασμα εἶναι μόνον σχετικόν. Ἡ ἐπιτυχία τῆς πραγματικῆς σχολῆς ἔσται τότε μόνον πλήρης ὅταν εὐρύνῃ τὸν προσορισμὸν αὐτῆς διότι ἐν τῇ κοινωνίᾳ, ἐὰν ὑπάρχωσι καὶ οἱ ζῶντες διὰ τῶν ἐνστίκτων ὡς κτήνη, ὑπάρχουσι πολυπληθέστεροι οἱ ζῶντες διὰ τῶν αἰσθημάτων ὡς ἄνθρωποι. Δὲν ἐνθυμούμεθα ἐπακριβῶς ἐὰν ὁ εὐφυέστατος κριτικὸς Μάξ Νορδάου, ὁ βιενναῖος ἰατρός, ὁ χαρακτηρίσας ὡς ἐκφύλους μεγάλους συγγραφεῖς τοῦ ΙΘ' αἰῶνος, περιλαμβάνῃ ὡς τοιοῦτους καὶ ἐκείνους τῆς φυσιολογικῆς σχολῆς, τοὺς ἀποκλειστικῶς ἐμφανίζοντας ἐπὶ τῆς σκηνῆς τῶν ἔργων αὐτῶν τὰς βδελυρωτάτας ἐκδηλώσεις τῆς ἠθικῆς τάξεων τινῶν τῶν εὐρωπαϊκῶν μεγαλοπόλεων ἐξαχρειώσεως· ἀλλὰ προφανῶς, ἐὰν δὲν εἶναι ὄντως ἔκφυλοι οἱ γράφοντες, πάσχουσιν ὅμως ἐκφυλισμὸν οἱ ἥρωες καὶ αἱ ἡρωίδες αὐτῶν. Ἐτερον ζήτημα προκύπτει ἐπὶ πλεόν· ἐὰν ἡ πραγματικὴ σχολή, ὡς ἐξεδηλώθη ἐν ταῖς βορείαις χώραις καὶ ἰδίᾳ ἐν Ρωσίᾳ, δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς πιστὴ τοῦ κοινωνικοῦ καθεστῶτος περιγραφή. Εἴτε

Ἐρρίκος Λόγγηλεω

κλιματολογικοὶ λόγοι εἴτε καὶ ἕτεροι συνετέλεσαν ἵνα σχεδὸν πάντες οἱ ρῶσσοι συγγραφεῖς πάσχουσιν ἐν καὶ τὸ αὐτὸ νόσημα, μελαγχολίαν ἀπαισιοδοξίας. Τὸ δὲ νόσημα ὑπολανθάνει καὶ ἐν τοῖς ζωηροτάτοις ἐξ αὐτῶν. Φέρουσι πάντες διόπτρας, ὧν αἱ ὕαλοι εἶναι χρώματος ἀμαυροῦ. Περιγραφή ἐπομένως πραγμάτων καὶ προσώπων ὀρωμένων διὰ μέσου φακῶν τοιοῦτου χρώματος δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς ὄντως πιστὴ; Γνωρισθέντες κυρίως διὰ τῆς γαλλικῆς φιλολογίας, ἧς ἡ ἐπίδρασις ὑπῆρξε παγκόσμιος, οἱ ρῶσσοι συγγραφεῖς ἐγένοντο τοῦ συρμοῦ ἀνὰ πᾶσαν τὴν Εὐρώπην· ἀλλ' ἡ μεγάλη αὐτῶν διαφήμισις δὲν εἶναι ἄρα γε καὶ ἀποτέλεσμα τοῦ κόρου τῆς εὐρωπαϊκῆς κοινωνίας ἐκ τῶν συνήθων καὶ γνωστῶν αὐτῇ ἀναγνωσμάτων καὶ ἐκ τοῦ νεωτεριστικοῦ πόθου αὐτῆς; Ἡ σλαυικὴ ψυχὴ ἤτό τι ἄγνωστον τῇ Εὐρώπῃ· καὶ οἱ περιγράψαντες αὐτὴν ἐπαρουσίασαν νέον ὕλικόν, ὅπερ προδήλως εἴλκυε τὴν περιέργειαν ταύτης.

Τοιαύτη ὑπῆρξεν ἐν γενικαῖς γραμμαῖς ἡ φυσιολογικὴ καὶ πραγματικὴ σχολή. Ἐκδηλωθεῖσα κατὰ τὰ

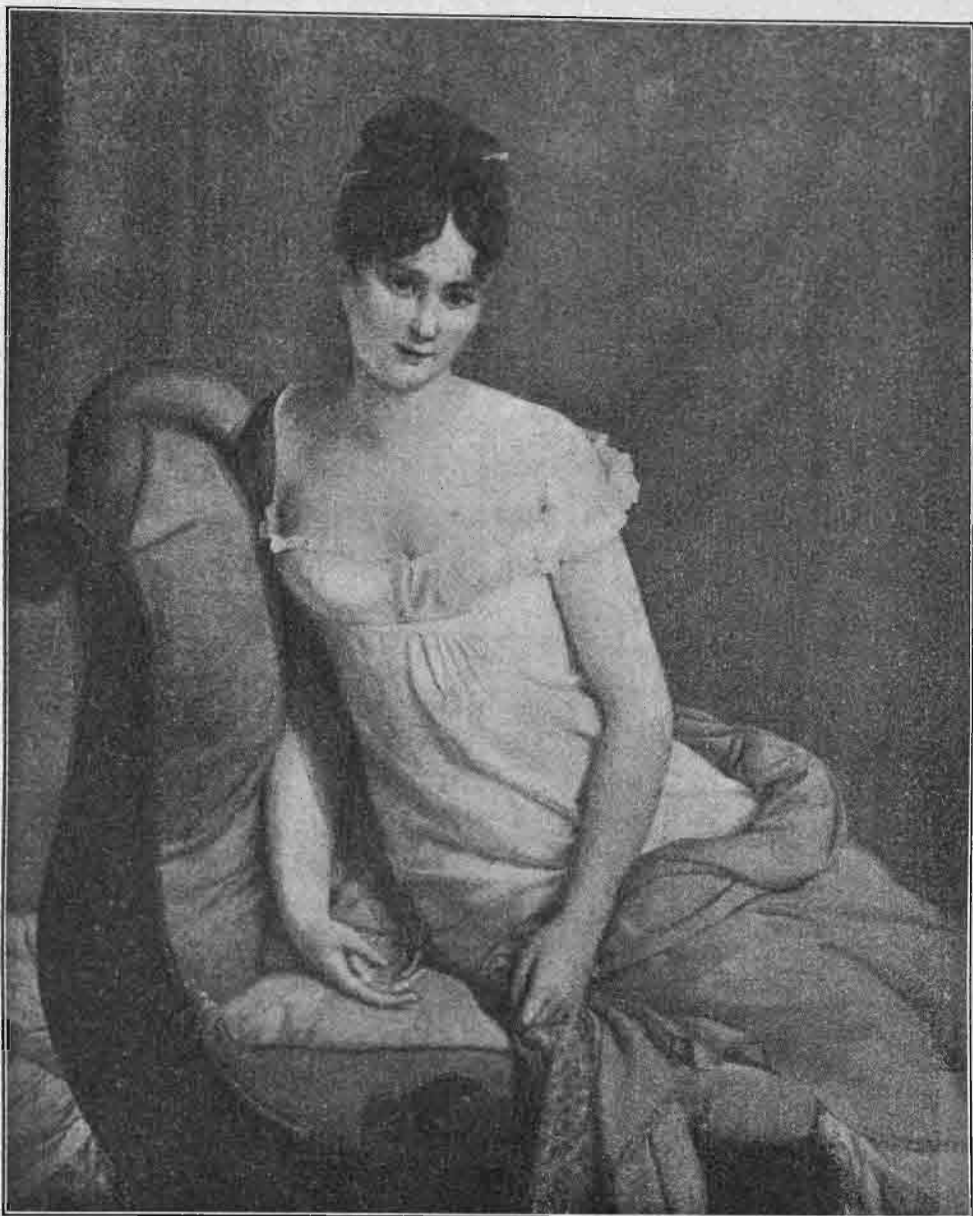

Ἀλέξανδρος Ρίζος Ραγκαβῆς

μέσα τοῦ αἰῶνος σὺν τῇ θετικῇ φιλοσοφίᾳ, ἐξητμίσθη περὶ τὰ τέλη αὐτοῦ, τῆς φιλολογίας ἐπανελθούσης καὶ πάλιν εἰς τὸν φυσικὸν αὐτῆς ροῦν. Τούτου ἕνεκα καὶ ἡ φυσιολογικὴ σχολὴ ἀπώλεσε τὸν ὑλιστικὸν χαρακτήρα, ὃν προσέδωκεν αὐτῇ μερὶς τις τῶν συγγραφέων· ἀπελευθερωθεῖσα δὲ τῶν δεσμῶν ἐκεῖνων, τείνει νὰ ἀποκατασταθῇ γενικωτέρα καὶ μᾶλλον ἐπομένως σύμφωνος καὶ πρὸς τὸ ὄνομα αὐτῆς καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν, οὗ ἔπρεπε νὰ στοχάζεται. Ἐπὶ πλεόν συγγραφεῖς τινες περὶ τὰ τέλη τοῦ αἰῶνος ἐπανήγαγον καὶ πάλιν τὸ ἱστορικὸν μυθιστόρημα, γραφόμενον ὅμως οὐχὶ κατὰ τὴν ρομαντικὴν, ἀλλὰ κατὰ τὴν πραγματικὴν σχολήν· ὁ συνδυασμὸς ὑπῆρξεν ὀρθὸς καὶ ἐν ταύτῃ ἔγκειται ἡ ἐπιτυχία τοῦ πολωνοῦ μυθιστοριογράφου Σιέγκβεβιτς. Ἄλλ' ἄρα γε ἡ τάσις τῆς πραγματικῆς σχολῆς, ὡς ἐκδηλοῦται μάλιστα κατὰ τὰ τέλη τοῦ αἰῶνος, δὲν προσεγγίζει εἰς τὴν ἀρχαίαν τέχνην καὶ δὲν ἐπαναφέρει τὸν κλασικισμὸν ὑπὸ ἑτέραν μορφήν; Ὁ κλασικισμὸς τῶν προηγουμένων ἑκατονταετηρίδων δὲν ἦτο ἄρα γε κλασικισμὸς ὑπὸ τὴν στενωπὴν τῆς λέξεως ἐκδοχῆν; Ἄρα γε ὅλον τὸ μεγαλεῖον τῆς ἀρχαίας τραγωδίας συνίσταται ἐν τῇ τηρήσει τῶν τριῶν ἐνοτήτων; Μήπως ἦτο δογματικὴ ἡ τέχνη τῶν ἀρχαίων; Ἀνάλυσις τοῦ ζητήματος τούτου δύναται νὰ μᾶς παρασύρῃ λίαν μακρὰν. Ἀρκούμεθα μόνον νὰ σημειώσωμεν ὅτι ἡ εὐρωπαϊκὴ φιλολογία, ἀποπνιχθεῖσα ἐκ τῆς σχολαστικῆς ἀντιλήψεως περὶ τῆς ἀρχαίας τέχνης, προσεπάθησε δικαίως νὰ διασχίσῃ τὸ κῦρος αὐτῆς· μετὰ ταλαντεύσεις δὲ καὶ δισταγμοὺς ἑκατὸν ἐτῶν ἀσυνειδήτως καὶ ἀνεπιγνώτως ἐπανερχεται βραδέως πρὸς τὴν ἀρχαίαν τέχνην, ἣτις ὑπῆρξε πραγματικὴ, καὶ διὰ τοῦτο εἶναι αἰώνιος. Ἄν οἱ Ἕλληνες συγγραφεῖς τῆς ἸΘ' ἑκατονταετηρίδος δὲν ὑφίσταντο τὴν μεγάλην καὶ ἀναμφισβήτητον ἐπίδρασιν τῆς φιλολογίας τῆς Ἑσπερίας καὶ ἐμελέτων ἀπὸ εὐρυτέρας καὶ οὐχὶ γραμματικῆς μόνον ἀπόψεως τὴν τέχνην τῶν ἀρχαίων, ἠθελον παραγάγει ἔργα δυνάμενα νὰ λάβωσι θέσιν ἐν τῇ διεθνῇ φιλολογίᾳ. Ἄλλα περιορίσθησαν εἰς μίμησιν τῶν εὐρωπαϊκῶν φιλολογικῶν σχολῶν. Ὁ Σπυρίδων Βασιλειάδης, ὁ τῆς *Γαλατίας* δραματογράφος, καὶ ὁ Δημήτριος Παπαρηγόπουλος, ὁ υἱὸς τοῦ ἱστορικοῦ, ἴσως θ' ἀπεμακρύνοντο τῆς τετριμμένης, ἀλλ' ἀμφοτέρω ἀπέθανον κατὰ τὴν ἡῶ τῆς φιλολογικῆς αὐτῶν δράσεως. Οὐδὲ θέατρον ἐλληνικὸν ἀκόμη κατωρθώθη νὰ ἰδρῦθῃ. Ἐὰν ὑπάρχωσι καλαὶ τινες τραγωδίαι, τοῦτο δὲν σημαίνει ὅτι ὑπάρχει καὶ θέατρον. Τὰ ἔργα τοῦ Ἀλεξάνδρου Ραγκαβῆ—διότι σκοποῦμεν μόνον περὶ τῶν ἔργων τῶν τεθνεώτων ἐλλήνων συγγραφέων νὰ κάμωμεν λόγον καὶ οὐχὶ περὶ τῶν ἔργων τῶν ζώντων, οὓς δὲν θὰ μνημονεύσωμεν, διότι ἡ δρᾶσις αὐτῶν ἐξακολουθεῖ ἔτι καὶ πᾶσα κρίσις εἶναι ὅλως πρόωρος—τὰ δραματικὰ ἐννοοῦμεν ἔργα τοῦ Ἀλεξάνδρου Ραγκαβῆ εἶναι ἔργα φιλολογικὰ, ἀλλὰ καὶ οὐδαμῶς θεατρικά. Πνεῦμα εὐρύ, ἀπάμενον ὅλων τῶν εἰδῶν τῆς φιλολογίας, ἐπλούτισε διὰ τῆς ἀκαταβλήτου φιλεργίας αὐτοῦ τὴν νεοελληνικὴν φιλολογίαν δι' ἔργων ἐκτιμηθέντων καὶ ἐν Εὐρώπῃ ὑπὸ τῶν ὀλίγων ἀνδρῶν τῶν παρακολουθούτων τὴν ἐν Ἑλλάδι φιλολογικὴν δρᾶσιν. Αἱ τραγωδίαι αὐτοῦ

ἐγράφησαν ἄλλαι ἐν ὁμοιοκαταλήκτοις δεκαπεντασυλλαβοῖς στίχοις, ἄλλαι ἐν τριμέτροις ἰαμβικοῖς ἄνομοιοκαταλήκτοις καὶ ἄλλαι ἐν δακτυλικοῖς ἑξαμέτροις, οὓς πρῶτος εἰς τὴν νέαν ποίησιν εἰσήγαγεν· ἀλλ' εἶναι ἔργα ὠραῖα πρὸς ἀνάγνωσιν· σχεδὸν τὰ πλεῖστα αὐτῶν δὲν ἀρμόζουσι τῇ σκηνῇ. Καὶ δὲν πρέπει νὰ ἐκπληττώμεθα διὰ τοῦτο, ἀφοῦ οἱ αὐστηροὶ τεχνοκρίται δισταζόντες ἀποφαίνονται περὶ τῶν δραματουρημάτων τοῦ Γκαῖτε, τοῦ Βύρωνος, τοῦ Οὐγκώ. Τὰ μυθιστορήματα τοῦ Στεφάνου Ξένου ἰδίως, ἀποτελοῦσιν ἀπομίμησιν τῶν ἱστορικῶν μυθιστορημάτων τοῦ Ἀλεξάνδρου Δουμᾶ πατρός. Τὸ κοινωνικὸν μυθιστόρημα πρῶτων μόλις ἐτῶν ἤρξατο καλλιεργούμενον καὶ ἡ διηγηματογραφία ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ καλὰ τινὰ ἔργα ζώντων ἔτι συγγραφέων. Ἐπειτα οἱ Ἕλληνες λόγιοι τοῦ ἸΘ' αἰῶνος εἶχον καὶ ἄλλα νὰ ἐπιτελέσωσι· νὰ μεταφράσωσιν εἰς τὴν ἐλληνικὴν τὰ σπουδαιότατα τῶν εὐρωπαϊκῶν ἔργων καὶ ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην ὑπῆρξαν ἀκαταπόνητοι. Σπουδαίως δ' εἰργάσθησαν εἰς παραγωγὴν ἐπιστημονικῶν συγγραμμάτων καὶ εἰς ἐκδόσεις μετὰ σχολίων τῶν ἀρχαίων συγγραφέων, εἰς γλωσσικὰς μελέτας καὶ σοβαρὰς φιλολογικὰς ἐρεῦνας, εἰς συγγραφὴν ἔργων διδακτικῶν καὶ ἄλλων χρησίμων, ὧν ὑπῆρχε γενικὴ ἔλλειψις· ἀλλὰ περὶ πάντων τούτων ὁ λόγος ἐξέρχεται τῶν ὁρίων τῆς ἡμετέρας μελέτης. Εἶναι δίκαιον ὅμως νὰ σημειώσωμεν ὅτι ἐντὸς ἑβδομήκοντα ἐτῶν δὲν ἠδύνατο νὰ ἐπιτελεσθῇ περισσοτέρα ταύτης ἐργασία, αἱ δὲ ὑπάρχουσαι ἐλλείψεις καὶ ἀνάγκαι ἦσαν τοιαῦται, ὥστε εἰς ταύτας ἐστράφη κυρίως ἡ προσοχὴ τῶν πλείστων λογίων καὶ ἐπιστημόνων. Ἐὰν ὅμως πενιχρὰ ὅλως ὑπῆρξεν ἡ θεατρικὴ καὶ ἡ μυθιστοριογραφικὴ καὶ ἡ ἐν γένει λογογραφικὴ παραγωγὴ, ἀντιθέτως πλουσιωτάτη ἀνεδείχθη ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς ποιήσεως. Ὁ Ἀθανάσιος Χριστόπουλος, ὁ ἐπικληθεὶς *Νέος Ἀνακρέων*, ἐγκαινίζει τὸν ἸΘ' αἰῶνα διὰ τῆς ἀμιμήτου χάριτος τῶν ἐρωτικῶν καὶ βακχικῶν ποιημάτων αὐτοῦ. Ὁ Ζακύνθιος Διονύσιος Σολωμὸς εἶναι λυρικότατος ποιητῆς, εἰς βυρώνεια ἀνερχόμενος ὕψη, ἀνώτερος πολλῶν πεφημισμένων εὐρωπαϊκῶν ποιητῶν· ἀλλὰ προουτίμησε τὸ ἐπιτόπιον γλωσσικὸν ἰδίωμα καὶ αἱ ποιήσεις αὐτοῦ δὲν ἐγένοντο κτῆμα κοινόν, ἐνῶ ἄλλων πολὺ ὑποδεεστέρων ἐκκυκλοφόρησαν πλειότερον ἀνὰ τὰ στόματα τοῦ γένους αὐτῶν. Ὁ Ἀνδρέας Κάλβος, μετὰ τῶν τοῦ μεγάλου ποιητικοῦ ὕψους ᾠδῶν του ὡς καὶ ὁ ἐκ Λευκάδος Ἀριστοτέλης Βαλαωρίτης μεγαλοπρεποῦς ἐμπνεύσεως ποιητῆς, πρωτότυπος καὶ τῆς φύσεως λάτρης, κοσμοῦσι τὸν ἐλληνικὸν Παρνασσόν. Ἀθηρὸς ἐν τοῖς λυρικοῖς καὶ πλήρης δυνάμεως ἐν τοῖς ἐπικοῖς καὶ περὶ τὴν γλῶσσαν, εἰς ἅπαντας καταληπτὸς, ἀρμονικότατος καὶ εὐστροφος, πολλῆς ἐμπνεύσεως ποιητῆς ὑπῆρξεν ὁ Γεώργιος Χ. Ζαλοκώστας. Μελωδικώταται, ὡς τεμάχια ἰταλικῆς μουσικῆς, ὑπῆρξαν αἱ ποιήσεις τῶν δύο ἀδελφῶν Ἀλεξάνδρου καὶ Παναγιώτου τῶν Σούτσων καὶ ἡ γλῶσσα αὐτῶν ρέουσα καὶ καθαρεύουσα ὡς ρυάκιον διαυγὲς κηλεῖ τὴν ἀκοὴν καὶ τέρπει καὶ παρασύρει ὡς σειρήν. Ὁ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως Ἡλίας Τανταλίδης, ποιητῆς γνησίας ἐμπνεύσεως, παιδρὸς καὶ ὅτε ἐστερήθη ἔτι τὴν ὄρασιν, λυρικὸς καὶ

σατυρικός, πλήρης ἀφελείας καὶ χάριτος καὶ ἀγνότητος καὶ εὐσεβείας, ὁ ἐκ Σμύρνης γλυκὺς καὶ συμπαθὴς ποιητὴς Ἰωάννης Καρασούτσας καὶ ὁ ἐκ Κυδωνίων

Ἰουλίᾳ Ρεκαμιέ
(Εἰκὼν τοῦ Ζεμίρη)

πλήρης μελαγχολικῆς ἐμπνεύσεως Νικόλαος Σαλτέλης, κατέχουσι καλλίστην θέσιν ἐν τῇ χορείᾳ τῶν νεωτέρων ποιητῶν. Ὁ κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν τοῦ λήξαντος αἰῶνος ἀποθανὼν Ἀχιλλεὺς Παράσχος, οὗ καὶ ὁ ἀδελφὸς Γεώργιος ἔγραψε καλὰς ποιήσεις, ὑπῆρξεν ὑπεράγαν ρωμαντικός, ἀλλ' αἱ στροφαὶ αὐτοῦ ἀντήχησαν πάντοτε εἰς τὴν καρδίαν τῆς συγχρόνου αὐτῷ κοινωνίας καὶ ἐπὶ τριάκοντα ἔτη καὶ πλέον δὲν ἔπαυσε παράγων δημοφιλεστάτας ποιήσεις· μελωδικώτατος καὶ λυρικότατος, θαυμασίως ἐκδηλοῖ τὴν κατέχουσαν αὐτὸν βαρυθυμίαν καὶ ψάλλει τὴν πικρίαν τοῦ ἔρωτος μετὰ πόνου ἐγκαταλειφθέντος ἔραστοῦ. Δὲν δυνάμεθα νὰ μὴ μνημονεύσωμεν τὸν βοτανικὸν Θεόδωρον Ὁρφανίδην, τὸν σατυρικὸν ποιητὴν τοῦ *Τίρι-λίρι*, τὸν εὐφρέστατον καὶ καυστικώτατον. Ἐκτὸς τούτων καὶ ἄλλοι οὐκ ὀλίγοι κοσμοῦσι τὸν νεοελληνικὸν Παρνασσὸν καὶ κατὰ τὴν λήξανσαν ἑκατονταετηρίδα ἢ ποιήσεις ἔθεραπέυθη δεόντως ἐν Ἑλλάδι. Εἶχεν αὕτη κατὰ ἴδιον καὶ πρωτότυπον νὰ ἐκδηλώσῃ καὶ διὰ τοῦτο ἐπέτυχεν ὁμοιάξει δὲ πολὺ πρὸς τὴν ἰταλικὴν ποιήσιν τῶν πρώτων ἐξήκοντα ἐτῶν τῆς ἑκατονταετηρίδος. Ἡ προϊοῦσα κοινωνικὴ διάπλασις θὰ ἐπενέγκῃ τὸ καλλιέργημα καὶ τῶν ἄλλων εἰδῶν τῆς φιλολογίας, παρηγόρους δ' ἐλπίδας παρέχουσι τὰ γενόμενα μέχρι τοῦδε βήματα. Ἐὰν τελευταίως μία δρᾶξ χειριστῶν τοῦ καλάμου συνέπηξε γλωσσικὴν παρασυναγωγὴν, τοῦτο οὐδένα πρέπει νὰ ἀποθαρρύνῃ. Οἱ παραδοξολόγοι οὐδέποτε ἔλιπον ἀπὸ τοῦ κόσμου. Ἡ γλῶσσα διαμορφοῦται διηνεκῶς καὶ ἐξακολουθεῖ τὴν φυσικὴν αὐ-

τῆς ἐξέλιξιν. Οἱ φιλολογικοὶ ἀφορισμοὶ τοῦ καθηγητοῦ Κωνσταντίνου Κόντου, ἐπιτελέσαντος ὁμῶς χρησιμώτατον, πολυτιμώτατον καὶ ἐμβριθέστατον ἔργον, κατεπτόησαν ραθύμους τινάς, οὓς ἐνεκολπώθη ματαιοδοξία ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς, ζηλεύσασα τὸν τίτλον αἰρεσιάρχου. Ἐὰν εἶναι δύσκολον νὰ διακόψῃ ἢ γλῶσσα τὴν ἐκ τῆς ἱστορικῆς ἐξελίξεως προελθοῦσαν τοιαύτην διαμόρφωσιν αὐτῆς καὶ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς ὃ σημεῖον διετέλει κατὰ τοὺς λαμπροτάτους χρόνους τῆς ἀρχαιότητος, τηροῦσα ἀπαρεγκλίτως πάντας τοὺς ἀπτικοὺς τύπους, ὡς φαίνεται ἐπιζητῶν ὁ Κωνσταντίνος Κόντος, εἶναι ἔτι δυσχερέστερον νὰ ὑποτεθῇ ὅτι ὁμιλος παραδοξολόγων θὰ παρασύρῃ ὀλόκληρον ἔθνος ὅπως ἐγκαταλίπη τὴν γλῶσσαν αὐτοῦ καὶ ἀποδεχθῇ ἐκείνην, ἣν ὀλίγοι ἐφαντάσθησαν ὡς γλῶσσαν ἐθνικὴν. Οὔτε ἡ τάσις τῶν ὀλιγαριθμῶν ἐκείνων, τῶν δυστυχῶς φρονούντων ὅτι τὸ ἔνδυμα τῶν περιγραφομένων προσώπων δύναται νὰ καταστήσῃ ἔργον τι ἐθνικόν, θέλει κατισχύσει. Οὐδέποτε ἀποτελοῦσιν ἔθνος μόνον οἱ ἀγρόται, καὶ μάλιστα οἱ ποιμένες· οἱ ἄστοι τῶν πόλεων, καὶ ἰδίᾳ τῶν πρωτευουσῶν, ἀπετέλεσαν πάντοτε τὸ κέντρον. Εἰς τὰ ἀγροτικά δὲ καὶ ποιμενικά ἔθιμα οἱ θέλοντες νὰ περιορίσωσι τὴν ὅλην ζωὴν ἔθνους τινὸς πράττουσιν ἔργον ὀπισθοδρομήσεως. Καὶ μάλιστα ὅταν ἡ ἱστορία διδάσκη ὅτι τὰ ἀγροτικά ἔθιμα τούτου ἢ ἐκείνου τοῦ ἔθνους ἀπὸ πολλοῦ ἔπαυσαν ὄντα ἀμιγῆ.

Τὸν ἐθνικὸν χαρακτῆρα τῆς φιλολογίας προσδίδει οὐχὶ τὸ ἔνδυμα, οὐχὶ ἡ περισυλλογὴ ἔθιμων ἐξωτερικῶν, ἀλλ' ὁ τρόπος τῆς ἀντιλήψεως· ἡ Εὐρώπη

Γεωργία Σάνδη

εἶναι σήμερον ὁμοιόμορφος κατὰ τὸ ἔνδυμα καὶ ἐν γένει κατὰ τὰ ἔθιμα, ἐκτὸς τινῶν λεπτομερειῶν, ἀλλ' ἡ φιλολογία τῶν διαφόρων ἐθνῶν αὐτῆς οὐσιωδῶς χω-

ρίζεται. Ἐπὶ πλέον αἱ ἰδρυθεῖσαι κατὰ τὸν λήξαντα αἰῶνα φιλολογικαὶ σχολαὶ σχεδὸν πᾶσαι διελύθησαν καὶ ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον οἱ περιορισμοὶ καταπίπτουσιν. Ὁ συγγραφεὺς ἐλεύθερος ἐπαφίεται εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ τρόπου, δι' οὗ θέλει ἐκδηλώσει τὴν τέχνην καὶ τὰς σκέψεις αὐτοῦ, ἀρκεῖ ὁ τρόπος οὗτος νὰ εἶναι σύμφωνος πρὸς τὴν πραγματικὴν κατάστασιν τῶν περιγραφομένων κοινωνιῶν. Καὶ ἰδοὺ διατί ἡ πραγματικὴ σχολή, γενικευομένη, παύει νὰ ἔχη ὑπόστασιν ἰδιαίτερας σχολῆς καὶ ἡ νέα αὐτῆς ἐλευθέρα καὶ ἄνευ περιορισμῶν ἐξέλιξις ἐπαναφέρει τὴν φιλολογίαν εἰς τὴν ἐκτίμησιν καὶ μελέτην τὴν ἀληθῆ καὶ πραγματικὴν τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς τέχνης. Καὶ εἰς τὴν κραυγὴν, ἣν ἔρρηξε δικαίως δυσφορῶν τότε Γερμανὸς ἐπὶ τῷ σχολαστικῷ κλασικισμῷ τῶν χρόνων αὐτοῦ κατὰ τὰ μέσα τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος «Τίς θὰ ἀπαλλάξῃ ἡμᾶς τῆς φιλολογίας τῶν Ἑλλήνων καὶ Ρωμαίων;» ἡ φωνὴ τοῦ μέλλοντος θὰ ἀπαντήσῃ — Οὐδεὶς!

* *

Οὐδεὶς! διότι τὸ κάλλος τῆς τέχνης καὶ τὸ κάλλος τῆς γυναικὸς θὰ ἐξασκῶσι πάντοτε μεγίστην ἐπίδρασιν ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων. Εἶπομεν τῆς *γυναικός*· καὶ τὸ ὄνομα τοῦτο ὑπομιμνήσκει ἡμᾶς ὅτι ὀφείλομεν νὰ ὀμιλήσωμεν καὶ περὶ τῆς γυναικὸς τοῦ ΙΘ' αἰῶνος, ἣτις σπουδαίως ἐπέδρασεν εἰς τὴν ἐξέλιξιν τῆς φιλολογίας καὶ τῆς τέχνης αὐτοῦ. «Κατὰ τὴν πρώτην δεκαετηρίδα τοῦ ΙΘ' αἰῶνος, ὡς καὶ κατὰ τὴν τελευταίαν τοῦ ΙΗ', κέντρον τῆς εὐρωπαϊκῆς ἱστορίας εἶναι ἡ Γαλλία», γράφει ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς *Ἱστορίας τοῦ ΙΘ' αἰῶνος* ὁ καθηγητὴς τῆς ἱστορίας Παῦλος Καρολίδης· εἰς τὴν Γαλλίαν ἐπομένως, καὶ κατὰ μείζονα λόγον μάλιστα προκειμένου περὶ γυναικός, πρέπει τις ν' ἀναδράμῃ. Ἡ γυνὴ πανταχοῦ καὶ πάντοτε ἐπέδρασε, καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ γείνη ἄλλως, ἀφοῦ ἀποτελεῖ τὸ ἥμισυ τῆς ἀνθρωπότητος· ἐν ταῖς ἱστορίαις πάντων τῶν ἔθνων ζωηρὰ χαράσσονται τὰ ἴχνη αὐτῆς. Ἐὰν ὁ πόλεμος ὁ τρωϊκὸς ἐγένετο διὰ τὴν ὠραίαν Ἑλένην, καὶ εἶναι ἴσως ὁ μοναδικὸς πόλεμος, ὁ ἀναφανδὸν διακηρυχθεὶς ὡς ἀφορμὴν ἔχων τὴν γυναῖκα, καίτοι νεώτεροι ἱστορικαὶ θεωρίαι ἀποδέχονται σπουδαιότερα αἷτια αὐτοῦ, εἰς πολλοὺς ἄλλους πολέμους παρέσχεν ἀφορμὴν ἡ γυνή, ἂν μὴ ὡς ἀρχικὴ καὶ κυρία αἰτία, ἀλλ' ὡς ἐξωθήσασα εἰς τὴν ἐπιτέλεσιν αὐτῶν. Ἐν τούτοις ἀπὸ τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος ἐν τῇ Γαλλίᾳ τῶν νεωτέρων χρόνων εὐρίσκει τις τὴν γυναῖκα ἐπιδρῶσαν· δὲν διηύθυνε τὰς πράξεις τῆς ἀρχαιότητος ἡ Πυθία, καὶ ἡ Πυθία δὲν ἦτο γυνή; ἀπὸ δὲ τῶν περιβλέπτων ἐκείνων Λαϊδῶν ποῦ δύναται τις ὁμοίως νὰ εὕρῃ ἀλλαχοῦ ἢ ἐν τῇ γαλλικῇ ἱστορίᾳ τὰς πολυκρότους Νινὸν Δε-

Δώρα Δ' Ἱστορία

λαγκλός; Ἰδίως κατὰ τὸν ΙΖ' καὶ ΙΗ' αἰῶνα ἡ ἐξασκηθεῖσα μεγίστη ἐπίδρασις ἐν τοῖς πολιτικοῖς τῆς Γαλλίας δι' ἐρώτων, ζηλοτυπιῶν καὶ ραδιουργιῶν ἐπήνεγκον ἔκλυσιν τῶν ἠθῶν καὶ τὴν ἔκλυσιν ἐκείνην ἐπήνεγκον τὰ γεγονότα τῆς πρώτης γαλλικῆς δημοκρατίας. Ἀλλὰ καὶ ἔκτοτε ἤρχισε σοβαρώτερα ἐξέλιξις. Ἡ κεφαλὴ τῆς κυρίας Ρολὰν ἐπιπτεν ἐπὶ τῆς λαϊμητόμου τῆ 8 Νοεμβρίου τοῦ 1795· δι' αὐτῆς δὲ ἀνεφάνη οὕτως ἕτερος τύπος γυναικός· νυμφευθεῖσα τὸν πολιτευόμενον Ἰωάννην Ρολὰν Δελαπλατιέρ ὑπῆρξεν ἡ ἀληθὴς ἀρχισυντάκτρια τοῦ «*Ταχυδρόμου τῆς Λυών*», τοῦ ἰδρυθέντος ὑπὸ τοῦ συζύγου αὐτῆς· ἀνεδείχθη ἡ ψυχὴ τοῦ κόμματος τῶν Γιρονδίνων· διηύθυνε τὸ ὑπουργεῖον τῶν ἐσωτερικῶν, ὅτε ὁ σύζυγος αὐτῆς ἀνέλαβε τὸ χαρτοφυλάκιον ἐκεῖνο· καὶ ἐπὶ τέλους, ὅτε κατίσχυσαν οἱ ἐχθροί, ἀνήλθε γενναίως τὴν λαϊμητόμον, τοῦ συζύγου αὐτῆς αὐτοκτονήσαντος ἐφθήμερον μετὰ τὴν θανάτωσίν της. Τὴν ἀρχὴν τοῦ αἰῶνος δύο γυναῖκες κλεῖζουσιν, ἡ Ἰουλία Ρεκαμιέ καὶ ἡ Ἄννα Στάελ. Ἀλλὰ πρὸ τούτων πρέπει νὰ ὀμιλήσωμεν περὶ ἄλλης γυναικός, ἣτις ἐξήσκησεν ἐπιρροὴν ἐπὶ τῶν ὀμοφύλων ἐν τοῖς ζητήμασι τῆς ἐνδυμασίας καὶ τοῦ καλλωπισμοῦ. Αὕτη εἶναι ἡ Θηρεσία Ταλλιέν, τὸ γένος Ἰσπανίς, συζευχθεῖσα τὸ πρῶτον Φοντιναί τινα καὶ εἶτα τὸ δεύτερον πολιτικόν τινα Ταλλιέν, καὶ ἀκολούθως συζευχθεῖσα καὶ τρίτον σύζυγον τῷ 1864 τὸν πρίγκιπα Σιμαί, λίαν εὐειδῆς καὶ χαριεστάτη· ἐν τῇ ἱστορίᾳ εἶναι γνωστὴ διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ δευτέρου συζύγου, τοῦ Ταλλιέν· αὕτη κατέπαυσε τὴν χρῆσιν τῆς ριζοκόνεως καὶ εἰσήγαγε τὴν ἑλληνικὴν κόμμωσιν·

αὕτη ἔδωκε τὸ σύνθημα πρὸς ἀποδοχὴν κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους τῶν μακρῶν καὶ στενῶν ἐσθήτων, τῶν *merveilleuses*, πλήρων ἀρχαιοπρεπείας· αὕτη πρώτη ἐπενόησε τοὺς σκούφους καὶ τοὺς μανδύας καὶ ἐν γένει εἰσήγαγε πάντας τοὺς συρμούς τῶν χρόνων ἐκείνων, τοὺς κυριαρχήσαντας ἀπάσης τῆς Εὐρώπης· καὶ ἡ κυριαρχία αὕτη διετηρήθη πολὺ περισσότερον τῆς τοῦ Ναπολέοντος Α', ὅστις οὐδέποτε ἐδέξατο τὴν Θηρεσίαν Ταλλιέν ἐν τῇ αὐλῇ αὐτοῦ· ἔκτοτε κυρίως ὁ γυναικεῖος κόσμος συνήθισε ν' ἀναμένῃ ἐκ Παρισίων τὸ σύνθημα τῆς ἐνδυμασίας αὐτοῦ καὶ ἐκ Παρισίων προῆλθον πάντες κυρίως οἱ συρμοὶ, οἱ ἐπικρατήσαντες ἐν τῷ γυναικεῖῳ ἐνδύματι καὶ ἐν τῷ ἀνδρικῷ ἔτι, ὅπερ φαίνεται ὀριστικῶς διαμορφωθὲν κατὰ τὸν ΙΘ' αἰῶνα, ἐκτὸς τῶν παραλλασσομένων ἐκάστοτε ἀσημάντων λεπτομερειῶν· ἀλλ' εἰς τὸ ἀνδρικὸν ἐνδυμα πολὺ συνετέλεσε καὶ τὸ Λονδίνον, ἐνῶ εἰς τὰ τοῦ γυναικεῖου ἱματισμοῦ οἱ Παριῖσιοι καθ' ὄλον τὸν λήξαντα αἰῶνα κατεῖχον ἀναντιρρήτως τὰ σκῆπτρα. Καὶ ἂν δὲ δὲν

ὑπῆρχεν ἡ ζωγραφικὴ, καὶ ἂν δὲν ἐφευρίσκετο ἡ φωτογραφία καὶ τόσοι ἄλλοι τρόποι εἰκονίσεως, ἡ μυθιστοριογραφία τῆς πραγματικῆς ἰδίᾳ σχολῆς θὰ παρ-εἶχε ταῖς μεταγενεστέραις γενεαῖς πλήρη καὶ σαφῆ ιδέαν τῶν ἐνδυμασιῶν τοῦ ΙΘ' αἰῶνος. Δὲν ἠδυνάμεθα οὕτω νὰ μὴ μνημονεύσωμεν τὴν Θηρεσίαν Ταλλιέν, ἀφοῦ τόσον πολὺ ἐπέδρασεν ἐπὶ τῶν ὁμοφύλων αὐτῆς παγκοσμίως καὶ αἱ περιγραφόμεναι ὑπὸ τῶν μυθιστορημάτων καὶ ἄλλων συγγραμμάτων τῶν χρόνων ἐκείνων γυναικεῖαι ἐνδυμασίαι εἶναι ἐπίνοια αὐτῆς, ὀλοσχερῶς ἀνατρέψασαι τοὺς τρόπους τῆς γυναικεῖας ἐνδυμασίας καὶ αὐτῆς ἔτι τῆς κομμώσεως — καίτοι πρὸ ταύτης ἡ Κοσλὲν εἶχεν εἰσαγάγει τὰ κρεμαστά *σιγγόν* —. Ὁ Ναπολέων Α' δὲν ἦτο φίλος τῆς Ταλλιέν· ἀλλ' οὔτε τῆς Ἰουλίας Ρεκαμιέ, ἀλλ' οὔτε τῆς Ἄννης Στάελ. Ἡ Ἰουλία Ρεκαμιέ ὑπῆρξε μία τῶν ἐξοχωτάτων ἐπὶ καλλονῇ γυναικῶν, ἧς ἡ αἴθουσα ἐγένετο φιλολογικὸν καὶ πολιτικὸν κέντρον ἀφοῦ ἐνυμ-

φεύθη τὸν πλούσιον, ἀλλὰ παρήλικα ἤδη τραπεζίτην Ρεκαμιέ· οἱ γράφοντες περὶ αὐτῆς ὁμολογοῦσιν ὅτι ὑπῆρξεν ἐνάρετος, καίτοι πολλοὶ ἠγάπησαν αὐτήν, ὡς ὁ Λουδοβίκος Βοναπάρτης, ὁ Βενζαμὲν Κωνσταντίν, ὁ πρίγκιψ Αὐγουστος τῆς Πρωσσίας, ὃν ἐγνώρισεν ἐν Κόππετ, ὅπου μετέβη παρὰ τῇ φίλῃ αὐτῆς Στάελ ἐν ἔτος μετὰ τὴν ἀπώλειαν τῆς περιουσίας τοῦ συζύγου αὐτῆς· λέγεται ὅτι ἔγραψε τότε τῷ συζύγῳ περὶ διαζεύξεως καὶ ὅτι ἐκεῖνος ἀπεκρίνατο ὅτι δὲν θὰ ἀρνηθῆ, ἐὰν ἐκείνη ἐπιμείνη, ἀλλὰ καὶ δὲν δύναται νὰ ἀποκρύψῃ ὅποια αἰσθήματα ἠθελε προκαλέσει αὐτῷ τοιοῦτο γεγονός· εἶτε διότι ἡ ἐπιστολὴ αὕτη ἀφύπνισεν αὐτήν ἐκ τῆς στιγμιαίας ἀδυναμίας εἶτε καὶ διότι ὑπελόγησε τὰς δυσχερεῖας, ἃς ἠθελε προβάλλει ἡ πρω-

σικὴ αὐτῆς εἰς τὸν γάμον αὐτῆς μετὰ τοῦ πρίγκιπος, ἡ Ἰουλία Ρεκαμιέ ἀπέρριψε τὴν πρότασιν καὶ ἐπιστρέψασα παρὰ τῷ συζύγῳ κατόκησεν ἐν ἐξοχικῷ οἴκῳ ἐν *Abbaye au bois*, ἐν τῇ ὁδῷ τῶν Σεβρῶν, ὅπου καὶ ἔτρεχον οἱ τοῦ πνεύματος ἐπίλεκτοι ν' ἀνεύρωσιν αὐτήν καὶ μάλιστα ὁ μέχρι θανάτου στενὸς φίλος αὐτῆς Σατωβριὰν καὶ ἐκεῖ ἀνέγνω τὴν τραγῳδίαν τοῦ τὸν *Mawösh* συνηθροισμένων τῶν μεγίστων φιλολόγων καὶ τοῦ νεαροῦ ἔτι Λαμαρτίνου, ὃν ἐν μέσῳ ἡ οἰκοδέσποινα ἦτο ἡ θεὰ τῆς καλλονῆς. Ἡ φίλη αὐτῆς Ἄννα Στάελ, τὸ γένος Νέκκερ, εἶναι σὺν τῷ Σατωβριὰν ἡ πρώτη ιδρύτρια τῆς ρωμαντικῆς σχολῆς· συζευχθεῖσα τῷ 1785 ἐν Παρισίοις τὸν πρεσβευτὴν τῆς Σουηδίας Στάελ-Ὀλοστάιν καὶ ἀποχωρηθεῖσα ἀπ' αὐτοῦ μετὰ τινὰ ἔτη, συνεκέντρον ἐν τῇ αἰθούσῃ αὐτῆς τὰς πολιτικὰς καὶ φιλολογικὰς ἐξοχότητας καὶ ἐξήσκησεν ἐπιρροὴν ἐπὶ τοῦ *Διενθυνηρίου*. Ἡ *Κόριννα*, τὸ κάλλιστον τῶν μυθιστορημάτων

αὐτῆς, ἐκδοθὲν τῷ 1807, καὶ ἡ *Γερμανία* τῷ 1814 συνεπλήρωσαν τὴν μεγάλην καὶ δικαίαν φιλολογικὴν αὐτῆς φήμην, ἥτις ἔκτοτε καὶ δὲν ἔπαυσεν ὑπάρχουσα, στηριζομένη ἐπὶ ἀληθοῦς ἀξίας τῶν ἔργων αὐτῆς, ἔνθα ἡ ζωηρότης τῶν περιγραφῶν καὶ ἡ δύναμις τῶν αἰσθημάτων φθάνει πολλάκις εἰς τὰ ὕψη ἀληθοῦς ποιήσεως λυρικῆς. Δεκαπενταετίαν μετὰ τὸν θάνατον τῆς Στάελ ἀναφαίνεται εἰς τὸν φιλολογικὸν ὀρίζοντα ἡ Γεωργία Σάνδη διὰ τῆς *Ἰνδιάνας* κυρίως, τῷ 1832, μετὰ τὴν διάζευξιν αὐτῆς ἀπὸ τοῦ συζύγου Διδεβάντινος, ἄγουσα τὸ εἰκοστὸν ὄγδοον ἔτος τῆς ἡλικίας· συνδεθεῖσα μετ' ὀλίγον διὰ τρυφερῶν αἰσθημάτων μετὰ τοῦ Ἀλφρέδου Μυσσὲ συνεταξίδευσεν εἰς Ἰταλίαν καὶ ἐπανελθοῦσα ἐξέδωκε σειρὰν μυθιστορημάτων, ἐξ ὧν τινὰ εἶναι μᾶλλον θέματα φιλοσοφικὰ καὶ πολιτικῆς οἰκονομίας· ἐκτὸς τῶν πολλῶν αὐτῆς μυθιστορημάτων, ὧν καὶ τινὰ ἐδραματοποίησε, συνέγραψε καὶ ἴδια δραματικὰ ἔργα· τὰ πλεῖστα ὁμως

τούτων ἀπέτυχον, ἐκτὸς τοῦ *Μαρκησίου Βιλεμέρ*, ἐπιστεφθέντος διὰ μεγάλης ἐπιτυχίας. Διακρινομένη ἐπὶ μεγάλη γονιμότητι, πιστῶς εἰκονίζουσα τοὺς τόπους, ἀναλύουσα ψυχολογικῶς τὰ πρόσωπα καὶ πραγματευομένη θέματα ἀνωτέρας αἰσθητικῆς, εἶναι ἀναμφισβητήτως μία τῶν πρώτης δυνάμεως συγγραφέων γυναικῶν. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀλφρέδου Μυσσὲ ἐν τῷ *Ἐκείνη καὶ Ἐκεῖνος* ὑπηνίχθη τὰς ἐρωτικὰς τῶν σχέσεις κατὰ τρόπον προσβλητικὸν τῆς μνήμης ἐκεῖνου· ὁ ἀδελφὸς τοῦ ποιητοῦ ἀνταπήντησε μετὰ μεγάλης βιαιότητος δι' ἔργου φέροντος τὸν τίτλον *Ἐκεῖνος καὶ Ἐκείνη*· τίς τῶν δύο πταίει δὲν εἶναι γνωστὸν· ἐγνώσθη ὁμως ὅτι οὐ πρὸ πολλοῦ ἀπέθανεν ἐν Ἰταλίᾳ ἄσημος ἰατρός, ὅστις ἐθεωρεῖτο ὅτι διετελέσε τὸ ἀντικεί-

Κάρολην Σύλβα

(*Ελισάβετ, βασίλισσα τῆς Ρουμανίας)

μενον στιγμιαίων ἀνοήτων ἰδιοτροπιῶν τῆς μεγάλης συγγραφέως ἀκριβῶς ὅτε συνεταξίδευσεν εἰς Ἰταλίαν μετὰ τοῦ τότε ἐραστοῦ Ἀλφρέδου Μυσσὲ· καὶ τὸ γεγονός δὲ ὅτι ἀπὸ τῆς στιγμῆς τῆς διασπάσεως τῶν σχέσεων αὐτῶν μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἐπὶ δέκα καὶ ἕξ ἔτη, ἔπαυσε σχεδὸν παράγων ὁ Ἀλφρέδος Μυσσὲ ἀποδεικνύει ὅποια θύελλα ἐξηκολούθει μαινομένη ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ ποιητοῦ, ἀποθανόντος ἑπτὰ καὶ τεσσαράκοντα ἐτῶν· μὴ λησμονῶμεν ὅτι ἡ Γεωργία Σάνδη ἀπέθανεν ὑπερεβδομηκοντοῦτις· καὶ ἐνῶ ἐκεῖνος δὲν ἐξέτόξευσε βέλη ὅτε ἀκόμη ἐπόνει καὶ ἠλγει, ἐκείνη χρόνους πολλοὺς μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἔπραξε τοῦτο. Ἐλέχθη ὅτι ὁ ταλαίπωρος ποιητὴς ἐγένετο μέθυσοσ καὶ ἕξη βίον ἀκόλαστον· αἱ συκοφανταίαι ὑπῆρξαν μεγάλαι κατ' αὐτοῦ ἐκ τοῦ στρατοπέδου τῆς πρῶτης ἐρωμένης· ἀλλ' οὐδὲν τὸ ἀπορον ἂν ἐζήτηται τὴν λήθη, ἀφοῦ ἠγάπα, ὡς τὸ ἀπέδειξεν ἐν ταῖς *Ἐξομολογήσεσι νέου τοῦ αἰῶνος*, ὅπου ἀποδεικνύεται τοσοῦ-

τον ἀμερόληπτος. Διελθοῦσα ἡ Σάνδη τὸ ὑπόλοιπον τῆς ζωῆς αὐτῆς ἐν Νοάν, ἐξηκολούθησε μέχρι τοῦ θανάτου της, τῷ 1876, νὰ πλουτῇ τὴν γαλλικὴν φιλολογίαν δι' ὠραίων ἔργων πανευρωπαϊκῶς ἀναγνωσθέντων. Καθ' ἅπαντα δὲ τὸν αἰῶνα διεκρίθησαν ἐν Γαλλίᾳ γυναῖκες καὶ ὡς δημοσιογράφοι καὶ ὡς συγγραφεῖς· ἡ γνωστὴ Ἰουλιέττα Ἀδάμ εἶναι διαπρεπῆς δημοσιογραφικὴ προσωπικότης καὶ τὰ μυθιστορήματα τῆς ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Gyr κρυπτομένης κομήσης Ζουανβίλ ἐκτιμῶνται πολὺ ὑπὸ τῶν παρακολουθούντων τὴν γαλλικὴν φιλολογίαν.

Γυναικεῖα καλάμω ὀφείλονται ὁμοίως κάλλιστα ἔργα τῆς ἀγγλικῆς φιλολογίας, ἐν ἧ διαπρέπουσιν αἱ μυθιστοριογράφοι Γεωργία Ἐλιοτ, Καρλόττα Βρόντε, Ἐλισάβετ Γκασκελ, ἡ Χάμφρυ Οὔορντ, ἧς τὰ μυθιστορήματα ἐγένοντο πάγκοινα, ἡ Ἐλιφορντ, ἡ Σμιθ ἡ τελευταίως πασίγνωστος καταστᾶσα Κορνέλλυ καὶ ἡ διηγηματογράφος Γεωργία Ἐγερτον καὶ ἄλλαι ἔτι. Ἡ Καλύβη τοῦ Γέρω-Θωμᾶ, ἔργον μὴ ἔχον φιλολογικὴν ἴσως ἀξίαν πολλήν, ἀλλὰ σπουδαιότατον ἕνεκα τοῦ σκοποῦ, οὗ ἐστοχάζετο, τῆς

Ἐλίσα Ραχὴλ
(Εἰκὼν τοῦ Λέχμαν)

χειραφετήσεως τῶν δούλων, εἶναι ἔργον τῆς ἀμερικανίδος Ἀνριέττης Βητσερ Στόου, μεταφρασθὲν εἰς πάσας τὰς γλώσσας καὶ κυκλοφορήσαν ἀνὰ πάντα τὸν κόσμον. Αἱ σοιηδαὶ συγγραφεῖς Φρειδερίκη Βρέμερ καὶ Αἰμυλία Οὐγκάρε ἐκαλλιέργησαν τὸ οἰκογενειακὸν μυ-

θιστόρημα· ἡ νορβηγίς Μαγδαληνὴ Τόρεξεν, ποιήτρια καὶ μυθιστοριογράφος ἔξοχος, ὑφισταμένη τὴν ἐπίδρασιν τοῦ νορβηγικοῦ ποητοῦ Βζόρνσον ψάλλει τὸν ἔρωτα ἐν τοῖς ἰδιορρυθμοῖς αὐτῆς ἔργοις μετὰ πάθους σφο-

Ἄννα Μάδς

δροῦ· ἡ ὀλλανδὴ Βόσβοομ-Τρίσσεντ συγγραφεῖ καλὰ μυθιστορήματα καὶ ἡ Ἑλένη Σούαρτ εἶναι καλὴ ποιήτρια λυρική· ἡ πολωνίς Ἐλίζα Ὁρζένσκο προκαλεῖ γενικὸν ἐνδιαφέρον διὰ τῶν κοινωνικοπολιτικῶν συγγραμμάτων αὐτῆς· ἐν Ἰταλίᾳ ἡ Λάουρα Βεατρίκη καὶ ἡ Ρόζα Ταδέϊ θεωροῦνται καλαὶ ποιήτριαι καὶ διαπρεπῆς συγγραφεὺς ἡ Μαθίλδη Σεράο· ἡ ἰσπανίς Καϊκηλία Βόχλ ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Cabalero κατέστη μυθιστοριογράφος λίαν ἐν Εὐρώπῃ γνωστὴ, ὡς καὶ ἡ ὁμοίως ἰσπανίς Αἰμυλία Βαζάν. Ἐν Ἀμερικῇ ἰδίᾳ πάμπολλαι νῦν γυναῖκες διαπρέπουσιν ὡς δημοσιογράφοι καὶ συγγραφεῖς.

Ἐν Γερμανίᾳ, καὶ μάλιστα ἐν Βερολίνῳ, ἀνεφάνη-

σαν ὁμοίως γυναῖκες τινες, ὧν ἐν ταῖς αἰθούσαις συνηθροῖζοντο ἐπιλεκτὰ πρόσωπα, φιλόλογοι καὶ πολιτικοί, ὡς αἱ αἰθουσαι τῆς Ραχὴλ Λεβρὲν καὶ τῆς Ἐρριέττης Χέρτζ. Ἐν Ἀγγλίᾳ ἦτο κατὰ τὰ τέλη τοῦ ΙΗ' αἰῶνος περίφημος ἡ αἰθουσα τῆς συγγραφέως Ἐλισάβετ Μονταγκῦ, ὅπου συνηθροῖζετο τὸ ἄνθος τῶν ἀγγλῶν εὐγενῶν, ἐνῶ ἐν ταῖς αἰθούσαις τῆς Βέσου καὶ τῆς Θράλ συνηθροῖζοντο μᾶλλον οἱ ἄνδρες τῶν γραμμάτων. Ἐν Ρωσίᾳ κατὰ τὰ τέλη τῆς ΙΗ' ἑκατονταετηρίδος ἡ

Αἰκατερίνη Βοροντζὼφ πριγκίπισσα Δασκῶφ διακρίνεται ἐπὶ εὐνομαθείᾳ καὶ ἡ Αἰκατερίνη Β', ἀμείβουσα τὰς παρασχεθείσας ὑπ' αὐτῆς ὑπηρεσίας, διώρισεν αὐτὴν πρόεδρον τῆς Ἀκαδημείας τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν καλῶν τεχνῶν, ἣν καὶ ἐβελτίωσεν· ἐπὶ πλέον ἡ βαρωνίς Κρούδενερ, ἡ ἐκ θεοληψίας πά-

Ἄδελαις Ριστόρη

σχουσα ἰδιόρρυθμος Ρωσὶς τῶν ἀρχῶν τοῦ αἰῶνος συμμετέσχεν ἐν τῇ πολιτικῇ κινήσει, διατελέσασα εἰς σχέσεις μεθ' ἀπάντων τῶν ὑπογραψάντων τὴν ἱερὰν Συμμαχίαν ἡγεμόνων καὶ τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν τῶν χρόνων ἐκείνων. Ἀλλὰ πασῶν τούτων τῶν γυναικῶν

ἡ ἐπίδρασις ἦτο διάφορος ἢ τῶν ἐν Γαλλίᾳ· οὐδεμία δὲ τῶν ἐν Βερολίῳ ἢ Λονδίῳ αἰθουσῶν δύναται νὰ παραβληθῇ πρὸς τὰς παρισιανὰς ἐκεῖνας αἰθούσας τῶν Ρολάν, Στάελ, Ρεκαμιέ. Ἀνεδείχθησαν καλαὶ καὶ ἐν Γερμανίᾳ ποιήτριαι καὶ συγγραφεῖς· αἱ ποιήσεις τῆς Ἀμαλίας Ἰμχωφ ἐξετιμήθησαν κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ λήξαντος αἰῶνος, κατὰ μείζονα δὲ λόγον τὰ ψυχολογικὰ μυθιστορήματα τῆς Σοφίας Λαρός καὶ τῆς Ἰωάννης Σοπεργάουερ, τὰ τῆς ἀνεψιάς τῆς πρώτης Βεττίνας Ἄρνιμ, πολὺ δὲ κατόπιν τὰ τῆς Φανῆς Λεβάλδ· κάλλιστα δὲ ἱστορικὰ μυθιστορήματα ἐγράφησαν ὑπὸ τῆς βιενναίας Καρολίνας Φίχλερ καὶ τῶν πρωσίδων Λουίζης Μούχλβ, Ἀμαλίας Σόππε καὶ Λουίζης φὸν Φρανσουᾶ. Ἄλλ' ἄρα γε πρέπει νὰ λησμονηθῇ ἢ περὶ τὰ μέσα τοῦ ἸΘ' αἰῶνος ἀκμάσασα Ἑλληνίς, καθὸ τὸ γένος Γκίγκα, ἀλλ' ἄς εἴπωμεν διὰ τὴν μείζονα ἀκρίβειαν Ἑλληνο-ρουμανίς, ἢ ὠραία ὡς ἑλληνικὸν ἄγαλμα Δώρα Δ' Ἰστρία, ἢ πριγκίπισσα Ἑλένη Μοσσάλσκη· νυμφευθεῖσα τὸν πρίγκιπα Ἀλέξανδρον Κολτζῶφ Μοσσάλσκη, ὑπασπιστὴν τοῦ Τσάρου Νικολάου τοῦ Α', ἐγένετο γνωστὴ ὑπὸ τὸ φιλολογικὸν ὄνομα Δώρα Δ' Ἰστρία, δι' οὗ ὑπέγραφε τὰς πολλὰς ἐν τοῖς μεγίστοις τῶν γαλλικῶν περιοδικῶν δημοσιευθεῖσας φιλοσοφικὰς, πολιτικὰς καὶ θρησκευτικὰς μελέτας αὐτῆς· ἐν τῇ «Ἐπιθεωρήσει τῶν Δύο Κόσμων» ἐδημοσίευσεν καὶ μυθιστόρημα φέρον τίτλον Ἐλεονώρα Ἀλιγκεν· ἀλλὰ τὰ κυριώτατα τῶν συγγραμμάτων αὐτῆς εἶναι Ὁ μοναχικὸς βίος ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ, Ἡ γερμανικὴ Ἑλβετία καὶ Αἱ γυναῖκες τῆς Ἀνατολῆς. Τὰ δὲ τέλη τοῦ αἰῶνος τὴν φιλολογικὴν δρασίαν τῆς γυναικὸς ἐπέστεψε γνωστὴ ἐστεμμένη κεφαλὴ ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Κάριεν Σύλβα, ἢ βασίλισσα τῆς Ρουμανίας Ἐλισάβετ. Εἴτε γράφει ποιήσεις, τὰς πλήρεις περιπαθείας καὶ λυρικότητος, εἴτε χειρίζεται τὸν κάλαμον λογογραφοῦσα, ἀπομένει πάντοτε ποιήτρια ἐμπνεύσεως καὶ δυνάμεως ἐν γλυκυστάταις καὶ περιπαθεστάταις στροφαῖς ἀποταμιεύουσα θησαυροὺς εὐγενοῦς καρδίας· ψυχολόγος καὶ φιλόσοφος καὶ καλλιτέχνης, ἐνεθρονίσθη ἐν τῇ παγκοσμίῳ φιλολογίᾳ, εἰς τὴν ἀνάπτυξιν δ' αὐτῆς ἐν Ρουμανίᾳ τὰ μέγιστα συντελεῖ.

Ἄλλ' ὁ ἸΘ' αἰὼν ἔσχε καὶ καλὰς ζωγράφους καὶ γυναῖκας μετὰ πολλῆς τῆς ἐπιτυχίας ἐπιδοθείσας εἰς τὴν γλυπτικὴν. Ἐν τῷ θεάτρῳ πλείσται γυναῖκες διέπρεψαν, ἀλλ' ἰδίᾳ δέον νὰ μνημονεύσομεν τὰς πανευρωπαϊκῆς φήμης καλλιτέχνιδας,

Τζέννυ Λίνδ

ὡς ἡ γαλλίς Ἄννα Μάρς, κατὰ τὴν ἔναρξιν τῆς ἸΘ' ἑκατονταετηρίδος, αἱ καταγλαῖσασα τὰ μέσα αὐτῆς τραγωδοί, ἢ γαλλίς Ἐλίζα Ραχὴλ καὶ ἡ ἰταλίς Ἀδελαῖς Ριστόρη, καὶ αἱ μέχρι τοῦ τέλους αὐτῆς χειροκροτούμεναι, ἢ γαλλίς Σάρρα Βερνάρ καὶ ἡ ἰταλίς Ἐλεονώρα Δουζε· ἔξοχος δὲ ἀοιδὸς καὶ ὑπερτάτη πασῶν τῶν ἀοιδῶν τοῦ λήξαντος αἰῶνος ἀνεδείχθη ἡ σουηδὴ Λίνδ, ἢ συγκινήσασα ὅλον τὸν κόσμον διὰ τῆς γλυκυστάτης αὐτῆς φωνῆς, ἣτις τὸ ὕστατον ἠκούσθη τῷ 1870, δεκαῆξ ἔτη πρὸ τοῦ θανάτου αὐτῆς· καὶ οὕτω κατὰ τὰς τρεῖς τελευταίας δεκαετηρίδας ὑπερτέρα τῶν συγχρόνων ἀοιδῶν ἀπέμεινεν ἢ ἰταλίς Ἀδελίνα Πάτ-

τη. Ἄλλ' ἡ δρασίς τῆς γυναικὸς κατὰ τὴν λήξαν ἑκατονταετηρίδα δὲν περιορίσθη μόνον εἰς τὴν φιλολογίαν καὶ τὰς ὠραίας τέχνας. Εἶναι γνωστὸν ὅτι ὑπῆρξαν γυναῖκες διευθύνασαι μεγάλας ἐμπορικὰς καὶ τραπέζιτικὰς ἐπιχειρήσεις. Ἐπὶ πλέον ἀδρᾶν τὴν ἐρ-

Σάρα Βερνάρ

γασίαν αὐτῆς παρέσχεν ἡ γυνὴ ἐν τῇ παγκοσμίῳ βιομηχανίᾳ. Ἐκτὸς τούτων ὅμως Εὐρωπαϊαὶ καὶ Ἀμερικανίδες ἐμελέτησαν καὶ ἐκ κοινωνικῆς ἀπόψεως τὴν θέσιν τῆς ἐν γένει γυναικὸς, τὴν πηγάζουσαν ἐκ τοῦ γάμου καὶ εἰργάσθησαν ὑπὲρ βελτιώσεως αὐτῆς. Αἱ γυναῖκες αὗται ἴδρυσαν συλλόγους ἐν Ἀμερικῇ, ἐν πάσαις ταῖς εὐρωπαϊκαῖς ἐπικρατείαις, ἐξέδωκαν περιοδικὰ καὶ συγγράμματα καὶ διὰ πάντων τῶν μέσων εὐγενεῖς προσπάθειας κατέβαλον ὅπως πείσωσι περὶ τοῦ ὀρθοῦ τῶν ἰδεῶν αὐτῶν. Τὸ ζήτημα ἀπέμεινεν ἐκκρεμές. Ἄλλ' ἡ ἐπιστήμη, ἥκιστα ἱποτικὴ ἀπέναντι τῶν προβληθειῶν ἀπαιτήσεων, προέβη εἰς ἀναλύσεις καὶ ζυγίσεις τοῦ γυ-

ναικείου ἐγκεφάλου· τὰ δὲ ἀποτελέσματα τῆς ἐπιστημονικῆς ταύτης ἐργασίας δὲν ὑπῆρξαν κολακευτικά. Ὑπάρχουσιν οἱ ἀντιπροβάλλοντες εἰς τὸ ἐπιστημονικὸν τοῦτο ἐπιχείρημα ἕτερον ἐξαγόμενον ὁμοίως τῆς ἐπιστήμης, ὅτι τὰ διάφορα ὄργανα ἀναπτύσσονται διὰ τῆς ἐξασκήσεως ὀλίγον κατ' ὀλίγον, συμφώνως

πρὸς τοὺς κανόνας τῆς ἐξελίξεως καὶ τῆς κληρονομικότητος καὶ ὅτι ὁ γυναικεῖος ἐγκέφαλος, περιορισθεὶς ἐπὶ αἰῶνας εἰς στενὸν κύκλον, δύναται νὰ φθάσῃ ἐξασκούμενος τὴν ἀνδρικήν βαρύτητα. Θὰ ἦτο πολὺ κινδυνῶδες νὰ ἐμπλεχθῇ τις εἰς τοιαύτην ἔριν καὶ νὰ συγκεντρώσῃ ἐπ' αὐτοῦ τὰ ἄγρια βλέμματα τῶν ὠραιοτέρων ὀφθαλμῶν. Ἄλλ' εἶναι, νομίζομεν, ἀναμφίβολον ὅτι αἱ προσπάθειαι τῆς γυναικὸς ὅπως ἀποκτήσῃ νέας κοινωνικὰς δυνάμεις θὰ ἐπιφέρωσιν ἀντιστρόφως τὴν ἀδυναμίαν αὐτῆς· τὸ κῦρος, ὅπερ κατέχει, θὰ ἐλαττωθῇ, διότι ἡ ἄμεσος δρᾶσις θὰ ἐκμηδενίσῃ τὴν ἔμμεσον, ἣν μέχρι τοῦδε κυριαρχικῶς ἐξήσκησε. Καὶ ἡ μετατροπὴ αὕτη ἔσται ὠφέλιμος τῷ ἀνδρικῷ φύλῳ. Διότι ἡ ἐπελευσομένη διὰ τῆς ἐξασκήσεως ἀνδροποιήσις—ἐπιτραπήτω ἡμῖν ἡ λέξις—τοῦ γυναικεῖου ἐγκεφάλου θὰ ἀναπτύξῃ τὴν κρίσιν, οὐδὲν δὲ μᾶλλον ἐπώδυνον τῆς ἀκρισίας καὶ ἐπιπολαιότητος. Ἐκ τοιαύτης τινὸς τροπῆς δὲν θὰ ἐπέλθῃ ἄρα γε καὶ μεταρρύθμισις ἐν τῇ ποιήσει; Δὲν θὰ παύσῃ πλέον ἡ γυνὴ νὰ εἶναι τὸ ἀντικείμενον στεναγμῶν; Ἡ εἴσοδος τῆς γυναικὸς εἰς τὸν ἐμπορικόν, βιομηχανικόν καὶ τὸν ἐν γένει ἀνταγωνισμὸν δὲν θὰ ἐξαγάγῃ αὐτὴν ἀπὸ τὸν ἀνθῶνα τοῦ ἔρωτος, ὅπου μένει ὠχυρωμένη ὀπισθεν φράγματος ἐκ ῥόδων μετ' ἐπικινδύνων ἀκανθῶν; Ποιήσεις ἀπευθυνόμεναι εἰς κυρίαν ἰατρόν, εἰς κυρίαν φιλόλογον, εἰς κυρίαν ἀκαδημαϊκὴν, εἰς κυρίαν διευθύνουσαν ἐργοστάσιον φωσφόρων, εἰς κυρίαν πλοίαρχον, εἰς κυρίαν σιδηροδρομικὸν ὑπάλληλον, θὰ εἶναι ἄρα γε ποιήσεις πλήρεις πάθους, ὡς αἱ λυρικαὶ ποιήσεις τοῦ ΙΘ' αἰῶνος, αἵτινες ἔψαλαν τὸν ἔρωτα μετὰ περιπαθείας, ἣν δὲν ἐγνώρισαν αἱ προηγούμεναι ἑκατονταετηρίδες, διότι οὐδέποτε ἐποιήθησαν γλυκύτεραι στροφαι ἐξ ἐρωτικῆς ἀπόψεως ἀπὸ τὰς τοῦ Βύρωνος, τοῦ Γκαίτε, τοῦ Οὐγκώ, τοῦ Μυσσέ καὶ τὸσων ἄλλων μεγάλων ποιητῶν;

Τὸ ζήτημα μένει ἐκκρεμές. Ἡ γυνὴ εἰσῆλθεν εἰς τὰ πλεῖστα τῶν πανεπιστημίων καὶ ὑπάρχουσι καὶ ἐν Εὐρώπῃ καὶ ἐν τοῖς κράτεσι τοῦ Αἴμου, ἐν Ἑλλάδι καὶ Ρουμανίᾳ διδακτόρισαι. Ἐν Ἀμερικῇ ὑπάρχουσι καὶ θεολόγοι γυναῖκες. Ἐν κράτεσι τισὶ τῆς Ἀμερικῆς αἱ γυναῖκες ἀπέκτησαν καὶ δικαίωμα ψήφου. Ἀλλὰ μεθ' ὅλα ταῦτα—ἀποτελοῦντα ἐξαιρέσεις—ἡ γυνὴ ἀπέμεινε γυνή, ἀντικείμενον λατρείας καὶ σεβασμοῦ. Τοιαύτην παραδίδομεν αὐτὴν τῷ εἰκοστῷ αἰῶνι. Περιφρούρησις τῶν δικαιωμάτων τῆς γυναικὸς καὶ ἐξασφάλισις αὐτῆς ἀπὸ τῶν περιπτώσεων τῆς ἀνδρικῆς ἀποκτηνώσεως, εἶναι ἔργον καὶ ὠφέλιμον καὶ φιλόφρονον. Δικαιοτέρα κατανομή τῶν κοινωνικῶν ὑποχρεώσεων προδήλως ἐπιβάλλεται. Αἱ αὐστηραὶ περὶ

αὐτῆς κρίσεις ἐν λεπταῖς τισὶ περιστάσεσι πάντως δεόντα ἐλαττωθῶσι καὶ μάλιστα ὅταν ὁ ἀνὴρ δὲν εἶναι ὁ ὀλιγώτερον αἴτιος τῶν πλείστων τῶν παρεκτροπῶν αὐτῆς. Τὰ ζητήματα ταῦτα θὰ μελετηθῶσι πλεονέκτερον εἰς τὸ μέλλον καὶ ἀπὸ ὑψηλοτέρας περιοπῆς. Ἄλλ' ἀπὸ τοῦ σημείου τούτου μέχρι τῆς ἀνδροποιήσεως, οὕτως εἰπεῖν, τῆς γυναικὸς, πρὸς ἣν τείνουσί τινες, τὸ ἄλμα εἶναι μέγιστον. Ἀνδροποιήσις δὲ τῆς γυναικὸς θὰ ἦτο τόσον παράλογος καὶ ἀφύσικος ὅσον καὶ γυναικοποιήσις τοῦ ἄρρενος φύλου!

*
**

Ἄποστολον κολοσσαῖον ἔργον ἢ φιλολογικὴ καὶ ἐπιστημονικὴ παραγωγή τῆς ΙΘ' ἑκατονταετηρίδος, πρὸς ἣν στρέφομεν βλέμμα τελευταίου ἀποχαιρετισμοῦ.

Ἄλλοίμονον! ἀποχαιρετίζοντες ἐκείνην, ἀποχαιρετίζομεν τοὺς χρόνους ἡμῶν.

Μετὰ ἑκατὸν ἔτη, ἐὰν ἀναγνωσθῶσι ποτε τὰ τοιαῦτα συγγράμματα, τὰ ἐν γενικαῖς γραμμαῖς ἰχνογραφοῦντα τὴν ἀνθρωπίνην ἐνέργειαν κατὰ τὴν ΙΘ' ἑκατονταετηρίδα, ἢ ἀνθρωπότης, ἣτις θὰ χαιρετίσῃ τὴν ἡῶ τῆς ΚΑ' ἑκατονταετηρίδος, θὰ δικαιώσῃ ἄρα γε τὸν ἡμέτερον θαυμασμόν;

Προδήλως οὐδεὶς θέλει ἀρνηθῆ ὅτι ἡ ΙΘ' ἑκατονταετηρίς ἐπετέλεσε μέγαν ἱστορικὸν σταθμόν. Καὶ ὅταν ἀκόμη ἐπέλθωσι γενεαὶ ἐπὶ γενεαῖς καὶ αἰῶνες ἐπὶ αἰῶσι, ὅταν αἱ σημεριναὶ ἱστορικαὶ διαιρέσεις ἀναγκαίως τροποποιηθῶσιν, ἢ ΙΘ' ἑκατονταετηρίς θὰ μείνῃ καὶ τότε μέγα ἱστορικὸν μεταίχμιον. Σήμερον εἶναι ἡ νεωτάτη ἱστορία· μετὰ δεκαπέντε αἰῶ-

Ἐλεονώρα Δουζε

νας θὰ εἶναι ἴσως ἀρχὴ τῆς ἀναγεννήσεως· μετὰ τριάκοντα αἰῶνας—λησμονοῦμεν αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἐὰν ὁ Κάμιλλος Φλαμαριὸν παρέχῃ τόσῃν ἔτι ζωὴν τῷ πλανήτη τῆς Γῆς—θὰ εἶναι τὸ κατώφλιον τὸ χωρίζον τὴν ἀρχαίαν ἀπὸ τῆς μέσης ἱστορίας. Ἀλλὰ πάντοτε θὰ εἶναι *καῖν*. Διότι ἡ ἀνθρωπότης πασῶν σχεδὸν τῶν προγενεστέρων ἑκατονταετηρίδων ἐταξίδευεν, ἐφωτίζετο, ἐθερμαίνετο, ἐπεκοινώνει καθ' ὅμοιον τρόπον· ἢ ἐπιστήμη τῆς ΙΘ' ἑκατονταετηρίδος μετέβαλε πάντα ταῦτα καὶ ἄρδην μετερρῦθμισε σύμπαν τὸ βιοτικὸν τῆς ἀνθρωπότητος καθεστῶς. Ἐν τῇ κινήσει τῶν ἰδεῶν δὲν ὑπελήφθη· ἐὰν δὲν ἔλυσε τὰ κυριώτερα προβλήματα, ἔθηκεν ὁμως βάσεις τινὰς εὐάρεστα οἰωνιζόμενας. Οἱ ἐπικριταὶ θὰ εἴπωσιν, ἴσως: ἰδρῦσατε χιλιάδας φιλανθρωπικῶν ἰδρυμάτων· ἄσυλα τῆς δυστυχίας καὶ τῆς νόσου· καταφύγια τοῦ γήρατος καὶ τῆς πενίας· ἀλλὰ πάντα ταῦτα ὑπῆρξαν σταγόνες ὕδατος ἐπὶ χειλέων διψόντων· ἀντὶ νὰ ἰδρῦντε τοιαῦτα φιλανθρωπικὰ ἔργα, δὲν ἦτο ὀρθότερον καὶ δικαιότερον νὰ προλάβητε τὴν ἀνάγκην

τῆς ὑπάρξεως αὐτῶν; Ἐν τοῖς Παρισίοις, ἐν τῷ Λονδίνῳ, ἐν τῷ Βερολίνῳ ὑμῶν, ἐν τοῖς μεγάλοις ὑμῶν κέντροις, ἄπερ ὑπερφάνως ἐπεδείξατε, ἐν μέσῳ πολιτισμοῦ, δὲν ἐπισυνέβησαν δράματα ἀπογνώσεως, στερήσεως καὶ πείνης; Ἐψάλατε καὶ περιεγράψατε θαυμασίως πάντα ταῦτα, ἀλλὰ τί ἐποιήσατε πρὸς πρόληψιν αὐτῶν;

Ἡ μεγάλη αὕτη δόξα ἐγκατελείφθη εἰς ἄλλην ἑκατονταετηρίδα καὶ ἡ ἑκατονταετηρὶς ἐκείνη, καθ' ἣν δὲν θὰ

ὑπάρξῃ ὁ ἄνευ στέγης καὶ ἄρτου, θὰ καταλάβῃ ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ πολιτισμοῦ μᾶλλον περίβλεπτον θέσιν ἢ ἡ λήξασα, ἣτις διήνοιξε διώρυγας, διετρούπησε βουνά, διέσχισε μετ' ἰλιγγιώδους ταχύτητος θάλασσαν καὶ ξηράν, διεκρίθη ἐπιστημονικῶς, καλλιτεχνικῶς καὶ στρατιωτικῶς, ἀλλ' ἐν τῇ πυρετώδει αὐτῆς δραστηριότητι ἔρρηξε μόνον κραυγὰς ἀσαφεῖς ὑπὲρ πρακτικότερας φιλανθρωπίας.

ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑΣ Κ. ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ

Τέχνη καὶ Ἐπιστήμη
(Εἰκὼν Νικολάου Γύζη)

Ἡ μάχη τῆς Γραβελόττης (Γαλλογερμανικὸς πόλεμος)

ΤΡΟΠΟΙ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑΣ

Κατὰ τὴν ἸΘ' ἑκατονταετηρίδα αἱ ἔθνικαὶ ἐνδυμασίαι τῶν διαφόρων λαῶν ὑπεχώρησαν, καὶ μάλιστα εἰς τὰς πόλεις, πρὸ τοῦ ὁμοιόμορφου γενικοῦ ἐνδύματος, ὅπερ ἐπεκράτησεν ἐν Εὐρώπῃ καὶ ἐν πάσαις ταῖς τῶν ἄλλων ἠπειρῶν χώραις, ταῖς ἀκολουθούσαις τὸν εὐρωπαϊκὸν πολιτισμὸν. Οὕτω τὸ ἐνδυμα ἐγένετο σχεδὸν ὁμοιόμορφον, τροποποιούμενον μόνον ἐκάστοτε κατὰ τὰς λεπτομερείας·

αἱ δὲ μερικαὶ αὐταὶ τροποποιήσεις ἀποκαλοῦνται κοινῶς *συρμοί*. Αἱ κατωτέρω εἰκόνες ἀποτελοῦσι τὴν ἱστορίαν τοῦ ἐνδύματος κατὰ τὰ διάφορα ἔτη τῆς λεξιάσης ἑκατονταετηρίδος, καθ' ἃ ἐπῆλθον χαρακτηριστικώτεροι τροποποιήσεις καὶ μάλιστα εἰς τὴν γυναικείαν ἐνδυμασίαν, τοῦ συνθήματος διδομένου ἐκάστοτε ἐκ Παρισίων, οἵτινες καὶ παγκοσμίως εἰς τὰ τῆς ἐνδυμασίας ἐκυριάρχησαν.

1800

1802

1805

1814

1821

1827

1831

1832

1837

1844

1854

1861

1865

1875

1881

1883

1886

1893

1894

1895

1899

Ἀποπλανηθεῖσα ἀμαζὼν κατὰ τὸν Κάρολο Βερνέ

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ

	<i>Σελίς</i>		<i>Σελίς</i>		<i>Σελίς</i>
1 Έγκαίνια πρώτης σιδηροδρομικής γραμμής. Άμαξοστοιχία επιβατών εγκαινιάζουσα την πρώτην σιδηροδρομικήν γραμμήν Στόκτον—Δάρλιγκτον (έν Άγγλία) τῆ 15/27 Σεπτεμβρίου τοῦ 1825. Κατά τινα εἰκονογραφίαν τῶν χρόνων ἐκεῖνων (εἰκὼν ὀλοσέλιδος)		34 Ὁ Τσάρος Ἀλέξανδρος Β' (1855-1881)	49	Γκέντς (γενικὸς γραμματεὺς τοῦ συνεδρίου. Γουλ. Οὔμβολδ (Πρωσσίας), Κάθκαρτ (Άγγλίας), πρίγκιψ Χάρδεμπεργ (Πρωσσίας), Ταλλεϋράνδος (Γαλλίας), κόμης Στάκελβεργ (Ρωσσίας).....	96-97
2 Ἰωσηφίνη Βωαρναί, πρώτη σύζυγος Ναπολέοντος τοῦ Α'.....	1	35 Ἀλέξανδρος Οὐμβόλδος (οὐρανογραφία)	51	59 Ἀποθέσις Ὀμήρου, ἔργον τοῦ Ἐγκρ (καλλιτεχνικά· ζωγραφική).....	99
3 Ὁ ἀρχηγὸς τοῦ Μεγάλου στρατοῦ (εἰκονογραφία Ναπολέοντος τοῦ Α' ὑπὸ τοῦ Ἀλλεμάν).....	3	36 Φωτογραφία τῆς σελήνης, ληφθεῖσα ἐκ τοῦ ἀστεροσκοπείου Παρισίων ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν Ἀνρῆ (οὐρανογραφία)	53	60 Ὁ Βιογίλιος ὀδηγῶν τὸν Δάντην εἰς τὸν Ἄδην, ἔργον τοῦ Δελακροῶ (καλλιτεχνικά· ζωγραφική).....	101
4 Ἡ βασίλισσα τῆς Πρωσσίας Λουίζα ὑποδέχεται τὸν Τσάρον Ἀλέξανδρον Α' συνοδευόμενον ὑπὸ τοῦ συζύγου αὐτῆς βασιλέως τῆς Πρωσσίας Φρειδερίκου Γουλιέλμου τοῦ Γ'.....	5	37 Λεβεριέ (οὐρανογραφία).....	55	61 Ἰάκωβος Δαυὶδ (καλλιτεχνικά· ζωγραφική).....	103
5 Ὁ Σουλτάνος Μαχμούτ ὁ Β' (1808-1839)	9	38 Γιάνσεν (οὐρανογραφία).....	55	62 Ἀδόλφος Μέντζελ (καλλιτεχνικά· ζωγραφική).....	104
6 Ὁ θάνατος τοῦ Μεγάλου Ναπολέοντος ἐν τῆ Ἁγίᾳ Ἐλένη.....	11	39 Ἡ μεγάλη κηλὶς τοῦ ἡλίου κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1892 κατὰ φωτογραφίαν τοῦ βασιλικοῦ ἀστεροσκοπείου τῆς Ποτσδάμης (οὐρανογραφία)...	57	63 Τὸ θέατρον τοῦ Μελοδράματος τῶν Παρισίων, ἔργον τοῦ ἀρχιτέκτονος Γκαρνιέ (καλλιτεχνικά· ἀρχιτεκτονική)...	105
7 Ἰωάννης Πορταλὶς (νομική).....	12	40 Ἐρβέ Φαί (οὐρανογραφία).....	58	64 Ἡ λουομένη Ψυχὴ, ἔργον τοῦ Φρειδερίκου Λάιτον (καλλιτεχνικά· ζωγραφική).....	106
8 Κάρολος Σαβινύ (νομική).....	14	41 Φωτογραφία τοῦ νεφλοειδοῦς τοῦ Ὁρίωνος, ληφθεῖσα ὑπὸ τοῦ Κομμὲν ἐν Λονδίῳ (οὐρανογραφία).....	61	65 Δαυὶδ καὶ Σαούλ, ἔργον τοῦ Ἰωσήφ Ἰσραὲλ (καλλιτεχνικά· ζωγραφική).....	109
9 Ροδόλφος Γέριγγ (νομική).....	14	42 Φωτογραφία τῆς σωρείας τοῦ Ἡρακλέους, ληφθεῖσα ὑπὸ τῶν Ἀδελφῶν Ἀνρῆ (οὐρανογραφία).....	63	66 Νικόλαος Γύζης (καλλιτεχνικά· ζωγραφική).....	111
10 Ἰωάννης Καποδίστριας (κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος (1828—1831).....	15	43 Βίκτωρ Ἐμμανουὴλ ὁ Β' βασιλεὺς τῆς Ἰταλίας (1840—1878).....	65	67 Ἄσμα τῆς ἀναχωρήσεως, γλυπτικὸν ἔργον τοῦ Ρουὶδ (καλλιτεχνικά· γλυπτική).....	112
11 Ὁ βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος Ὁθων ὁ Α' (ἀπὸ 18 Ἰανουαρίου 1833—10 Ὀκτωβρίου 1862, κατ' εἰκονογραφίαν τοῦ Μοντέν).....	17	44 Ἰσαβέλλα Β' βασίλισσα τῆς Ἰσπανίας (1833—1868).....	67	68 Τὸ μνημεῖον τοῦ Βίκτωρος Ἐμμανουὴλ ἐν Ρώμῃ, γλυπτικὸν ἔργον τοῦ Σακκόνῃ (καλλιτεχνικά· γλυπτική)...	113
12 Κάρολος Φρειδερίκος Στέιν (νομική)	19	45 Ἡ λίμνη Οὐκερβέ ἡ ἀποκλιθεῖσα Βικτωρία Νυάνσα, ἐκ τῶν πρὸς νότον ὑψωμάτων τῆς ὁποίας πηγάζει ὁ Νεῖλος (γεωγραφικά).....	68	69 Ἀντώνιος Κανόβας (καλλιτεχνικά· γλυπτική).....	114
13 Ἀβραάμ Λίγκολν πρόεδρος τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν (1860—1865).....	19	46 Μούγκος Πάρκ (γεωγραφικά).....	71	70 Βέρτελος Θεορούαλδσεν (καλλιτεχνικά· γλυπτική).....	114
14 Ροδόλφος φὸν Κνάϊστ (νομική).....	21	47 Ἐρρίκος Μπάρτ (γεωγραφικά).....	72	71 Τὸ βουλευτήριον τῆς Βιέννης, ἔργον τοῦ ἀρχιτέκτονος Χάνσεν (καλλιτεχνικά· ἀρχιτεκτονική).....	115
15 Καίσαρ Λομπρόζος (νομική).....	21	48 Ὁ βαρῶνος Ροδόλφος Νόρδεσκιολδ καὶ τὸ ἀτμόπλοῖόν του Βέγα ἐν μέσῳ πάγων (γεωγραφικά).....	73	72 Τὸ χρηματιστήριον τοῦ Βερολίνου (καλλιτεχνικά· ἀρχιτεκτονική).....	115
16 Ὁ ἀνδριάς τοῦ Bichat ἐν Βουρῆ τῆς Γαλλίας (ιατρική).....	23	49 Τζέιμς Κλάρκ Ρώς (γεωγραφικά).....	75	73 Μία τῶν ὑπερυψηλῶν καὶ πολυωρόφων οἰκοδομῶν τῆς Νέας Ὑόρκης (καλλιτεχνικά· ἀρχιτεκτονική).....	116
17 Ὁ Λουδοβίκος Παστέρ ἐν τῷ χημείῳ του κατ' εἰκονογραφίαν τοῦ Ἐδελφελτ	25	50 Ἡ ἐκδρομὴ τοῦ Κάνε εἰς τοὺς πάγους τοῦ Σμιθ Σούντες (γεωγραφικά).....	77	74 Ὁ Μότσαρτ καὶ ἡ οἰκογένειά του (καλλιτεχνικά· μουσική).....	118
18 Ἰωάννης Μύλλερ (ιατρική).....	27	51 Σιρ Τζῶν Φραγκλίνος (γεωγραφικά).....	79	75 Ἰωακεῖμ Ροσσίνης (καλλιτεχνικά· μουσική).....	119
19 Λόρεντς Ὄκεν (ιατρική).....	27	52 Τὸ Ἐρεβος καὶ ὁ Τρόμος, τὰ δύο πλοῖα τῆς εἰς τὸν Βόρειον Πόλον ἐκδρομῆς τοῦ Φραγκλίνου (γεωγραφικά).....	83	76 Ἰωσήφ Βέρδης (καλλιτεχνικά· μουσική).....	119
20 Ροδόλφος Βίρχωβ κατ' εἰκονογραφίαν τοῦ Φέχνερ (ιατρική).....	29	53 Ὁ Δίβιγιστων συναντᾷ τὸν Στάνλεϋ ἐν Οὐξίτζῆ τῆ 16/28 Ὀκτωβρίου 1871 (γεωγραφικά).....	87	77 Τὰ ἐγκαίνια τοῦ θεάτρου τοῦ Μελοδράματος τῶν Παρισίων, 5 Ἰανουαρίου 1875, κατὰ τὴν ὑδατογραφίαν τοῦ Ἐδουάρδου Λεγάιλ ἐν τῷ μουσεῖῳ Λουξεμβούργῳ (καλλιτεχνικά· ἀρχιτεκτονική).....	121
21 Ροβέρτος Κῶχ (ιατρική).....	31	54 Νικόλαος Μιχαήλοβιτς Πρζεβάλσκις (γεωγραφικά).....	89	78 Ἐκτωρ Βερολιός (καλλιτεχνικά· μουσική).....	122
22 Φραγκίσκος Ἰωσήφ Γκάλ (ιατρική).....	32	55 Δουμὼν Δουρβίλ (γεωγραφικά).....	91	79 Κάρολος Γκουνῶ (καλλιτεχνικά· μουσική).....	122
23 Ὁ Σαρκῶ ἐν τῷ νοσοκομείῳ τῆς Σαλπेत्रιέρης κατ' εἰκονογραφίαν τοῦ Βρουγιέ (ιατρική).....	33	56 Ρενέ Καγιέ (γεωγραφικά).....	93	80 Λουδοβίκος Βετχόβεν (καλλιτεχνικά· μουσική).....	123
24 Σιρ Ἰωσήφ Λίστερ (ιατρική).....	35	57 Φριδζωφ Νάνσεν (γεωγραφικά).....	95	81 Ριχάρδος Βάγνερ (καλλιτεχνικά· μουσική).....	123
25 Ἰωσήφ Σκόδας (ιατρική).....	37	58 Τὸ συνέδριον τῆς Βιέννης (1814-1815). Κατὰ κρητιδογραφίαν τοῦ Ἰωάννου Ἴτσαβέϋ. Εἰκὼν ὀλοσέλιδος περιέχουσα τὰ ἐπόμενα πρόσωπα: Βέλλιγκτων (Άγγλίας), κόμης Λόμπο (Πορτογαλίας), Σαλδάνα (Πορτογαλίας), κόμης Λόβεγγιλιμ (Σουηδίας), Νοσίλ (Γαλλίας), πρίγκιψ Μέττερνιχ (Αὐστρίας), Δουπέν (Γαλλίας), κόμης Νέσελρωδ (Ρωσσίας), Παλμέλλα (Πορτογαλίας), Κάστελρηγ (Άγγλίας), Δάλμπεργ (Γαλλίας), Βεΐσσεμπεργ (Αὐστρίας), πρίγκιψ Ραζιμόβσκη (Ρωσσίας), λόρδος Στίουαρτ (Άγγλίας), Λαμπραδόρ (Ἰσπανίας), Κλανκάρτυ (Άγγλίας), Βάκεν,			

Σελίς		Σελίς		Σελίς		
82	Τὰ δικαστήρια τῶν Βρυξελλῶν, ἀρχιτεκτονικὸν ἔργον τοῦ φόν Πελλέρτ (καλλιτεχνικά· ἀρχιτεκτονική).....	125	120 Ἰωακείμ Βίγκελμαν (ἀρχαιολογία)...	173	141 Σύμπλεγμα τοῦ Λαοκόοντος εὐρισκόμενον ἐν Ρώμῃ (ἐλληνική ἀρχαιολογία).....	213
83	Ἐμμανουήλ Κάντ (φιλοσοφία).....	127	121 Νοτία μεγάλη πλευρὰ τῆς σαρκοφάγου τῶν Θρηνηφδῶν ἐκ πεντελικοῦ μαρμάρου. Ἐν τῷ αὐτοκρατορικῷ μουσεῖῳ Κων/πόλεως (ἀρχαιολογία ἀνατολικῶν ἐθνῶν).....	175	142 Τὸ Θησεῖον (ἐλληνική ἀρχαιολογία)	214
84	Ἰωάννης Φίχτε (φιλοσοφία).....	127	122 Ἀνατολικὴ μικρὰ πλευρὰ τῆς ἐν τῷ αὐτοκρατορικῷ μουσεῖῳ Κων/πόλεως σαρκοφάγου τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου ἀναπαρίστησι μερικὴν συμπλοκὴν Ἑλλήνων καὶ Περσῶν (ἀρχαιολογία ἀνατολικῶν ἐθνῶν).....	177	143 Ὁ Παρθενῶν (ἐλληνική ἀρχαιολογία)	215
85	Φρειδερίκος Σέλλινγκ (φιλοσοφία)...	129	123 Βορεία μεγάλη πλευρὰ τῆς ἐν τῷ αὐτοκρατορικῷ μουσεῖῳ Κων/πόλεως σαρκοφάγου τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου. Ἀναπαρίστησι βασιλικὴν θήραν, ἧς μετέχει καὶ αὐτὸς ὁ Ἀλέξανδρος (ἀρχαιολογία ἀνατολικῶν ἐθνῶν)	180	144 Στῦλοι τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς (ἐλληνική ἀρχαιολογία).....	215
86	Γεώργιος Χέγελ (φιλοσοφία).....	129	124 Νοτία μεγάλη πλευρὰ τῆς ἐν τῷ αὐτοκρατορικῷ μουσεῖῳ Κων/πόλεως σαρκοφάγου τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου. Ἀναπαρίστησι μάχην Ἑλλήνων καὶ Περσῶν (ἀρχαιολογία ἀνατολικῶν ἐθνῶν).....	181	145 Ὁ Ὀλύμπιος Ζεὺς (ἐλληνική ἀρχαιολογία).....	217
87	Ἀρθούρος Σοπεγκάουερ (φιλοσοφία)	131	125 Ἐπιγραφή ἱερογλυφικὴ (ἀρχαιολογία ἀνατολικῶν ἐθνῶν).....	183	146 Ἡ παρθένος Ἀθηνᾶ (ἐλληνική ἀρχαιολογία).....	219
88	Κάρολος Δάρβιν (φιλοσοφία).....	133	126 Μεταγραφή τῆς ἄνω ἐπιγραφῆς εἰς ἱερατικὴν γραφὴν (ἀρχαιολογία ἀνατολικῶν ἐθνῶν).....	183	147 Τὸ ἐν Ἀθήναις ἀνακαινισθὲν Παναθηναϊκὸν Στάδιον τῶν τελεσθέντων τῷ 1896 Ὀλυμπιακῶν ἀγώνων (ἐλληνική ἀρχαιολογία).....	221
89	Στούαρτ Μίλλ (φιλοσοφία).....	135	127 Δυτικὴ μικρὰ πλευρὰ τῆς ἐν τῷ αὐτοκρατορικῷ μουσεῖῳ Κων/πόλεως σαρκοφάγου τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου. Ἀναπαρίστησι θηρευτικὴν σκηνήν, ἧς μετέχουσι μόνον Πέρσαι (ἀρχαιολογία ἀνατολικῶν ἐθνῶν).....	185	148 Ἀποψις τῶν νῦν Ἀθηνῶν ἡ ὁδὸς Σταδίου μετὰ τῆς Βουλῆς.....	223
90	Ἐρβερετ Σπένσερ (φιλοσοφία).....	135	128 Ἀσσυριακὴ ἀνατολικὴ καὶ ἡ σύζυγος αὐτοῦ εὐαχούμειοι. Ἐκ Κουγιουμδζικ ἐν τῷ Βρετανικῷ μουσεῖῳ (ἀρχαιολογία ἀνατολικῶν ἐθνῶν).....	191	149 Τὸ Ἀγγλικὸν κοινοβούλιον.....	225
91	Ἰππόλυτος Ταίν (φιλοσοφία).....	137	129 Δυτικὴ μικρὰ πλευρὰ τῆς ἐν τῷ αὐτοκρατορικῷ μουσεῖῳ Κων/πόλεως λυκίας σαρκοφάγου. Ἄνω δύο σφίγγες· κάτω δύο κένταυροι διαπληκτιζόμενοι περὶ ἐλάφου (ἀρχαιολογία ἀνατολικῶν ἐθνῶν).....	193	150 Ἡ ὁδὸς Ριβολῆ κατά τινα προΐαν τοῦ 1871 (ἐξ εἰκονογραφίας τοῦ Λέοντος Ἐσκοζούρα).....	227
92	Ἐδουάρδος Τσέλλερ (φιλοσοφία)...	137	130 Βαβυλωνία, Ἀσσυρία, Αἴγυπτος, Χετταία γραφὴ (ἀρχαιολογία ἀνατολικῶν ἐθνῶν).....	194	151 Ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Αὐστρίας καὶ βασιλεὺς τῆς Οὐγγαρίας Φραγκίσκος Ἰωσήφ ὁ Β' (1848).....	229
93	Πέτρος Βράβιλας Ἀρμένης (φιλοσοφία)	137	131 Χετταῖος λέων τοῦ Μαράς ἐν τῷ αὐτοκρατορικῷ μουσεῖῳ Κων/πόλεως (ἀρχαιολογία ἀνατολικῶν ἐθνῶν)...	195	152 Πηγαὶ πετρελαίου ἐν Βακοῦ τῆς Ρωσίας.....	231
94	Ἰωάννης Πεσταλότζι (παιδαγωγική)	139	132 Κεφαλὴ Μεδούσης ἐν τῷ αὐτοκρατορικῷ μουσεῖῳ Κων/πόλεως (ἀρχαιολογία ἀνατολικῶν ἐθνῶν).....	198	153 Γεώργιος Κυβιέρως (φυσιολογία)...	232
95	Ἰωάννης Χέρμπαρτ (παιδαγωγική)...	139	133 Τὸ συνέδριον τοῦ Βερολίνου 1/13 Ἰουνίου—1/13 Ἰουλίου 1878. Κατὰ τὴν εἰκονογραφίαν τοῦ Ἀντωνίου Βέρνερ τὴν ἐν τῷ δημαρχεῖῳ τοῦ Βερολίνου: Εἰκὼν ὀλοσέλιδος περιέχουσα τὰ ἐπόμενα πρόσωπα: βαρῶνος Χαϊμέρλε· κόμης Κάρολν· κόμης Λωνναί· πρίγκιπ Γόρτσακωφ· Βάδδινγκτων· λόρδος Βήκονσφηλδ· πρίγκιπ Χοχενλόε· φόν Ράδοβιτς· κόμης Κόρτη· κόμης Σαιν-Βαλλιέ· βαρῶνος Οὐβρίλ· κόμης Ἀνδράσσ· πρίγκιπ Βίσμαρκ· κόμης Σουβαλώφ· λόρδος Ροῦσσελ· Σααδουλλάχ βέης· λόρδος Σαλισβουρή· βόν Βύλκωφ· Καραθεοδωρῆ πασσᾶς· Μεχμέτ Ἀλῆ πασσᾶς.....	200-201	154 Πηγαὶ πετρελαίου ἐν Βακοῦ τῆς Ρωσίας.....	231
96	Φρειδερίκος Φρέμπελ (παιδαγωγική)	139	134 Ἀποψις τῶν νῦν Ἀθηνῶν.....	201	155 Ἄντωνιος Λαβουαζιέ (χημεία).....	235
97	Ἀδαμάντιος Κοραῆς (παιδαγωγική φιλολογία).....	141	135 Ἡ Ἀκαδημία τῶν Ἀθηνῶν.....	203	156 Λεοπόλδος ὁ Β' βασιλεὺς τοῦ Βελγίου (1865).....	236
98	Ναπολέον ὁ Γ' αὐτοκράτωρ τῶν Γάλλων (1852—1870).....	143	136 Ἐρνέστος Κούρτιος (κλασσικὴ φιλολογία).....	205	157 Χριστιανὸς ὁ Θ' βασιλεὺς τῆς Δανίας (1863).....	237
99	Τὸ συνέδριον τῶν Παρισίων κατὰ Μάρτιον τοῦ 1856 (ἡ εἰκὼν περιέχει τὰ ἐπόμενα πρόσωπα: Βόουλ Σαουενστάιν· Χοῦβνερ· Καβούρ· Κλάρενδων· Βρουνῶβ· Βαλέβσκης· Χάτσφελδ· Μαντόυφελ· Ἀαλῆ πασσᾶς· Δζεμίλ βέης· Βιλλαμαρίνα· Ὁρλώφ· Βουρκεναί· Κόβλεϋ· Βενεδέττη...)	145	137 Λεοπόλδος Ράνκε (κλασσικὴ φιλολογία).....	205	158 Ἰωάννης Βερζέλιος (χημεία).....	239
100	Ἀπολυμαντῆς (ὑγιειονομικά).....	147	138 Ἀκρόπολις Ἀθηνῶν (ἐλληνική ἀρχαιολογία).....	207	159 Κλαύδιος Βερτολλέ (χημεία).....	241
101	Ἀπολυμαντικὸς κλίβανος (ὑγιειονομικά).....	149	139 Γεώργιος Α' βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων (1863).....	209	160 Μιχαὴλ Φαραδάδ (χημεία).....	241
102	Ἡ αὐτοκράτειρα τῶν Γάλλων Εὐγενία, σύζυγος Ναπολέοντος τοῦ Γ'...	152	140 Ὀλγα βασίλισσα τῶν Ἑλλήνων (1867)	211	161 Χάμφρυ Δαίβν (χημεία).....	243
103	Πολεμικὴ διάταξις τοῦ γαλλικοῦ στρατοῦ κατὰ τὴν ἐν Ἐϋλώ μάχην, 27 Ἰανουαρίου 1807 (στρατιωτικά).....	154			162 Γαϊϋ Λουσσάκ (χημεία).....	245
104	Ὁ Βέλλιγκτων ἐν τῇ μάχῃ τοῦ Βατερλώ, 6/18 Ἰουνίου 1815 (στρατιωτικά).....	155			163 Ἐρμανν Χέλμχολτς (χημεία).....	247
105	Ἐμπυρεῖς μετὰ πυρολίθου (στρατιωτικά).....	158			164 Ἰούλιος Λίμπιχ (χημεία).....	249
106	Πρωσικὸν βελονωτῶν τυφέκιον (στρατιωτικά).....	158			165 Ἀνδρέας Μάριος Ἀμπέρ (χημεία)...	251
107	Γαλλικὸν ταχυβόλον πυροβόλον τῶν 12 ἑκατοστομέτρων μετὰ κλιβαντος θωρηκτοῦ (στρατιωτικά).....	159			166 Ἐξαγωγή χρυσοῦ δι' ἠλεκτρολυτικῆς μηχανῆς ἐν Τρανσβαλ (χημεία).....	252
108	Ταχυβόλον πυροβόλον πεδινὸν τῶν 7,5 ἑκατοστομέτρων συστήματος Ἐρχαρτ (στρατιωτικά).....	159			167 Φρειδερίκος Γ' αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας (1888).....	253
109	Σιδηροδρομικὴ στρατιωτικὴ γέφυρα ἐπὶ τοῦ Ὀδέρου (στρατιωτικά).....	160			168 Πέτρος Βερτελώ (χημεία).....	255
110	Ὀχημα μεταφορικὸν στρατιωτικοῦ ἀεροστάτου (στρατιωτικά).....	160			169 Νικόλαος Β' αὐτοκράτωρ πασῶν τῶν Ρωσιῶν (1894).....	257
111	Πλήρωσις στρατιωτικοῦ ἀεροστάτου κατὰ τὰ γυμνάσια γερμανικοῦ στρατοῦ (στρατιωτικά).....	160			170 Λουδοβίκος Δαγκέρ (χημεία· φωτογραφία).....	259
112	Ὁ στρατάρχης Μόλτκε (στρατιωτικά).....	161			171 Τὸ πρῶτον ἀτμόπλοιο τοῦ Φούλτωνος «Κλερμών» (φυσικὴ—μηχανικὴ).....	261
113	Γερμανικὸν στρατιωτικὸν ἀπόσπασμα ποδηλατιστῶν (στρατιωτικά).....	161			172 Ροβέρτος Φούλτων (φυσικὴ—μηχανικὴ).....	262
114	Ὁ Νέλσον ἀποθνήσκων ἐντὸς τῆς ναυαρχίδος αὐτοῦ κατὰ τὴν ναυμαχίαν τοῦ Τράφαλαρ (ναυτικά).....	163			173 Τὸ ἀγγλικὸν ἀτμόπλοιο «Κομήτης» τοῦ 1812 (φυσικὴ—μηχανικὴ).....	263
115	Γουλιέλμος Α' αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας (1861—1888).....	165			174 Τὸ ἀτμόπλοιο Σαβαννά 1819 (φυσικὴ—μηχανικὴ).....	265
116	Θωρηκτὰ πλωτὰ πυροβολεῖα (ὀρθότερον: αἱ πρῶται κανονιοφόροι) κατὰ τὸν ἐν Ἀμερικῇ πόλεμον τῶν Βορείων καὶ τῶν Νοτίων (προσβολὴ τῶν κανονιοφόρων ἐναντίον τοῦ πολιορκητικοῦ στόλου τοῦ Σάργλεστων) (ναυτικά).....	167			175 Ἡ Δελιζέντσα, δι' ἧς ἐταξίδευσεν κατὰ ξηρὰν κατὰ τοὺς παρελθόντας αἰῶνας	267
117	Τὸ ἀγγλικὸν τορπιλλοβόλον «Ρίπερ», τὸ ταχύτατον σκάφος τοῦ ἸΘ' αἰῶνος (ναυτικά).....	168			176 Ροβέρτος Στήφενσον (φυσικὴ—μηχανικὴ).....	268
118	Βιτωρία βασίλισσα τῆς Ἀγγλίας καὶ αὐτοκράτειρα τῶν Ἰνδιῶν (1837-1901)	169			177 Αἱ δοκιμαὶ τῆς ἀτμαμάξης «Πύραλος» τοῦ Στήφενσον (φυσικὴ—μηχανικὴ).....	269
119	Κεφαλὴ ἀγάλματος μαρμαρίνου τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου εὐρεθέντος ἐν Μαγνησίᾳ τῇ πρὸς Σιπύλῳ τῷ 1895. Ἐν τῷ αὐτοκρατορικῷ Μουσείῳ Κων/πόλεως (ἀρχαιολογία ἀνατολικῶν ἐθνῶν).....	172			178 Ἀλέξανδρος Βόλτας (φυσικὴ—μηχανικὴ).....	270
					179 Φραγκίσκος Ἀραγῶ (φυσικὴ—μηχανικὴ).....	271
					180 Ἡλεκτρικὴ μηχανὴ τοῦ Γράμμ (φυσικὴ—μηχανικὴ).....	272
					181 Ὁ ὀδοντωτὸς σιδηρόδρομος τοῦ ὄρους Πιλάτου (φυσικὴ—μηχανικὴ).....	273
					182 Σαμουήλ Μόρς (φυσικὴ—μηχανικὴ).....	274
					183 Μεγάλῃ ἠλεκτρικῇ μηχανῇ κινουμένη δι' ἀτμοῦ πρὸς παραγωγὴν ἠλεκτρισμοῦ (φυσικὴ—μηχανικὴ).....	276
					184 Στρατιωτικοὶ σταθμοὶ συνεννοούμενοι διὰ φωτοφάνου (φυσικὴ—μηχανικὴ).....	277
					185 Ὁ Θωμᾶς Ἐδισον ἀσχολούμενος εἰς τὴν τελειοποίησιν τοῦ φωνογράφου (φυσικὴ—μηχανικὴ).....	278

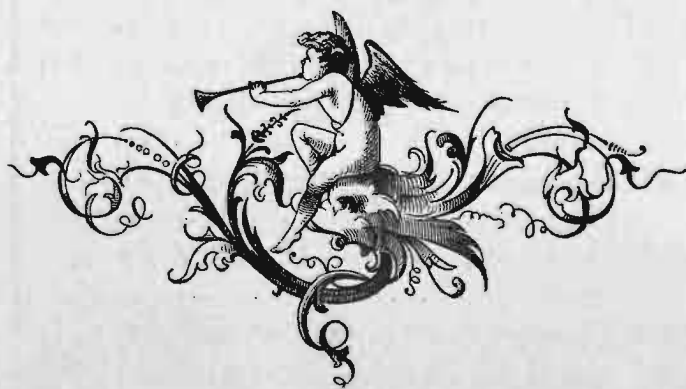
	Σελίς		Σελίς		Σελίς
186 Ἡλεκτρικὸς προβολεὺς (φυσική—μηχανική)	279	203 Τὸ Καθολικὸν ἢ ὁ Πατριαρχικὸς ναὸς τῶν Ὁρθοδόξων ἐν τῷ ἐν Ἱερουσαλήμ ναῷ τῆς Ἀναστάσεως, ὡς ἀνηγέρθη καὶ διεσκευάσθη μετὰ τὴν πυρκαϊάν τοῦ 1808 (ἐκκλησία)	309	233 Ἰουλία Ρεκαμιέ, εἰκὼν τοῦ Ζεράρ (γυναικεῖα ἐξέλιξις).....	337
187 Ὁ Μαρκόνης καὶ ἡ συσκευή τοῦ ἀνευσύρματος τηλεγράφου αὐτοῦ (φυσική—μηχανική)	280	204 Ὁ μητροπολιτικὸς ναὸς τῶν Ἀθηναίων (ἐκκλησία)	311	234 Γεωργία Σάνδη (φιλολογία).....	337
188 Τὰ ἐγκαίνια τῆς διώρυγος τοῦ Σουέζ. Τὰ ἡγεμονικά ἀτμόπλοια διέρχονται τὸ πρῶτον τὴν διώρυγα τῆ 5/17 Νοεμβρίου 1869.....	280-281	205 Βίκτωρ Οὐγκώ (φιλολογία)	313	235 Δῶρα Δ' Ἰστρία (φιλολογία).....	338
189 Ὁρωσκτὸν ἀποκαλύπτων τορπίλῃν δι' ἠλεκτρικοῦ φωτός (φυσική—μηχανική)	281	206 Φρειδερίκος Σίλλερ (φιλολογία).....	315	236 Κάρμεν Σύλβα, ἦτοι Ἐλισάβετ βασίλισσα τῆς Ρουμανίας (φιλολογία)...	339
190 Ὑπόγειος ἠλεκτρικὸς σιδηρόδρομος Παρισίων (φυσική—μηχανική).....	284	207 Ἰωάννης Γκαίτε (φιλολογία)	315	237 Ἄννα Μάρς (θέατρον).....	340
191 Ἡ διώρυξ τῆς Κορίνθου.....	285	208 Λόρδος Βύρων (φιλολογία).....	317	238 Ἐλίζα Ραχήλ, εἰκὼν τοῦ Λέχμαν (θέατρον)	340
192 Κεντρικὸς τηλεφωνικὸς σταθμὸς (φυσική—μηχανική)	287	209 Φραγκίσκος Σατωβριάν (φιλολογία).....	319	239 Ἀδελαῖς Ριστόρη (θέατρον).....	340
193 Ἡλεκτρικὸς σιδηρόδρομος (φυσική—μηχανική).....	288	210 Ἡ βαρωνίς Στάελ εἰκὼν τοῦ Γουδεφροῶ (φιλολογία)	319	240 Τζέννυ Λίνδ (θέατρον).....	341
194 Ἐφαρμογὴ ἀκτίνων Ραϊντγκεν (φυσική—μηχανική)	289	211 Οὐάλτερ Σκότ (φιλολογία).....	320	241 Σάρα Βερνάρ (θέατρον).....	341
195 Φερδινάνδος Λεσσέφ (φυσική—μηχανική)	291	212 Ἀλέξανδρος Δουμάς πατὴρ (φιλολογία)	320	242 Ἐλεονώρα Δουῆζε (θέατρον).....	342
196 Ἡ Παρισιανὴ Ἐκθέσις τοῦ 1801 (βιομηχανία—ἐμπόριον)	292	213 Θωμᾶς Μακώλεϋ (φιλολογία· ἱστορία)	321	243 Τέχνη καὶ ἐπιστήμη, εἰκὼν Νικολάου Γύζη (Ἀποτελεῖ καὶ τὸ ἔμβλημα τοῦ συγγράμματος τούτου, διὸ καὶ εὐρηταὶ ἀποτετυπωμένη ἐν τῷ ἐξωτερικῷ περικαλύμματι ὡς καὶ ἐν τῷ ἐξωφύλλῳ)	343
197 Ἀτμάμαξα κατασκευασθεῖσα ἐν ἑλληνικῷ μηχανουργίῳ (βιομηχανία)...	293	214 Φραγκίσκος Γκιζῶ (φιλολογία· ἱστορία)	321	244 Ἡ μάχη τῆς Γραβελόττης (γαλλογερμανικὸς πόλεμος)	343
198 Δυναμοηλεκτρικὴ μηχανὴ νεωτάτου συστήματος Σίεμεν Χάλσκε (βιομηχανία)	295	215 Λουδοβίκος Θιέρσος κατὰ τὴν προσωπογραφίαν τοῦ Βολλώ (φιλολογία· ἱστορία).....	323	245 Ἐνδυμασία τοῦ 1800.....	344
199 Ἡ Λονδίνεος Διεθνὴς Ἐκθέσις τοῦ 1862 (βιομηχανία—ἐμπόριον).....	297	216 Κωνσταντῖνος Παπαρηγόπουλος (φιλολογία· ἱστορία).....	324	246 » » 1802.....	»
200 Μερικὴ ἀποψις τῆς ἐν Παρισίοις διεθνοῦς Ἐκθέσεως τοῦ 1900 μετὰ τοῦ πύργου Ἐϊφφελ τῆς ἐκθέσεως τοῦ 1889 (βιομηχανία—ἐμπόριον).....	301	217 Γεώργιος Κάνιγκ (ρητορική).....	325	247 » » 1805.....	»
201 Μερικὴ ἀποψις τῆς ἐν Παρισίοις Ἐκθέσεως τοῦ 1900 (βιομηχανία—ἐμπόριον)	303	218 Ροβέρτος Πήλ (ρητορική).....	325	248 » » 1814.....	»
202 Ὁ Γολγοθᾶς ἐν τῷ ἐν Ἱερουσαλήμ ναῷ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Παναγίου Τάφου ὡς ἀνηγέρθη καὶ διεσκευάσθη μετὰ τὴν πυρκαϊάν τοῦ 1808 (ἐκκλησία)	307	219 Ἐρρίκος Πάλμερστον (ρητορική)...	325	249 » » 1821.....	»
		220 Αἰμύλιος Καστελάρ (ρητορική).....	326	250 » » 1827.....	»
		221 Οὐίλλιαμ Γλάδστον (ρητορική).....	327	251 » » 1831—32.....	»
		222 Λέων Γαμβέττα (ρητορική).....	328	252 » » 1837.....	»
		223 Ἰππόλυτος Λαμαρτίνος (φιλολογία).....	329	253 » » 1844.....	345
		224 Ἐρρίκος Χάινε (φιλολογία).....	330	254 » » 1854.....	»
		225 Ἐρρίκος Ἰψεν (φιλολογία).....	331	255 » » 1861.....	»
		226 Φραγκίσκος Τάλμας (θέατρον).....	332	256 » » 1865.....	»
		227 Ὁ Ἐρρίκος Ἰρβιγγ καὶ ἡ Ἐλένη Τέρρεν ἐν τῇ σαίξπηρειῷ τραγωδίᾳ «Κυμβελίνη» (θέατρον).....	333	257 » » 1875.....	»
		228 Ὀνώριος Βαλζάκ (φιλολογία).....	334	258 » » 1881.....	»
		229 Κάρολος Δίκενς (φιλολογία).....	334	259 » » 1883.....	»
		230 Λέων Τολστόϊ (φιλολογία).....	335	260 » » 1886.....	»
		231 Ἐρρίκος Λογγφελῶ (φιλολογία).....	335	261 » » 1893—94—95.....	»
		232 Ἀλέξανδρος Ρίξος Ραγκαβῆς (φιλολογία)	335	262 » » 1899.....	»
				263 Ἀποπλανηθεῖσα ἀμαζών, κατὰ τὸν Κάρολον Βερνέ.....	»

Σημείωσις. Ἡ καταβληθεῖσα περὶ τὰς διορθώσεις φροντίς παρέχει ἡμῖν τὴν ἐλπίδα ὅτι ἐλάχιστος εἶναι ὁ ἀριθμὸς τῶν παροραμάτων καὶ ἐκ τῶν λίαν εὐκόλως ἐννοουμένων ὥστε νὰ εἶναι περιττὴ ὅλως ἢ ὑπόδειξις αὐτῶν. Οὕτως ἐν σελίδι 18 (2α στήλη, στίχῳ 34φ) ἐκ προφανοῦς ἀβλεψίας ἔχει «νόμοι ἢ τελείως καταργοῦσαι τὴν προσωπικὴν κράτησιν ἢ διατηροῦσαι αὐτὴν μόνον δι' ὀφειλὰς πρὸς τὸ δημόσιον»· ἀλλὰ πάντες γνωρίζουσιν ὅτι τὸ νόμος εἶναι γένους ἀρσενικοῦ καὶ ἐπομένως τὸ ὀρθὸν ἔχει «νόμοι ἢ τελείως καταργοῦντες τὴν προσωπικὴν κράτησιν ἢ διατηροῦντες αὐτὴν μόνον δι' ὀφειλὰς πρὸς τὸ δημόσιον». Θεωροῦμεν λοιπὸν περιττὸν νὰ σημειώσωμεν τοιαῦτα ὅλως προφανῆ παροράματα καὶ ἂν τυχὸν ὑποτεθῆ ὅτι παρεσέφρησαν καὶ ἕτερα τινά.

Πρέπει ὅμως νὰ σημειωθῆ ὅτι ἡ κάτωθεν τῆς ἐν σελίδι 101 εἰκόνος ἐπεξήγησις αὐτῆς ἔχει ἐσφαλμένως, διότι ἐτέθη «Ὁ Δάντης ὀδηγῶν τὸν Βιργίλιον εἰς τὸν Ἄδην» ἀντὶ τοῦ ὀρθοῦ «Ὁ Βιργίλιος ὀδηγῶν τὸν Δάντην εἰς τὸν Ἄδην».

Καὶ ἡ ἐπεξήγησις τῆς εἰκόνος τῆς σελίδος 167 ὀρθῶς ἔχει ἂν ἀντὶ τοῦ «θωρηκτὰ πλωτὰ πυροβολεῖα» τεθῆ «αἱ πρῶται κανονιοφόροι κατὰ τὸν ἐν Ἀμερικῇ πόλεμον τῶν Βορείων καὶ τῶν Νοτίων» προσβολὴ τῶν κανονιοφόρων ἐναντίον τοῦ πολιορκητικοῦ στόλου τοῦ Σάρλεστον».

Εἰς τὴν γραφὴν τῶν ξενικῶν ὀνομάτων ἐτηρχήθη σύστημα μικτόν, τοσοῦτω μᾶλλον, ὅσον οἱ γράψαντες τὸ ἔργον τοῦτο εἶναι πολλοὶ καὶ ἕκαστος εἶχε πᾶσαν ἐλευθερίαν νὰ πράξῃ ὡς ἐβούλετο.

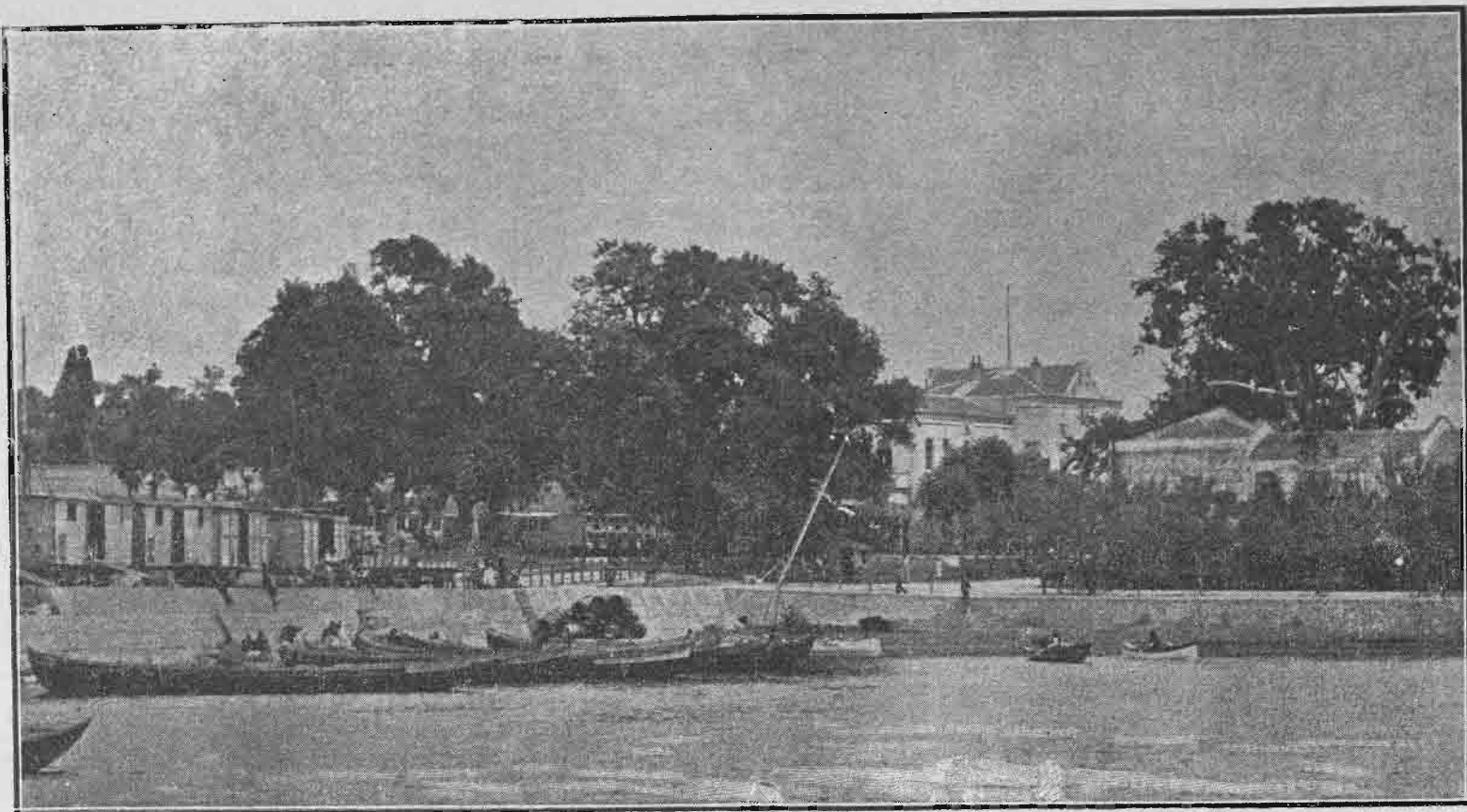

ΙΘ' αἰὼν ἔσχε καὶ ἐτέραν τινὰ εἰδικότητα καθιέρωσε τὰς ἀγγελίας διὰ τοιχοκολλήσεων, δημοσιεύσεων εἰς ἔφημερίδας, περιοδικά, ἀκόμη καὶ βιβλία, ὅσα ὡς ἐκ τοῦ σχήματος καὶ τοῦ προορισμοῦ αὐτῶν κέκληνται ὄχι μόνον ν' ἀναγινώσκονται, ἀλλὰ καὶ νὰ ἀναθεωρῶνται καὶ φυλλοδιφῶνται συνεχῶς ἕνεκα τῶν ἐν αὐτοῖς περιεχομένων εἰκόνων. Ἦτο τοῦτο ἐπακολούθημα τοῦ ἀναπτυχθέντος μεγάλου ἐμπορικοῦ καὶ βιομηχανικοῦ ἀνταγωνισμοῦ. Ἀπὸ τῶν παλαιῶν χρόνων οἱ ἄνθρωποι συνηθάνθησαν ὅπωςδήποτε τὴν ἀνάγκην τῆς δημοσιότητος. Ἐν Πομπηΐα εὐρέθησαν τοιχοκολλήσεις ἀποτεινόμεναι πρὸς τοὺς ἐκλογεῖς. Ἐπὶ πλέον οἱ χρονογράφοι ἀναφέρουσιν ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι εἶχον εἰσαγάγει τὸ σύστημα τῶν ἀγγελιῶν διὰ τὰ θεάτρα αὐτῶν. Κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους πρῶτος ὁ Κόσμος Ὀβιέδος, ἰσπανὸς δραματικὸς συγγραφεὺς, ἐκ τῶν προδρομῶν τοῦ Σερβαντές, ἐποίησατο ἀγγελίας διὰ τὰς παραστάσεις τῶν ἔργων αὐτοῦ. Τὰ ἐν Γαλλίᾳ θεάτρα ἀνέγραφον μόνον τὸν τίτλον τῆς παραστάσεως, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως, διότι οἱ συγγραφεῖς σὺνδραμῶς παρεδέχοντο τοῦτο· ἀλλὰ τῷ 1617, προκειμένου νὰ διδαχθῇ τραγωδία τις τοῦ Θεοφίλου «Πύραμος καὶ Θίσβη», ὁ συγγραφεὺς ἐπέτρεψε τοῦτο καὶ ἔκτοτε ἐγενικεύθη ἡ συνήθεια αὕτη. Ἄλλ' οἱ ἠθοποιοὶ ἐξηκολούθησαν ἐπὶ πολὺ ἔτι ἀνδιστάμενοι εἰς τὴν ἀναγραφὴν τῶν ὀνομάτων αὐτῶν, ἕως ὅτου τῷ 1789 διοικητικῶς ἐν Γαλλίᾳ ἐπεβλήθη τὸ τοιοῦτον. Κατὰ τὸν ΙΘ' αἰῶνα συγγραφεῖς καὶ ἠθοποιοὶ ἠδύναντο νὰ ἐναγάωσι τὸν διευθυντὴν τοῦ θεάτρου, ἂν παρέλειπε τὸ ὄνομα αὐτῶν. Ἐπὶ πλέον ἀκόμη κατὰ τὸν ΙΗ' αἰῶνα ἡ διαφήμις ἐμπορικῶν καὶ βιομηχανικῶν εἰδῶν καὶ ἡ δημοσίευσις ἀγγελιῶν ἦτό τι ἀσύννητες, τοῦλάχιστον διὰ τὴν ἡπειρωτικὴν Εὐρώπην· μόνον οἱ φαρμακῆμποροι ἐδημοσίεον ἐν ταῖς ἔφημερίσιν ἀγγελίας περὶ εἰδικῶν σκευασίων καὶ φαρμάκων, θεραπευόντων ταύτην ἢ ἐκείνην τὴν νόσον. Ἀλλὰ κατὰ τὸν ΙΘ' αἰῶνα ἡ διαφήμις κατέστη ὄρος ὑπάρξεως τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας. Αἱ μέγισται τῶν ἐπιχειρήσεων εἴτε τραπεζικαί, εἴτε ἐμπορικαὶ καὶ βιομηχανικαί, εἴτε ἐκμεταλλεύσεως μεγάλων δημοσίων ἔργων, εἴτε σκοποῦσαι τὴν συγκοινωνίαν καὶ τὴν μεταβίβασιν, κατέφευγον εἰς τὴν διαφήμισιν καὶ τὴν δημοσίευσιν μεγάλα καὶ μικρὰ καταστήματα ἢ πώλησις ἢ χονδρική καὶ ἢ πώλησις ἢ λιανική· τὸ μέγα ἐμπόριον ὡς καὶ τὸ μικροεμπόριον πάντα τὰ ἐπαγγέλματα ἠσθάνθησαν τὴν ἀνάγκην τῆς δημοσίευσως ἀγγελιῶν ἰδρύνθησαν καὶ εἰδικαί ἔτι ἔφημερίδες πρὸς τοῦτο. Τὸ παρὸν βιβλίον, πραγματευόμενον περὶ τοῦ ΙΘ' αἰῶνος, παρέχει πιστὸν δεῖγμα καὶ τῆς ἐπικρατησάσης ταύτης καὶ γενικευθείσης συνηθείας.

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ. Τὰ τῶν εἰκόνων χαλκογραφήματα, τὰ ἐμπεριεχόμενα ἐν τῷ κυρίῳ συγγράμματι καὶ ἀναφερόμενα ἐν τῷ πίνακι, κατεσκευάσθησαν σχεδὸν ἅπαντα ἐπὶ τῶν ἐν Λειψίᾳ γνωστῶν καταστημάτων J. G. Scheller & Giesecke, ἐλάχιστα δ' ἐξ αὐτῶν ἐπὶ τῶν ἐν Βιέννῃ καταστημάτων C. Angerer & Goshl. Αἱ δὲ εἰκόνες τοῦ τμήματος τῶν ἀγγελιῶν κατεσκευάσθησαν ἐπὶ διαφόρων ἄλλων καταστημάτων.

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΟΥ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΥ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

Ο Χαϊδάρ πασσάς Κωνσταντινουπόλεως (ἀπὸ τῆς θαλάσσης)

Ἡ ἐταιρεία τοῦ Σιδηροδρόμου Ἀνατολῆς εἶναι ἀνώνυμος, ἔχουσα τὴν ἕδραν αὐτῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει. Πρόεδρος τοῦ Διοικητικοῦ συμβουλίου Α. Γκρίνερ, διευθυντὴς τῆς γερμανικῆς Τραπεζῆς τοῦ Βερολίνου. Γενικὸς διευθυντὴς καὶ ἐπιτετραμμένος διαχειριστὴς ὁ ἰδιαίτερος Ἀ' σύμβουλος διδάκτωρ Κ. Ζάντερ, ἐν Κωνσταντινουπόλει· γενικὸς διευθυντὴς βοηθὸς Ε. Οὐγκενεν, ἐν Κωνσταντινουπόλει. Τὸ μέχρι τοῦ νῦν σύμπλεγμα τῆς ἐταιρείας ἀποτελεῖται ἐκ τῶν ἑξῆς γραμμῶν: Χαϊδάρ-πασσά (Κωνσταντινουπόλεως) — Ἀγκύρας 572 χιλιόμετρα· Ἐσκῆ-Σεχίρ — Ἰκονίου 445 χιλιόμετρα· Χαμιδιέ — Ἀδὰ-παζάρ 9 χιλιόμετρα· ἐν συνόλῳ 1026 χιλιόμετρα.

Τὸ πρῶτον τμήμα τῆς γραμμῆς Ἀγκύρας, ὅπερ ἐκτείνεται ἀπὸ Χαϊδάρ-πασσά μέχρι Νικομηδείας (92 χιλιόμετρα) κατασκευάσθη ὑπὸ τῆς αὐτοκρατορικῆς ὀθωμανικῆς Κυβερνήσεως. Τῇ 4 Ὀκτωβρίου 1888 ἐξεχωρήθη εἰς τὴν Γερμανικὴν Τράπεζαν μεθ' ὅλου τοῦ κινητοῦ ὕλικου καὶ τῶν ἰδρυμάτων ἀντὶ 6.000.000 φράγκων. Ταυτοχρόνως ἡ ὀθωμανικὴ Α. κυβέρνησις ἐξεχώρησεν εἰς τὴν Γερμανικὴν Τράπεζαν τὸ προνόμιον τῆς κατασκευῆς καὶ ἐκμεταλλεύσεως τῆς γραμμῆς Ἀγκύρας.

Ἡ ἐταιρεία τοῦ σιδηροδρόμου Ἀνατολῆς, συστάσα τῇ 23 Μαρτίου 1889 πρὸς πραγματοποίησιν τοῦ προνομίου, κατήρξατο τῶν ἐργασιῶν μετὰ τοσαύτης δραστηριότητος, ὥστε τῇ 31 Δεκεμβρίου 1892 καὶ τὸ τελευταῖον τμήμα τῆς γραμμῆς Χαϊδάρ-πασσά — Ἀγκύρας παρεδόθη εἰς χρῆσιν τοῦ δημοσίου.

Τῇ 15 Φεβρουαρίου 1893 ἡ ἐταιρεία τοῦ Σιδηροδρόμου Ἀνατολῆς ἐπέτυχεν τὴν ἐκδοσὴν προνομίου πρὸς κατασκευὴν καὶ ἐκμετάλλευσιν τῆς γραμμῆς Ἐσκῆ-σεχίρ — Ἰκονίου, ἀποπερατωθεῖσης τῇ 29 Ἰουλίου 1896.

Διὰ τῆς συμβάσεως τῆς 10 Ὀκτωβρίου 1898 ἡ κυβέρνησις ἐπέτρεψεν εἰς τὴν ἐταιρείαν τὴν κατασκευὴν καὶ ἐκμετάλλευσιν τῆς διακλαδώσεως Χαμιδιέ — Ἀδὰ-παζάρ, ἀποπερατωθεῖσης τῇ 1 Ἰουλίου 1899.

Τῇ 11/23 Μαρτίου 1899 ἐξεχωρήθη εἰς τὴν ἐταιρείαν τὸ προνόμιον τῆς κατασκευῆς λιμένος ἐν Χαϊδάρ-πασσά καὶ τῇ 21 Ἰανουαρίου 1902 τὸ προνόμιον τῆς κατασκευῆς καὶ ἐκμεταλλεύσεως μεγάλης σιδηροδρομικῆς γραμμῆς, ἀρχομένης ἀπὸ Ἰκονίου καὶ καταλήγουσας εἰς Βαγδάτην καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον.

Αἱ διάρκειαι τῶν διαφορῶν τούτων προνομίων ἐκανονίσθησαν διὰ

τῆς τελευταίας περὶ τῆς γραμμῆς Βαγδάτης συμβάσεως οὕτως ὥστε νὰ λήγῃσι ταυτοχρόνως τὸ ἔτος 2001, ὅτε καὶ πᾶσαι αὗται αἱ γραμμαὶ παραδοθῆσονται εἰς τὴν κυβέρνησιν.

Τὸ ἐκ μετοχῶν ὀνομαστικὸν κεφάλαιον τῆς ἐταιρείας εἶναι 45.000.000 φράγκων (90.000 μετοχαὶ Α' Σειρᾶς πρὸς 500 φρ. ἐκάστη) καὶ 15.000.000 (30.000 μετοχαὶ Β' Σειρᾶς πρὸς 500 φρ. ἐκάστη) ἐκ πάντων τούτων τὰ 60 % τοῦ ὀνομαστικοῦ κεφαλαίου κατετέθησαν. Τὸ εἰς ὁμολογίας κεφάλαιον τῆς ἐταιρείας ἀνέρχεται εἰς 160.000.000 φρ.

Αἱ χιλιμετρικαὶ ἐγγυήσεις ἔχουσιν ὡς ἑξῆς:

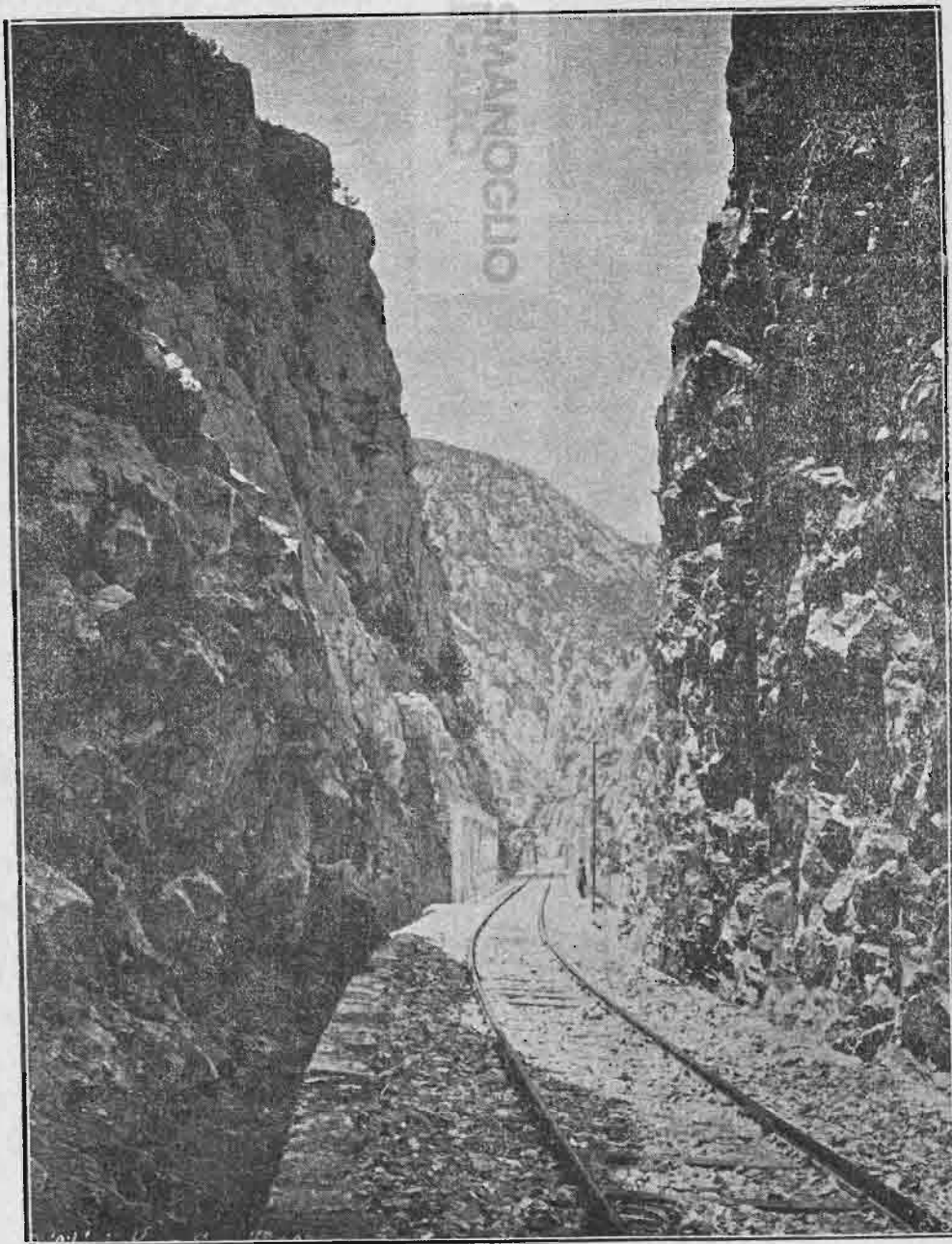
α' *Γραμμὴ Χαϊδάρ-πασσά — Ἀγκύρας.* Ὡς χιλιμετρικὴ ἐγγυήσις (κατασκευῆς καὶ ἐκμεταλλεύσεως) πληρωτέα ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως, ὀρίζεται ἐτησίᾳ ἀκάθαρτος πρόσοδος 10.300 φρ. διὰ τὸ τμήμα Χαϊδάρ-πασσά — Νικομηδείας καὶ 15.000 φρ. διὰ τὸ τμήμα Νικομηδείας — Ἀγκύρας. Ἐφ' ὅσον αἱ εἰσπράξεις τῆς ἐκμεταλλεύσεως μόνουσι κατώτεραι τῶν ἀριθμῶν τούτων ἡ κυβέρνησις ὀφείλει νὰ συμπληροῖ τὴν διαφορὰν.

β' *Γραμμὴ Ἐσκῆ-σεχίρ — Ἰκονίου.* Ἡ κυβέρνησις ἐγγυᾶται ἀκάθαρτον ἐτήσιον εἰσόδημα κατὰ χιλιόμετρον (κατασκευῆς καὶ ἐκμεταλλεύσεως) Λ. Τ. 604, ἀλλὰ δὲν ὑποχρεοῦται νὰ πληρώσῃ περισσώτερον τῶν Λ. Τ. 296.31 ἐτησίως κατὰ χιλιόμετρον ὅσηνδήποτε καὶ ἂν ὑπάρξῃ ἢ ἐπὶ ἕλαττον διαφορὰ τῶν εἰσπράξεων.

γ' *Διακλάδωσις Χαμιδιέ — Ἀδὰ-παζάρ.* Ἡ γραμμὴ αὕτη δὲν ἀπολαβεῖ χιλιμετρικῆς ἐγγυήσεως. Διὰ τὴν πληρωμὴν τῶν μνημονευθεισῶν ἐγγυήσεων ἡ κυβέρνησις προσδιώρισε τὰς εἰσπράξεις τοῦ φόρου τῆς δεκάτης τῶν σανδζακίων Νικομηδείας, Ἐρτογρουλ, Κιουτάχιας, Ἀγκύρας, Τραπεζοῦντος καὶ Γκιουμουσχάνε (Ἀργυροπόλεως). Ἡ διαχείρισις αὐτῶν εἶναι ἐμπειστευμένη εἰς τὸ Δημόσιον Ὀθωμανικὸν Χρέος.

Αἱ γραμμαὶ τοῦ Σιδηροδρόμου τῆς Ἀνατολῆς διεισέδυσαν

εἰς χώρας πλουσίας εἰς σιτηρὰ καὶ ἄλλα γεωργικὰ προϊόντα ποικίλα. Δύναται τις οὕτω νὰ προῖδῃ ὅτι τὰ μέρη ταῦτα θὰ δικαιώσῃσι τὰς ἐλπίδας καὶ θυσίας, τὰς καταβαλλομένας ὑπὸ τῆς ἐταιρείας πρὸς βελτίωσιν τοῦ ἐν χρῆσει τρόπου τῆς καλλιέργειας. Ὅντως τὸ μέγα ποσὸν τῶν προκαταβολῶν τῶν παρεχομένων εἰς τοὺς καλλιεργητὰς πρὸς προμήθειαν σπόρων καλῆς ποιότητος καὶ ἡ

Ἀνὰ τὰς παρόδους τοῦ Μέλανος ποταμοῦ (Καρα-σοῦ)

παροχή εις την τιμήν των έργωσταςίων και επί πιστώσει άροτικων μηχανων τελειοποιημένων άπέδωκαν ήδη έξαιρέτα άποτελέσματα σπουδαία πρόδος συνετελέσθη όσον άφορᾷ την άροτριάν και την έν γένει καλλιεργίαν, αύξάνει δέ κατ' έτος ή επιφάνεια των καλλιεργημένων τέως χέρσων γαιων.

Έκ Χαϊδάρο-πασσά εις Νικομήδειαν ή γραμμή, βαίνουσα παρακτίως της Προποντίδος, διασχίζει χώραν πλουσιαν εις γραφικάς τοποθεσίας, άφ' όν τό βλέμμα φέρεται πρός τας Προγικιπωνήσους και βυθίζεται εις την Προποντίδα. Μεχρι δέ του Παντειχιου, του τελευταίου των προαστείων (25ον χιλιομετρον), ή όδός χωρεί άνά μέσον έπαύλεων και κήπων. Έν Δεριντζέ (84 χιλιομετρον) ή έταιρεία κατεσκεύασε μεγάλας άποθήκας σιτηρών, προκυμαίας και άλλα κατάλληλα έργα πρός ταχεϊαν και εύκολονφόρτωσιν των άτμοσλοίων και ίστιοφόρων.

Άφοϋ διασχίση την έμπορικην πόλιν της Νικομηδείας κειμένην εις τό βάθος του όμωνύμου κόλπου (χιλιομετρον 92), ή γραμμή διατέμνει ευρείας πεδιάδας, βαίνει παραλλήλως της ωραίας λίμνης Σαπάντζας (Βοάνης) (σταθμός χιλιομετρον 110) και μετά την αναχώρησιν έν Χαμηδιέ (όπόθεν άρχεται ή διακλάδωσις Άδάπαζάρ), διευθύνεται εις την κοιλάδα του Σακκαριά (Σαγγαρίου), ήν άνέρχεται μέχρι Δεύκης (χιλιομετρον 195), άφοϋ διέλθη διά Γκείβε και Μεκεδζέ και πολλων σιδηρων γεφυρων. Τα όρη, τα περιβάλλοντα τό τμήμα τουτο της γραμμής, καλύπτονται υπό μεγαλοπρεπων δασων, ή φυτεία είναι πλουσιωτάτη, τό ύδωρ άφθονον και ή γή έξόχως εύφορος. Οι κάτοικοι άσχολοίνται εις την μεταξοσκωληκτοφίαν, ήτις άπαιτεί καλλιεργίαν πολλων μορεων.

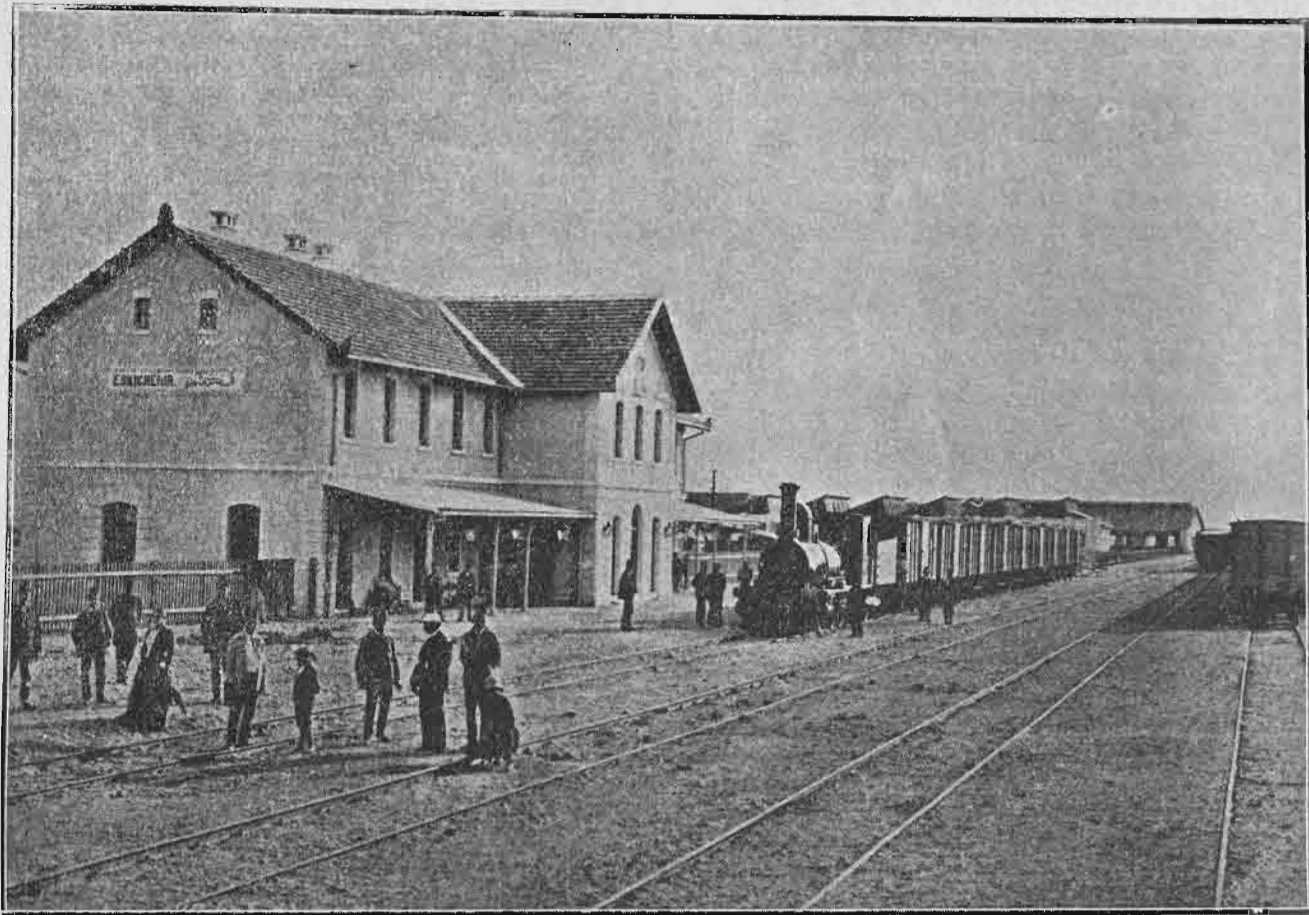
Έκειθεν της Δεύκης άρχεται το άγρία μεγαλοπρεπειάς και γραφικότης τμήμα της γραμμής, ήτις εισχωρεί εις την κοιλάδα του Μέλανος ποταμου (Καρά-σου) και άρχεται αναρριχωμένη την κλιτύν της όροσειράς, ήτις φέρει αυτην εις τά ύψηλότερα όροπέδια της Άνατολής. Η πάροδος του Βεζιρ-χάν (χιλιομετρον 214) είναι έξό-

χος μεγαλοπρεπής, έφάμιλλος των ωραιωτάτων σιδηροδρομικων τμημάτων των όρέων της Ευρώπης. Άπότομοι βράχοι άπολήγοντες εις ύψηλάς κορυφάς μόλις παρέχουσι την αναγκαϊαν διόδον εις την άμαξοστοιχίαν, ήτις πλειστάκις διεργεται τους σχηματιζόμενους χειμάρρους και ό σιδηροδρομικός είρμός βαίνει όφιοειδώς άνά μέσον των κορημων άλλοτε επί της άριστεράς και άλλοτε επί της δεξιᾷς όχθης του ποταμου μέχρις ότου φθάση εις Βιλετζίκ (232 χιλιομετρα), μέγα κέντρον μεταξοσκωληκτοφίας.

Έκειθεν του Βιλετζίκ μέχρι του Καράκιού (249 χιλιομετρα) ή γραμμή διεργεται κλιτύν, ής ή κλίσις είναι 25^ο/₁₀₀ κατά μέτρον, άγούσα εις ύψηλά όροπέδια, εις τά όποια φθάνει άφοϋ διέλθη 14 σή-

ραγγας και τεχνικά έργα όντως άξιοσημείωτα, ός ό ύδραγωγός του Βεζδαμίρ, ό του Μπάσκιού και ό της Γιαϊλάς, ου θαυμάζει τις την κομψότητα του σχεδιου, τό τολμηρόν της οικοδομικής και την στερεότητα, την άντιστάσαν εις πᾶσαν δοκιμασίαν.

Άπό του Καράκιού και εκείθεν αι τοποθεσίαι δέν είναι τόσον τερπναί, όσον αι των χαμηλοτέρων μερών. Η φυτεία έλαττοϋται, τά κατοκημένα μέρη άραιουνται και ή συστηματική άποψίλωσις των λόφων και των βουνων προκαλεί την έν γένει ξηρότητα της χώρας. Αι κυριώταται πόλεις της

Ο σταθμός του Έσκη-Σεχίρ (Δορύλαον)

γραμμής ταύτης είναι τό Έσκη-σεχίρ (Δορύλαον) (314 χιλιομετρα), διάσημον διά τά πλούσια αυτου καταθέματα της σηπιάς και ή Άγκυρα (578 χιλιομετρα), τό άρχαϊον και πλούσιον εις άναμνήσεις άστου, όπερ είναι σήμεραν σπουδαϊον κέντρον έμπορικόν, πρός ό συρρέουσι τά προϊόντα των παρακειμένων έπαρχιων.

Έπί της γραμμής Ικονίου δέον νά μνημονεύσωμεν την Κιουτάχϊαν (τό Κοτύμιον) (67 χιλιομετρα άπό του Έσκη-σεχίρ), όνομαστην διά τά πήλινα και φαβεντιανά αυτης σκευή, τό Άφιόν-Καραχισσάρ (Τυριάειον) (161 χιλιομετρα) και τό Ικόνιον, την άρχαϊαν έδραν των Σελισουκιδων, ων άνευρισκονται πολλά μνημεία της πάλαι αυτων ίαχίος.

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΩΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΩΝ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΩΝ

Τό σύμπλεγμα των Άνατολικων Σιδηροδρόμων, τό σπουδαιότατον μέχρι του νυν της Όθωμανικής Αυτοκρατορίας, έχει έν συνόλω έκτασιν 1266 χιλιομετρων και άποτελείται έν των έπομένων γραμμων:

- α) Έκ Κωνσταντινουπόλεως εις Άδριανούπολιν 319 χιλιομετρα.
- β) Έξ Άδριανουπόλεως εις Βέλλοβαν (σταθμός ένώσεως μετά των βουλγαρικων σιδηροδρόμων) 243 χιλιομετρα.
- γ) Έκ Δεδεαγatz (λιμένος του Αιγαίου Πελάγους) εις Άδριανούπολιν 149 χιλιομετρα.
- δ) Έκ Τυρνόβου-Σαμανλή (σταθμού της γραμμής Άδριανουπόλεως-Βέλλοβας) εις Υάμπολιν (σταθμού ένώσεως μετά της βουλγαρικής γραμμής Υαμπόλεως-Πύργου, (λιμένος της Μαύρης θαλάσσης) 106 χιλιομετρα.
- ε) Έκ Θεσσαλονίκης εις Σκόπια και εις Ζιμπέφτσαν (σταθμόν ένώσεως μετά των σερβικων σιδηροδρόμων) 329 χιλιομ.
- ς) Έκ Σκοπιων εις Μητροβίτσαν (Άλβανία) 120 χιλιομετρα.

Η έκμετάλλευσις του συμπλέγματος τουτου έξεχωρήθη υπό της Αυτοκρατορικής Όθωμανικής Κυβερνήσεως μέχρι του έτους 1958 εις την αυστριακήν Έταιρείαν της Έκμεταλλεύσεως των Άνατολικων Σιδηροδρόμων, έχούσης την έδραν έν Βιέννη και κεφάλαιον 50 εκατομμυριων φράγκων.

Όπως καλήψη τάς δαπάνας της έκμεταλλεύσεως και τον τόκον του κεφαλαίου αυτης, ή Έταιρεία προαφαιρεί άπό των γενικων εισπράξεων (recettes brutes) ποσόν 7,000 φράγκων δι' έκαστον χιλιομετρον έτησίως. Τό ύπολειπόμενον ποσόν μετά την άνωτέρω προαφαιρεσιν διανέμεται μεταξύ της Κυβερνήσεως και της Έταιρείας, της πρώτης λαμβανούσης 45^ο/₁₀₀ και της δευτέρας 55^ο/₁₀₀.

Έν τούτοις οίονδήποτε και άν είναι τό ύπολειπόμενον τουτο πο-

σόν έν των έτησιων γενικων εισπράξεων, ή Έταιρεία έγγυᾷται εις την Όθωμανικήν Κυβέρνησιν ότι τό ελάχιστον θα λάβη αυτη 1500 φράγκα έτησίως δι' έκαστον χιλιομετρον.

Έκτός των άνωτέρω μνημονευθεισων γραμμων ή Έταιρεία έκμεταλλεύεται και τάς έπομένας γραμμάς:

- α) Θεσσαλονίκης-Μοναστηριου (220 χιλιομετρα) εις λογαριασμόν της προνομιούχου Έταιρείας (Όθωμανική Έταιρεία του Σιδηροδρόμου Θεσσαλονίκης-Μοναστηριου).
- β) Νόβας Ζαγοράς ή Γενι-Ζαγοράς (σταθμού της γραμμής Τυρνόβου-Σαμανλή-Υαμπόλεως) εις Τσιορπάν 82 χιλιομετρα. Η γραμμή αυτη κατεσκευάσθη υπό της βουλγαρικής Κυβερνήσεως και ή έκμετάλλευσις αυτης ήρξατο τῷ 1900.

Η ύπηρεσία της έκμεταλλεύσεως συγκεντροϋται έν Κωνσταντινουπόλει, όπου έδρεύει ή Διεύθυνσις. Έν τούτοις τό όλον σύμπλεγμα ύποδιαιρείται εις τρία τμήματα, όν τό έν έχει έδραν την Άδριανούπολιν, τό έτερον την Φιλιπούπολιν και τό τρίτον την Θεσσαλονίκην.

Αι γραμμαι των Άνατολικων Σιδηροδρόμων διασχίζουσι την Θράκην, την Μακεδονίαν και την Άλβανίαν, εύφορους επαρχίας, καταλήγουσαι δέ εις τους λιμένας της Κωνσταντινουπόλεως, Δεδεαγatz και Θεσσαλονίκης άποτελοϋσι τό τάχιστον, ασφαλέςτατον και εύθηνότατον μέσον διά την έξαγωγήν των προϊόντων τουτων και την εισαγωγήν των ξενων έμπορευμάτων.

Άπό του 1888 οι Άνατολικοί Σιδηροδρομοι ήνώθησαν μετά των σερβικων και βουλγαρικων, ός και μετά των ευρωπαϊκων σιδηροδρόμων έκειθεν του Δουνάβεως, του Σαϋου και της Άδριατικής, ήτοι αι γραμμαι, αι καταλήγουσαι εις Κωνσταντινουπόλιν και Δεδεαγatz διά Βέλλοβας, Σοφίας, Τσαριβρόδ, Νύσσης και Βελιγραδιου.

καὶ αἱ γραμμαὶ αἱ καταλήγουσαι εἰς Θεσσαλονίκην διὰ Ζιμπέφτσας (Ρίστοβατς), Νύσσης καὶ Βελιγραδίου. Τοιοῦτοτρόπως διοργανώθη διεθνὴς ὑπηρεσία διὰ τὴν κατ' εὐθείαν μεταβίβασιν ταξιδιωτῶν καὶ ἐμπορευμάτων μεταξὺ τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῶν διαφόρων χωρῶν τῆς Εὐρώπης, ἧτις γίνονται ὡς ἑξῆς:

Α') Διὰ τῆς πολυτελοῦς ἀμαξοστοιχίας (Orient-Express), ἧτις ἀναχωρεῖ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως καὶ φθάνει εἰς αὐτὴν τρεῖς τῆς ἐβδομάδος καὶ ἡ ὁποία ἀποτελεῖται ἐκ κλιναμαζῶν (wagons-lits) καὶ ἐστιατορίου (wagon-restaurant) ἐπιπλωμένων πλουσίως καὶ ἀναπαυτικῶς. Κυκλοφοροῦσι δὲ πολυτελεῖς ἀμαξοστοιχίαι (wagons-lits) μία μεταξὺ Κωνσταντινουπόλεως καὶ Ὀστάνδης καὶ τρίτη (ἀλλ' αὕτη ἀπαξ τῆς ἐβδομάδος) μεταξὺ Κωνσταντινουπόλεως καὶ Βερολίνου. Διάρκεια τοῦ ταξιδίου μεταξὺ Κωνσταντινουπόλεως καὶ Παρισίων 63 ὥραι, Βουδαπέστης 33 ὥραι.

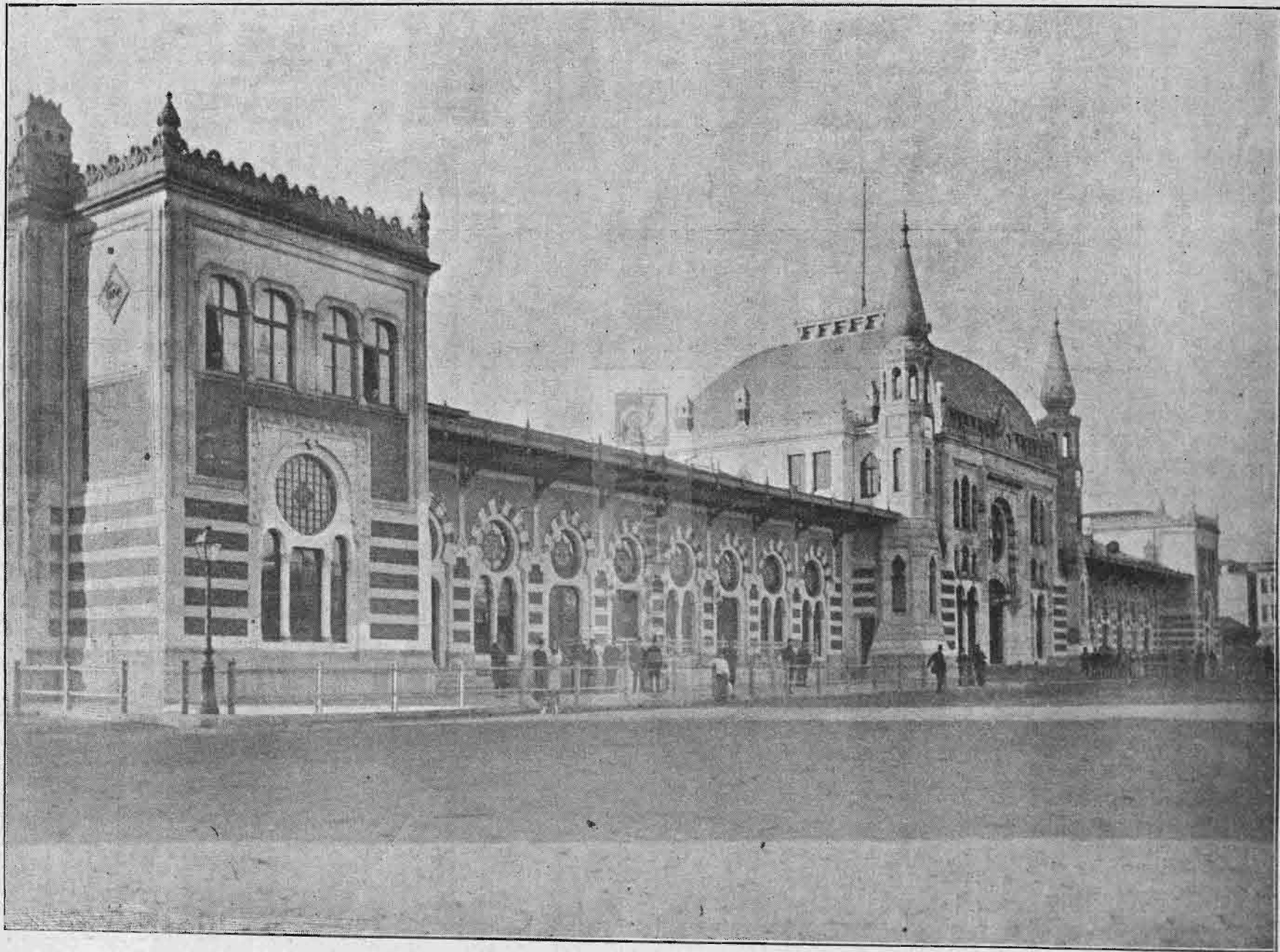
Β') Διὰ ταχείας ἀμαξοστοιχίας μεταξὺ Κωνσταντινουπόλεως καὶ Βιέννης, ἀναχωροῦσης καθ' ἑκάστην ἐννεῦθεν καὶ ἐκεῖθεν. Διάρκεια τοῦ ταξιδίου μεταξὺ Κωνσταντινουπόλεως καὶ Βελιγραδίου 32 ὥραι, Βουδαπέστης 40 ὥραι, Βιέννης 46 ὥραι. Συμπτώσεις: ἐν Ἰαμπόλει (τρὶς τῆς ἐβδομάδος) μετὰ τῶν κατ' εὐθείαν ἀμαξοστοιχιῶν τῆς γραμμῆς Θεσσαλονίκης διὰ Δεδαγαγῆς ἐν Βουδαπέστῃ μετὰ τῆς ταχείας ἡμερησίας ἀμαξοστοιχίας Βερολίνου-Βουδαπέστης ἐν Βιέννῃ μετὰ τῶν ταχειῶν ἀμαξοστοιχιῶν τῶν ἐξυπηρετουσῶν τὰς γραμμὰς Γερμανίας, Γαλλίας, Βελγίου, Ἑλβετίας, Ἰταλίας κτλ. **Κατ' εὐθείαν ἀμαξαι:** Τοιαῦται α', β' καὶ γ' θέσεως κυκλοφοροῦσι μεταξὺ Κων-

Ὁμοίως τὰ πρακτορεῖα τῆς Χεδιβικῆς Ἀτμοπλοίας (Khedivial Mail Stampship & Graving Dock Company Limited) ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, Βηρυττῷ, Ἰόππῃ, Πειραιεὶ καὶ Σμύρνῃ ἐκδίδουσιν ἀπ' εὐθείας εἰσιτήρια διὰ Βελιγραδίου, Βρυξέλλας, Βουδαπέστην, Κάρλσβαδ, Φραγκφούρτην ἐπὶ τοῦ Μείνου, Ἀμβούργον, Σοφίαν καὶ Βιέννην.

Οἱ σταθμοὶ Κωνσταντινουπόλεως καὶ Θεσσαλονίκης ἐκδίδουσι κυκλικὰ εἰσιτήρια (billets circulaires) τιμῶν ἡλαττωμένων ἐπιτρέποντα εἰς τὸν ταξιδιώτην νὰ ἐπισκεφθῇ πολλὰς πόλεις κατὰ τὸ δρομολόγιον, τὸ ὁποῖον ἠθελε καταρτίσει αὐτὸς ὁ ἴδιος.

Γραμμὴ περιχώρων Κωνσταντινουπόλεως. Ἡ γραμμὴ αὕτη, μήκους 22 χιλιομέτρων, ἐξυπηρετεῖ τὰ προάστεια Κοῦμ-καποῦ, Γενί-καποῦ, Ὑψωμαθείων καὶ Ἑπταπυργίου ὡς καὶ τὰ χωρία Μακροχωρίου, Ἅγιον Στέφανον καὶ Μικρὸν-Τσεκμετζέν, ἀπερ' ἔχουσι μέγα πλῆθος μονίμων κατοίκων. Ὁ δὲ πληθυσμὸς τοῦ Μακροχωρίου καὶ τοῦ Ἁγίου Στεφάνου ἀξιάγει σπουδαίως τὸ θέρος ἐκ τῶν οἰκογενειῶν, αἵτινες παραθερίζουσιν ἐκεῖ. Εἴκοσι καὶ ἕξ ἀμαξοστοιχίαι τὴν ἡμέραν κατὰ τὸ θέρος καὶ εἴκοσι καὶ τρεῖς ἀμαξοστοιχίαι κατὰ τὸν χειμῶνα διατηροῦσι τὴν συγκοινωνίαν τῶν μερῶν τούτων μετὰ τῆς Πόλεως. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἡμερησίως μεταβιβαζομένων ταξιδιωτῶν ἀνέρχεται εἰς τὸν στρογγύλον ἀριθμὸν τῶν 10,000.

Αἱ τιμαὶ τῶν εἰσιτηρίων εἶναι λίαν ἡλαττωμέναι ἐν τῇ γραμμῇ ταύτῃ. Διὰ τοὺς καθ' ἑκάστην ταξιδεύοντας, ἵνα μεταβαίνουσιν εἰς τὰς

Ὁ σταθμὸς τῶν Ἀνατολικῶν Σιδηροδρόμων Σιρκετζῆ ἐν Κωνσταντινουπόλει

σταντινουπόλεως-Βελιγραδίου, α' καὶ β' θέσεως (μεταξὺ Κωνσταντινουπόλεως-Βιέννης) μεθ' ἐστιατορίου, κοιτώνων α' καὶ β' θέσεως καὶ νομισματηρίου καὶ α', β' καὶ γ' θέσεως μεταξὺ Κωνσταντινουπόλεως καὶ Θεσσαλονίκης. **Κλιναμαξαι** μετὰ θέσεων διὰ ταξιδιώτας α' καὶ β' θέσεως μεταξὺ Κωνσταντινουπόλεως-Βουδαπέστης καὶ Κωνσταντινουπόλεως-Δεδαγαγῆς. **Κινητὰ κυλικεῖα** (Buffet ambulants) εὐρίσκονται ἐν ταῖς κατ' εὐθείαν ἀμαξαῖς α' καὶ β' θέσεως μεταξὺ Κωνσταντινουπόλεως καὶ Βελιγραδίου. **Ἀμαξα-ἐστιατόριον** (wagon-restaurant) κυκλοφορεῖ μεταξὺ Σεμλίνου καὶ Βουδαπέστης.

Γ') Διὰ ταχείας ἀμαξοστοιχίας, κυκλοφοροῦσας καθ' ἑκάστην μετὰ τῶν ταχειῶν ἀμαξοστοιχιῶν τῶν κυκλοφορουσῶν μεταξὺ Κωνσταντινουπόλεως καὶ Βιέννης καὶ τάνάπαλιν. Ὑπάρχουσιν ἀμαξαι κατ' εὐθείαν μεταξὺ Θεσσαλονίκης καὶ Βουδαπέστης. Διάρκεια ταξιδίου μεταξὺ Θεσσαλονίκης καὶ Βελιγραδίου 23, Βουδαπέστης 31 καὶ Βιέννης 37 ὥραι.

Διὰ τοὺς ταξιδιώτας, τοὺς μεταβαίνοντας ἐξ Ἑλλάδος εἰς τὰς χώρας τῆς κεντρικῆς, δυτικῆς καὶ μεσημβρινῆς Εὐρώπης (ὡς καὶ τάνάπαλιν) ἡ ὁδὸς τῆς Θεσσαλονίκης εἶναι ἡ συντομωτάτη, ἡ ταχυτάτη καὶ ἡ ἀναπαυτικωτάτη. Ὁ ἐν Πειραιεὶ πράκτωρ τῆς ἀτμοπλοϊκῆς ἐταιρείας τοῦ Αὐστριακοῦ Λόυδ ἐκδίδει ἀπ' εὐθείας εἰσιτήρια διὰ Βελιγραδίου, Βουδαπέστην, Κάρλσβαδ, Σοφίαν καὶ Βιέννην διὰ Θεσσαλονίκης καὶ διὰ Κωνσταντινουπόλεως. Ὁ ἐν Σμύρνῃ πράκτωρ τῆς αὐτῆς ἐταιρείας ἐκδίδει ὁμοίως ἀπ' εὐθείας εἰσιτήρια διὰ τὰς αὐτὰς χώρας διὰ Κωνσταντινουπόλεως.

ἐν τῇ Πόλει ἐργασίας τῶν καὶ ἐπανακάμπωσιν οἴκαδε, ἐκδίδονται εἰσιτήρια μηνιαῖα, τρίμηνα καὶ ἑξάμηνα μετὰ τιμῶν ἐπὶ πλεόν ἡλαττωμένων. Ὑπάρχουσιν ὁμοίως καὶ εἰδικὰ εἰσιτήρια διὰ τοὺς μαθητάς, τοὺς μεταβαίνοντας καθ' ἑκάστην εἰς τὰ σχολεῖα τῆς Κ' πόλεως.

Κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἐορτῆς τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς (τῆς λεγομένης τοῦ Βαλουκλῆ) παρασκευῆν μετὰ τὸ Πάσχα ὡς καὶ τὴν εὐθὺς Κυριακὴν, ἧτοι τὴν Κυριακὴν τοῦ Θωμᾶ, πλῆθος ἀπειρον (ὀρθοδόξων ἐλλήνων), ἀνερχόμενον διὰ τὰς δύο ἡμέρας εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν 25,000, μεταβαίνει ἐκ τῆς πόλεως καὶ τῶν ἄλλων σταθμῶν εἰς Ἑπταπύργιον καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὸ ἀγίασμα τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς (Βαλουκλῆ). Μεταξὺ τοῦ ζοηροῦ ἐκείνου πλῆθους, ὅπου γυναῖκες, γέροντες καὶ παῖδια δὲν ἀντιπροσωπεύουσιν τὸ ἐλάχιστον τοῦ ἀριθμοῦ, συναντᾷ τις μεταξὺ τοῦ μεγάλου ὄγκου καὶ τύπους τῶν ἄλλων ὀρθοδόξων ἔθνων, οἷον σέρβους, μαυροβουνίους, κροάτας καὶ βουλγάρους.

Ἡ τοποθεσία, ἡ καλουμένη **Φλόρια**, κειμένη μετὰ τῶν Ἁγίων Στεφάνου καὶ Μικροῦ-Τσεκμετζέ εἶναι πλήρης θεληγῆτων καὶ κατὰ τὰς παρασκευὰς, κυριακάς καὶ τὰς ἡμέρας τῶν ἐορτῶν, κατὰ τὸ θέρος, τρέχουσιν οἱ κάτοικοι, ἵνα ἀναπνεύσωσι δροσερὸν καὶ καθαρὸν ἀέρα. Ἡ Ἑταιρεία ἐκδίδει εἰσιτήρια μεταβάσεως καὶ ἐπιστροφῆς ὅλως ἡλαττωμένων τιμῶν. Κυλικεῖον καὶ ἐδεσματοπωλεῖον παρέχει ποτὰ καὶ τρόφιμα πρώτης ποιότητος εἰς μετριωτάτας τιμὰς. Πρέπει ἐν ταῦθα νὰ σημειωθῇ ὅτι ἡ μεταξὺ Μακροχωρίου καὶ Μικροῦ-Τσεκμετζέ ἐξοχὴ ἀφθονεῖ κυνηγίου καὶ ἰδία κυνηγίου ὀρτύγων. Ἐκεῖθεν τοῦ Μικροῦ-Τσεκμετζέ κυνηγοῦσι σκολόπακας, μπεκάτσες καὶ ἀγρίας νήσσας (ἀγριόπαπιες).

ΔΗΜΟΣΙΟΝ ΟΘΩΜΑΝΙΚΟΝ ΧΡΕΟΣ

Dette Publique Ottomane

ΕΔΡΑ ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

Ὁ ταγματάρχης **LÉON BERGER**, ἀντιπρόσωπος τῶν γάλλων ὁμολογιούχων.

Ὁ σιρ **VINCENT CAILLARD**, ἀντιπρόσωπος τῶν ἄγγλων καὶ ὀλλανδῶν ὁμολογιούχων.

Ὁ διδάκτωρ **LINDAU**, ἀντιπρόσωπος τῶν γερμανῶν ὁμολογιούχων.

Ὁ ἱππότης **DE JANKO**, ἀντιπρόσωπος τῶν αὐστροουγγῶν ὁμολογιούχων.

Ὁ μαρκήσιος **GUIDO GUICCIOLI**, ἀντιπρόσωπος τῶν ἰταλῶν ὁμολογιούχων.

Ὁ Ἐ. **ΧΑΜΔΗ ΒΕΗΣ**, ἀντιπρόσωπος τῶν ὀθωμανῶν ὁμολογιούχων.

Ὁ **G. ΑΥΒΟΥΝΕΑΥ**, ἀντιπρόσωπος τῶν ὁμολογιούχων τῶν δανείων τῆς προτεραιότητος.

Ὁ Ἐ. **ΣΕΦΙΚ ΒΕΗΣ ΕΛ ΜΟΓΙΑΔ**, αὐτοκρατορικὸς ἐπίτροπος.

Κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ Διατάγματος, τὸ ὀνομαστικὸν κεφάλαιον τοῦ Δημοσίου Χρέους, ἐλαττωθὲν εἰς τὴν μέσην τιμὴν τῆς ἐκδόσεως καὶ αὐξηθὲν ἀκολούθως κατὰ 10 % ἵνα συμπεριλάβῃ τοὺς τόκους τῶν ἐπομένων δανείων καὶ τοὺς κληρωθέντας ἀριθμοὺς τοῦ λαχειοφόρου δανείου τῶν Ἀνατολικῶν Σιδηροδρόμων, τοὺς μὴ πληρωθέντας μέχρι τοῦ 1881, καθωρίσθη εἰς τὰ ἑξῆς ποσά, τὰ ἐμφαινόμενα ἐν τῷ ἐπομένῳ πίνακι:

ΔΑΝΕΙΑ	ΤΙΜΗ ΕΚΔΟΣΕΩΣ	ΛΙΡΑΙ ΣΤΕΡΛΙΝΑΙ	ΦΡΑΓΚΑ	
1858.....	85	3.445.316	86.132.900	Δάνεια μετατραπέντα
1860.....	57.275	1.044.201	26.105.025	
1862.....	68	3.738.556	93.463.900	
1863/64.....	69.62	3.973.682	99.342.050	
1865.....	64.775	2.920.713	73.017.825	
1869.....	56.725	12.885.600	322.140.000	
1872.....	98.50	5.225.165	130.579.125	
1873.....	50.285	15.026.198	375.654.950	
Γενικὸν Χρέος	48.257.431 43.968.396	1.206.435.775 1.099.209.900	
Λαχειοφόροι ὁμολογίαι τῶν Σιδηροδρόμων τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας.....	41.005	92.225.827 14.211.407 106.437.234	2.305.645.675 355.285.175 2.660.930.850	

Διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ οὕτω καθορισθέντος χρέους καὶ μέχρις ὀλοσχεροῦς αὐτοῦ ἐξοφλήσεως ἡ Α. Ὁθωμ. Κυβέρνησις ἐκχωρεῖ ἀπολύτως καὶ ἀμετακλήτως ἅπασαν τὴν σειρὰν τῶν ἐν τῷ 8ῳ ἄρθρῳ τοῦ ἀπὸ 20 Δεκεμβρίου 1881 Διατάγματος ἀπαριθμουμένων προσόδων καὶ εἰσπράξεων.

- 1^{ον} Τὸ Μονοπώλιον τοῦ ἁλατος (καθ' ἅπασαν τὴν Αὐτοκρατορίαν).
- 2^{ον} Τὸ Μονοπώλιον τῶν καπνῶν (ὑπὸ τοὺς ἐν τῷ προμηθεύοντι ἄρθρῳ ὀριζομένους ὅρους εἰσπράξεως).
- 3^{ον} Τὸν φόρον τοῦ χαρτοσήμου.
- 4^{ον} Τὸν ἐπὶ τῶν οἰνοπνευμάτων φόρον.
- 5^{ον} Τὸν ἐπὶ τῆς ἀλιείας φόρον
- 6^{ον} Τὴν δεκάτην τῆς μετᾶξης

Τὸ πλεόνασμα τῶν εἰσπράξεων τῶν τελωνείων, ὅπερ θὰ προκύψῃ ἐκ τῶν τροποποιήσεων τῶν δασμῶν ἐν περιπτώσει ἀναθεωρήσεως τῶν ἐμπορικῶν συνθηκῶν.

Τὸ πλεόνασμα τῶν προσόδων, ὅπερ θὰ προκύψῃ ἐκ τῆς γενικῆς ἐφαρμογῆς τοῦ νόμου περὶ φόρου ἐπιτηδεύματος ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς σημερινὰς εἰσπράξεις τοῦ φόρου **τεμετοῦ**.

Ὁ φόρος τῆς ἡγεμονίας τῆς Βουλγαρίας, ἀντικαθιστάμενος ἐφ' ὅσον δὲν θὰ ἔχη καθορισθῆ ὑπὸ τῶν Δυνάμεων, τῶν ὑπογραψασάν τὴν Βερολίνοιον συνθήκην διὰ ποσοῦ ἐτησίου 100 χιλιάδων λιρῶν (ἤτοι 2,300,000 φράγκων περίπου) λαμβανομένου ἐκ τῆς δεκάτης τοῦ καπνοῦ.

Τὸ πλεόνασμα τῶν προσόδων τῆς νήσου Κύπρου, ἐφ' ὅσον δὲν θὰ εἶναι εἰς τὴν διάθεσιν τῆς κυβερνήσεως, ἀντικαθιστάμενον διὰ συναλλαγματικῶν ἐπὶ τοῦ τελωνείου ἐκ λιρῶν τουρκικῶν 130,000 (ἤτοι 3,000,000 φράγκων περίπου).

Τὸν φόρον τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας.

Τὸ προῖδον τοῦ φόρου ἐπὶ τοῦ τουμπεκίου μέχρι ποσοῦ 50 χιλιάδων λιρῶν (1,136,000 φρ. περίπου).

Ἄπαντα τὰ ποσά, ἅτινα ἀνήκουσιν εἰς τὴν κυβέρνησιν ὡς μερίδια τοῦ Δημοσίου Ὁθωμ. Χρέους ἀναλογούντα εἰς τὴν Σερβίαν, Μαυροβούνιον, Βουλγαρίαν καὶ Ἑλλάδα, κατὰ τὰς διατάξεις τῆς συνθήκης τοῦ Βερολίνου καὶ τοῦ 10^{ου} ἄρθρου τῆς ἀπὸ 24 Μαΐου 1881 συμβάσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Εἰδικὴ διάταξις χορηγεῖ εἰς τὸ Συμβούλιον τὸ δικαίωμα τῆς ἐκχωρήσεως τῶν μονοπωλείων τοῦ καπνοῦ καὶ τοῦ ἁλατος εἰς ἐταιρείας διαχειρίσεως.

ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΚΗ ΟΘΩΜΑΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Banque Impériale Ottomane

Κυρία πρόσωπις τῆς Αὐτοκρ. Ὄθωμ. Τραπεζῆς
καὶ τοῦ Μονοπωλείου τῶν Καπνῶν

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 10,000,000 ΛΙΡΩΝ ΑΓΓΛΙΑΣ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΔΡΑ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, ΓΑΛΑΤΑΙ

Ὁδῶ Βοεβόδα

ΜΕΤΑ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟΥ ΕΝ ΤΗ: ΠΟΛΕΙ, ΠΛΑΤΕΙΑ: ΓΕΝΙ ΤΖΑΜΗ

ΚΑΙ

ΓΡΑΦΕΙΟΥ ΕΝ Τῶ: ΠΕΡΑΝ, ΜΕΓΑΛΗ: ΟΔῶ, 347

Γενικός Διευθυντής

SIR HAMILTON LANG

Γενικός Διευθυντής (βοηθός)

Μουαβίνης

G. ΑΥΒΟΥΝΕΑΥ

A. ΠΑΝΤΖΙΡΗΣ ΒΕΗΣ

ΜΕΓΑΛΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ

ΕΝ

ΛΟΝΔΙΝῶ: ΚΑΙ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ

ΕΝ

Ἀγκύρα	Ἀμισῶ	Θεσσαλονίκη	Μιτυλήνη	Σμύρνη
Ἀδάνοις	Ἀτταλεία	Ἰκονίῳ	Οὔσακίῳ	Σοφίᾳ
Ἀδριανουπόλει	Βαγδάτῃ	Καίρῳ	Πόρτ-Σαϊδ	Τραπεζοῦντι
Ἀϊδινίῳ	Βηρουτιῶ	Λάρινακι	Προύσῃ	Φιλιππουπόλει
Ἀλεξανδρείᾳ	Δαμασκῶ	Μερσίνη	Ρουσιουνκίῳ	Χαλεπίῳ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΩΝ, ΕΠΙΤΑΓΩΝ, ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ, ΠΛΗΡΩΜΩΝ ΔΙΑ ΤΗΛΕΓΡΑΦΙΚΩΝ ΔΙΑΤΑΓΩΝ
ἐπὶ τῶν κυριωτάτων πόλεων τῆς Τουρκίας καὶ τῶν ἄλλων ἐπικρατειῶν

ΠΡΟΕΞΟΦΛΗΣΙΣ ΑΞΙΩΝ

ΠΡΟΚΑΤΑΒΟΛΑΙ ΕΠΙ ὈΡΙΣΜΕΝῃ ΠΡΟΘΕΣΜΙΑΙ ἢ ΕΙΣ ΤΡΕΧΟΥΜΕΝΟΝ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΝ
ἐπὶ ὑποθήκῃ χρεωγράφων καὶ ἀξιῶν

ΤΡΕΧΟΥΜΕΝΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ — ΦΥΛΑΞΙΣ ΤΙΤΛΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΥΤΙΜΩΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ

ΕΙΣΠΡΑΞΙΣ ΤΟΚΟΜΕΡΙΔΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΩΝ ΕΝ Τῆ: ΤΟΥΡΚΙΑΙ, ΚΑΙ ΑΛΛΑΧΟΥ — ΕΚΤΕΛΕΣΙΣ ΔΙΑΤΑΓΩΝ ΕΠΙ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΩΝ — ΠΩΛΗΣΙΣ ΚΑΙ ΑΓΟΡΑ ΝΟΜΙΣΜΑΤΩΝ

Ἡ Τράπεζα δέχεται καταθέσεις κεφαλαίων ὠρισμένης προθεσμίας ἐπὶ τόκῳ ὡς ἐξῆς:

3 1/8 % τὸ ἔτος διὰ καταθέσεις δύο ἐτῶν
3 % τὸ ἔτος διὰ καταθέσεις ἐτησίας

2 % τὸ ἔτος διὰ καταθέσεις ἐξαμήνου
1 1/2 % τὸ ἔτος διὰ καταθέσεις τριμήνου

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΕΤΟΧΙΚΟΝ ΚΑΤΑΤΕΘΕΙΜΕΝΟΝ ΔΡΑΧΜΑΙ

20,000,000

(Διηρημένον εἰς 20,000 μετοχὰς πρὸς δραχ. 1000)

Τὸ ἀρχαῖον κτίριον τῆς Τραπεζῆς

ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΣΤΡΕΪΤ

ΥΠΟΔΙΟΙΚΗΤΑΙ

ΙΩ. ΑΡ. ΒΑΛΑΩΡΙΤΗΣ ΚΑΙ ΙΩΑΝΝΗΣ ΕΥΤΑΞΙΑΣ

ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ

Ν. Δ. ΦΙΛΑΡΕΤΟΣ, ΑΛΕΞ. ΣΚΟΥΖΗΣ, Δ. ΖΑΧΑΡΙΑΣ, Δ. ΒΑΛΑΣΗΣ, Α. ΠΑΠΠΟΥΔΩΦ, ΑΛΕΞ. ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΣ, ΣΩ. ΕΥΛΑΜΠΙΟΣ, ΣΤΕΦ. ΣΥΡΙΩΤΗΣ
ΓΕΡ. ΚΟΥΠΠΑΣ, Σ. Δ. ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟΣ, ΤΡ. ΜΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΣ, Θ. ΡΕΤΣΙΝΑΣ

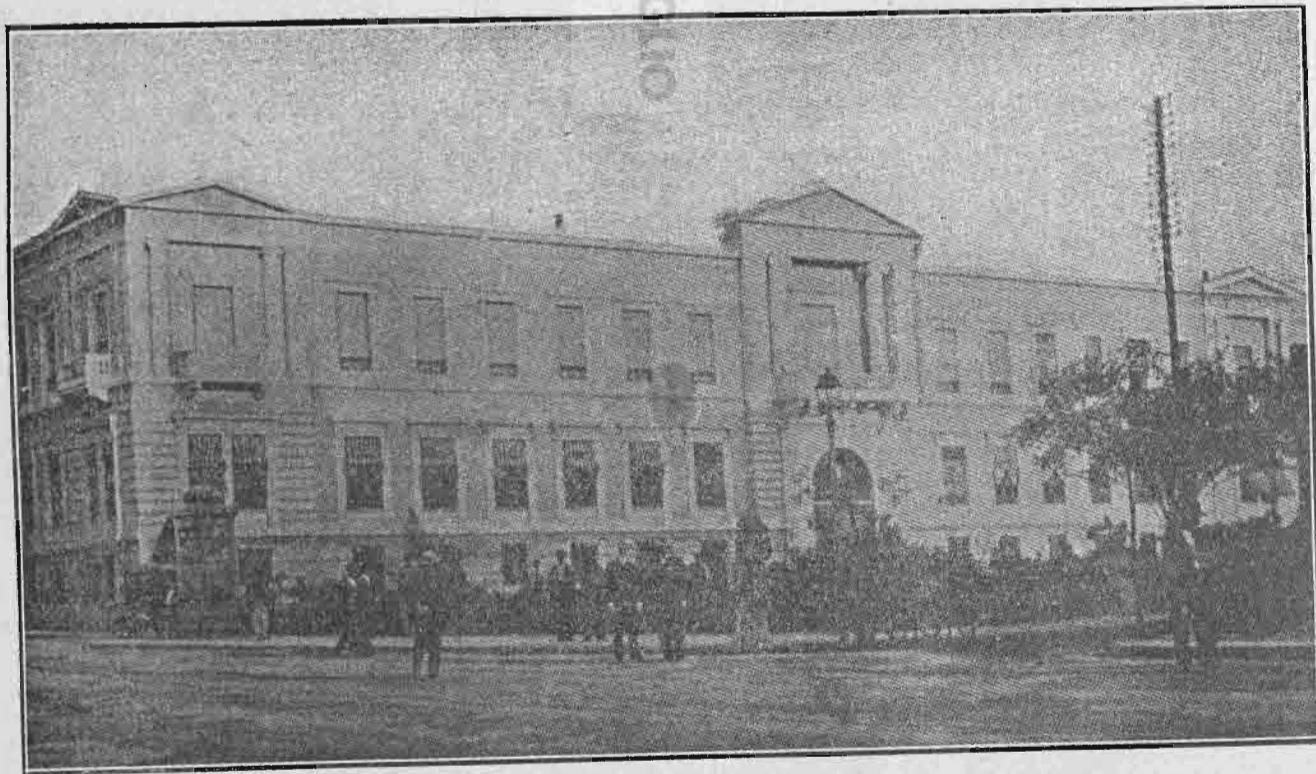
Βασιλικὸς ἐπίτροπος **Α. ΒΑΜΠΑΣ**

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΙΟΘΕΜΑΤΙΚΟΝ ΔΡΑΧΜΑΙ

11,500,000

ΕΔΡΑ ΚΑΙ ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ

Ἐν Ἀθήναις, ὁδῷ Αἰόλου, ἀριθ. 186

Τὸ νέον κτίριον τῆς Τραπεζῆς

ΕΡΓΑΣΙΑΙ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

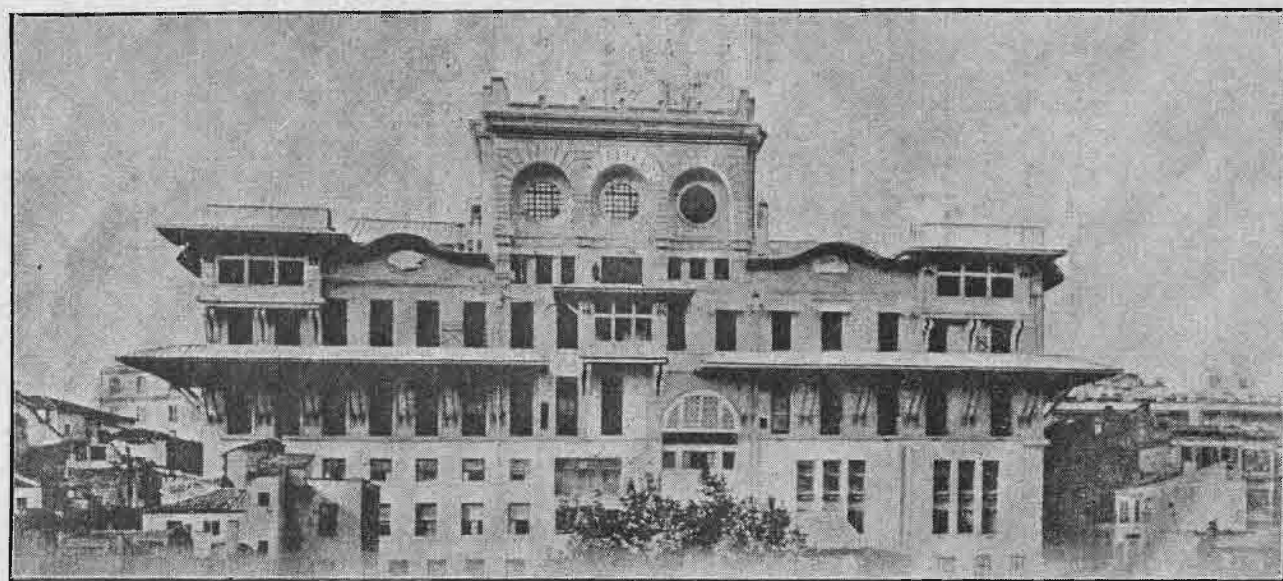
Προεξοφλήσεις συναλλαγμάτων καὶ ἄλλων ἐμπορικῶν γραμματίων. — Χορηγήσεις εἰς γεωργοκτηματίας. — Δάνεια ἐπὶ ὑποθήκη ἀκινήτων ἀπλῶ, χρεωλυτικά καὶ ἐπὶ ἀνοικτῶ λογαριασμῶ. — Δάνεια ἐπ' ἐνεχύρῳ χρηματογράφων τρίμηνα καὶ ἐπὶ ἀνοικτῶ λογαριασμῶ. — Δάνεια ἐπ' ἐνεχύρῳ ἐμπορευμάτων. — Δάνεια ἀπλῶ καὶ χρεωλυτικά πρὸς δήμους, λιμένας καὶ λοιπὰ νομικά πρόσωπα. — Καταθέσεις ἐπὶ τόκῳ. — Καταθέσεις ἄνευ τόκου. — Καταθέσεις Ταμιευτηρίου. — Παρακαταθήκαι εἰς μεταλλικόν. — Ἐκδοσις τραπεζικῶν γραμματίων. — Ὑπηρεσία ἐθνικῶν δανείων. — Φύλαξις χρηματογράφων, κιβωτίων, ἀκατεργάστων τεμαχίων χρυσοῦ καὶ ἀργύρου καὶ παντὸς εἶδους χρυσῶν καὶ ἀργυρῶν σκευῶν καὶ ἄλλων πολυτίμων πραγμάτων. — Ἐκδοσις ἐπιταγῶν ἐπὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ ἐξωτερικοῦ. — Ἐκδοσις τηλεγραφικῶν ἐπιταγῶν.

Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος συστάσα διὰ τοῦ νόμου τῆς 30 Μαρτίου 1841, ἤρξατο τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς τῇ 22 Ἰανουαρίου 1842 ἀνακηρυχθέντος παμψηφεί διοικητοῦ αὐτῆς τοῦ πολλὰ ὑπὲρ τῆς συστάσεώς της μοχθήσαντος Γεωργίου Σταύρου. Ἐπίτιμοι δὲ διοικηταὶ αὐτῆς πρὸς ἔνδειξιν ἐγγνωμοσύνης ἐξελέγησαν ὡς πολὺ εἰς τὴν ἰδρυοῦσαν αὐτῆς συντελέσαντες ὁ Ἑλβετὸς ἐπιτόχης Εὐνάργδος καὶ ὁ Ν. Ζωσιμῆς. Διόκησαν τὴν Τράπεζαν μέχρι τοῦδε ὁ Γ. Σταύρου, Μ. Ρενιέρης, Π. Καλλιγᾶς καὶ ὁ τανῦν διοικητῆς αὐτῆς Σ. Στρέϊτ.

Εἰς πᾶσας τὰς πόλεις τῆς Ἑλλάδος

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΩΝ ΣΥΝΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΩΝ
 ΤΟΥ
 ΜΟΝΟΠΩΛΕΙΟΥ ΤΩΝ ΚΑΠΝΩΝ
 ΤΗΣ
 ΟΘΩΜΑΝΙΚΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑΣ

Ἡ πρὸς τὸν Κεράτιον πλευρὰ τῆς Αὐτοκρ. Ὁθωμ. Τραπεζῆς καὶ τοῦ Μονοπωλείου τῶν Καπνῶν

RÉGIE CO-INTERESSÉE DES TABACS
 DE L'EMPIRE OTTOMAN

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

ΜΕΤΑ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ 4,400,000 Λ. Τ. ἢ ΤΟΙ 100 ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΩΝ ΦΡΑΓΚΩΝ

Ἰδρυθεῖσα δι' Αὐτοκρατορικοῦ Ἰσραδὲ τῇ 15/27 Μαΐου 1883

ΕΔΡΑ ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

ΜΕΛΗ ΕΔΡΕΥΟΝΤΑ ΕΝ Τῇ ΑΛΛΟΔΑΠῃ

MALLET (Ch.), Πρόεδρος
 AUBOYNEAU (F.)
 BENEDIKT (Dr Edm.)
 BLEICHRÆDER (Baron H. de)
 MAUTHNER (Chevalier G. von)

ΜΕΛΗ ΕΔΡΕΥΟΝΤΑ ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

BERGER (Comm^l L.), Ἀντιπρόεδρος
 AUBOYNEAU (G.)
 ΕΥΓΕΝΙΔΗΣ (E.)
 JANKO (N. de)
 VANDEUVRE (Baron de)
 TESTA (Baron Ch. de)

ΝΟΥΡΗ ΒΕΗΣ
 Αὐτοκρατορικός ἐπίτροπος

ΣΕΦΙΚ ΒΕΗΣ ΕΛ ΜΟΓΙΑΔ
 Ἐπίτροπος τοῦ Δημοσίου Χρέους

NOBLET (J.)
 Γραμματεὺς τοῦ Συμβουλίου

ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ

Ἐν Κωνσταντινουπόλει, Γαλατᾶ, ὁδὸ Βοεβόδα

Γενικός Διευθυντής RAMBERT (L.)

Διευθυντής CHARNAUD (C. B.)

Ἐποδιευθυντής NOBLET (J.)

Γενικός σύμβουλος τῶν τεχνικῶν ἔργων RAMSAY (A.)

ΤΡΑΠΕΖΑ ΜΙΤΥΛΗΝΗΣ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

ΠΛΑΤΕΙΑ ΚΑΡΑΚΙΟΪ

ΕΚΤΕΛΕΙ ΠΑΣΑΝ ΤΡΑΠΕΖΙΤΙΚΗΝ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΙΚΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑΝ
ΜΕΤΑ ΣΥΜΦΟΡΩΤΑΤΩΝ ΟΡΩΝ

ΤΟ ΕΜΠΟΡΙΚΟΝ ΤΜΗΜΑ ΤΗΣ ΔΕΧΕΤΑΙ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΠΩΛΗΣΙΝ ἢ ΠΑΡΑΔΟΣΙΝ
ΜΕΤΑ ἢ ΑΝΕΥ ΠΡΟΚΑΤΑΒΟΛΩΝ

ΔΕΧΕΤΑΙ ΧΡΗΜΑΤΙΚΑΣ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΡΕΧΟΝΤΑ Δ/ΣΜΟΝ ΚΑΙ ΕΠΙ ΩΡΙΣΜΕΝΗ ΠΡΟΘΕΣΜΙΑ

Πληρόνουςα τόκον $\left\{ \begin{array}{l} 2 \frac{1}{2} \% \text{ διὰ χρήματα εἰς πρώτην ζήτησιν} \\ 3 \% \text{ διὰ προθεσίαν 3 μηνῶν} \\ 3 \frac{1}{2} \% \text{ διὰ προθεσίαν 6 μηνῶν} \\ 4 \% \text{ διὰ προθεσίαν ἑνὸς ἔτους} \end{array} \right.$

καὶ ἀναλόγως διὰ μακροτέρας προθεσμίας.

Διὰ καταθέσεις ταμειυτηριακὰς καὶ ἀγαθοεργῶν καταστημάτων πληρόνει 1 % περιπλέον.

Οἱ πελάται τῆς Τραπεζῆς δύνανται νὰ καταθέσωσι παρ' αὐτῆ πρὸς φύλαξιν δωρεάν τὰ χρεώ-
γραφα καὶ τιμαλφῆ των.

Τὸ γραφεῖον τοῦ Πέραν (Δίοδος Παναγίας) ἔχει εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ κοινῶ χρηματοκιβώτια
δι' ἐνοίκιον τοῦ καλλίστου καὶ ἀσφαλεστάτου συστήματος ἀντὶ λ. ὀθ. 2 ἐτησίως καὶ 20 γρ. μηνιαίως.

ΕΔΡΑ ΕΝ ΜΙΤΥΛΗΝΗ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, ΣΜΥΡΝΗ, ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, ΑΘΗΝΑΙΣ ΚΑΙ ΠΕΙΡΑΙΕΙ

ΓΡΑΦΕΙΑ

ΕΝ ΠΟΛΕΙ ΚΑΙ ΣΤΑΥΡΟΔΡΟΜΙΩ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ

ΕΝ ΔΕΝΙΖΛΗ, ΝΑΖΛΗ, ΜΑΓΝΗΣΙΑ, ΚΑΙ ΤΣΕΣΜΕ ΤΗΣ ΜΙΚΡΑΣ ΑΣΙΑΣ

καὶ διάφορα πρακτορεῖα ἀνὰ τὴν Ἀνατολήν, ἔνθα προσεγγίζουσι τὰ ἀτμόπλοια Κουρτζῆ,
ἀνήκοντα αὐτῆ.

Ἡ Τράπεζα Μιτυλήνης ἐκ τῶν ἐν Κοζλοῦ καὶ Ζουγκουλδὰκ ἀνθρακωρυχείων τῆς ἐξάγει
ἐτησίως ἀρκετὴν ποσότητα γαιανθράκων ἐφαμίλλων β' ποιότητος ἀγγλικῶν καὶ ἴσων πρὸς τὴν
δύναμιν, ἐπομένως εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἐφοδιάξῃ τοὺς βουλομένους εἴτε κατ' εὐθείαν ἐκ τῶν ὀρυ-
χείων τῆς εἴτε ἐκ τῶν ἀποθηκῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, Θεσσαλονίκης, Μιτυλήνης, Σμύρνης,
Πειραιῶς, Καλαμῶν καὶ Πατρῶν εἰς τιμὰς κατὰ πολὺ συγκαταβατικωτέρας τῶν ἐφαμίλλων γαιαν-
θράκων Ἀγγλίας. Ἰδίως ἡ παραγωγή τοῦ νέου φρέατός τῆς ὑπ' ἀριθ. 8 ἐν Κοζλοῦ εἶναι γενικῶς
ἀνεγνωρισμένη ὡς ἰσοδυναμοῦσα καθ' ὅλα πρὸς Cardiff πρωτίστης ποιότητος.

Ἀναλαμβάνει ἐπίσης παραδόσεις γαιανθράκων cif εἰς τοὺς λιμένας τῆς Μεσογείου δι' ἰστιοφό-
ρων εἴτε δι' ἀτμοπλοίων Κουρτζῆ, ἀνήκόντων τῆ ἰδίᾳ.

Ὡσαύτως προμηθεύει ὑδραυλικὴν ἄσβεστον ἐκ τῶν ἐν Μιτυλήνῃ ἐργοστασίων τῆς Βιομηχανι-
κῆς Ἑταιρείας ἐφάμιλλον ὡς πρὸς τὴν ποιότητα καὶ τὴν ἀντοχὴν πρὸς τὴν τῆς προελεύ-
σεως Μασσαλίας.

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΟΥΜΠΕΚΙΟΥ

ΠΡΟΝΟΜΙΟΥΧΟΣ

ΤΗΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΩΛΗΣΕΩΣ ΤΟΥΜΠΕΚΙΟΥ

ΕΝ ΤΗ ΟΘΩΜΑΝΙΚΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΜΕΤΑ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ 550,000 Λ. Τ.

ΗΤΟΙ ΔΩΔΕΚΑ ΚΑΙ ΗΜΙΣΕΩΣ ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΩΝ ΦΡΑΓΚΩΝ

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΔΙ' ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΚΟΥ ΙΡΑΔΕ ΤΗ 31 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1891

ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΕΔΡΑ ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

ΜΕΛΗ

Ἐδρεύοντα ἐν Κωνσταντινουπόλει

ΑΥΒΟΥΝΕΑΥ (G.), πρόεδρος
ΠΑΝΤΖΙΡΗΣ ΒΕΗΣ, ἀντιπρόεδρος
ΝΟΥΡΗ ΒΕΗΣ
CHARNAUD (O.)
REY (A.)
ΠΑΝΤΖΙΡΗΣ (Δ.)

ΜΕΛΗ

Ἐδρεύοντα ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ

MALLET (R.)
NAVILLE (P.)

ΑΖΕΒΑΤ ΒΕΗΣ, αὐτοκρατορικὸς ἐπίτροπος

WUELFING (G.) καὶ KOEHLER (H.), ἐλεγκταί

ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ

Γαλατᾶ, ὁδὸ Βοεβόδα, ὀπίσθι τοῦ καταστήματος τῆς Αὐτοκρατορικῆς Ὀθωμ. Τραπεζῆς

Διευθυντής: ΙΑΚΩΒΙΔΗΣ (Α.) Ἀρχιλογιστής: GHERSON (M.)

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ ΚΑΙ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΑΠΟΘΗΚΗ

Τοπχανέ, ἐπὶ τῶν Προκυμαίων.

TURKISH REGIE EXPORT C^o L^d

Τὸ ὀθωμανικὸν Μονοπώλιον τῶν Καπνῶν ἐξεχώρησεν εἰς τὴν Turkish Regie Export τὸ ἀποκλειστικὸν προνόμιον τῆς ἐξαγωγῆς.

ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ

Ἐν Κωνσταντινουπόλει, Γαλατᾶ, Χάνιον Ἁγίου Πέτρου.

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ ΕΝ ΤΖΙΒΑΛΙΩ

ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ

ΕΙΣ ΤΑ ΑΠΑΝΤΑΧΟΥ ΚΥΡΙΩΤΑΤΑ ΚΑΠΝΟΠΩΛΕΙΑ

Ἐν Ἀγγλίᾳ, Λονδίνω, 169, Picadilly, πρακτορεῖον καὶ κατάστημα πωλήσεως.
5, Bevis Marks, ἀποθήκαι.

Ἐν Γαλλίᾳ, Παρισίοις, rue de la Grenoble, 174, πρακτορεῖον.

Ἐν Βελγίῳ καὶ Γερμανίᾳ, Βρυξέλλαις, 65, rue Royale, Ste Fermière l'Ottomane, πρακτορεῖον.

Ἐν Αὐστροουγγαρίᾳ, Bureaux des Spécialités des Régies Autrichienne et Hongroise.

Ἐν Ἰταλίᾳ, Ρώμῃ, 32, via Gaeta, ἐφημερὶς «Il Tabacco», πρακτορεῖον.

Ἐν Ἑλβετίᾳ, Βέρνη, Sutter & Walther, πράκτορες.

Ἐν Ρωσίᾳ, Πετροπόλει, ὁδῷ Μιχαήλ, Ξενοδοχεῖον τῆς Εὐρώπης, 1—7, Δημητριάδης καὶ Σ^α.

Ἐν Αἰγύπτῳ, Καῖρω, Καταστήματα τῆς Αὐτοκρ. Ὄθωμανικῆς Τραπεζῆς, καταστήματα πωλήσεως.

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΩΝ ΤΡΟΧΙΟΔΡΟΜΩΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 582,658 Λ. Τ.

ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ: Ἐν Κωνσταντινουπόλει, Γαλατᾶ, ὁδῷ Βοεβόδα.

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

WEISE C., ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΧΑΜΔΗ ΒΕΗΣ, ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΜΕΛΗ

DOCTOR (S.) HÜBER (A.) JENKE (C.) ΧΑΣΙΩΤΗΣ (Γ.)

Διευθυντῆς ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΠΕΡΔΙΚΑΡΗΣ

TUNNEL

THE METROPOLITAN RAILWAY OF CONSTANTINOPLE

From GALATA to PERA (Limited)

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΥΠΟΓΕΙΟΥ ΣΗΡΑΓΓΟΣ ΓΑΛΑΤΑ-ΠΕΡΑΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

Γραφεῖα Διευθύνσεως: Πλατεία Τοῦννελ, ἐν τῷ Πέραν

ALBERT (William) διευθυντῆς, GARNIER (Charles), μηχανικὸς σύμβουλος, GEVIS (Benno) μηχανικὸς,
KREUSSEL (C.) ἀρχιλογιστῆς, NEUMANN (Isaac) ταμίας, NEUMANN (Victor) βοηθὸς ταμίας.

ΑΝΑΧΩΡΗΣΕΙΣ ΚΑΤΑ ΠΕΝΤΑΛΕΠΤΑ ΔΙΑΣΤΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΠΡΩΪΑΣ ΜΕΧΡΙΣ ΕΣΠΕΡΑΣ — ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΑΞΙΔΙΟΥ ΔΥΟ ΛΕΠΤΑ

FRATELLI ALLATINI

Μεγαλέμποροι και Τραπεζίται εν Θεσσαλονίκη
μεθ' υποκαταστημάτων εν Μασσαλία και Λονδίνο.
Ίδιοκτηται ατμομύλου αλεύρου και πλινθοποιείου.
Salonique. Négociants et Banquiers. Succursales à
Marseille et à Londres. Possèdent un moulin à vapeur
de farines et une briqueterie.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΕΔΡΑ

ΕΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ ΚΑΙ ΒΙΤΩΛΙΟΙΣ (ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΩ)

ΕΝ ΣΜΥΡΝΗ: ΣΥΝΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΟΣ (Commandité)

KEYSER & CIE

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΘ' ΟΛΟΚΛΗΡΙΑΝ ΚΑΤΑΒΛΗΘΕΝ

Φρ. 4,000,000 Φρ.

ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟΝ 1,900,000 ΦΡ.

Ἡ Τράπεζα Θεσσαλονίκης ἐκτελεῖ πᾶσαν τραπεζικὴν ἐργασίαν, ὡς:

ΕΙΣΠΡΑΞΕΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΩΝ ΕΠΙ ΤΟΥΡΚΙΑΣ ἢ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ

ΑΝΟΙΓΜΑ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥ ΕΠΙΤΑΓΩΝ

ΕΚΔΟΣΙΝ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ

ΤΡΑΒΗΚΤΙΚΩΝ ἢ ΤΗΛΕΓΡΑΦΙΚΩΝ ΕΠΙΤΑΓΩΝ ΠΛΗΡΩΜΗΣ

εἰς πάσας τὰς πόλεις τῆς Τουρκίας καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ

ΕΚΤΕΛΕΣΙΣ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΙΚΩΝ ΕΝΤΟΛΩΝ ΕΙΣ ΤΑ ΚΥΡΙΩΤΑΤΑ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

ΠΡΟΚΑΤΑΒΟΛΑΙ ΕΠΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΩΝ ΚΑΙ ΧΡΕΩΓΡΑΦΩΝ

LEVY MODIANO ΤΡΑΠΕΖΙΤΗΣ, ΑΣΤΥ ΣΑΟΥΛ, ΕΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
BANQUIER, CITÉ SAOUL, A SALONIQUE

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΜΗΧΑΝΟΠΟΙΕΙΟΝ ΚΑΙ ΝΑΥΠΗΓΕΙΟΝ

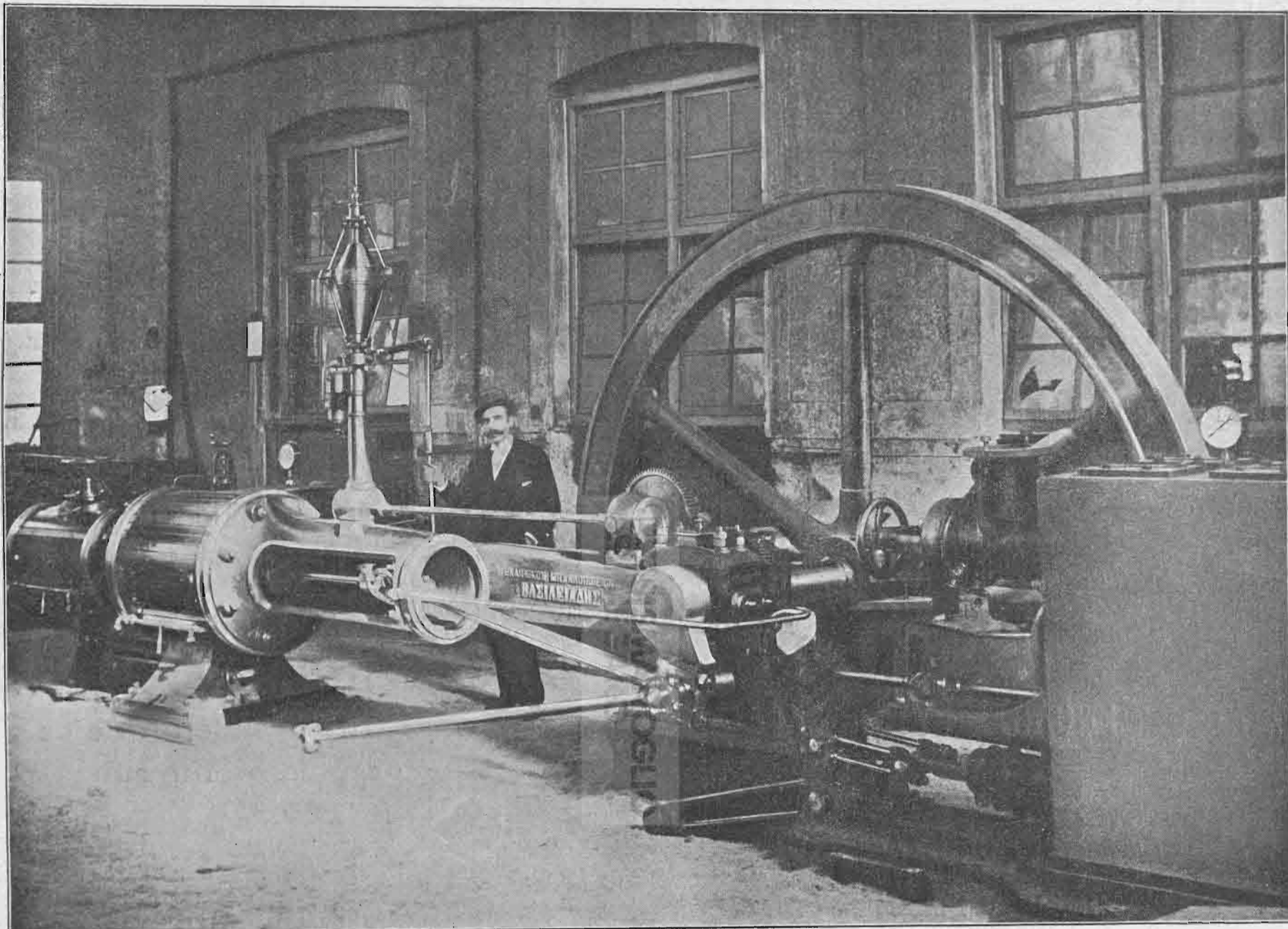
ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ

ΤΟ ΑΡΧΑΙΟΤΑΤΟΝ, ΜΕΓΙΣΤΟΝ ΚΑΙ ΤΕΛΕΙΟΤΑΤΟΝ ΕΙΣ ΤΟ ΕΙΔΟΣ ΤΟΥ ΚΑΘ' ΟΛΗΝ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΑΝΑΤΟΛΗΝ

ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΩ. 1859

ΑΤΜΟΜΗΧΑΝΑΙ ΚΑΙ ΑΤΜΟΛΕΒΗΤΕΣ ΠΑΣΗΣ ΔΥΝΑΜΕΩΣ

ΔΙ' ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑ, ΑΤΜΟΠΛΟΙΑ ΚΑΠ., ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΚΑΥΣΙΜΟΝ ΥΛΗΝ

ΜΕΛΕΤΗ ΚΑΙ ΙΔΡΥΣΙΣ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΩΝ ΔΙΑ ΠΑΣΑΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΝ — ΜΕΤΑΛΛΙΚΑΙ ΓΕΦΥΡΑΙ, ΣΤΕΓΑΙ, ΟΡΟΦΑΙ κ.λπ.

ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΡΓΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΛΛΕΙΩΝ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΥΛΙΚΑ

ΑΤΜΑΜΑΞΑΙ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΑΙ — ΚΙΝΗΤΟΝ ΚΑΙ ΣΤΑΘΕΡΟΝ ΥΛΙΚΟΝ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΩΝ

ΑΝΤΑΙΩΝ ΚΑΙ ΑΤΜΑΝΤΑΙΩΝ ΕΝ ΓΕΝΕΙ ΔΙ' ΥΔΡΕΥΣΙΝ ΠΟΛΕΩΝ, ΑΡΔΕΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΑΣΑΝ ΑΛΛΗΝ ΧΡΗΣΙΝ

ΝΑΥΠΗΓΗΣΙΣ ΣΚΑΦΩΝ ΜΕΤΑΛΛΙΚΩΝ, ΞΥΛΙΝΩΝ ΚΑΙ ΜΙΚΤΩΝ

ΑΤΜΟΠΛΟΙΩΝ ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΕΙΣ, ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΠΙΣΚΕΥΑΙ ΠΑΣΗΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΟΣ

ΑΠΟΘΗΚΗ ΥΛΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ ΔΙΑ ΤΗΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΝ ΚΑΙ ΝΑΥΤΙΑΙΑΝ

Διεύθυνσις τηλεγραφική: ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΜΗΧΑΝΟΠΟΙΕΙΟΝ, Πειραιᾶ

COUES A. B. C. & LIEBER'S

ATELIERS HELLÉNIQUES ET CHANTIER NAVAL

BASILIADES

SOCIÉTÉ ANONYME — PIREE (GRÈCE)

Adresse télégraphique: ATELLÉNIQUES — PIREE

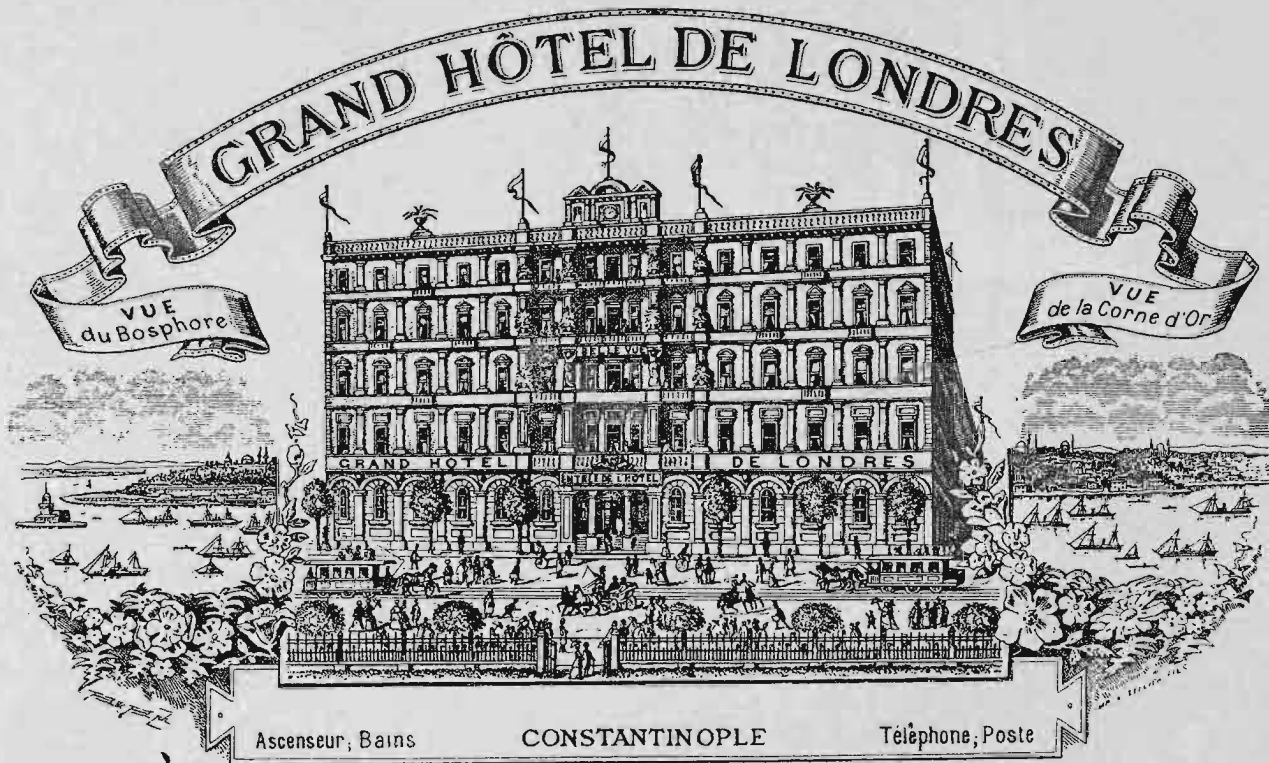
ΜΕΓΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΝ ΤΟΥ ΛΟΝΔΙΝΟΥ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

ΕΝ ΤΩ ΠΕΡΑΝ, ΕΠΙ ΤΗΣ ΤΡΟΧΙΟΔΡΟΜΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΗΣ

ἀπέναντι τοῦ Δημαρχιακοῦ Κήπου καὶ τοῦ Θεάτρου

ΜΑΓΕΡΙΚΗ ΓΑΛΛΙΚΗ ΚΑΙ ΑΓΓΛΙΚΗ

CUISINE FRANÇAISE ET ANGLAISE

SPECTACLE OFFERT PAR LES FENETRES DE L'HOTEL: BOULEVARD DU JARDIN MUNICIPAL, Vis-à-vis le Théâtre.

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ
ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΑΔΑΜΟΠΟΥΛΟΣ

ὡς καὶ τῶν ἐξῆς ἄλλων μεγάλων καὶ γνωστῶν
Ξενοδοχείων, τοῦ

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΥ BRISTOL

κειμένον ἐπὶ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ

τοῦ

ΒΑΣΙΛΙΚΟΥ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΑΣ

παρὰ τὴν ἀγγλικὴν Πρεσβείαν ἐπὶ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ

καὶ τοῦ

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΥ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ

ἐπὶ τῆς αὐτῆς ὁμοίας ὁδοῦ

Πάντα ταῦτα τὰ μεγάλα ξενοδοχεῖα ἔχουσιν ἔξοχον
θέαν πρὸς τὸν Κεράτιον Κόλπον, τὸν Βόσπορον καὶ
τὴν Πόλιν κείμενα εἰς τὸ ὑγιεινότετον τμήμα τοῦ
Πέραν παρὰ ταῖς Πρεσβείαις καὶ ταῖς Ἐκκλησίαις.

Εἶναι ξενοδοχεῖα πρώτης τάξεως ἐκ πάσης ἀπόψεως
κατὰ τὰ τελευταῖα ὑγιεινὰ συστήματα τῶν μεγίστων
ξενοδοχείων.

Λουτρά, ἀνελκυστήρες, τηλέφωνον καὶ ταχυδρομεῖον
ἐντὸς αὐτῶν.

Οἶνοι καὶ ποτὰ τῶν ὀνομαστοτάτων ἐργοστασίων.

Ὁδηγοὶ καὶ διερμηνεῖς πασῶν τῶν γλωσσῶν.

Ὁ Τροχιόδρομος διέρχεται πρὸ τῶν Ξενοδοχείων
ἀνὰ δύο λεπτὰ τῆς ὥρας.

Οἱ ὑπηρετῆται καὶ αἱ γυναῖκες θαλαμηπόλοι ὁμιλοῦσι
πολλὰς γλώσσας.

Διαμερίσματα ἐκ τριῶν μέχρι δέκα δωματίων διὰ
πολυμελεῖς οικογενεῖας.

DIRECTEUR et PROPRIÉTAIRE
LEONIDAS ADAMOPOULOS

ainsi que des hôtels

BRISTOL

situé dans la même rue

D'ANGLETERRE ET ROYAL

près de l'Ambassade anglaise

situé dans la même rue

et de

BYZANCE

situé aussi dans la même rue.

Splendide panorama sur la Corne-d'Or, le Bos-
phore et Stamboul.

Quartier le plus sain de la ville et à proximité des
Ambassades et des Eglises.

Hôtels de tout premier ordre sous tous les points
et observants les plus récentes mesures hygiéniques
des plus grands hôtels.

Bains, ascenseur hydraulique, téléphone et poste.

Vins et liqueurs des premières caves renommées.

Guides et interprètes parlant toutes les langues.

Tramways passant par devant les hôtels toutes les
deux minutes.

Garçons et femmes de chambre parlant plusieurs
langues.

Appartements de trois à dix chambres pour fa-
milles distinguées.

ΜΕΓΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΝ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΑΣ

ΕΠΙΠΛΩΣΙΣ ΠΛΟΥΣΙΑ

ΕΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

κειμένον ἐν τῷ κεντρικωτάτῳ καὶ ὠραιωτάτῳ μέρει αὐτῆς

ΤΕΛΕΙΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΙΣ

GRAND HOTEL D'ANGLETERRE A SALONIQUE HOTEL DE PREMIER ORDRE

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΝ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΒΡΕΤΤΑΝΙΑΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Πλατεία Συντάγματος, ἀπέναντι τῶν Ἀνακτόρων

Ἰδιοκτήτης Ε. ΛΑΜΨΑΣ

ΠΑΓΚΟΣΜΙΩΣ ΓΝΩΣΤΟΝ — ΠΡΟΤΥΠΟΝ ἈΝΑ ΠΑΣΑΝ ΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΗΝ

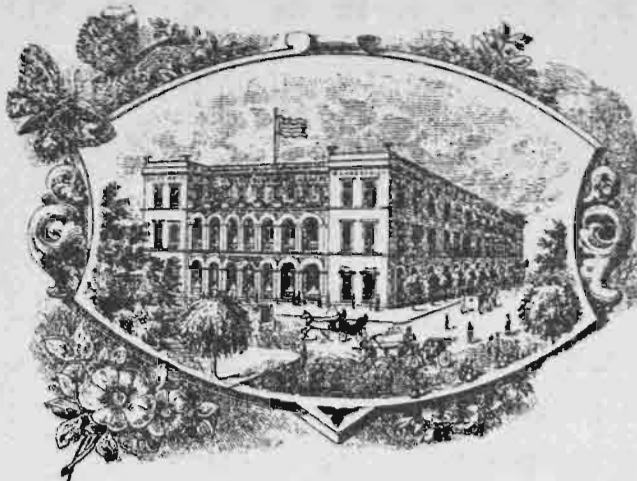
HOTEL DE LA GRANDE BRETAGNE

ATHÈNES

Place de la Constitution, vis-à-vis du Palais Royale

UNIVERSSELLEMENT CONNU

Résidence de la haute société européenne et américaine

ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΚΟΝ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΝ

ΕΝ ΠΡΙΓΚΙΠΩ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

ΕΝ ΤΩΝ ΩΡΑΙΟΤΑΤΩΝ ΕΞΟΧΙΚΩΝ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΩΝ

ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

ΚΕΙΜΕΝΟΝ ΕΝΤΟΣ ΕΥΡΥΤΑΤΟΥ ΠΕΥΚΩΝΟΣ ΜΕΤΑ ΚΗΠΟΥ ΕΠΙΦΑΝΕΙΑΣ 10,000 ΤΕΤΡΑΓΩΝΙΚΩΝ ΜΕΤΡΩΝ

ΕΠΙ ΤΗΣ ΠΑΡΑΛΙΑΣ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ

ΜΑΓΕΙΡΙΚΗ

ΚΑΙ

ΥΠΗΡΕΣΙΑ

ΠΡΩΤΙΣΤΗΣ

ΤΑΞΕΩΣ

ΕΞΟΧΟΣ

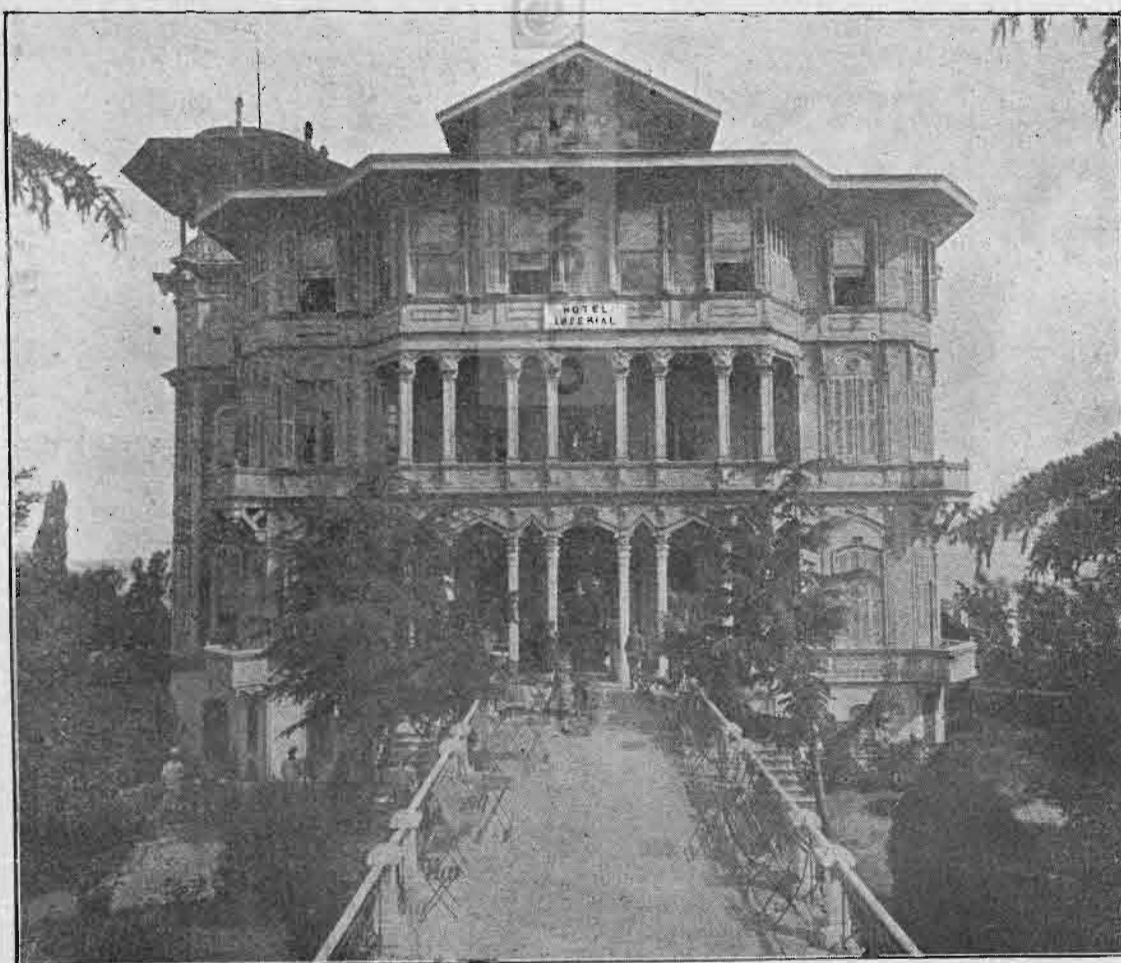
ΚΑΙ

ΑΠΑΡΑΜΙΛΛΟΣ

ΔΙΑΤΡΙΒΗ

ΤΟΙΣ

ΠΑΡΑΘΕΡΙΖΟΥΣΙ

ΛΟΥΤΡΑ ΘΑΛΑΣΣΗΣ

ΛΟΥΤΡΑ ΘΕΡΜΑ

ΛΟΥΤΡΑ ΟΘΩΜΑΝΙΚΑ

ΠΑΝΡΕΣ

ΥΔΡΟΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΟΝ

ΣΥΣΤΗΜΑ

ΛΟΝΤΕΝΙΣ

(Lown-tennis)

ΔΙ' ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΑΙΤΙΝΕΣ ΔΙΕΡΧΟΝΤΑΙ ΟΛΟΚΛΗΡΟΝ ΤΗΝ ΘΕΡΙΝΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟΝ ΤΙΜΑΙ ΚΑΤ' ΑΠΟΚΟΠΗΝ

Τὸ Ξενοδοχεῖον εἶναι ἀνοικτὸν ἀπὸ 1 Ἀπριλίου μέχρι 1 Νοεμβρίου.

HOTEL IMPÉRIAL

à PRINKIPO (Constantinople)

UN DE PLUS BEAUX HOTELS D'ORIENT

Situé à l'île de Prinkipo au bord de la mer, au milieu d'un grand parc de dix milles mètres carrés

BAINS DE MER—BAINS CHAUDS—BAINS TURQUES—HYDROTHÉRAPIE—LOWN-TENNIS

MAGNIFIQUE RÉSIDENCE POUR L'ÉTÉ — CUISINE DE PREMIÈRE ORDRE

L'hôtel est ouvert du 1er Avril jusqu'au 1er Novembre.

Adresse télégraphique: HOTEL IMPÉRIAL, Prinkipo.

ΑΤΜΟΠΛΟΪΑ ΑΙΓΑΙΟΥ

Π. Μ. ΚΟΥΡΤΖΗ ΚΑΙ Σ^{ΑΣ}

ΕΔΡΑ ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

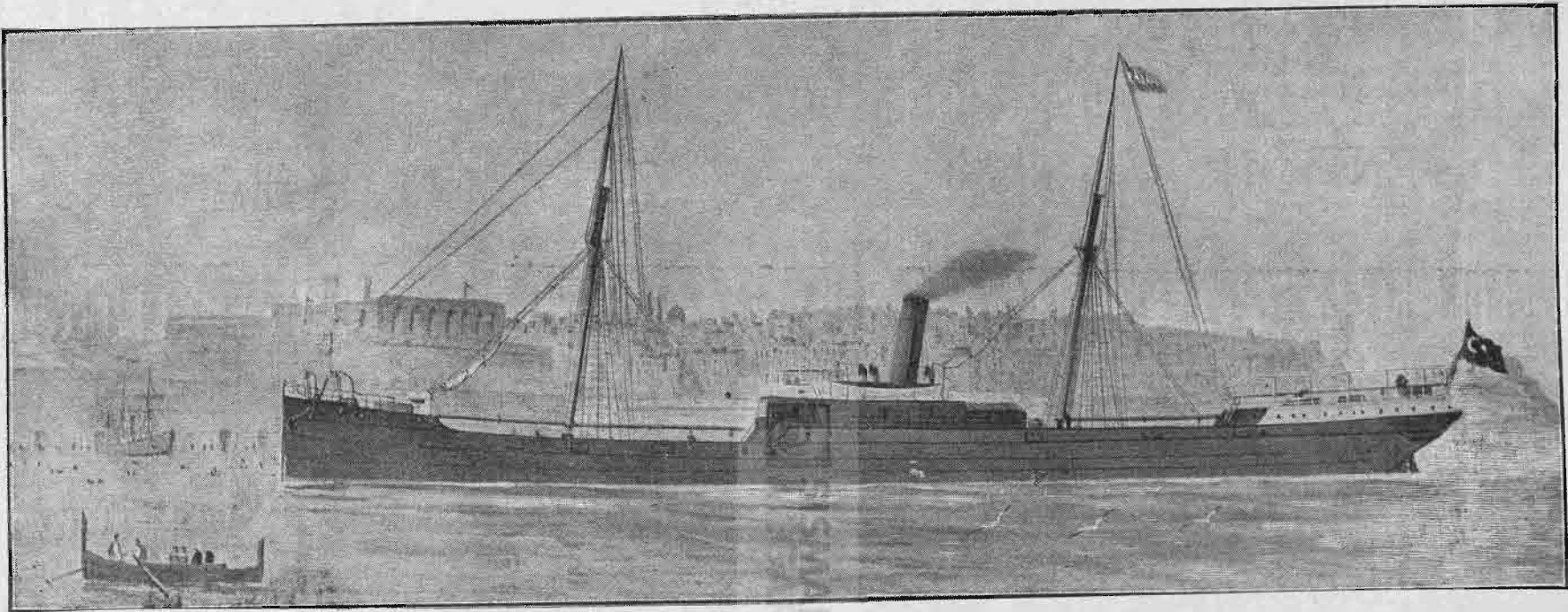
Θ. Μ. ΚΟΥΡΤΖΗΣ, *Ἐπιτετραμμένος διαχειριστὴς τῆς Τροπέζης Μιτυλήνης καὶ τῆς Ἀτμοπλοΐας Αἰγαίου.*

Ἐπιθεωρητὴς
Μ. Κ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΔΗΣ

Ἀρχιγραμματεὺς
ΛΥΣΙΜΑΧΟΣ ΜΟΥΚΑΣ

Ἀρχιλογιστὴς
ΙΓΝΑΤΙΟΣ ΣΕΡΕΣΛΗΣ

ΠΑΝΟΡΜΟΣ	ΣΜΥΡΝΗ	ΝΕΑΠΟΛΙΣ	ΒΡΑΪΛΑ
ΚΡΗΤΗ	ΗΡΑΚΛΕΙΑ	ΜΑΣΣΑΔΙΑ	ΟΔΗΣΣΟΣ
ΧΙΟΣ	Π. ΜΙΤΥΛΗΝΗ	ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ	

ΔΡΟΜΟΛΟΓΙΟΝ

ΓΡΑΜΜΗ ΤΕΡΓΕΣΤΗΣ—ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΟΣ

Ἐκ Κων/πόλεως ἐκάστην Τρίτην

Προσεγγίσεις. Καλλιόποιν, Δαρδανέλλια, Μιτυλήνην, Σμύρνην, Χίον, Τσεσμέ, Πειραιᾶ, Γύθειον, Καλάμας, Πάτρος, Κέρκυραν, Τερσινήν· ἀφίξις εἰς Τεργέστην ἕκαστον Σάββατον. Ἐπιστροφή ἐν Κων/πόλει ἐκάστην Δευτέραν μετὰ τὰς αὐτὰς προσεγγίσεις.— Συνέχεια ταξιδίου τοῦ ἰδίου ἀτμοπλοίου καθ' ἐκάστην Παρασκευὴν εἰς Ἰνέπολιν, Ἀμισόν, (Ὁρδοῦ), Κερασούντα, Τραπεζοῦντα μετ' ἐπιστροφῆς εἰς τὰς αὐτὰς προσεγγίσεις.

Κατάπλους εἰς Κων/πολιν ἕκαστον Σάββατον.

ΓΡΑΜΜΗ ΓΕΡΑΣ

Ἐκ Κων/πόλεως ἐκάστην Τρίτην

Προσεγγίσεις. Καλλιόποιν, Δαρδανέλλια, (Τένεδον), Μόλυβον, Ἀδραμύτιον, Κεμέριον, Κυδωνίας, Μοσχονήσια, Μιτυλήνην, Πλωμάριον, Γέραν μετ' ἐπιστροφῆς εἰς τὰς αὐτὰς προσεγγίσεις.

Κατάπλους εἰς Κων/πολιν ἐκάστην Κυριακὴν.

Σημ. — Αἱ Γραμμαὶ Τεργέστης, Δουνάβεως καὶ Κρήτης, κατὰ τοὺς θερινοὺς μῆνας ἐξυπηρετοῦνται μόνον κατὰ δεκαπενθημερίαν.

ΓΡΑΜΜΗ ΒΩΛΟΥ

Ἐκ Κων/πόλεως ἐκάστην Τετάρτην

Προσεγγίσεις. Καλλιόποιν, Δαρδανέλλια, Ἀθῶνα (κατὰ 15θημερίαν), Θεσσαλονίκην, Βῶλον. Ἐπιστροφή εἰς τὰς αὐτὰς προσεγγίσεις.

Κατάπλους εἰς Κων/πολιν ἐκάστην Τρίτην.

ΓΡΑΜΜΗ ΔΟΥΝΑΒΕΩΣ

Ἐκ Κων/πόλεως ἐκάστην Πέμπτην.

Προσεγγίσεις. (Πύργος), Βάρνα, Σουλινᾶ, Τοῦλτσα, Γαλάζιον, Βραΐλαν. Ἐπιστροφή μετὰ τὰς αὐτὰς προσεγγίσεις.

Κατάπλους εἰς Κων/πολιν ἐκάστην Παρασκευὴν.

ΓΡΑΜΜΗ ΚΡΗΤΗΣ

Ἐκ Κων/πόλεως ἕκαστον Σάββατον.

Προσεγγίσεις. Καλλιόποιν, Δαρδανέλλια, Μιτυλήνην, Σμύρνην, Χίον, Ἄνδρον, (Τήνον), Σύρον, Πειραιᾶ, Χανία, Ρέθυμον, Ἡράκλειον. Ἐπιστροφή μετὰ τὰς αὐτὰς προσεγγίσεις.

Κατάπλους εἰς Κων/πολιν ἐκάστην Τρίτην.

ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΟΡΕΣ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Κυδωνίαί Π. ΚΟΥΤΣΥΝΑΡΗΣ
Ἄνδρος Μ. ΜΠΙΣΤΗΣ
Πύργος Υἱοὶ Χρ. ΔΙΟΝΥΣΙΑΔΟΥ
Βραΐλα ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΟΤΤΗΣ
Καλάμαι ΓΕΩΡ. ΣΤΑΜΠΟΥΛΤΖΗΣ
Ἡράκλειον Π. ΑΛΕΠΟΥΔΕΛΗΣ
Χανία Κ. ΜΟΑΤΣΟΣ
Χίος ΜΙΑΤ. ΤΖΟΥΡΟΣ
Κέρκυρα Α. ΠΑΡΑΜΥΘΙΩΤΗΣ
Δαρδανέλλια Α. ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΪΔΗΣ
Ἀδραμύτιον ΙΩΣΗΦ ΚΑΣΙΚΕΛΗΣ
Γαλάζιον ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΛΟΪΖΟΣ
Καλλιόπολις ΑΔΕΛΦΟΙ ΠΑΝΤΕΡΜΑΛΗ
Γύθειον Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΗΣ

Ποντοηράκλεια Γ. ΣΑΡΗΓΙΑΝΝΗΣ
Ἰνέπολις Υἱοὶ Ι. ΠΟΥΛΟΥΛΙΔΟΥ
Κεμέρι Β. Δ. ΒΟΣΤΑΝΗΣ
Κερασοῦς Γ. ΜΑΥΡΙΔΗΣ
Μιτυλήνη Γ. ΚΑΛΑΓΑΝΗΣ
Μόλυβος Ι. ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ
Ἄθως Σ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΙ ΥἱΟΣ
Ὁρδοῦ ΑΦΕΝΤΟΥΛΗΣ ΠΟΥΛΟΥΛΙΔΗΣ
Πάτραι ΣΤΕΦ. ΠΕΤΣΑΛΗΣ
Πειραιεὺς Α. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ
Πλωμάρι Ι. ΞΥΠΤΕΡΑΣ
Ρέθυμον Α. Ε. ΣΑΟΥΝΑΤΣΟΣ
Θεσσαλονίκη ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΤΡΑΠ. ΜΙΤΥΛ.
Ἀμισός Θ. ΑΡΖΟΓΛΟΥ

Σμύρνη ΕΥΡ. ΒΑΚΑΛΗΣ
Σουλινᾶ Γ. ΙΓΓΛΕΣΗΣ
Σύρος Α. Ε. ΜΑΥΡΟΓΟΡΔΑΤΟΣ
Τσεσμέ Δ. ΜΑΡΗΣ
Τένεδος Ν. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ
Τήνος Π. ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ
Τοῦλτσα ΑΔΕΛΦΟΙ ΡΟΖΑΝΙΓΗ
Τραπεζοῦς ΑΔΕΛΦΟΙ ΦΩΣΤΗΡΟΠΟΥΛΟΙ
Τεργέστη ΣΤΕΦ. ΣΤΑΥΡΟΥ
Βῶλος Μ. ΑΡΓΥΡΗΣ ΚΑΙ ΧΡΥΣΟΧΟΥ
Βάρνα Α. ΑΓΑΛΛΙΔΗΣ
Γέρα Ε. Ν. ΣΟΥΡΑΓΚΑΣ ΚΑΙ Σ^Α
Κωνσταντινῶν Α. ΤΣΙΤΣΙΛΙΑΝΟΠΟΥΛΟΣ
Δεδέαγατς ΑΔΕΛΦΟΙ ΧΑΜΠΟΥΡΗ

Σημειώσις. — Ἡ «Ἀτμοπλοία Αἰγαίου» κέκτηται ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐργοστάσιον ἐντελέστατα κατηρητισμένον, ὅπερ ἀναλαμβάνει πᾶσαν οἰανδήποτε ἐπισκευὴν ἀτμοπλοίων εἰς λίαν συγκαταβατικὰς τιμὰς.

ΑΤΜΟΠΛΟΪΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΟΥ ΑΥΣΤΡΙΑΚΟΥ ΛΟΥΔ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΕΝ ΤΕΡΓΕΣΤΗ.

Γενικόν Πρακτεριον εν Κωνσταντινουπόλει, Γαλατᾶ, Λούδ Χάν.

ΔΡΟΜΟΛΟΓΙΟΝ ΤΩΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΩΝ ΓΡΑΜΜΩΝ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΤΑΧΕΙΑ ΓΡΑΜΜΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ-ΤΕΡΓΕΣΤΗΣ (έβδομαδιαία)

Ἀναχώρησις ἐκ Κωνσταντινουπόλεως τὸ Σάββατον ὥρ. 10 π. μ. διὰ Πειραιᾶ, Πάτρας, Κέρκυραν, Ἁγίους Σαράντα, Βρινδίσιον καὶ ἄφιξις εἰς Τεργέστην τὴν Παρασκευὴν ὥρ. 4 μ. μ.

Ἀναχώρησις ἐκ Τεργέστης τὴν Τρίτην ὥρ. 11 1/2 π. μ. καὶ ἄφιξις εἰς Κωνσ/πολιν τὴν Δευτέραν εἰς τὰς 6 τῆς πρωῆς μετὰ προσεγγίσεως εἰς τοὺς αὐτοὺς λιμένας ὡς καὶ ἐν Δαρδανελλίοις. Σύμπτωσις ἐν Πειραιεῖ μετὰ τῆς γραμμῆς Θεσσαλίας κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν. Σύμπτωσις ἐν Κερκύρᾳ μετὰ τοῦ ἀτμοπλοίου τῶν γραμμῶν Ἀλβανίας καὶ Δαλματίας κατὰ τὴν μετάβασιν καὶ τὴν ἐπάνοδ.

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΣ ΓΡΑΜΜΗ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ Α (ἀπὸ τοῦ Νομβρίου—Μαρτίου)

Ἀναχώρησις ἐκ Κων/πόλεως τὴν Δευτέραν ὥρ. 4 μ. μ. διὰ Δαρδανελλία, Θεσσαλονίκην, Σμύρνην, Πειραιᾶ, Σῆρον, Ἡράκλειον, Ρέθυμνον, Χανία, Κύθηρα, Ἀργοστόλιον, Κέρκυραν, Ἁγίους Σαράντα, Αὐλῶνα, Δυρράχιον καὶ ἄφιξις εἰς Τεργέστην τὴν μεσημβρίαν τῆς Κυριακῆς. Ἀναχώρησις ἐκ Τεργέστης τὴν Πέμπτην ὥρ. 5 μ. μ. καὶ ἄφιξις εἰς Κων/πολιν τὴν Πέμπτην ὥρ. 4 1/2 τῆς πρωῆς. Σύμπτωσις ἐν Σμύρῃ μετὰ τοῦ ἀτμοπλοίου τῆς ἑλληνο-ἀνατολικῆς γραμμῆς.

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΣ ΓΡΑΜΜΗ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ Β

Ἀναχώρησις ἐκ Κων/πόλεως τὸ Σάββατον ὥρ. 8 π. μ. διὰ Ροδοστόν, Δαρδανελλία, Δεδέαγατς, Πορτολάγο, Καβάλλαν, Θεσσαλονίκην, Σμύρνην, Τσεσμέ, Πειραιᾶ, Σῆρον, Ἡράκλειον, Ρέθυμνον, Χανια, Κύθηρα, Ζάκυνθον, Ἀργοστόλιον, Κέρκυραν, Ἁγίους Σαράντα, Δυρράχιον, Μέδουαν καὶ ἄφιξις εἰς Τεργέστην τὴν μεσηβρίαν τῆς Δευτέρας.

Ἀναχώρησις ἐκ Τεργέστης τὴν Πέμπτην ὥρ. 5 μ. μ. μετὰ προσεγγίσεως εἰς τοὺς αὐτοὺς λιμένας. Σύμπτωσις ἐν Πειραιεῖ μετὰ τοῦ ἀτμοπλοίου τῆς ταχείας γραμμῆς Τεργέστης-Κωνσταντινουπόλεως.

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΣ ΓΡΑΜΜΗ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ ΚΑΤ' ΕΥΘΕΙΑΝ (ἀπὸ τοῦ Νομβρίου—Μαρτίου)

Ἀναχώρησις ἐκ Κων/πόλεως τὸ Σάββατον ὥρ. 10 π. μ. διὰ Ροδοστόν, Δαρδανελλία, Δεδέαγατς, Καβάλλαν, Θεσσαλονίκην, Καλαμάταν, Πάτρας, Κέρκυραν, Βρινδίσιον καὶ ἄφιξις εἰς Τεργέστην τὴν Δευτέραν ὥρ. 7 π. μ.

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΣ ΕΛΛΗΝΟ-ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΓΡΑΜΜΗ

Ἀναχώρησις τὴν Δευτέραν ὥρ. 4 μ. μ. διὰ Καλλιπόλιν, Δαρδανελλία, Μυτιλήνην, Βαθύ, Χίον, Τσεσμέ, Σμύρνην, Πειραιᾶ, Καλαμάταν, Κατάκολον, Πάτρας, Κέρκυραν, Φιούμην καὶ Τεργέστην.

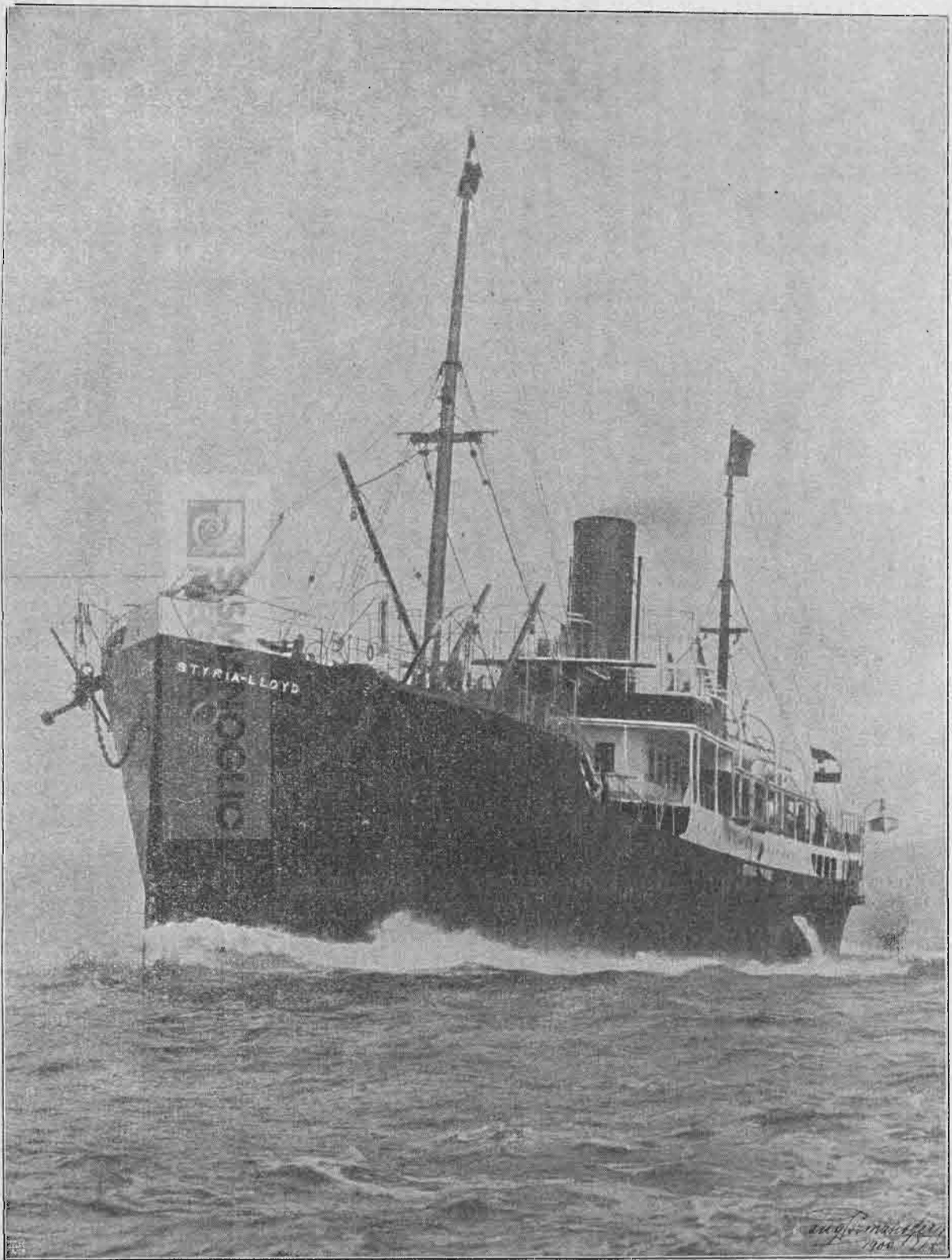
ΓΡΑΜΜΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ-ΒΑΤΟΥΜ

(Ἐβδομαδιαία ἀπὸ 1 Ὀκτωβρίου μέχρι 31 Μαρτίου καὶ δεκαπενθήμερος ἀπὸ τῆς 1 Ἀπριλίου μέχρι τῆς 30 Σεπτεμβρίου).

Ἀναχώρησις ἐκ Κων/πόλεως τὸ Σάββατον μεσημβρίαν διὰ Ἰνέπολιν, Σαμψοῦντα, Κερασοῦντα, Τραπεζοῦντα, Ριζοῦντα καὶ ἄφιξις εἰς Βατούμ τὴν Πέμπτην ὥρ. 6 π. μ. Ἀναχώρησις ἐκ Βατούμ τὴν Παρασκευὴν ὥρ. 6 μ. μ. καὶ ἄφιξις εἰς Κ/πολιν τὴν Τετάρτην 2 μ. μ.

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΓΡΑΜΜΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ-ΚΩΝΣΤΑΝΤΖΗΣ

Ἀναχώρησις ἐκ Κων/πόλεως τὴν Κυριακὴν ὥρ. 4 μ. μ. διὰ Πύργον, Βάρναν καὶ ἄφιξις εἰς Κωνσταντζάν τὴν Τρίτην ὥρ. 6.30 π. μ. Ἀναχώρησις ἐκ Κωνσταντζῆς τὴν Τρίτην ὥρ. 8.30 μ. μ. καὶ ἄφιξις εἰς Κων/πολιν τὴν Παρασκευὴν ὥρ. 9 π. μ. μετὰ προσεγγίσεως εἰς τοὺς αὐτοὺς λιμένας.

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΓΡΑΜΜΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ-ΟΔΗΣΣΟΥ

Ἀναχώρησις ἐκ Κων/πόλεως τὴν Πέμπτην ὥρ. 3 μ. μ. καὶ ἄφιξις εἰς Ὀδησσὸν τὸ Σάββατον ὥρ. 7 π. μ. Ἀναχώρησις ἐξ Ὀδησοῦ τὴν Δευτέραν ὥρ. 3 μ. μ. καὶ ἄφιξις εἰς Κ/πολιν τὴν Τετάρτην 7 π. μ.

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΓΡΑΜΜΗ ΔΟΥΝΑΒΕΩΣ

Ἀναχώρησις ἐκ Κων/πόλεως τὴν Τετάρτην ὥρ. 2 μ. μ. διὰ Κωνσταντζάν, Σουλινᾶ, Βραϊλαν καὶ ἄφιξις εἰς Γαλάζιον τὴν Δευτέραν ὥρ. 7 π. μ. Ἀναχώρησις ἐκ Γαλαζίου τὴν Τετάρτην ὥρ. 7.30 π. μ. καὶ ἄφιξις εἰς Κωνσταντινούπολιν τὴν Παρασκευὴν ὥρ. 11 π. μ.

ΓΡΑΜΜΗ ΣΥΡΙΑΣ-ΚΑΡΑΜΑΝΙΑΣ

(Ἐβδομαδιαία ἀπὸ τῆς 1 Ὀκτωβρίου μέχρι τῆς 31 Μαρτίου καὶ δεκαπενθήμερος ἀπὸ τῆς 1 Ἀπριλίου μέχρι τῆς 30 Σεπτεμβρίου).

Ἀναχώρησις ἐκ Κων/πόλεως τὴν Δευτέραν ὥρ. 4 μ. μ. διὰ Δαρδανελλία, Μυτιλήνην, Σμύρνην, Χίον, Ρόδον, Μερσίναν, Ἀλεξανδρέταν, Λαοδίκειαν, Τρίπολιν, Λάρνακα, Λεμησσόν, Βυρσητόν, Κάϊφα, Ἰόππην, Πόρτ-Σαϊδ καὶ ἄφιξις εἰς Ἀλεξάνδρειαν τὴν Παρασκευὴν ὥρ. 7 π. μ. Ἀναχώρησις ἐξ Ἀλεξανδρείας τὴν Τρίτην ὥρ. 4 μ. μ. μετὰ προσεγγίσεως εἰς τοὺς αὐτοὺς λιμένας καὶ ἄφιξις εἰς Κωνσταντινούπολιν τὴν Κυριακὴν ὥρ. 6 π. μ.

ΙΤΑΛΙΚΗ ΓΕΝΙΚΗ ΑΤΜΟΠΛΟΪΑ

NAVIGAZIONE GENERALE ITALIANA

ΗΝΩΜΕΝΑΙ ΕΤΑΙΡΕΙΑΙ ΦΛΟΡΙΟ ΚΑΙ ΡΟΥΜΠΑΤΙΝΟ

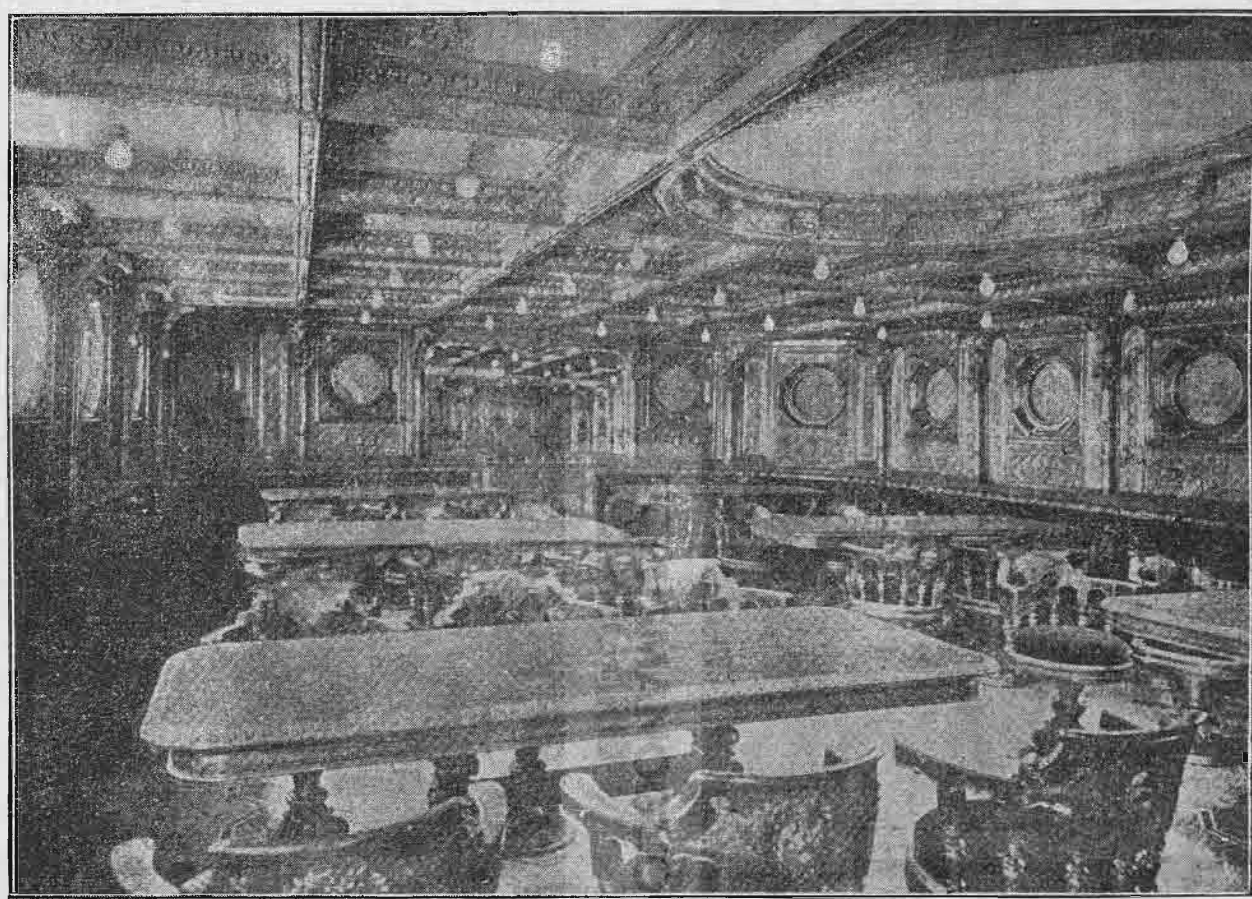
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΕΝ ΡΩΜΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΤΩΝ ΤΜΗΜΑΤΩΝ ΕΝ ΠΑΛΕΡΜΩΙ ΚΑΙ ΓΕΝΟΥΗ

ΕΔΡΑ ΕΝ ΝΕΑΠΟΛΕΙ ΚΑΙ ΒΕΝΕΤΙΑ

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Κεφάλαιον κατὰ τὸ Καταστατικὸν φρ. 60,000,000 ἐξ ὧν κατετέθησαν φράγκα 33,000,000

Γραφεῖον τοῦ Ἐπιθεωρητοῦ καὶ τοῦ Ἐμπορικοῦ Πράκτορος ἐν Κων/πόλει, Γαλατᾶ, Cité Française.

Γεν. ἐπιθεωρητῆς τοῦ τμήματος τῆς Ἀνατολῆς ἱππότης E. C. BARBORO.

Ἐμπορικοὶ Πράκτορες A. ROSSI καὶ Υἱός.

ΓΡΑΜΜΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

ΑΝΑΧΩΡΗΣΕΙΣ

Διὰ Γενοῦην τὴν Δευτέραν ὥρ. 4 μ. μ. μετὰ προσεγγίσεως εἰς Δαρδανέλλια, Θεσσαλονίκην ἢ Σμύρνην ἐναλλάξ, Πειραιᾶ, Χανία, Κατάνην, Μεσσήνην, Πηλέρμον, Νεάπολιν καὶ Λιθόρνον.

Διὰ Τεργέστην τὴν Τετάρτην ὥρ. 10 π. μ. μετὰ προσεγγίσεως εἰς Πειραιᾶ, Πάτρας, Κέρκυραν, Βρενδίσιον, Βάρην, Ἀγκώναν καὶ Βενετίαν.

Δι' Ὀδησσὸν τὴν Πέμπτην ὥρ. 3 μ. μ.

Διὰ Βραϊλαν τὴν Κυριακὴν ὥρ. 3 μ. μ. μετὰ προσεγγίσεως εἰς Κωνσταντῶν, Σουλινᾶν καὶ Γαλάζιον.

Διὰ Νοβοροσίδκην τὴν Δευτέραν μ. μ. (κατὰ 28 ἡμέρας ἀπὸ τῆς 6 Ἰανουαρίου ν. ἡ.) μετὰ προσεγγίσεως εἰς Βατούμ, Τραπεζοῦντα, Κερατοῦντα, Σαμψοῦντα καὶ Ἰνέπολιν.

Διὰ Γενοῦην τὴν Τετάρτην πρωίαν (κατὰ 22 ἡμέρας ἀπὸ τῆς 23 Ἰανουαρίου ν. ἡ.) μετὰ προσεγγίσεως εἰς Σμύρνην καὶ Μεσσήνην.

ΑΦΙΞΕΙΣ

Ἐκ Τεργέστης, Βενετίας, Ἀγκώνης, Βάρης, Βρενδισίου, Κερκύρας καὶ Πειραιῶς Σάββατον ἑσπέρας.

Ἐκ Βραϊλας, Γαλαζίου, Σουλινᾶ καὶ Κωνσταντῶς Τρίτην πρωίαν.

Ἐκ Γενοῦης, Λιθόρνου, Νεαπόλεως, Παλέρμου, Μεσσήνης, Κατάνης, Πειραιῶς, Θεσσαλονίκης ἢ Σμύρνης ἐναλλάξ καὶ Δαρδανελίων Τετάρτην πρωίαν.

Ἐξ Ὀδησοῦ Κυριακὴν πρωίαν.

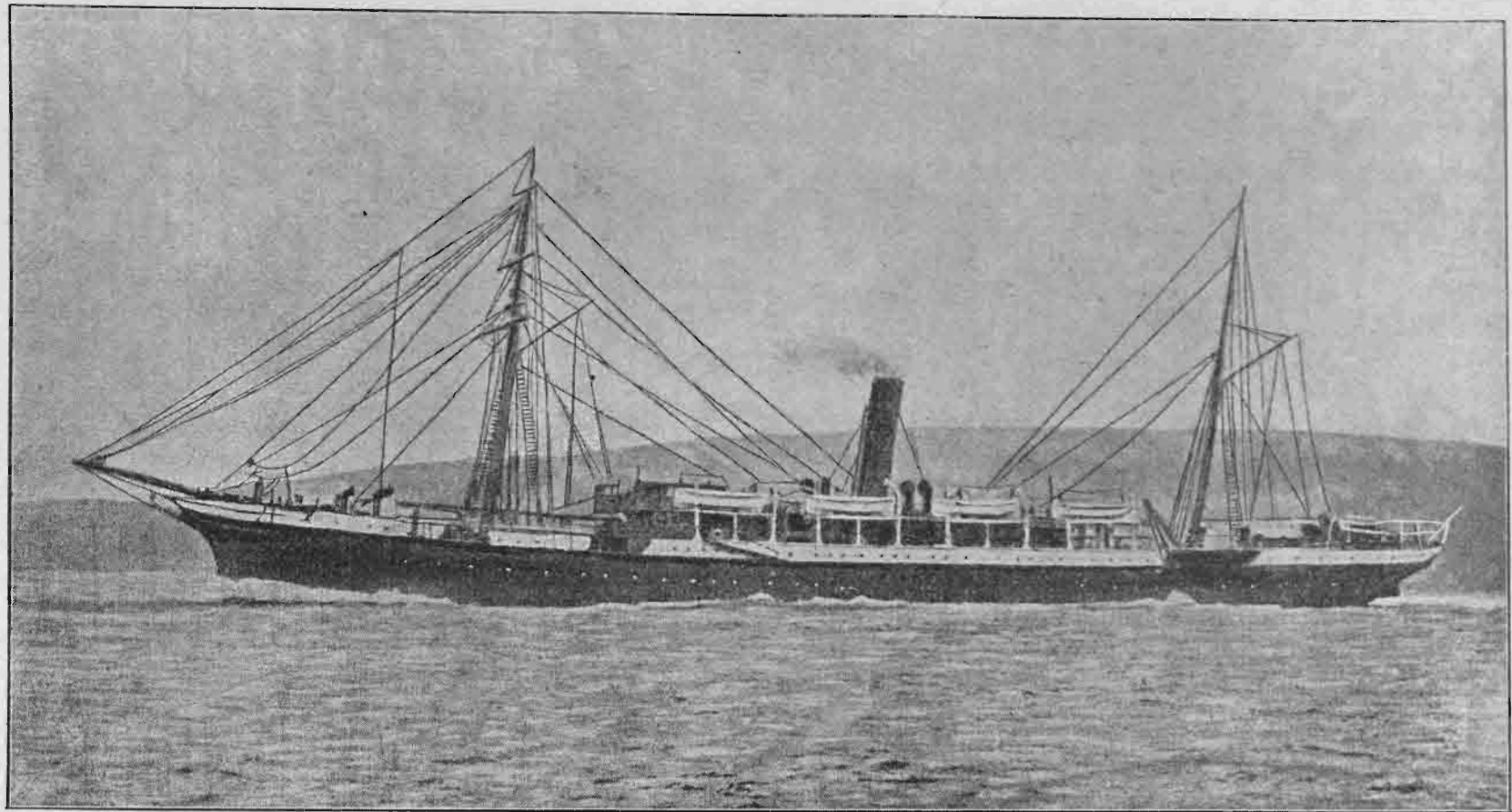
Ἐκ Νοβοροσίδκης, Βατούμ, Τραπεζοῦντος, Κερατοῦντος, Σαμψοῦντος καὶ Ἰνέπόλεως Τρίτην πρωίαν (κατὰ 22 ἡμέρας ἀπὸ τῆς 21 Ἰανουαρίου ν. ἡ.).

Ἐκ Γενοῦης, Μεσσήνης, Κατάνης καὶ Σμύρνης Σάββατον πρωίαν (κατὰ 22 ἡμέρας ἀπὸ τῆς 4 Ἰανουαρίου ν. ἡ.).

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ — Οἱ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως εἰς Πειραιᾶ μεταβαίνοντες διὰ τοῦ ἀτμοπλοίου τοῦ ἀναχωροῦντος τὴν Τετάρτην πρωί καὶ οἱ ἐκ Πειραιῶς διὰ Κωνσταντινούπολιν διέρχονται μόνον μίαν νύκτα ἐν τῷ ἀτμοπλοίῳ.

Τὸ ἀτμόπλοιον τῆς γραμμῆς τῆς Γενοῦης τὸ ἀναχωροῦν τὴν Δευτέραν συμπύπτει ἐν Χανίοις (κατὰ δεκαπενθημερίαν ἀπὸ τῆς 1 Ἰανουαρίου ν. ἡ.) μετὰ τοῦ ἀτμοπλοίου τοῦ ἀναχωροῦντος διὰ Βεγγάζην, Τρίπολιν καὶ Μάλταν.

Γίνονται δεκτοὶ ἐπιβάται καὶ ἐμπορεύματα διὰ τὰς Ἰνδίας, τὴν Ἄνω Ἀνατολήν καὶ τὴν Βόρειον καὶ Νότιον Ἀμερικὴν.

ΡΩΣΣΙΚΗ ΑΤΜΟΠΛΟΪΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

COMPAGNIE RUSSE de NAVIGATION à VAPEUR et de COMMERCE
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΕΝ ΟΔΗΣΣΩ

Ἰδρυθεῖσα ἡ εἰσαίρεια αὕτη τῷ 1857 ἐξυπηρετεῖ δέκα γραμμὰς καὶ διατίθησι νῦν 77 ἀτμόπλοια, ἐξ ὧν 36 ταχυδρομικὰ καὶ δι' ἐπιβάτας, 8 δι' ἐπιβάτας καὶ ἐμπορεύματα, 23 ἀποκλειστικῶς διὰ μεταφορὰν ἐμπορευμάτων, 3 διὰ πετρέλαιον καὶ 7 ρυμουλκὰ, ἀντιπροσωπεύοντα ὅλα ὄμοῦ 188,450 τόννους.

ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΗ ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΓΡΑΜΜΗ ΟΔΗΣΣΟΥ-ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

ΔΙΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ, ΣΜΥΡΝΗΣ, ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΜΕΤΑΒΑΣΙΣ

ΑΝΑΧΩΡΗΣΕΙΣ					ΑΦΙΞΕΙΣ	
Ἐξ Ὀδησοῦ	Κυριακὴν	τῆ 10 ὥρ. τῆς πρωΐας.	†	Εἰς Κων/πολιν	Δευτέραν	μετὰ μεσημβρίαν.
Ἐκ Κων/πόλεως	Τετάρτην	τῆ 10 ὥρ. τῆς πρωΐας.	†	Εἰς Σμύρνην	Πέμπτην	περὶ μεσημβρίαν.
Ἐκ Σμύρνης	Πέμπτην	τῆ 4 ὥρ. μ. μ.	†	Εἰς Πειραιᾶ	Παρασκευὴν	πρωΐαν.
Ἐκ Πειραιῶς	Παρασκευὴν	μεσημβρίαν.	†	Εἰς Ἀλεξάνδρειαν	Κυριακὴν	περὶ μεσημβρίαν.

Σημ. — Ἐν τῇ γραμμῇ ταύτῃ χρησιμοποιοῦνται τὰ μεγάλα καὶ ὠραία ἀτμόπλοια τῆς εἰσαίρειας, ὡς τὸ ἀτμόπλοιον *Τσιχατσέφ* 7,000 τόννων, ὁ *Αὐτοκράτωρ Νικόλαος Β'* 7,000 τόννων, ἡ *Βασίλισσα Ὀλγα* 7,000 τόννων, ἡ *Τσαρίτσα* 6,000 τόννων καὶ ὁ *Τσάρος* 4,200 τόννων. Ἐν περιπτώσει ἀνάγκης τὰ ἀτμόπλοια τὰ ἐξυπηρετοῦντα τὴν γραμμὴν ταύτην θὰ προσεγγίζωσιν ἐν Δαρδανελλίοις, Μυτιλήνῃ καὶ Χίῳ.

ΓΡΑΜΜΗ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

Ἐξ Ὀδησοῦ διὰ Βάρναν, Πύργον, Κωνσταντινούπολιν. Καὶ εἶτα ἐκ Κωνσταντινουπόλεως δι' Ἰνέπολιν, Σινώπην, Σαμψούντα, Ὀρδοῦ, Κερασούντα, Τραπεζούντα καὶ Βατούμ. Καὶ ἐκ Βατούμ πάλιν ἐπάνοδος μετὰ προσεγγίσεως εἰς τοὺς αὐτοὺς λιμένας.

Ἀναχώρησις ἐξ Ὀδησοῦ τὴν Παρασκευὴν κατὰ δεκαπενθημερίαν τῆ 10 ὥρᾳ τῆς πρωΐας. Ἀναχώρησις ἐκ Κων/πόλεως διὰ Βατούμ τὴν Παρασκευὴν κατὰ δεκαπενθημερίαν τῆ 8 ὥρᾳ τῆς πρωΐας· καὶ δι' Ὀδησοῦν διὰ Βουλγαρίας τὴν Δευτέραν κατὰ δεκαπενθημερίαν τῆ 8 ὥρᾳ τῆς πρωΐας. Ἀναχώρησις ἐκ Βατούμ διὰ Κων.πολιν καὶ ἐκεῖθεν δι' Ὀδησοῦν κατὰ δεκαπενθημερίαν τὴν Τρίτην τὴν πρωΐαν.

ΚΥΚΛΙΚΗ ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΓΡΑΜΜΗ ΑΙΓΥΠΤΟΥ ΚΑΙ ΣΥΡΙΑΣ

Τὰ ἀτμόπλοια τὰ ἐξυπηρετοῦντα τὴν γραμμὴν ταύτην προσεγγίζουσι κατὰ δεκαπενθημερίαν ἐν Ἀγίῳ Ὄρει καὶ Θεσσαλονίκῃ. Ἀναχώρησις ἐξ Ὀδησοῦ τὴν Τετάρτην ὥρᾳ 4 μετὰ μεσημβρίαν· ἐκ Κωνσταντινουπόλεως Σάββατον ὥρᾳ 4 μετὰ μεσημβρίαν δι' Αἴγυπτον καὶ Συρίαν· ἐκ Κωνσταντινουπόλεως δι' Ὀδησοῦν Τρίτην 4 μετὰ μεσημβρίαν.

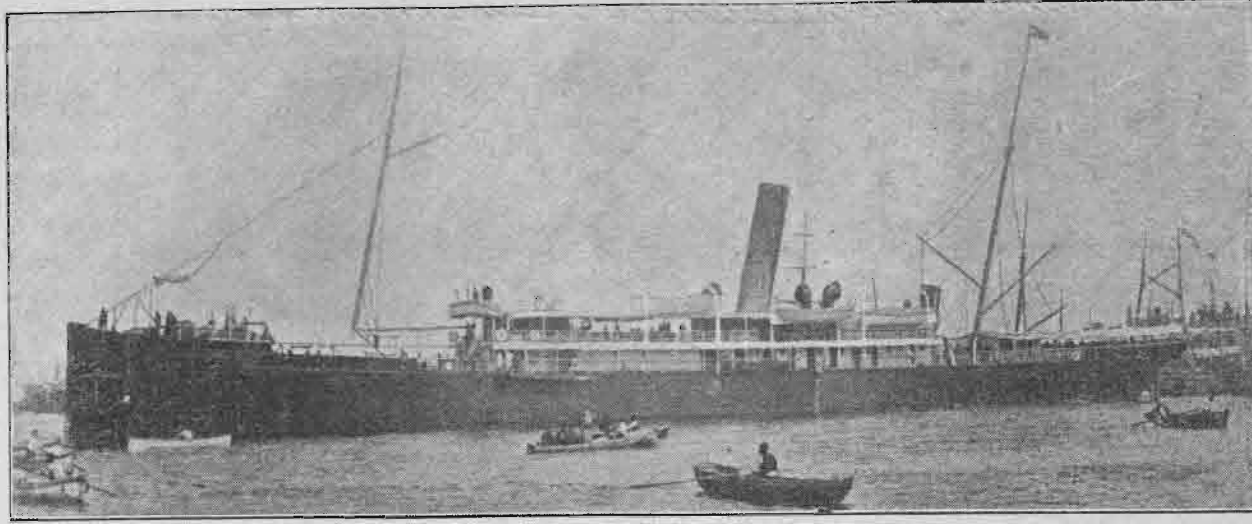
ΓΡΑΜΜΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ - ΣΕΒΑΣΤΟΥΠΟΛΕΩΣ

Ἀναχώρησις ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἐκάστην Πέμπτην τῆ 10 ὥρᾳ τῆς πρωΐας διὰ Σεβαστούπολιν. Ἐκ Σεβαστουπόλεως ἐκάστην Δευτέραν τῆ 9 ὥρᾳ τῆς πρωΐας διὰ Κωνσταντινούπολιν.

Σημ. — Διὰ τὴν γραμμὴν Ὀδησοῦ-Κανκάσου καὶ τὰς ἄλλας γραμμὰς ἀπευθυντέον εἰς τὸν «Γενικὸν Ὀδηγὸν» τὸν ἐκδοθέντα ὑπὸ τῆς εἰσαίρειας ταύτης.

ΠΡΑΚΤΟΡΕΣ ΤΩΝ ΚΕΝΤΡΙΚΩΝ ΛΙΜΕΝΩΝ

Ὀδησοῦ: Μ. ΝΙΚΑΝΩΦ ☉ Κων/πόλεως: Π. ΤΣΑΪΚΟΒΣΚΗΣ, γεν. πράκτωρ. — Σ. ΧΟΥΪΔΑΣ, βοηθὸς γεν. πράκτορος.
Σμύρνης: Γ. ΒΕΓΛΕΡΗΣ ☉ Πειραιῶς: Β. ΜΟΥΣΟΥΡΗΣ ☉ Ἀλεξανδρείας: Α. ΠΡΑΣΙΝΟΣ

ΧΕΔΙΒΙΚΗ ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΗ ΑΤΜΟΠΛΟΪΑ

KHEDIVIAL MAIL STEAMSHIP & GRAVING DOCK C^y L^d

ΔΡΟΜΟΛΟΓΙΟΝ

ΓΡΑΜΜΗ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ-ΠΕΙΡΑΙΩΣ-ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

ΤΑΧΕΙΑ ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ — ΔΙΑΡΚΕΙΑ 4 ΗΜΕΡΑΙ

Διάρκεια πλοῦ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως εἰς Πειραιᾶ 40 ὥραι

ΕΞ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ ΕΙΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΝ			ΕΚ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΕΙΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΝ		
ΛΙΜΕΝΕΣ	ΑΦΙΞΕΙΣ	ΑΝΑΧΩΡΗΣΕΙΣ	ΛΙΜΕΝΕΣ	ΑΦΙΞΕΙΣ	ΑΝΑΧΩΡΗΣΕΙΣ
Ἀλεξάνδρεια	—	Τετάρτη, 4 μ. μ.	Κωνσταντινούπολις	—	Τρίτη, 3 μ. μ.
Πειραιεύς	Παρασκευή, 7 π. μ.	Παρασκευή, 4 μ. μ.	Μυτιλήνη	Τετάρτη, 8 π. μ.	Τετάρτη, 9 π. μ.
Σμύρνη	Σάββατον, 9 π. μ.	Σάββατον, 4 μ. μ.	Σμύρνη	Τετάρτη, 2 μ. μ.	Τετάρτη, 7 μ. μ.
Μυτιλήνη	Σάββατον, 9 μ. μ.	Σάββατον, 11 μ. μ.	Πειραιεύς	Πέμπτη, μεσημ.	Πέμπτη, 4 μ. μ.
Κωνσταντινούπολις	Κυριακή, 3 π. μ.	—	Ἀλεξάνδρεια	Σάββατον, 7 π. μ.	—

Σύμπτωσις μετὰ τοῦ ἀτμοπλοίου τοῦ ἀναχωροῦντος διὰ τὴν γραμμὴν Συρίας.
Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς διαμονῆς τοῦ ἀτμοπλοίου ἐν Πειραιεὶ οἱ ἐπιβάται ἔχουσι τὸν ἀπαιτούμενον καιρὸν ὅπως ἐπισκερθῶσι τὰς Ἀθήνας.

ΓΡΑΜΜΗ ΣΥΡΙΑΣ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

ΕΞ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ ΕΙΣ ΜΕΡΣΙΝΑΝ			ΕΚ ΜΕΡΣΙΝΗΣ ΕΙΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΝ		
ΛΙΜΕΝΕΣ	ΑΦΙΞΕΙΣ	ΑΝΑΧΩΡΗΣΕΙΣ	ΛΙΜΕΝΕΣ	ΑΦΙΞΕΙΣ	ΑΝΑΧΩΡΗΣΕΙΣ
Ἀλεξάνδρεια	—	Σάββατον, 4 μ. μ.	Μερσίνα	—	Τετάρτη, 6 μ. μ.
Πόρτ-Σαΐτ	Κυριακή, 7 π. μ.	Κυριακή, 8 μ. μ.	Ἀλεξανδέττα	Πέμπτη, 6 π. μ.	Πέμπτη, 6 μ. μ.
Ἰόππη	Δευτέρα, 9 π. μ.	Δευτέρα, 3 μ. μ.	Τρίπολις	Παρασκευή, 10 π. μ.	Παρασκευή, μεσονύκ.
Κάϊφα	Δευτέρα, 10 μ. μ.	Δευτέρα, μεσονύκτ.	Βηρυτός	Σάββατον, 6 π. μ.	Κυριακή, 9 π. μ.
Βηρυτός	Τρίτη, 7 π. μ.	Τρίτη, μεσημβρ.	Σαΐδα	Κυριακή, μεσηβρ.	Κυριακή, 2 μ. μ.
Τρίπολις	Τρίτη, 4 μ. μ.	Τρίτη, 7 μ. μ.	Κάϊφα	Κυριακή, 8 μ. μ.	Κυριακή, μεσονύκτ.
Μερσίνα	Τετάρτη, 10 π. μ.	—	Ἰόππη	Δευτέρα, 6 π. μ.	Δευτέρα, 4 μ. μ.
			Πόρτ-Σαΐτ	Τρίτη, 7 π. μ.	Τρίτη, 3 μ. μ.
			Ἀλεξάνδρεια	Τετάρτη, 6 π. μ.	—

Ἡ ἀφίξις εἰς Ἀλεξάνδρειαν συμπίπτει πρὸ τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ ἀτμοπλοίου τοῦ μεταβαίνοντος εἰς Κων/πόλιν τὰς Τετάρτας.

ΓΡΑΜΜΗ ΕΡΥΘΡΑΣ ΘΑΛΑΣΣΗΣ

ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΚΑΤΑ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΙΑΝ

ΠΡΩΤΗ ΕΒΔΟΜΑΣ

Ἀναχώρησις ἐκ Σουεζ κατὰ πᾶν δεκαπενθήμερον τὴν Πέμπτην τὴν 4 μ. μ. (ἀπὸ τῆς 3 Ἰανουαρίου) διὰ Δζέδδαν, Σουακίμ, Χοδεϊδᾶ καὶ Ἄδεν

ΔΕΥΤΕΡΑ ΕΒΔΟΜΑΣ

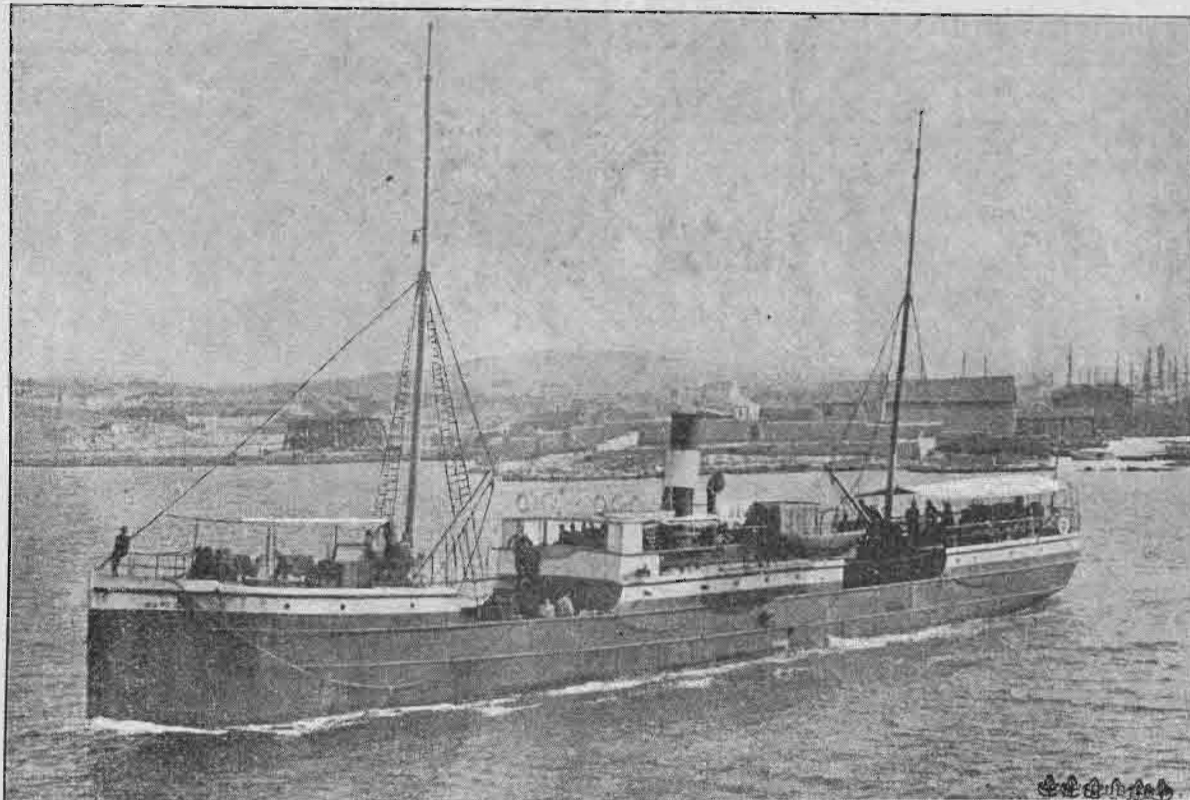
Ἀναχώρησις ἐκ Σουεζ κατὰ πᾶν δεκαπενθήμερον τὴν Πέμπτην τὴν 4 μ. μ. (ἀπὸ τῆς 10 Ἰανουαρίου) προσεγγίζον εἰς Γιάμπαν καὶ Δζέδδαν μετ' ἐπιστροφῆς εἰς Σουεζ.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΤΜΟΠΛΟΪΑ ΤΖΩΝ ΜΑΚ-ΔΟΥΑΛ ΚΑΙ ΒΑΡΒΟΥΡ

ΙΔΙΟΚΤΗΤΑΙ
ΤΖΩΝ ΜΑΚ-ΔΟΥΑΛ ΚΑΙ ΒΑΡΒΟΥΡ

ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΝΙΚΟΛΑΟΣ Β. ΝΑΤΣΟΥΛΗΣ

ΑΤΜΟΠΛΟΙΑ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΑΦΡΟΔΙΤΗ
ΗΡΑ

ΠΟΣΕΙΔΩΝ
ΘΕΤΙΣ

ΚΛΕΙΩ
ΑΘΗΝΑ

ΕΥΒΟΙΑ
ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

ΔΡΟΜΟΛΟΓΙΟΝ

ΑΝΑΧΩΡΗΣΕΙΣ ΕΚ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Δευτέρα, 7 μ. μ. Λαύριον, Άλιβέριον, Χαλκίδα, Λίμνη, Αϊδηψόν (τό θέρος) Στυλίδα, Ώρειούς και Βόλον. Έπάνοδος εις Πειραιά Πέμπτην ώρ. 5 μ. μ.

Δευτέρα, 8 μ. μ. Κύθνον (τό θέρος) Σύρον, Τήνον, Κόρθιον και Άνδρον. Έπάνοδος εις Πειραιά Τετάρτην ώρ. 5 μ. μ.

Τρίτην, 8 π. μ. Λουτράκιον (τό θέρος) Πάτρας, Κέρκυραν και Άγιους Σαράντα. Έπάνοδος εις Πειραιά Παρασκευήν 5.30 μ. μ.

Τρίτην, 8 μ. μ. Χανία, Ρέθυμον, Καστέλλον-Μυλοποτάμου, Ηράκλειον, Χερσόνησον, Σίσι, Άγιον Νικόλαον, και Σητεϊαν. Έπάνοδος εις Πειραιά Κυριακήν ώρ. 4.30 π. μ. (Γραμμή ανεξάρτητος κατά την σύμβασιν).

Τετάρτην, 8 π. μ. Λουτράκιον (τό θέρος), Πάτρας, Ζάκυνθον, Κατάκωλον, Κυπαρισσίαν, Άγ. Κυριακήν, Μάραθον, Πύλον, Κορώνην, Νησίον (τό θέρος), Καλάμας, Λιμένιον (προαιρετικώς), Γερολιμένα, Γύθειον και Πειραιά. Άφίξις Σάββατον 10 π. μ.

Τετάρτην, 8 π. μ. Σέρφον, Σίφνον και Μήλον. Έπάνοδος εις Πειραιά Πέμπτην ώρ. 4.30 μ. μ.

Τετάρτην, 7 μ. μ. Λαύριον, Άλιβέριον, Χαλκίδα, Λίμνη, Αϊδηψόν (τό θέρος), Στυλίδα, Ώρειούς και Βόλον. Έπάνοδος εις Πειραιά Σάββατον, ώρ. 5 π. μ.

Πέμπτην, 8 μ. μ. Κόρινθον, Ίτέαν, Γαλαξειδιον, Αϊγιον, Πάτρας, Ίθάκη, Βασιλικήν, Λευκάδα, Πρέβεζαν, Σαλαώραν, Βόνιτσαν, Κόπραναν και Κραβασσαράν. Έπάνοδος εις Πειραιά Δευτέρα ώρ. 2.30 μ. μ.

Πέμπτην, 8 μ. μ. Σύρον, Πάρον, Νάξον, Ίον, Οϊαν και Θήραν. Έπάνοδος εις Πειραιά Κυριακήν ώρ. 5 π. μ.

Παρασκευήν, 7 μ. μ. Χαλκίδα, Αϊδηψόν (τό θέρος), Βόλον και Θεσσαλονίκην. Έπάνοδος εις Πειραιά Τρίτην ώρ. 4.30 π. μ.

Σάββατον, μεσημβρία. Δαρδανέλλια, Κωνσταντινούπολιν, Πύργον και Βάρνην. Έπάνοδος εις Πειραιά Δευτέρα ώρ. 5 π. μ.

Σάββατον, 7 μ. μ. Λουτράκιον (τό θέρος), Πάτρας, Μεσολόγγιον, Κυλλήνην, Ζάκυνθον, Ληξούριον και Άργοστόλιον. Έπάνοδος εις Πειραιά Τρίτην ώρ. 5 π. μ.

Σάββατον, 8 μ. μ. Δίστομον, Ίτέαν, Γαλαξειδιον, Βιτρινίτσαν, Πάτρας, Σάμην, Άγίαν Εύφημίαν, Φισκάρον, Λευκάδα, Πρέβεζαν, Πάργαν, Σαϊάδαν και Κέρκυραν. Έπάνοδος εις Πειραιά Παρασκευήν ώρ. 6.30 μ. μ.

Κυριακήν, 7 μ. μ. Λαύριον, Κύμην και Σκύρον. Έπάνοδος εις Πειραιά Τρίτην ώρ. 7 π. μ.

ΑΝΑΧΩΡΗΣΕΙΣ ΕΚ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

Δευτέρα, 3 μ. μ. Πύργον και Βάρναν.

Σάββατον, 4 μ. μ. Δαρδανέλλια, Πειραιά, Πάτρας, Κέρκυραν και Άγιους Σαράντα.

Έν Πειραιεί μεταβίβασις διά τών ατμοπλοίων τής εταιρείας δι' όλους τούς επίλοιτους λιμένας τής Ελλάδος, Κρήτης και Ήπειρου (Σαλαώρας κλπ.).

ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ: Όδός Άθηνάς αριθ. 110, ακριβώς απέναντι του έν τή πλατεία Όμονοίας σιδηροδρομικού σταθμού Πειραιώς-Άθηνών.
ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ: Πλησίον του καφενεϊου Τζελέπη και παραπλεύρως του πρακτορείου τής Ιταλικής ατμοπλοΐας Φλώριο-Ρουμπατίνο.

Τά πρακτορεία Άθηνών-Πειραιώς συνδέονται διά τηλεφώνου.

ΠΡΑΚΤΟΡΕΣ

Πειραιώς..... Σ. Ι. Μωραΐτης
Άθηνών..... Θεόδωρος Ζάκατας
Κων/πόλεως.. Μιχαήλ Κουμάκης
Βάρνης..... Β. Μαλανδράκης
Πύργου..... Λεωνίδας Διονυσιάδης
Χανίων..... Νικόλαος Κουφάκης
Ρεθύμνου..... Γ. Χατζηγηγοράκης

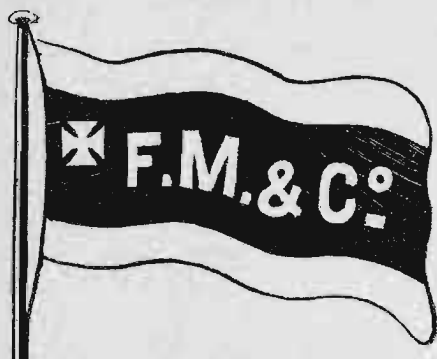
Πρέβεζης..... Γεώργιος Β. Λάππας
Άγιων Σαράντα Δημ. Θ. Λάππας
Ίωαννίνων... Γεώργιος Β. Λάππας
Ήρακλείς Κρήτης Γεώργιος Χατζηδάκης
Θεσσαλονίκης.. Έμμανουήλ Έμίρης
Σύρον..... Νικόλαος Παπαδάμ
Πατρών..... Ίωάνν. Λυμπερόπουλος

Δαρδανελλίον.. Δημ. Πάταρας
Αϊδηψού..... Δημ. Παπαδημάκης
Λουτρακίου... Άδελφοί Φράγκου
Κυλλήνης..... Άνδρ. Μοσχοβίτης
Κερκύρας..... Λεωνίδας Σερεμέτης
Κεφαλληνίας.. Χ. Φορέστης
Ζακύνθου..... Διονύσιος Μπάφος

Και εις όλους τούς άλλους λιμένας τής Ελλάδος.

ΦΩΣΚΟΛΟΣ, ΜΑΓΚΟΣ ΚΑΙ Σ^{ΙΑ}

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

ΙΔΡΥΘΕΝ ΚΑΤ' ΑΠΡΙΛΙΟΝ ΤΟΥ 1878

ΙΔΙΟΚΤΗΤΑΙ ΑΤΜΟΠΛΟΙΩΝ ΚΑΙ ΕΦΟΠΛΙΣΤΑΙ
ΠΡΑΚΤΟΡΕΣ ΑΤΜΟΠΛΟΪΚΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ
ΕΜΠΟΡΟΙ ΓΑΙΑΝΘΡΑΚΩΝ ΚΑΙ ΝΑΥΛΟΜΕΣΙΤΑΙ

— ΠΡΑΚΤΟΡΕΣ —
ΤΗΣ

Cie ROYALE NÉERLANDAISE DE NAVIGATION A VAPEUR A AMSTERDAM
ΚΑΙ ΤΗΣ
LEVANT LINE (ΑΝΑΤΟΛΗΣ-ΑΜΕΡΙΚΗΣ)

ΠΡΑΜΑΤΟΓΝΩΜΟΝΕΣ ΑΒΑΡΙΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ

ΜΑΓΚΟΣ, ΥΙΟΙ ΚΑΙ Σ^{ΙΑ}

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ ΙΔΡΥΘΕΝ ΚΑΤΑ ΟΚΤΩΒΡΙΟΝ ΤΟΥ 1898

ΕΜΠΟΡΟΙ ΓΑΙΑΝΘΡΑΚΩΝ
ΚΑΙ
ΠΡΑΚΤΟΡΕΣ ΑΤΜΟΠΛΟΪΚΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ

MANGO, DORESA & Co

60, St Mary Axe, London, E. C.

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΕΝ ΔΟΝΔΙΝΩΙ ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΗ 1 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1899

ΕΞΑΓΩΓΗ ΓΑΙΑΝΘΡΑΚΩΝ
ΝΑΥΛΟΜΕΣΙΤΕΙΑΙ

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΑΙ ΤΗΣ ANGLO-GRECIAN STEAM SHIP C^{NY}, L^D

Τηλεγραφική διεύθυνσις

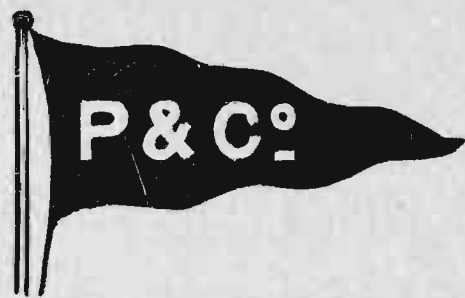
FOSCOLO Constantinople
MANGOSONS Piraeus
MANDORLO London

The PAPAYANNI LINE of STEAMERS

STEAMERS SAILING REGULARLY BETWEEN

Liverpool and the Mediterranean

S.S. ADALIA
" ANATOLIA
" BRITANNIA
" ROUMELIA

S.S. AGIA SOFIA
" PLANTAIN
" ARARAT

The above-named British Steamers are despatched from LIVERPOOL at regular intervals, taking the following Two Routes :-

For **MALTA, SYRA, SMYRNA, CONSTANTINOPLE and ODESSA (monthly)**
Fare for Round Voyage Sts. 35.

For **TANGIERS, ALGIERS, MALTA and ALEXANDRIA (fortnightly)**
Fare for Round Voyage Lst. 27.

Passengers are booked through to **Beyrout, Jaffa, Alexandretta, Limassol and Larnaca (Cyprus).**

FIRST-CLASS PASSENGERS ONLY BOOKED
A STEWARDESS CARRIED

All the Steamers of this Line are carefully divided into compartments by strong iron watertight bulkheads, carried up to the top deck, as the only safeguard against foundering in case of collision. Plans may be seen at the office of the Company. They carry a limited number of first-class Passengers to and from this country; there is no overcrowding, and as they call at many places of natural and historical interest, tourists and pleasure seekers taking a trip by them will find it most enjoyable, interesting, instructive, safe, and economical.

For any further particulars apply to

PAPAYANNI & Co.,

8, Fenwick Chambers, Liverpool.

Or to their agents at the various ports of call

DOROS BROTHERS

Agents in Constantinople.

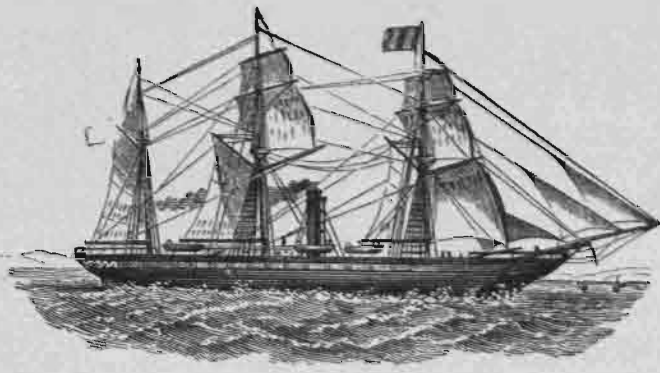
THE SEA INSURANCE COMPANY, LIMITED

CAPITAL: FIVE HUNDRED THOUSAND POUNDS STERLING

OFFICES:

EXCHANGE BUILDINGS, LIVERPOOL

AGENTS IN CONSTANTINOPLE: **DOROS BROTHERS**

ΑΤΜΟΠΛΟΪΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

N. ΠΑΚΕ ΚΑΙ Σ^{ΑΣ}

ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ: 4, Πλατεία Σαδὶ Καρνώ, ΜΑΣΣΑΛΙΑ

ΤΑΚΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΓΑΛΛΙΚΩΝ ΑΤΜΟΠΛΟΙΩΝ

ΔΕΚΑΤΕΤΡΑΗΜΕΡΟΣ ΓΡΑΜΜΗ ΜΑΣΣΑΛΙΑΣ-ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ-ΒΑΤΟΥΜ

ΜΕΤΑΒΑΣΙΣ			ΕΠΑΝΟΔΟΣ		
ΛΙΜΕΝΕΣ	ΑΦΙΞΕΙΣ	ΑΝΑΧΩΡΗΣΕΙΣ	ΛΙΜΕΝΕΣ	ΑΦΙΞΕΙΣ	ΑΝΑΧΩΡΗΣΕΙΣ
Μασδαλία	—	Τετάρτη πρωί	Βατούμ	—	Πέμπτη έσπέρας
Δαρδανέλλια	Δευτέρα πρωί	Δευτέρα μεσημβ.	Τραπεζούς	Παρασκευή πρωί	Παρασκευή έσπέρας
Κων/πολις	Τρίτη πρωί	Τρίτη έσπέρας	Σαυψούς	Σάββατον πρωί	Σάββατον έσπέρας
Σαυψούς	Πέμπτη πρωί	Πέμπτη μεσημβ.	Κων/πολις	Δευτέρα πρωί	Τρίτη έσπέρας
Κεραδούς	Πέμπτη έσπέρας	Πέμπτη έσπέρας	Σμύρνη	Πέμπτη πρωί	—
Τραπεζούς	Παρασκευή πρωί	Παρασκευή έσπέρας	Μασδαλία	—	—
Βατούμ	Σάββατον πρωί	—			

Ναῦλοι ἐπιβατῶν ἐκ Κων/πόλεως εἰς Παρισίους Α' θέσις 245 φρ., Β' θέσις 175 φρ.

Ἐκτὸς τῶν γραμμῶν Μασδαλίας-Κωνσταντινουπόλεως-Βατούμ τὰ ἀτμόπλοια τῆς ἐταιρείας ἐξυπηρετοῦσι τακτικῶς τὰς γραμμὰς Μασδαλίας-Ἀμβέρσῃς καὶ Μασδαλίας-Μαρόκου-Καναρίων νήσων καὶ τανάπαλιν.

ΤΗΝ ΓΡΑΜΜΗΝ ΜΑΣΣΑΛΙΑΣ-ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ-ΒΑΤΟΥΜ ΕΞΥΠΗΡΕΤΟΥΣΙ ΤΑ ΕΞΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΤΑΞΕΩΣ ΑΤΜΟΠΛΟΙΑ

ΒΥΤΗΝΙΕ	4,000 τόννων	ΜΙΝΓΡΕΛΙΕ	3,000 τόννων
ΓΑΡΑΜΑΝΙΕ	3,500 »	ΛΑ ΓΑΥΛΕ	2,000 »
ΚΙΡΚΑΣΣΙΕ	3,000 »	ΜΕΥΡΤΗ	1,500 »
ΑΝΑΤΟΛΙΕ	3,000 »	ΜΑΡΝΕ	1,200 »
ΡΑΜΕΝΙΕ	3,000 »	ΛΑ ΜΟΣΕΛΛΕ	400 »

ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΠΙΒΑΤΩΝ

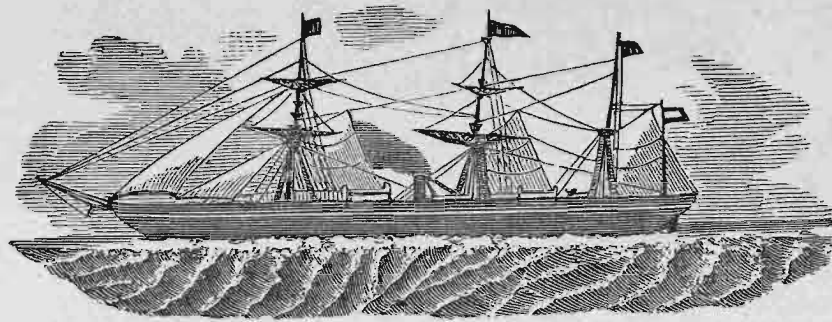
ΑΠΟΣΤΟΛΑΙ ΕΙΣ ΠΑΣΑΝ ΤΗΝ ΓΑΛΛΙΑΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΗΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΠΡΟΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΝ ΓΑΛΛΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΤΩΝ

ΠΡΑΚΤΟΡΕΣ

Ἐν Παρισίοις	Ἡ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΩΝ ΘΑΛΑΣΣΙΩΝ	Ἐν Τραπεζοῦντι.. ΜΙΓΙΡΔΙΤΣ ΜΙΣΣΙΡ.	
	ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΕΩΝ δι' ἐπιβάτας,		Ἐν Βατούμ
Ἐν Αὐών	4, ὁδὸς Μενάρ.	Ἐν Δαρδανελλίσις Α. ΚΑΠΣΟΥΤΟ.	
	F. ΡΥΤΗΤ καὶ Σ ^{ΙΑ} δι' ἐμπορεύ-	Ἐν Σμύρνη	ΒΑΝ-ΔΕΡ-ΖΕΕ.
Ἐν Ἀμβέρσῃ	ματὰ, 22, ὁδὸς Ἀλβονῆ.	Ἐν Σαυψοῦντι.... Ι. ΧΕΚΙΜΙΑΝ ΥΙΟΣ.	
	F. ΡΥΤΗΤ καὶ Σ ^{ΙΑ} , 2, Προκυ-	Ἐν Κεραδοῦντι... Μ. ΠΕΛΟΣΣΙΑΝ.	
Ἐν Κων/πόλει ...	μαία Σαιν-Κλέρ.	Ἐν Τιφλίδι	ΠΑΡΑΓΚΕΝΤΑΝΙΑΝ.
	ΑΔΟΛΦΟΣ ΔΕΡΡΕ.	Ἐν Νοβοροσδίδκῃ	ΤΟ ΕΜΠΟΡΙΚΟΝ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟΝ
	ΤΙΜΟΘΕΟΣ ΡΕΜΠΟΥΑ, ἐπὶ τῶν		ΤΟΥ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΥ ΒΛΑΔΙ-
	Προκυμαίων, Τοπχανέ, Γαλατῆ.		ΚΑΥΚΑΣΟΥ.

ΜΑΣΣΑΛΙΩΤΙΚΗ ΑΤΜΟΠΛΟΪΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

ΦΡΑΙΣΣΙΝΕ ΚΑΙ Σ^{ΑΣ}

Cie Marseillaise de Navigation à Vapeur

FRAISSINET & CIE

Κεντρική Διεύθυνσις ἐν Μασσαλίᾳ, Πλατεία Χρηματιστηρίου, 4-6.

ΓΡΑΜΜΗ ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΗ ΜΑΣΣΑΛΙΑΣ-ΚΟΡΣΙΚΗΣ

ΓΡΑΜΜΗ ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΗ ΜΑΣΣΑΛΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΥΤΙΚΩΝ ΠΑΡΑΛΙΩΝ ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ

ΓΡΑΜΜΗ ΜΑΣΣΑΛΙΑΣ-ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ-ΔΟΥΝΑΒΕΩΣ

ΓΡΑΜΜΗ ΜΑΣΣΑΛΙΑΣ-ΓΕΝΟΥΗΣ * ΓΡΑΜΜΗ ΜΑΣΣΑΛΙΑΣ-ΝΕΑΠΟΛΕΩΣ

ΠΡΑΚΤΟΡΕΣ

Ἐν Παρισίῳ A. NETON, 9, rue Rougemont.

Ἐν Βορδῶ R. PICHARRY, 40, Quai de Bourgogne.

Ἐν Λυῶν F. PUTHET & Cie, 2, Quai St Clair.

Ἐν Κων/πόλει G. SCHRIMPF.

ΜΕΓΑ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ ΑΛΕΞΙΒΡΟΧΙΩΝ ΚΑΙ ΑΛΕΞΗΛΙΩΝ

(ΠΑΡΑΣΟΛΙΑ-ΟΜΒΡΕΛΛΑΙ)

Ἀριλλώμενον πρὸς τὰ τελειότατα εἰς τὸ εἶδός του Εὐρωπαϊκῆ

ΗΛΙΑ Κ. ΚΟΚΚΩΝΗ

(Ἰδρυθὲν κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα)

ΕΝ ΣΜΥΡΝῃ

Ὁδὸς Εὐρωπαϊκῆ, Εἴσοδος Μαντάμας Χανίου, Ἄρ. 3.

Διὰ πᾶσαν παραγγελίαν ἀπευθυντέον:

Ἐργοστάσιον Ἀλεξιβροχίων ΗΛΙΑ Κ. ΚΟΚΚΩΝΗ

ΚΑΤΑΣΚΕΥῆ Εἰς Μεγάλας Ποσότητας

ΠΩΛΗΣΕΙΣ ΧΟΝΔΡΙΚΩΣ

Ἰδιαίτερον Τμήμα Διανικῆς Πωλησεως

ΣΤΕΡΕΟΤΗΣ, ΚΟΜΨΟΤΗΣ

ΚΑΙ ΕΠΙ ΠΛΕΟΝ ΕΥΘΗΝΙΑ ΜΗ ΕΠΙΔΕΧΟΜΕΝΗ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΝ

Εἰδικότης Αλεξιβροχίων Γυναικείων καὶ Μαιίστα Νυμφικῶν

Τὸ ἐργοστάσιον τοῦτο, πρὸ πενταετίας ἰδρυθὲν (1897), κατέκτησεν ἐξιδιασμένην θέσιν ἐν τῇ βιομηχανίᾳ τῆς Ἀνατολῆς, διότι καταρτισθὲν διὰ τῶν τελειοτάτων ἐργαλείων ἐφάρμυλλον τῶν ἐν Εὐρώπῃ, ἐξευμήθη παρὰ πάντων καὶ ἀπέκτησε πολυπληθῆ πελατεῖαν εἰς πάσας τὰς καθ' ἡμᾶς ἀγοράς.

ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΟΝΤΕΣ ΤΗΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΝ ΜΑΣ

ΩΦΕΛΟΥΜΕΝ ΗΜΑΣ ΤΟΥΣ ΙΔΙΟΥΣ

Εἰς Σμυρνήν

ΑΙ ΡΑΠΤΟΜΗΧΑΝΑΙ

ΣΙΓΓΕΡ

είσιν

ΑΙ ΚΑΛΙΤΕΡΑΙ ΕΝ ΤΩ ΚΟΣΜΩ

LES MACHINES A COUDRE

SINGER

sont

LES MEILLEURES DU MONDE

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΣΙΓΓΕΡ

ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΕΔΡΑ: 129, Μπρόδβιϊ, εν Νέα Υόρκη.

ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΔΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΗΝ

Έν Κωνσταντινουπόλει, Πέραν, Τέσσαρες-Δρόμοι.

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΠΩΛΗΣΕΩΣ

- Έν Κωνσταντινουπόλει, 1) Έν τῷ Πέραν, Μεγάλη ὁδός, ἔναντι τοῦ Λυκείου Γαλατᾶ-Σερᾶϊ.
 2) Έν Γαλατᾶ, Σίγγερ Χάν, ὀπισθεν τοῦ Τοῦννελ.
 3) » Καράκιοϊ, παρά τῷ τροχιοδρομικῷ σταθμῷ.
 4) Έν τῇ Πόλει, Σουλτάν-Χαμάμ.
 5) » Σουλτάν-Βεγιαζήτ.
 6) Έν Χρυσοπόλει, Τσαρσῆ-Βογιού, 140.
- Έν Σμύρνη, ὁδός Φραγκομαχαλά, ἀρ. 88, οἰκία Χατζῆ-Δαούτ.
 Έν Βηρυτιῶ, ὁδός Σούκ-ἔλ-Τζεμίλ, 104—106, κτήμα Βεηχὸμ καὶ Βόστρου.
- Έν Θεσσαλονίκη, ὁδός Σαβρη-πασσᾶ, 312.
 Έν Προύση, ὁδός Κονγιουμτζηλάρ, 36, 42, 45.
 Έν Τραπεζοῦντι, Μειδάν-τζαδεσσῆ.
 Έν Ἀθήναις, ὁδός Σταδίου, 47, 49.
 Έν Ἀλεξανδρεία, 1) ὁδός Τεβφικ-πασσᾶ, ἀρ. 43, ἀπέναντι τοῦ Γραφείου τοῦ Αἰγυπτιακοῦ Τηλεγράφου.
 2) ὁδός Σερίφ-πασσᾶ, ἀρ. 21, 23.
- Έν Καῖρω, Μιδάν-ἔλ-Κασινδάρ, ἀπέναντι τοῦ ξενοδοχείου Βριστόλ.
 Έν Βάρνη, ὁδός Ἀσπαρούς, ἀρ. 6.

Καὶ ἐν γένει εἰς ἀπάσας τὰς πόλεις τῆς Τουρκίας, Ἑλλάδος, Αἰγύπτου καὶ Βουλγαρίας.

THE SINGER MANUFACTURING CO^{NY}

SIÈGE SOCIAL: 149, Broadway, New-York.

DIRECTION GÉNÉRALE POUR L'ORIENT

Constantinople, Péra, Quatre-Rues.

MAGASINS DE VENTE

- Constantinople, 1) Péra, Grand' Rue, en face du Lycée de Galata-Séraï.
 2) Galata, Singer Han, derrière le Tunnel.
 3) » Karakeuy, Station des Tramways.
 4) Stamboul, Sultan Hamam.
 5) » Sultan Bayazid.
 6) Scutari, Tcharchi Boyou, N° 140.
- Smyrne, Rue Franque, N° 88, maison Hadji Daoud.
 Beyrouth, Rue Souk-el-Gemil, 104—106, local Beyhom et Bostros.
- Salonique, Rue Sabri Pacha.
 Brousse, Rue Couyoumdjilar, N° 36, 42, 45.
 Trébizonde, Meydan Djadessi.
 Athènes, Rue Stade, N° 47, 49.
 Alexandrie, 1) Rue Tewfik Pacha, en face du Bureau de Télégraphe Egyptien.
 2) Rue Chérif Pacha, N° 21, 23.
- Le Caire, Midan-el-Khasindar, en face de l'hôtel Bristol.
 Varna, Rue Asparouch, N° 6.

Et en général, dans toutes les villes de la Turquie, de la Grèce, de l'Egypte et de la Bulgarie.

Αἰγνήσια ραπτομηχαναὶ

ΣΙΓΓΕΡ

φέρουσι τὸ ἔναντι σῆμα τοῦ ἐργοστασίου.

Les véritables machines à coudre

SINGER

portent la marque de fabrique ci-contre.

Η ΕΘΝΙΚΗ

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΓΕΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΕΙΩΝ

ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1891

ΕΔΡΑ ΚΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΠΥΡΑΣΦΑΛΕΙΑΙ ΚΑΙ ΘΑΛΑΣΣΑΣΦΑΛΕΙΑΙ

Κεφάλαιον μετοχικόν καταβεβλημένον.....	Δρ. 1,500,000.—
’Αποθεματικόν τῆ 31 Δεκεμβρίου 1900.....	» 878,830.78
’Ητοι ἐν ὄλῳ κεφάλαια ἐγγυητικά.....	Δρ. 2,378,830.78

Ζημίαι πληρωθεῖσαι Δρ. 15,950,000

Κίνδυνοι ἐν ἰσχύϊ τῆ 31 Δεκεμβρίου 1900 Δρ. 300,000,000

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΣΤ. ΣΤΡΕΪΤ, Διοικητὴς τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος.

ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ

Γ. ΑΘΗΝΟΓΕΝΗΣ, Πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐταιρείας Διαχειρίσεως Ὑπεγγύων Δημοσίων Προσόδων.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ

Α. ΣΙΜΟΠΟΥΛΟΣ, πρῶτην ὑπουργός.

Α. ΚΡΑΣΣΑΣ, καθηγητὴς ἐν τῷ Ἐθν. Πανεπιστημίῳ.

Σ. ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟΣ, σύμβουλος τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος.

Γ. ΚΑΤΣΕΛΙΔΗΣ, οικονομολόγος.

Α. ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΣ, σύμβουλος τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος.

ΔΙΕΥΘΥΝΤΑΙ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΓΚΙΩΝ, Κλάδου Θαλάσσης.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΕΡΜΠΟΣ, Κλάδου Πυρός.

ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑ

Ἐν Ἀθήναις, Γενικὸς πράκτωρ **Γ. ΒΙΚΕΛΑΣ**.

Ἐν Πειραιεῖ, Γενικὸς πράκτωρ **Δ. ΒΟΓΙΑΤΖΗΣ**.

Ἐν Πάτραις, Γενικὸς πράκτωρ **Δ. ΜΑΞΙΜΟΣ**.

Ἐν Κωνσταντινίῳ, Γενικὸς πράκτωρ **ΣΤΕΦΑΝΟΣ**

ΤΖΙΚΑΛΙΩΤΗΣ, Γαλατῶν, Χαλῆλ-πασσᾶ Χάν.

Ἐν Θεσσαλονίκῃ, Γεν. Πράκτωρ **Τ. ΜΑΥΡΟΥΔΗΣ**.

Εἰς 133 ἔτι πόλεις καὶ κωμοπόλεις τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ ὑπάρχουσι Γενικά Πρακτορεῖα ἢ Ὑποπρακτορεῖα τῆς Ἐταιρείας.

Β. ΜΟΥΡΑΤΗΣ ΚΑΙ Σ^{ΙΑ}

ΟΙΚΟΣ ΚΑΠΝΕΜΠΟΡΙΚΟΣ

ΙΔΡΥΘΕΙΣ ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ ΤΩ: 1821

Έδρα ἐν Κωνσταντινουπόλει: Γαλατᾶς, Χάνιον Ἁγίου Πέτρου, Ἄριθ. 27-29.

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΝ ΞΑΝΘῃ ΚΑΙ ΑΜΙΣΩ

ΕΞΑΓΩΓΗ ΚΑΠΝΩΝ ΕΙΣ ΦΥΛΛΑ

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ ΚΑΠΝΩΝ ΚΑΙ ΣΙΓΑΡΕΤΤΩΝ ΕΝ ΜΑΓΧΕΣΤΡΙΑ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΑΣ ΙΔΡΥΘΕΝ ΥΠΟ ΤΗΝ ΕΠΩΝΥΜΙΑΝ ΥΙΟΥ Β. ΜΟΥΡΑΤΗ ΚΑΙ Σ^{ΙΑ}

B. MURATTI Sons & Co, L^{td}

MANCHESTER, 54, Whitworth Street, Oxford Street.

Διευθυντής: Δ. Β. ΜΟΥΡΑΤΗΣ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ

ἐν ΛΟΝΔΙΝΩ, 5, Creed Lane, Ludgate Hill, E. C.

ἐν ΒΡΥΞΕΛΛΑΙΣ, Rue de Cologne, 22.

ἐν ΒΕΡΟΛΙΝΩ, N. W. Dorotheenstrasse, 22.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΑΙ ΔΙΑΦΕΡΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΜΟΝΟΠΟΛΕΙΩΝ

FOURNISSEURS DE PLUSIEURS MONOPLES EUROPEENS

B. MURATTI & CIE

NÉGOCIANTS EN TABACS

MAISON FONDÉE A CONSTANTINOPLE EN 1821

Succursales à XANTHI et SAMOUN

Adresse à Constantinople: Galata, Ancienne Banque, Han Saint Pierre, N° 27-29.

EXPORTATION DE TABACS EN FEUILLES

Fabrique de Tabacs et Cigarettes à Manchester (Angleterre), sous la raison sociale

B. MURATTI Sons & Co, L^{td}

Siège Social à MANCHESTER, 54, Whitworth Street, Oxford Street.

Directeur: D. B. MURATTI

Succursales à: { LONDRES, 5, Creed Lane, Ludgate Hill, E. C.
BRUXELLES, Rue de Cologne, 22.
BERLIN, N. W. Dorotheenstrasse, 22.

Θέλετε νὰ διατηρήσητε τὴν ὑγίειάν σας;

ΠΙΝΕΤΕ ΜΟΝΟΝ
ΤΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΥ ΤΗΣ ΕΠΑΥΛΕΩΣ

ΟΜΟΥΡΤΖΑ

ΕΞ ΑΓΝΗΣ ΣΤΑΦΥΛΗΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΖΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΠΕΦΗΜΙΣΜΕΝΑ ΔΙΑ ΤΟ ΕΞΑΙΡΕΤΟΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΓΝΟΤΗΤΑ ΤΩΝ

—→ ΠΑΝΤΕΛΩΣ Δ' ΑΒΛΑΒΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΥΓΙΕΙΑΝ ←—

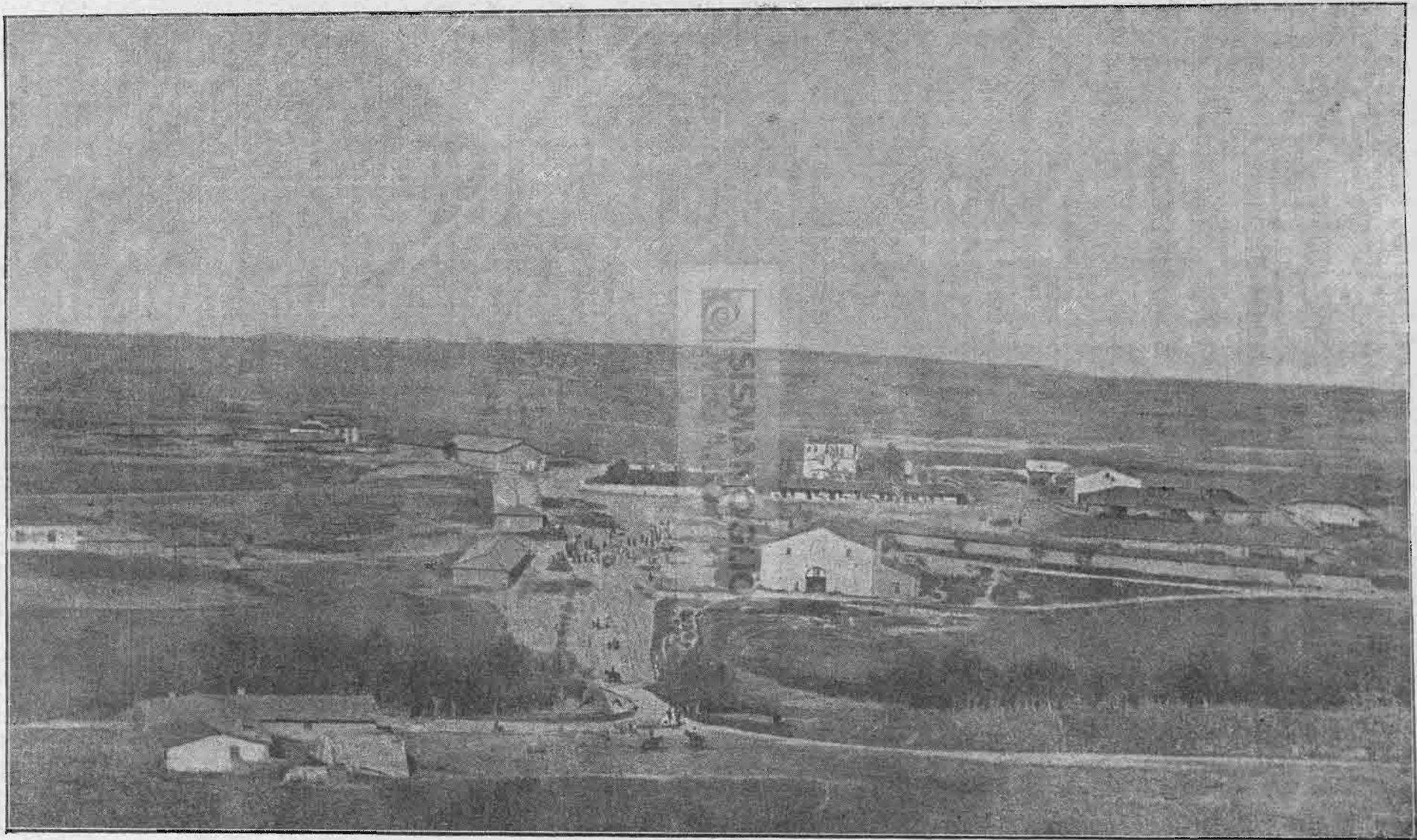
· ΔΟΥΖΙΚΟ - ΜΑΣΤΙΧΗ - ΚΟΝΙΑΚ - ΟΙΝΟΣ - ΕΛΙΞΙΡΙΑ ·

—→ ΔΙΑΦΟΡΟΙ ΠΟΙΟΤΗΤΕΣ ΕΙΣ ΒΑΡΕΛΙΑ ΚΑΙ ΦΙΑΛΑΣ ←—

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΑΠΟΘΗΚΗ: (Ἐν Κωνσταντινουπόλει) Φερίμοϊ.

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑ: Μεγάλη ὁδὸς Πέραν Δίοδος Ἀνατολῆς.

* Ἐπὶ πλέον τὰ προϊόντα εὐρίσκονται εἰς ὅλα τὰ κεντρικώτερα παντοπωλεῖα καὶ ζυθοπωλεῖα, ὡς καὶ ἐν τῷ Bon Marché.

Vouslez-vous gardez la santé?

Buvez seulement les produits de la Fabrique de la Ferme

D'OMOURDJA

EXTRAITS DE PURS RAISINS ET RENOMMÉS PAR L'EXCELLENCE ET LA PURETÉ

ET NE NUISANT PAS LA SANTÉ

TELS QUE:

DOUZICO (eau de vie), MASTIC, COGNAC,

VIN et LIQUEURS

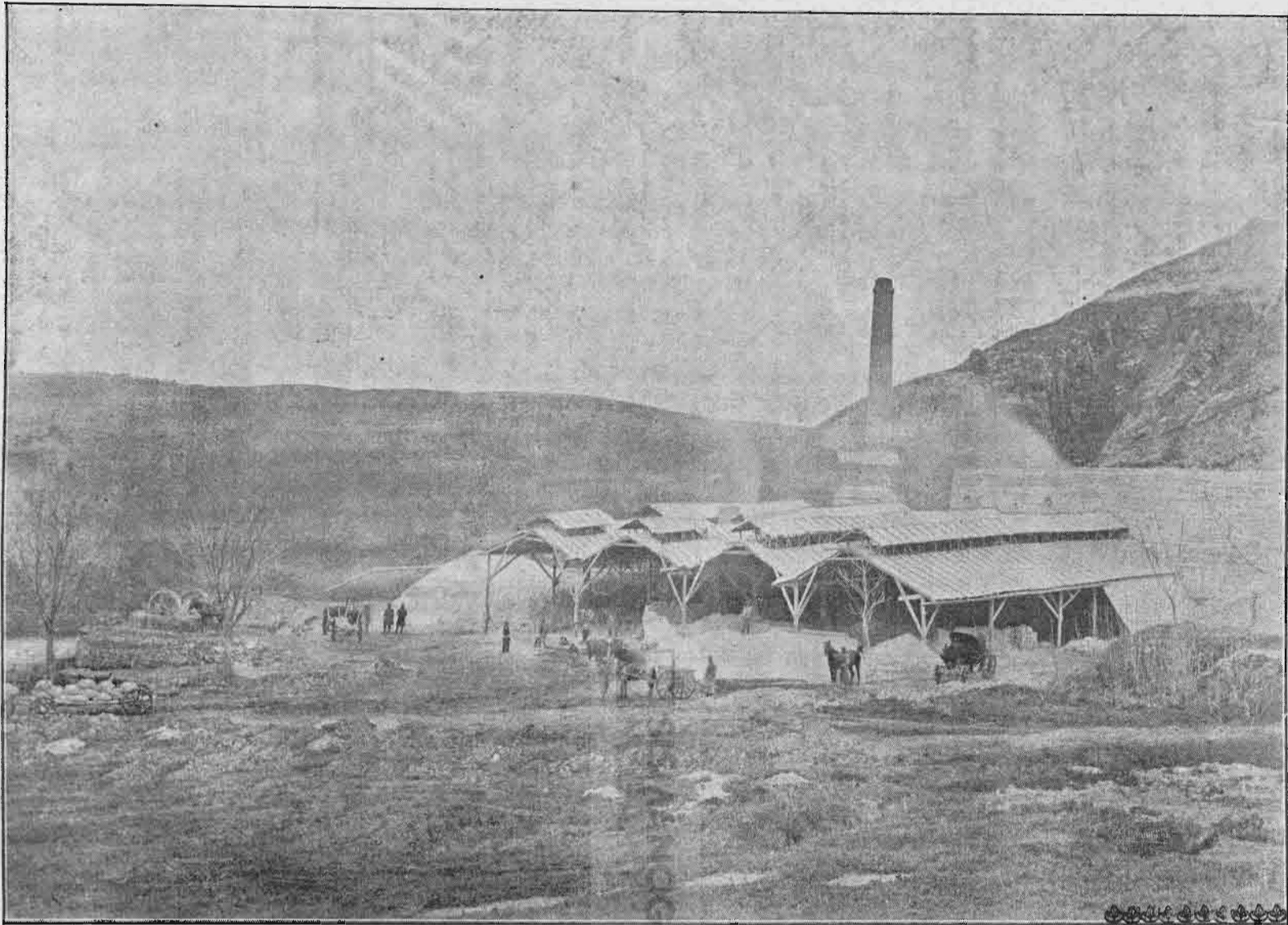
DE DIVERSES QUALITÉS EN FUTS ET EN BOUTEILLES

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ
ΥΔΡΑΥΛΙΚΗ ΑΣΒΕΣΤΟΣ ΜΕΤΡΙΟΥ ΚΑΙ ΥΨΙΣΤΟΥ ΒΑΘΜΟΥ ΚΑΙ ΤΣΙΜΕΝΤΑ

ΑΤΜΟΜΗΧΑΝΙΚΟΝ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ

Ἐν Σωσθενίῳ (Στένη) Βοσπόρου

ΑΛ. ΚΙΟΣΕΟΓΛΟΥ, Γ. ΛΙΝΑΡΔΟΥ ΚΑΙ Σ^{ΑΣ}

Τὸ ἐργοστάσιον τοῦτο ἰδρυθὲν τὴν 25/6 Σεπτεμβρίου 1897 ὑπὸ τοῦ κ. Γ. Λινάρδου (μηχανικοῦ-γεφυροδοποιοῦ Παρισίων) παρεσκευάζε ἀσβεστον ὑδραυλικὴν ἐκτάκτως καλῆς ποιότητος δι' ἔργα ἐκτεθειμένα εἰς τὸν ἀέρα, καὶ τῆς ὁποίας ἡ κατανάλωσις ἦτο λίαν σημαντικὴ κατὰ τὰ δύο τελευταῖα ἔτη.

Μόλις κατὰ Μάρτιον τοῦ 1902 ὁ κ. Γ. Λινάρδος κατάρθωσε μετὰ μακρὰς ἐπιστημονικὰς ἐρεῦνας καὶ σειρὰν ὄλην πειραμάτων, ν' ἀνακαλύψῃ νέαν μέθοδον παρασκευῆς, ἣτις θὰ προκαλέσῃ ἀληθῆ ἀναστάτωση ἐν τῇ βιομηχανίᾳ τῆς ὑδραυλικῆς τιτάνου καὶ τοῦ τσιμέντου καὶ θὰ ἐφελέκωσῃ εἰς ὑψιστον βαθμὸν τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ κόσμου τῶν ἐπιστημόνων, διότι δι' αὐτῆς εἶναι δυνατὸν νὰ παρασκευάζωνται ὑδραυλικὰ ἔργα ἐκτάκτως καλῆς ποιότητος ἐν οἰαδήποτε χώρῳ.

Τὴν ἐφεύρεσιν ταύτην θ' ἀποκαλύψῃ ἰδιαίτερον ὑπόμνημα, ὅπερ θὰ ὑποβληθῆ εἰς τὴν ἐν Παρισίῳ Ἀκαδημίαν τῶν Ἐπι-

στημῶν ὑπὸ τὸν τίτλον «Αἱ νέα θεωρητικαὶ καὶ πειραματικαὶ ἐρευναὶ περὶ τῶν ὑδραυλικῶν τιτάνων (ἀσβέστων), περὶ τῶν πυριτιούχων ἀσβέστων, τῶν διπυριτιούχων ἀσβέστων καὶ τῶν πυριτιούχων ἀργίλλων καὶ πῶς εἶναι δυνατὸν ν' αὐξηθῆ ὁ βαθμὸς τῆς ὑδραυλικότητος τῆς ἀσβέστου εἰς ὑψιστον σημεῖον».

Ἐνεκα τῶν πλεονεκτημάτων τούτων ἡ νέα ὑδραυλικὴ ἀσβεστος προορίζεται νὰ καταλάβῃ ὑπέροχον θέσιν διὰ τὰ ὑπὸ τε τὰ γλυκεὰ ὕδατα καὶ τὰ ὑπὸ τὰ θαλάσσια ὕδατα οἰκοδομητικὰ ἔργα, διότι πηγνυομένη ἀποκτᾷ σταθερότητα ἀξιοσημείωτον καὶ ὑπερέχουσαν τῆς τῶν ἄλλων ἀρίστων ὑδραυλικῶν ἀσβέστων. Ἐπειδὴ δὲ παράγεται ἐν αὐτῇ κατὰ τὴν ἐπαφὴν τοῦ ὕδατος πυριτιούχος ἔνωσις διαλυτῆ, ἣτις πηγνυομένη σχηματίζει περιβλημα ὑφῆς ὑαλώδους, ἡ ὑδραυλικὴ αὕτη ἀσβεστος εἶναι πολὺ τῶν ἄλλων ἀδιαβροχωτέρα.

ΑΠΟΘΗΚΗ ΕΝ ΚΑΛΑΦΑΤ-ΓΕΡΗ

ΜΕΓΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΟΙΚΟΔΟΜΗΣΙΜΟΥ ΞΥΛΕΙΑΣ

Χ. Θ. ΚΙΟΣΕΟΓΛΟΥ

Ἰδρυθὲν τῷ 1840.

Τὸ ἀρχαιότατον τοῦτο τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει καταστημάτων ξυλείας, εὐφώνως γνωστὸν τῇ πολυπληθεῖ αὐτοῦ πελατεία διὰ τε τὴν ἀρίστην πάντοτε ποιότητα τῶν εἰδῶν καὶ τὰς λίαν συμφερούσας τιμὰς αὐτοῦ, φέρει εἰς γνῶσιν τῶν ἐνδιαφερομένων ὅτι διαθέτει πάντοτε πλουσίαν συλλογὴν

πάντων τῶν εἰδῶν τῆς ξυλείας εὐρωπαϊκῆς τε καὶ ἐγχωρίου. Οἱ βουλόμενοι θὰ εὕρωσιν ἐν αὐτῷ οὐ μόνον ξυλείαν ἰοιότητος ἐξαιρετικῆς καὶ τιμὰς ἐκτὸς συναγωνισμοῦ, ἀλλὰ καὶ ταχύτητα καὶ ἀκριβείαν περὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν παραγγελιῶν αὐτῶν.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΑΠΟΘΗΚΗ

ἐν Γαλατῆ, Καλαφάτ-γερεῖ, ἀριθ. 63

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑ

ἐν Πόλει, Κερεστετζιλέρ, ἀριθ. 432

ΕΤΕΡΟΡΡΥΘΜΟΣ ΜΕΤΟΧΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΔΕΛΦΩΝ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΩΝ ΚΑΙ Σ^{ΑΣ}

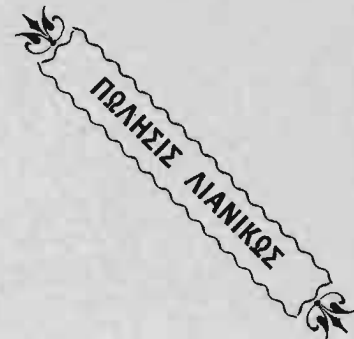
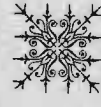
— EN ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ —

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ

430, Μεγάλη Όδος του Πέραν, 430,
ἀπέναντι τῆς Ρωσικῆς Πρεσβείας.

ΑΠΟΘΗΚΑΙ ΚΑΙ ΥΠΟΓΕΙΑ

1 καὶ 3, Όδος Ἀσμαλῆ Μετζήτ, 1 καὶ 3
ἐν τῷ ΠΕΡΑΝ

ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΑΙ ΠΡΕΣΒΕΙΩΝ, ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΩΝ, ΟΙΚΟΤΡΟΦΕΙΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΑΛΙΣΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΤΟΥ ΠΕΡΑΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΕΡΙΧΩΡΩΝ

ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ

Ἄλλαντες τῆς Ἰταλίας καὶ ἐγγύριοι.
Βούτυρα νοπὰ τῆς τραπέζης καὶ τοῦ
μαγειρείου.
Διατηρημένα Λαχανικά καὶ Ὀπωρικά
ἐν φιάλαις καὶ κυτίοις.
Μεγάλη συλλογὴ Ὁρεκτικῶν διαφό-
ρων προελεύσεων.
Κυνήγια διάφορα ἐν κυτίοις τοῦ Στρασ-
βούργου (Patés de foies gras de
Strasbourg).

Χαβιάριον τοῦ Ἀστραχάν πρωτίστης
ποιότητος.
Τυριά νοπὰ καὶ ἀλατισμένα Γαλλίας,
Ἑλβετίας, Ἰταλίας κλπ.
Καμπανίται, Οἶνοι διάφοροι τῆς τρα-
πέζης πάσης προελεύσεως.
Ζῆθοι, Κονιάκ, Βίσκη, Ρούμια.
Σιρόπια καὶ Ἡδύποτα.
Μαστίχα καὶ Δούζικο.
Μεταλλικὰ ὕδατα ἐν φιάλαις τῶν
διασημοτάτων πηγῶν τῆς Εὐρώπης.

Εἶδη ζαχαροπλαστικῆς.
Βισκότα, Σοκολάται, Τέια.
Καφές ἀλεσμένος Μόκας, Μαρτινίκας,
Ἰάβας· σῆμα «ὁ Ἀβυσηνός».
Εἶδη μυρεψικῆς.
Σάπωνες διάφοροι μυρωδάτοι.
Εἶδη κομμώσεως.
Ψῆκτρα παντός εἶδους.
Πανέρια καὶ εἶδη ξυλοπλεκτικῆς.
Μαχαιρία διάφορα.
Φαρμακευτικὰ προϊόντα.

ΠΑΡΑΔΟΣΙΣ ΚΑΤ' ΟΙΚΟΝ

ΤΑΚΤΙΚΗ ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑ ΤΑΣ ΕΞΟΧΑΣ ΚΑΙ ΤΑ ΠΕΡΙΧΩΡΑ — ΑΠΟΣΤΟΛΑΙ ΕΙΣ ΤΑΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΝ

Κατάλογος παντων τῶν εἰδῶν τοῦ Καταστήματος μετὰ τῶν σχετικῶν τιμῶν ἀποστέλλεται δωρεὰν παντὶ τῷ αἰτοῦντι

SOCIÉTÉ EN COMMANDITE PAR ACTIONS DÉMÉTRACOPOULO FRÈRES & Cie

430, Grand' Rue de Péra, 430, vis-à-vis l'Ambassade de Russie.

CAVES et DÉPOTS: Péra, 1 & 13, Rue Asmali-Medjid, 1 & 3

CONSTANTINOPLE

Fournisseurs des Ambassades, Grands Hôtels, Pensionnats etc.

PRODUITS ALIMENTAIRES

Charcuterie fine. — Beurre de cuisine et de
table. — Salaisons. — Fromages de luxe. — Conserves
alimentaires. — Grand choix d'hors-d'œuvre va-
riés. — Patés de foie gras de Strasbourg. — Caviar
Impérial d'Astrakan etc., etc., etc.

Champagnes. — Vins de table et de luxe. — Biè-
res. — Cognacs. — Whisky. — Rhums. — Liqueurs. —

Mastic. — Duziko. — Eaux minérales des marques
les plus connues d'Europe.

Confiserie. — Biscuits. — Chocolats. — Thés. — Spé-
cialité de Cafés torrefiés „Marque l'Abyssin“.

Parfumerie. — Savonnerie. — Articles de toilette. —
Brosserie. — Coutellerie. — Vannerie.

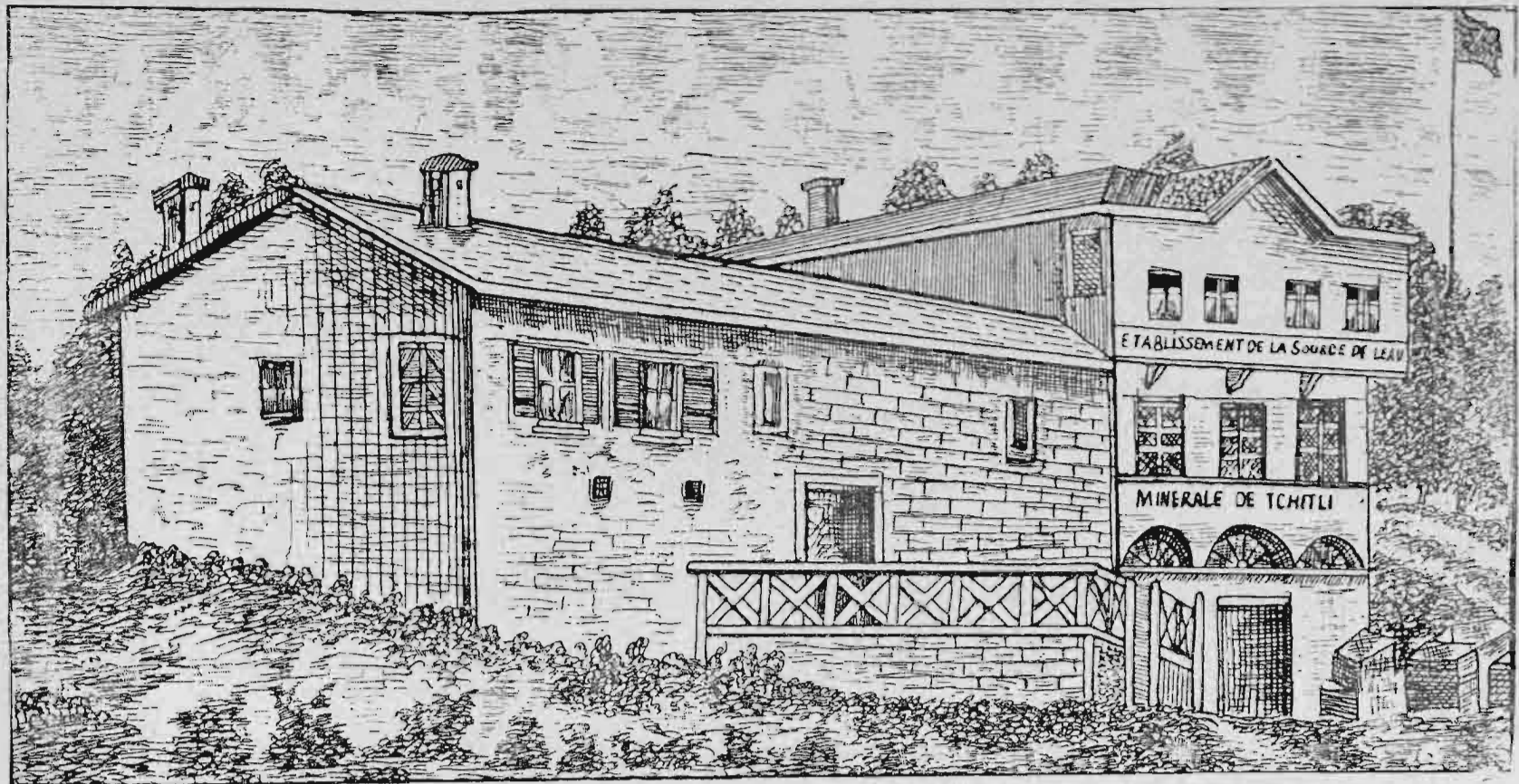
Produits Pharmaceutiques.

LIVRAISON A DOMICILE

Service spécial régulier aux campagnes et faubourgs

Expéditions en Provinces et l'Étranger.

SUR DEMANDE ENVOI FRANCO DU CATALOGUE

ΜΕΤΑΛΛΙΚΟΝ ΥΔΩΡ

ΤΣΙΤΛΗ

ΑΛΚΑΛΙΚΟΝ ΙΩΔΟΛΙΘΙΝΟΥΧΟΝ

Τὸ μεταλλικὸν ὕδωρ **Τσιτλή** εἶναι ἀπηλλαγμένον μικροβίων, ἐνεργητικώτατον διὰ τὰς ἀσθενείας τοῦ στομάχου, τοῦ ἥπατος, τοῦ διαβήτου, τῶν ἐντέρων καὶ τῆς πολυσαρκίας· ἔκτακτον ἐπιτραπέζιον καὶ ὑπέρτερον τοῦ Βάλς, τοῦ Βισὺ καὶ ἄλλων ὁμοίων. Ἡ πηγὴ κεῖται πλησίον τῆς Προύσης, ὅθεν εἶναι πάντοτε νοπότατον.

ΑΝΑΛΥΣΙΣ

ἐπικυρωθεῖσα ὑπὸ τοῦ πολιτικοῦ Ἱατρικοῦ Συμβουλίου τῆς Ὀθωμ. Αὐτοκρατορίας, συμφωνοῦσα καὶ πρὸς τὴν γενομένην ὑπὸ τοῦ κ. Σ. Σαρραδὲν τῶν Παρισίων.

Θερμοκρασία ἐν τῇ πηγῇ 13°, 14%. | Πυκνότης..... 1,005.

ΜΙΑ ΛΙΤΡΑ ΥΔΑΤΟΣ ΕΜΠΕΡΙΕΧΕΙ

Ἀνθρακικοῦ ὀξέος.....	Γραμμάτια	0,483
Διττανθρακικοῦ νατρίου.....	»	4,506
Διττανθρακικοῦ καλίου.....	»	0,142
Διττανθρακικῆς μαγνησίας.....	»	0,365
Διττανθρακικοῦ ἀσβεστίου.....	»	0,367
Σιδήρου ἐν καταστάσει πρωτοξειδίου.....	»	0,005
Θειοῦχου νατρίου.....	»	0,132
Φωσφορικοῦ νατρίου.....	»	0,061
Χλωριούχου νατρίου.....	»	0,066
Ἰωδιούχου νατρίου.....	»	ἴχνη
Σιλικίου.....	»	0,060
Μαγνησίου.....	»	ἴχνη
Τὸ ὅλον.....		6,187

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΑΠΟΘΗΚΗ: Ἐν τῇ Πόλει, Δζελάλ Βέη Χάν, ἀρ. 11

EAU MINÉRALE DE TCHITLI

Bicarbonade Sodique Iodo-Lithinée

L'eau de Tchitli, supérieure à certaine sources de Vichy et de Vals, jaillit aux environs de Brousse dans la plaine d'Éinégueul. **Succès assuré** dans les maladies du tube digestif et du foie, dans la gravelle et la goutte, le diabète et les engorgements vicéreaux.—Eau de table excellente au goût, très-précieuse dans les cas où les eaux potables seraient suspectes de contamination.

SIÈGE DE LA COMPAGNIE: Stamboul, Djélal Bey Han, N° 13, CONSTANTINOPLE

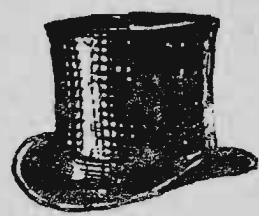
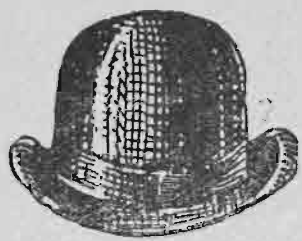

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΝΕΩΤΕΡΙΣΜΩΝ

N. A. ΣΑΡΡΗ

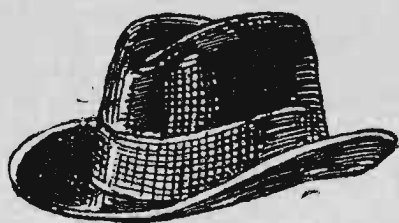
342 — Μεγάλη ὁδὸς τοῦ Πέραν — 342

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

ΕΙΔΙΚΟΤΗΣ ΠΙΔΩΝ ΑΝΔΡΙΚΩΝ

ΕΤΟΙΜΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙ ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΑΙ

ΕΙΔΗ ΠΟΛΥΤΕΛΕΙΑΣ

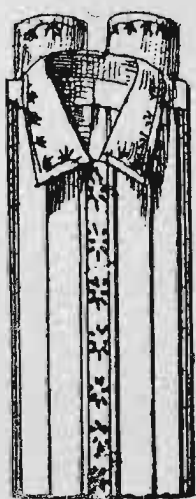
ΤΑΞΙΔΙΩΤΙΚΑ ΕΚ ΜΑΡΟΚΙΝΟΥ

ΜΕΓΑΛΗ ΣΥΛΛΟΓΗ ΥΠΟΚΑΜΙΣΩΝ, ΦΛΑΝΕΛΛΩΝ, ΡΑΒΔΩΝ, ΑΛΕΞΙΒΡΟΧΙΩΝ ΚΑΙ ΑΛΕΞΗΛΙΩΝ, ΧΕΙΡΟΚΤΙΩΝ, ΜΥΡΩΝ, ΛΑΙΜΟΔΕΤΩΝ

ΕΙΔΙΚΟΤΗΣ ΓΑΜΗΛΙΩΝ ΔΩΡΩΝ

ΚΑΙ

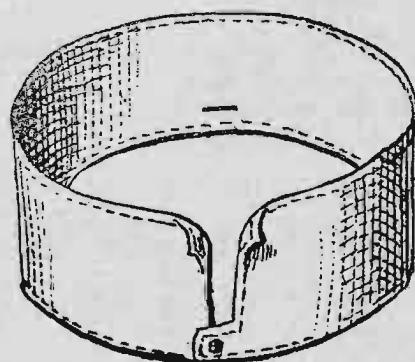
ΔΩΡΩΝ ΤΗΣ Α' ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ

ΕΠΙΧΡΥΣΑ

ΚΑΙ ΕΠΑΡΓΥΡΑ

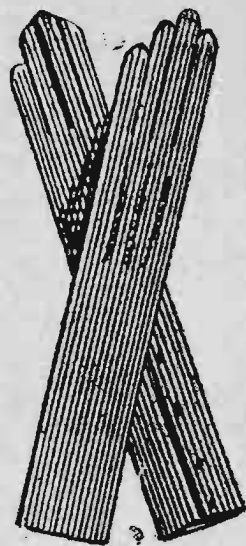
ΣΚΕΥΗ

ΜΕΓΑΛΗ

ΣΥΛΛΟΓΗ

ΚΟΣΜΗΜΑΤΩΝ

MAISON DE NOUVEAUTÉS N. A. SARRIS

342, GRAND' RUE DE PÉRA, 342

CONSTANTINOPLE

ΚΟΣΜΗΜΑΤΟΠΩΛΕΙΟΝ ΚΑΙ ΑΔΑΜΑΝΤΟΠΩΛΕΙΟΝ

ΧΑΝΝΟΥΣ

16 — ΕΝ ΓΑΛΑΤΑΙ, ΟΔΩΙ ΚΑΡΑΚΙΟΙ — 16

Οἶκος ἰδρυθεὶς τῷ 1879.

Ἐν τῷ ἀρχαίῳ τούτῳ καταστήματι, ὅπερ διακρίνεται ἐπὶ καλαισθησία, ἐκτὸς τῶν πλουσίων συλλογῶν ὡς διαθέτει ἐκ κοσμημάτων τοῦ τελευταίου συρμοῦ ἐκ πολυτίμων λίθων καὶ καθαροῦ χρυσοῦ, ὁρολογίων χρυσῶν καὶ ἀδαμάντοποικίλων καὶ ἄλλων διαφόρων ἀντικειμένων πάντων βραβευθέντων ἐν τῇ Παρισίῃ Ἐκθέσει, δέχεται καὶ πᾶσαν ἐργασίαν ἐπὶ παραγγελία κοσμημάτων καὶ σκευῶν καλλιτεχνικώτατα ἐπεξεργασμένων, καθὼς καὶ πᾶσαν ἀγοροπωλησίαν παλαιῶν πολυτίμων κοσμημάτων καὶ ἐπὶ ἐνεχείρισις.

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ ΥΠΟ ΕΙΔΙΚΩΝ ΕΡΓΑΤΩΝ ΔΙΕΥΘΥΝΟΜΕΝΟΝ

BIJOUTERIE FRANÇAISE
HANNOUS

Maison fondée en 1879.

ARTICLES de FANTAISIE en OR et ARGENT, PIERRES PRÉCIEUSES
ARGENTERIE. ASSORTIMENT DE MONTRES. HORLOGES ET PENTULES

CONSTANTINOPLE, Galata, Rue Karakeuy, 16.

Γ. ΚΑΙ Α. ΒΕΚΕΡ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ
370 — ΜΕΓΑΛΗ ΟΔΩ ΤΟΥ ΠΕΡΑΝ — 370

ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ ΚΑΙ
ΕΙΔΙΚΟΝ ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΠΛΩΝ

ΠΛΗΡΕΙΣ ΕΠΙΠΛΩΣΕΙΣ
ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΩΝ · ΚΟΙΤΩΝΩΝ · ΑΙΘΟΥΣΩΝ

ΕΙΔΙΚΟΤΗΣ ΣΑΝΔΥΚΩΝ ΚΑΙ ΚΙΒΩΤΙΩΝ

ΓΡΑΦΕΙΑ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΑ ◉ ΠΟΙΚΙΛΙΑ ΤΑΠΗΤΩΜΑΤΩΝ

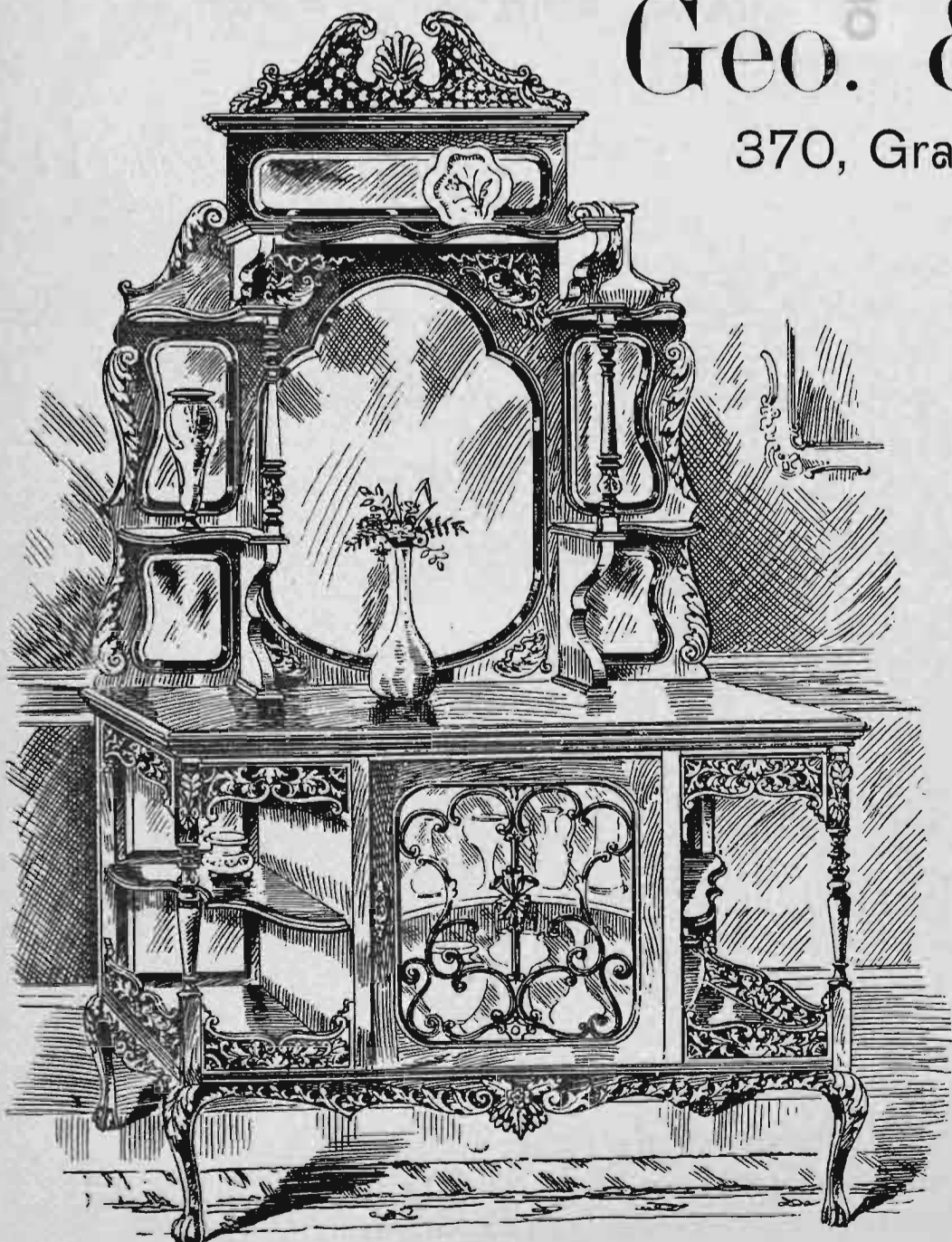
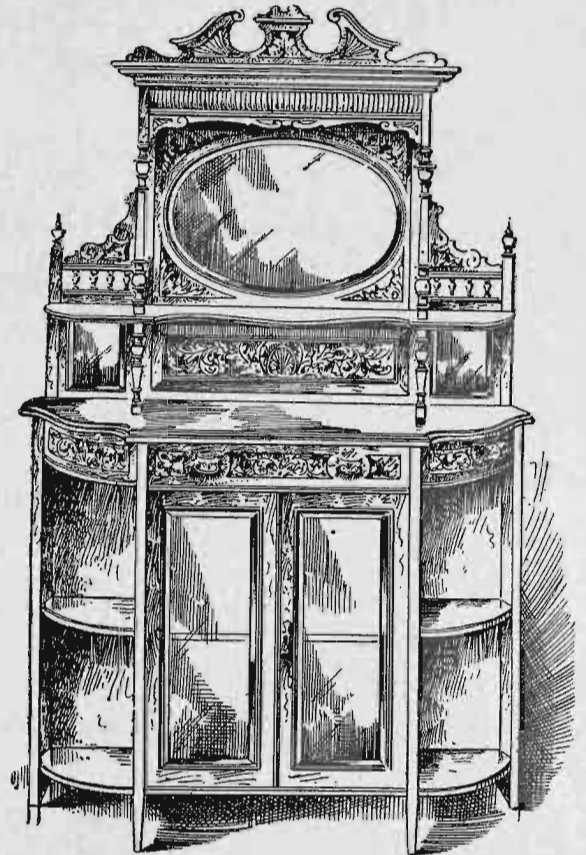
ΜΕΓΑΛΗ ΣΥΛΛΟΓΗ ΠΑΡΑΠΕΤΑΣΜΑΤΩΝ

ἐκ μεταξωτῶν καὶ μαλλίνων ὑφασμάτων

ΛΙΝΟΛΕΟΝ

κτλ., κτλ., κτλ.

Geo. & A. BAKER

370, Grand' Rue de Péra, 370

CONSTANTINOPLE

AMEUBLEMENTS COMPLETS

pour

Salle à Manger

Chambre à Coucher

et Salons

SPÉCIALITÉS DES BAHUTS

Fournitures de Bureaux

BUREAUX AMÉRICAINS

GRAND ASSORTIMENT DE RIDEAUX

en soie et en laine

TOUTES ESPÈCES DE TAPISSERIE

LINOLEUM

etc., etc., etc.

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΥΠΟΚΑΜΙΣΩΝ ΠΡΩΤΗΣ ΤΑΞΕΩΣ

ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΩ 1878

Chemiserie Belfast

Κ. ΚΑΙ Β. ΣΤΡΟΓΓΥΛΟΙ

185 — Μεγάλη ὁδὸ τοῦ Πέραν — 185

Κ. ΣΤΡΟΓΓΥΛΟΣ

Γαλατᾶ, ὁδὸ Βοεβόδα, ἀριθ. 111/115

ΥΠΟΚΑΜΙΣΟΠΟΙΟΙ ΤΗΣ Α. Α. Μ. ΤΟΥ ΣΟΥΛΤΑΝΟΥ

ΤΕΤΙΜΗΜΕΝΟΙ ΔΙΑ ΤΟΥ ΠΑΡΑΣΗΜΟΥ ΜΕΤΖΗΛΙΕ ΚΑΙ ΤΟΥ ΜΕΤΑΛΛΙΟΥ ΤΩΝ ΩΡΑΙΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

CHEMISERIE BELFAST

C. & V. STRONGUILO

CHEMISIERS DE S. M. I. LE SULTAN

185, Grand' Rue de Péra, 185

Γ. ΠΑΝΤΕΛΙΔΗΣ ΠΑΠΑ

Ι. ΚΑΙ Μ. ΚΑΙ Π. ΠΑΝΤΕΛΙΔΗΣ ΠΑΠΑ, ΔΙΑΔΟΧΟΙ

ΓΑΛΑΤΑ, ὁδὸς Φερμελετζίδικα, 171 | ΣΤΑΜΠΟΥΛ, Σουλτάν Χαμάμ, 17

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΩ 1867

ΚΑΣΜΙΡΙΑ ΚΑΙ ΤΣΟΧΑΙ ΠΑΝΤΟΣ ΕΙΔΟΥΣ

ΕΙΔΗ ΓΑΛΛΙΑΣ ΚΑΙ ΑΓΓΛΙΑΣ

ΤΟ ΚΑΛΙΣΤΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΟΣ ΝΕΩΤΕΡΙΣΜΩΝ ΑΝΔΡΙΚΩΝ ΕΝΔΥΜΑΣΙΩΝ

ΠΩΛΗΣΙΣ ΧΟΝΔΡΙΚΩΣ ΚΑΙ ΛΙΑΝΙΚΩΣ

G. PANTELIDÈS PAPPA

J. et M. et P. PANTELIDÈS PAPPA, Succ^{rs}

MAISON FONDÉE EN 1867

GALATA, Rue Fermeledjiler, N° 171 | STAMBOUL, Sultan-Hamam, N° 17

DRAPERIE

VENTE EN GROS ET EN DÉTAIL

ΒΑΠΙΛΙΟΝ Μ. ΛΑΜΠΡΙΝΙΔΟΥ

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΝΕΩΤΕΡΙΣΜΩΝ

ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΩ 1845

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, ΜΕΓΑΛΗ ΟΔΩ ΤΟΥ ΠΕΡΑΝ, 390-392

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ ΓΑΜΩΝ ΚΑΙ ΒΑΠΤΙΣΕΩΝ

ΕΙΔΙΚΟΤΗΣ ΠΑΙΔΙΚΩΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ

ΚΟΡΣΕΔΕΣ, ΑΣΠΡΟΡΡΟΥΧΑ, ΣΚΑΡΠΙΝΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΦΟΡΑ ΕΙΔΗ ΤΩΝ ΠΑΡΙΣΙΩΝ

MAISON VAPILLON

M. LAMBRINIDÈS Succes^r

MAGASIN DE NOUVEAUTÉS

Fondée en 1845

390-392, Grand' Rue de Péra, 390-392

CONSTANTINOPLE

ARTICLES DE MARIAGE & BAPTÊME

Spécialité d'Articles d'Enfants

CORSETS, CHAUSSURES, LINGERIE

ARTICLES DE PARIS

ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ Σ. ΣΑΠΟΥΝΤΖΑΚΗΣ

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΦΥΤΟΚΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΘΟΚΟΜΙΑΣ

ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΩ 1874

366 — Μεγάλη οδὸς τοῦ Πέραν — 366

ΑΝΘΟΔΕΣΜΑΙ, ΚΑΝΙΣΤΡΑ ΚΑΙ ΣΤΕΦΑΝΟΙ

ἐπί παραγγελίᾳ

ΔΙΑΚΟΣΜΗΣΙΣ

ΑΙΘΟΥΣΩΝ, ΘΕΑΤΡΩΝ ΚΑΙ ΟΙΚΙΩΝ

ἐπί ἐνοικίῳ

ΦΥΤΕΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΠΙΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ

ΚΗΠΩΝ

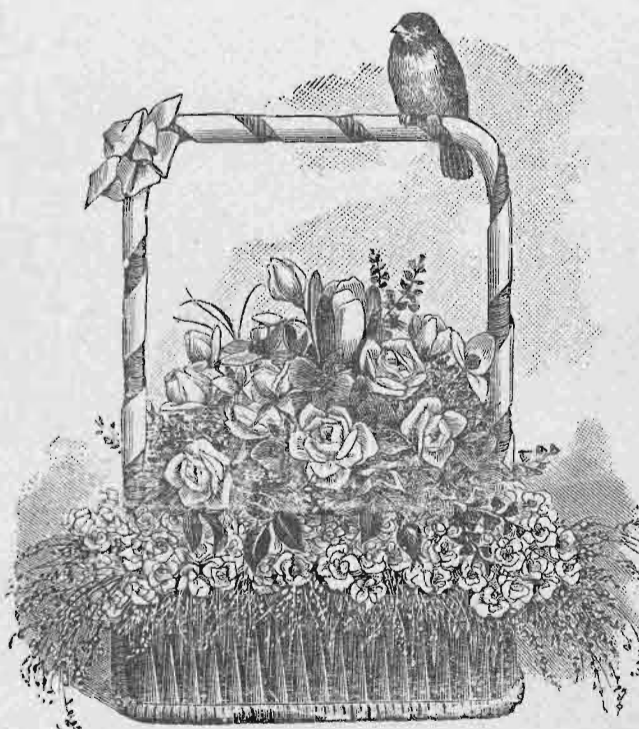
ΔΙΑΦΟΡΑ ΦΥΤΑ ΤΩΝ ΤΡΟΠΙΚΩΝ

ΔΕΝΔΡΑ ΚΑΙ ΔΕΝΔΡΥΛΛΙΑ

Διαφόρων εἰδῶν

ΚΡΟΜΜΥΑ ΑΝΘΕΩΝ

πλουσιωτάτης συλλογῆς

ΣΠΟΡΟΙ ΑΝΘΕΩΝ ΚΑΙ ΛΑΧΑΝΙΚΩΝ

πρωτίστης ποιότητος

ΝΕΚΡΙΚΟΙ ΣΤΕΦΑΝΟΙ

ἐκ πορσελάνης, γανθῶν, τεχνητῶν ἀνθέων
καὶ ἐξ ἀμυγδάντων

ΑΝΘΗ ΤΕΧΝΗΤΑ

ΚΗΠΟΣ

κατὰ τὴν ἀνωφέρειαν τῶν Ταταούλων
πλησίον τοῦ Παπαζ-κιοπροῦ

Τηλεγραφικὴ διεύθυνσις :

ΣΑΠΟΥΝΤΖΑΚΗΣ

ΠΕΡΑΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

EUSTRATIUS S. SAPOUNDJAKI

ETABLISSEMENT HORTICOLE & VENTE DE FLEURS

MAISON FONDÉE EN 1874

366 — Grand' Rue de Péra — 366

Bouquets, Gerbes, Corbeilles et Couronnes sur commande. Décoration de Salons et de Théâtre à location. Plantation et arrangement de jardins.

JARDIN à la montée de Tatavla, près Papaz Kiopru.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΑΠΟΘΗΚΗ
ΦΑΡΜΑΚΩΝ

ΥΙΩΝ Δ. ΜΕΖΙΚΗ ΚΑΙ Σ^{ΑΣ}

ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΩΝ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΤΩΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΩΝ

ΤΟΥ

ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΚΟΥ ΦΑΡΜΑΚΕΙΟΥ

ΚΑΙ

ΤΩΝ ΠΛΕΙΣΤΩΝ ΤΗΣ ΟΘΩΜΑΝΙΚΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑΣ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΩΝ

42, Ὀδῶ Σουλτάν Χαμάμ, 42

· ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ ·

Α. Σ. ΠΑΤΡΙΚΙΟΣ ΚΑΙ Σ^Α

ΕΜΠΟΡΟΙ ΚΑΙ ΤΡΑΠΕΖΙΤΑΙ

ΕΝ ΓΑΛΑΤΑ: ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΚΑΙ ΕΝ ΝΙΚΟΜΗΔΕΙΑ: ΜΙΚΡΑΣ ΑΣΙΑΣ

ΟΙΚΟΣ ΙΔΡΥΘΕΙΣ ΤΩ: 1847

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΕΞΑΓΩΓΗ ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΑ

ΙΔΙΟΚΤΗΤΑΙ-ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΤΑΙ ΤΩΝ ΕΝ ΝΙΚΟΜΗΔΕΙΑ: ΜΕΓΑΛΩΝ ΑΤΜΟΜΥΛΩΝ

Τηλεγραφικὴ διεύθυνσις: ΠΑΤΡΙΚΙΟΣ

A. S. PATRIKIOS & Co
NÉGOCIANTS et BANQUIERS

GALATA
CONSTANTINOPLE

&

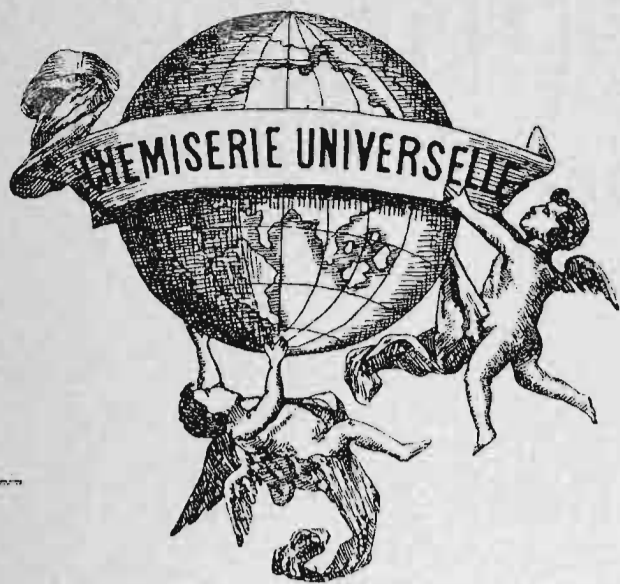
ISMIDT
ASIE MINEURE

Maison fondée en 1847

Importation — Exportation — Commission — Représentation

PROPRIÉTAIRES-EXPLOITANTS DE GRANDS MOULINS A VAPEUR D'ISMIDT

Adresse télégraphique: PATRIKIOS

CHEMISERIE

UNIVERSELLE

399 — Μεγάλη ὁδὸς τοῦ Πέραν — 399
Grand' Rue de Péra

ΕΙΔΙΚΟΤΗΣ ΥΠΟΚΑΜΙΣΩΝ ΚΑΙ ΑΣΠΡΟΡΟΥΧΩΝ

ΑΝΔΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΕΙΩΝ

ΕΙΔΗ ΠΟΛΥΤΕΛΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΜΨΟΤΗΤΟΣ

ΕΙΔΗ ΕΚ ΜΑΡΟΚΗΝΟΥ

ΕΙΔΗ ΤΑΞΙΔΙΟΥ

ΜΕΓΑΛΗ ΣΥΛΛΟΓΗ ΦΛΑΝΕΛΛΩΝ

ΣΤΗΘΟΔΕΣΜΟΙ, ΛΑΙΜΟΔΕΤΑΙ ΚΤΛ.

ΡΑΒΔΟΙ, ΑΛΕΞΙΒΡΟΧΑ, ΑΛΕΞΗΛΙΑ, ΧΕΙΡΟΚΤΙΑ

ΜΥΡΑ ΚΑΙ ΜΑΝΔΗΛΙΑ

ΤΑΧΥΤΗΣ, ΚΑΛΑΙΣΘΗΣΙΑ ΚΑΙ ΑΚΡΙΒΕΙΑ

ΠΕΡΙ ΤΗΝ ΕΚΤΕΛΕΣΙΝ ΤΩΝ ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΩΝ

ΜΟΝΗ ΑΠΟΘΗΚΗ τοῦ κατὰ τῆς πιτυριάσεως καὶ τῆς πύσεως τῶν τριχῶν ὕδατος, τοῦ καλουμένου Antisepton, τοῦ κατὰ τῶν ἐξανθημάτων τοῦ δέρματος Bloc Hualin καὶ τοῦ ἐκ γλυκερίνης ἀρωματικοῦ σάπωνος.

ΤΙΜΑΙ ΜΕΤΡΙΑΙ

SPÉCIALITÉ DE LINGERIE POUR HOMMES & DAMES

prête et sur commande

BONNETERIE — MAROQUINERIE

ARTICLES DE FANTAISIE et DE LUXE

ARTICLES DE VOYAGE

PRIX MODÉRÉS

Κ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ ΚΑΙ Θ. ΘΕΟΦΙΛΙΔΗΣ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

Γαλατᾶ, ὁδῷ Τελωνείου, Ἀριθ. 56, 58 καὶ 54

ΕΜΠΟΡΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ

ΠΑΝΤΩΝ ΤΩΝ ΥΛΙΚΩΝ ΤΩΝ ΑΝΑΓΚΑΙΟΥΝΤΩΝ ΕΙΣ ΤΟ ΝΑΥΤΙΚΟΝ, ΤΟΥΣ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΥΣ
ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΑΤΜΟΜΥΛΟΥΣ

ΠΑΝΤΑ ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΩΝ ΒΑΦΩΝ ΟΙΚΟΔΟΜΩΝ ΚΤΛ.

ΧΡΩΜΑΤΑ

ΕΛΑΙΑ ΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΧΡΗΣΕΩΣ

ΕΛΑΣΤΙΚΑ ΕΙΣ ΦΥΛΛΑ — ΕΛΑΣΤΙΚΟΙ ΣΩΛΗΝΕΣ

ΣΧΟΙΝΙΑ ΠΑΝΤΟΣ ΕΙΔΟΥΣ — ΠΑΝΙΑ ΠΛΟΙΩΝ

ΣΩΛΗΝΕΣ ΛΙΝΟΙ

ΔΙΑΦΟΡΑ ΣΙΔΗΡΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΑΠΟΘΗΚΗ ΑΓΓΛΙΚΟΥ ΡΟΥΜΙΟΥ, ΚΟΝΙΑΚ, ΖΙΝ ΚΑΙ ΟΥΙΣΚΗ

C. CHRYSOSSTOMOS & T. THEOFILIDIS

Rue de la Douane, N° 56, 58 & 54

ΓΑΛΑΤΑ

COULEURS, VERNIS, DECHETS DE COTON

HUILES MINÉRALES RUSSES & AMÉRICAINES

HUILE DE LIN, DE RICIN, DE COLZA

et en général

de tous les articles nécessaires à la Marine et aux Chemins de fer

PLAQUES ÉLASTIQUES

TUYAUX, CORDES, TUCK, PEINTURES MÉTALLIQUES etc.

DEPOT de RHUM ANGLAIS et COGNAC en Barils et en Bouteilles

GINIEVRE, WHISKEY

Divers Cordages et Coiles à Voile — Courroies en Cuir doubles, simples etc.

QUINCAILLÉRIE — FERRONNERIE

BOULONS, RIVETS, ACIER FONDU

Limes, Pelles, Marteaux etc., etc.

ΕΙΣ ΤΟ ΛΟΥΒΡΟΝ

(ΑΥ ΛΟΥΒΡΕ)

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΝΕΩΤΕΡΙΣΜΩΝ

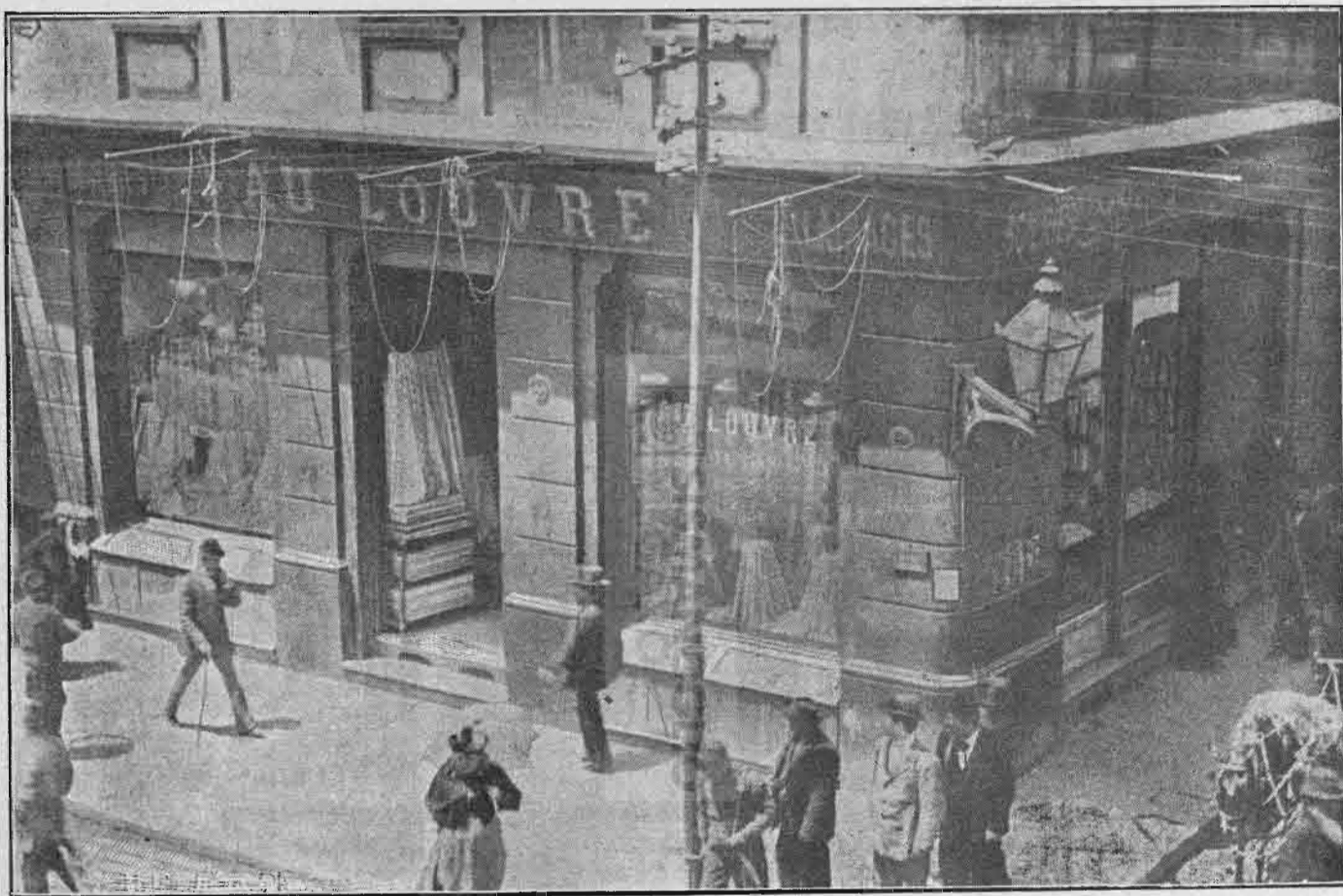
ΠΑΝΤΟΣ ΕΙΔΟΥΣ

ΓΕΩΡΓΙΑΔΟΥ ΚΑΙ ΤΣΑΟΥΣΟΓΛΟΥ

194 — Μεγάλη ὁδὸς τοῦ Πέραν — 194

ἀπέναντι τοῦ Γαλατᾶ-Σεραγίου

ΤΙΜΑΙ ΩΡΙΣΜΕΝΑΙ

ΤΙΜΑΙ ΩΡΙΣΜΕΝΑΙ

ΠΛΟΥΣΙΩΤΑΤΗ ΣΥΛΛΟΓΗ
ΜΕΤΑΞΩΤΩΝ ΚΑΙ ΜΑΛΛΙΝΩΝ ΥΦΑΣΜΑΤΩΝ

ΔΑΝΤΕΛΛΑΙ ΠΑΝΤΟΣ ΕΙΔΟΥΣ, ΓΑΛΟΝΙΑ, ΚΟΡΔΕΛΛΑΙ ΚΤΛ. ΚΤΛ.

ΣΤΗΘΟΔΕΣΜΟΙ ΤΩΝ ΠΑΡΙΣΙΩΝ, ΧΕΙΡΟΚΤΙΑ ΓΡΕΝΟΒΛΗΣ, ΑΛΕΞΙΒΡΟΧΑ ΚΑΙ ΑΛΕΞΗΛΙΑ, ΚΤΛ.

ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΝ ΤΜΗΜΑ ΥΦΑΣΜΑΤΩΝ ΠΕΝΘΟΥΣ

ΑΠΑΝΤΑ ΕΙΔΗ ΓΑΛΛΙΑΣ ΚΑΙ ΑΓΓΛΙΑΣ ΑΡΙΣΤΗΣ ΕΚΛΟΓΗΣ

ΤΙΜΑΙ ΜΕΤΡΙΩΤΑΤΑΙ

AU LOUVRE

MAISON DE NOUVEAUTÉS

EN TOUS GENRES

GEORGIADÈS & TCHAOUSSOGLOU

194, Grand' Rue de Péra, vis-à-vis Galata-Sérai

ΕΙΣ ΤΟ ΛΟΥΒΡΟΝ
(AU LOUVRE)
ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ

ΓΕΩΡΓΙΑΔΟΥ ΚΑΙ ΤΣΑΟΥΣΟΓΛΟΥ

ΕΝ ΤΗ ΠΟΛΕΙ

4, ΟΔΩ ΣΟΥΛΤΑΝ ΧΑΜΑΜ, 4

ΠΛΗΡΗΣ ΣΥΛΛΟΓΗ ΜΕΤΑΞΩΤΩΝ ΚΑΙ ΜΑΛΛΙΝΩΝ ΥΦΑΣΜΑΤΩΝ

προερχομένων ἐκ τῶν ἀρίστων ἐργοστασίων Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας

ΠΛΟΥΣΙΩΤΑΤΗ ΣΥΛΛΟΓΗ ΛΕΥΚΩΝ ΠΑΝΤΟΣ ΕΙΔΟΥΣ

ΚΡΕΤΟΝΙΩΝ, ΜΠΑΣΜΑΔΩΝ, ΦΟΥΛΙΝ, ΛΙΝΩΝ ΡΩΣΣΙΑΣ κτλ. κτλ.

ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΝ ΤΜΗΜΑ ΔΙ' ΕΝΔΥΜΑΣΙΑΣ ΙΕΡΕΩΝ

ἤτοι ΣΕΒΑΣΤΟΠΟΛ, ARMURES, MERINOS, SERPENTINES, NAPOLITANES κτλ. κτλ.

ΤΙΜΑΙ ΑΝΕΠΙΔΕΚΤΟΙ ΣΥΝΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

ΠΩΛΗΣΙΣ ΧΟΝΔΡΙΚΩΣ ΚΑΙ ΛΙΑΝΙΚΩΣ

Ι. ΤΣΑΟΥΣΟΓΛΟΥ ΚΑΙ Σ^{ΑΣ}

ΜΕΓΑΛΗ ΑΠΟΘΗΚΗ

ΤΑΠΗΤΩΝ ΠΕΡΣΙΚΩΝ, ΤΑΠΗΤΩΝ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

ΚΑΙ ΕΝ ΓΕΝΕΙ ΠΑΝΤΟΣ ΕΙΔΟΥΣ

ΕΝ ΤΗ ΠΟΛΕΙ

76, ΕΚΜΠΕΡΙΑΝ ΧΑΝ, 76

ΠΩΛΗΣΙΣ ΧΟΝΔΡΙΚΩΣ ΚΑΙ ΛΙΑΝΙΚΩΣ

ΠΩΛΗΣΕΙΣ ΧΟΝΔΡΙΚΑΙ

ΠΩΛΗΣΕΙΣ ΧΟΝΔΡΙΚΑΙ

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΜΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΣΟΧΑΙ-ΚΑΣΜΙΡΙΑ

Έν Κωνσταντινουπόλει — Ταρακτσή Χάν

CLEANTHÈS MAVROPOULO

GROSSISTE EN DRAPERIE

CONSTANTINOPLE - TARAKTCHI HAN

VENTE EN GROS

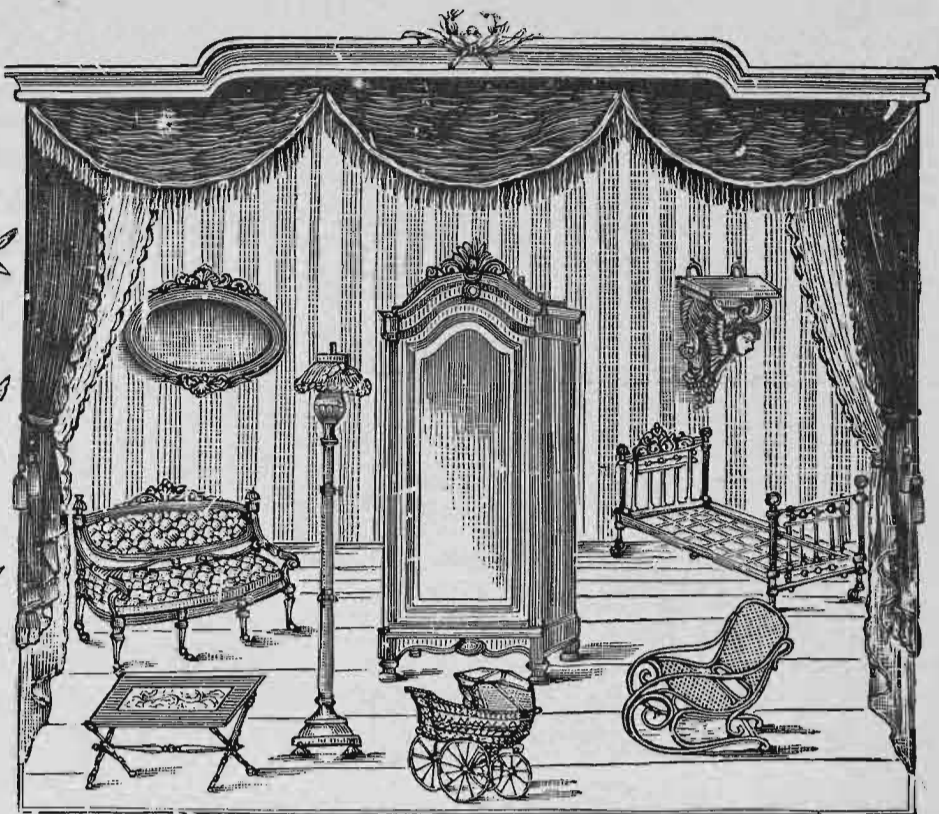
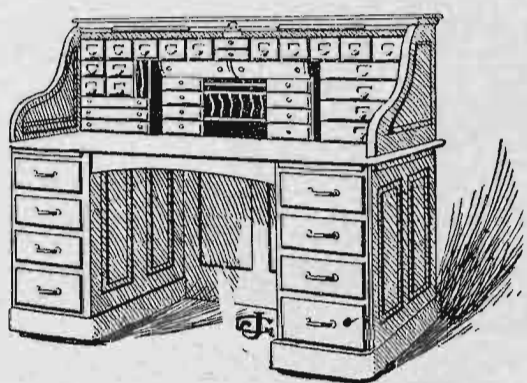
VENTE EN GROS

ΟΙΚΟΣ ΨΑΛΤΗ

ΜΕΓΑΛΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΠΙΠΛΩΝ

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ ΓΕΩΡΓ. Ι. ΨΑΛΤΗΣ
 ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, ΠΕΡΑΝ, ΟΔΩ ΚΑΒΡΙΣΤΑΝ
 ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ ΕΠΙΠΛΩΝ ΕΝ ΟΔΩ ΚΟΥΛΕ-ΚΑΠΟΥ

ΕΠΙΠΛΑ
 ΚΟΙΤΩΝΩΝ
 ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΩΝ
 ΑΙΘΟΥΣΩΝ ΚΤΛ.
 ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΤΙΜΩΝ

ΑΠΟΘΗΚΗ ΕΠΙΠΛΩΝ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΙΤΑΛΙΚΩΝ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΩΝ
 ΠΛΗΡΕΙΣ ΕΠΙΠΛΩΣΕΙΣ ΟΙΚΩΝ, ΓΡΑΦΕΙΩΝ, ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΩΝ ΚΤΛ.
 ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΝ ΤΜΗΜΑ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΩΝ ΕΠΙΠΛΩΝ

ΑΤΜΟΚΙΝΗΤΟΝ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ
 ΛΟΥΚΟΥΜΙΩΝ, ΧΑΛΒΑΔΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΖΑΧΑΡΩΤΩΝ

Γ. Δ. ΝΟΜΙΚΟΥ

ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΩ 1860

Εν ΓΑΛΑΤΑ, ὁδῶ Μουμχανέ, ἀρ. 77, Χάνιον Νομικοῦ, ἀρ. 9 καὶ 10

ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΗΣ ΤΗΣ ΟΘΩΜ. ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΚΗΣ ΑΓΛΗΣ
 ΔΙΠΛΩΜΑ ΤΙΜΗΣ ΤΟΥ ΟΘΩΜΑΝΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ

ΑΠΟΘΗΚΗ
 ΓΛΥΚΙΣΜΑΤΩΝ, ΠΙΣΚΟΤΩΝ, ΟΠΩΡΙΚΩΝ ΖΑΧΑΡΩΜΕΝΩΝ
 ΚΑΙ
 ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΥΦΕΤΩΝ
 ΑΠΟΣΤΟΛΑΙ ΠΑΝΤΑΧΟΥ

Υποκατάστημα Ο ΧΡΥΣΟΥΣ ΑΣΤΗΡ, ἐν τῇ Πόλει, Βαλιδὲ Σουλτάν Χάν, ἀρ. 2, παρὰ τὴν Γέφυραν.

Τηλεγραφικὴ διεύθυνσις: NOMICO-Moumhané.

ΜΕΓΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΝΕΩΤΕΡΙΣΜΩΝ

ΚΛΕΑΝΘΟΥΣ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΝ ΤΗ ΠΟΛΕΙ

Ὁδῶ Γενι Δζαμί, Ἀριθ. 31, 33, 35

Κατάστημα ἄγνωστον ἐπὶ τῆ καλαισθησίᾳ καὶ ποικιλίᾳ τῶν ἐμπορευμάτων αὐτοῦ
καὶ τῆ ἀπαραιμίλλῳ εὐθηνίᾳ τῶν τιμῶν.

Ἡ ΚΑΛΑΙΣΘΗΣΙΑ, μεθ' ἧς ἐκλέγονται τὰ ἐν τῷ καταστήματι ἐμπορεύματα, ἐξησφάλισαν αὐτῷ τὴν ἐκτίμησιν πολυαρίθμου καὶ ἐκλεκτῆς ἕκ τε τῆς πρωτενούσης καὶ τῶν ἐπαρχιῶν πελατείας, ἣν ἡ διεύθυνσις μετ' αὐξοντος πάντοτε ζήλου προσπαθεῖ νὰ ἱκανοποιήσῃ, ἐφοδιάζουσα ἀδιαλείπτως τὸ κατάστημα διὰ νεωτάτων, κομφοτάτων καὶ ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν ἐκλεκτῶν ἐμπορευμάτων τῆς παρισινῆς βιομηχανίας.

Ἡ ΠΟΙΚΙΛΙΑ καὶ ὁ ἄριστος ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ πάντων τῶν ἐν αὐτῷ εἰδῶν ἀποτελεῖ ἀδιαφιλονίκητον αὐτῷ ὑπεροχὴν.

Ἡ ΕΥΘΗΝΙΑ ἢ ἀπαράμιλλος τῶν τιμῶν καθιστᾷ προσιτὰ παντὶ βαλλαντίῳ καὶ τὰ ἀρίστης ποιότητος ἐμπορεύματα.

Τὸ κατάστημα διατελεῖ εἰς ἄμεσον ἀνταπόκρισιν, ἄνευ τῆς μεσολαβήσεως προμηθευτῶν, μετὰ τῶν διασημοτάτων ἐργοστασίων τῆς Εὐρώπης, παρὰ τῶν ὁποίων προμηθεύεται ὑπὸ ἐπωφελεσιτάτους ὄρους τὰ ἐμπορεύματα αὐτοῦ.

Ἀφίξεις καθ' ἑβδομάδα διὰ πᾶσαν ἐποχὴν τῶν μᾶλλον ἀριφανῶν νεωτερισμῶν: Ποικίλματα (γαρνιμέντα) δι' ἐνδυμασίας κυριῶν, Εἶδη φαντασίας, Πασμαντερί, Κεντήματα διὰ προῖκας, Μεγάλῃ συλλογῇ Δαντελλῶν καὶ Κορδελλῶν παντὸς εἶδους, Τούλια, Ἄνθη καὶ Πτερά, Ὑφάσματα μεταξωτὰ καὶ Βελούδα, Χειρόκτια, Ριπίδια, Κορσέδες νεωτάτου σχηματισμοῦ, Ἀρώματα, Ὀμβρέλλαι, Φλανέλλαι καὶ Περικνημίδες, Ρινόμακτρα, Ὑποκάμισα, Δαιμοδέται, Πανικά καὶ Περκάλια, Τραπεζομάνδηλα καὶ Χειρόμακτρα, Φουλίν, Βατίσται φαντασίας καὶ διάφορα Ὑφάσματα, Φόδροι καὶ πλεῖστα εἶδη ραπτικῆς καὶ οἰκιακῆς χρήσεως.

ΤΡΑΠΕΖΙΤΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ Α. Γ. ΣΟΥΡΛΑ

Ίδρυθὲν τῷ 1874

✻ ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ ✻

ΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΝ ΚΑΙ ΕΙΣ ΕΜΠΟΡΙΚΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΞΑΓΩΓΗΣ ΜΕΤΑΞΗΣ ΚΑΙ ΜΑΛΛΙΩΝ

ΠΡΟΕΞΩΦΛΗΣΕΙΣ—ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΑΙ

ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΑΙ ΕΙΣ ΤΑΣ ΚΥΡΙΩΤΕΡΑΣ ΠΟΛΕΙΣ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ ΚΑΙ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΔΑΝΕΙΑ ΕΠΙ ΔΕΙΩΝ

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΗΣ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΑΤΜΟΠΛΟΪΚΩΝ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ

Γαλατᾶ, ὁδῷ Τελωνείου, ἀριθ. 4

ΜΕΓΑΛΗ ΑΠΟΘΗΚΗ ΒΑΦΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΥΛΙΚΩΝ

ΔΙ' ΑΤΜΟΠΛΟΙΑ, ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΥΣ, ΑΤΜΟΜΥΛΟΥΣ ΚΤΛ.

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΑ ΕΙΔΗ ΠΡΟΕΡΧΟΜΕΝΑ ΕΚ ΤΩΝ ΚΑΛΙΣΤΩΝ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΩΝ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΑΣ ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ ΕΙΣ ΤΙΜΑΣ ΜΕΤΡΙΩΤΑΤΑΣ

Κατάλογοι και δείγματα ἀποστέλλονται δωρεάν τῷ αἰτοῦντι.

ΑΡΟΣΤΟΛΟΣ ΔΕΜΕΤΡΙΑΔÈΣ

FOURNISSEUR des COMPAGNIES de NAVIGATION et INDUSTRIELLES

Galata, Rue de la Douane, 4

GRAND DÉPOT DE COULEURS ET DE FOURNITURES POUR BATEAUX A VAPEUR, CHEMINS DE FER, MOULINS, MINES etc.

Articles d'industrie anglaise sont vendus à des prix hors concurrence

Catalogues et échantillons sont envoyés franco.

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ ΣΙΓΑΡΟΧΑΡΤΟΥ
ΑΔΕΛΦΩΝ ΤΣΑΟΥΣΗ

ΕΝ ΤΗ ΠΟΛΕΙ

Ὁδῷ Καπνοτελωνείου, Ἀριθ. 14

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ ΪΔΡΥΘΕΝ Τῷ 1870

ΠΑΣΙΓΝΩΣΤΟΝ ΑΝΑ ΠΑΣΑΝ ΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΗΝ

ΔΙΑ ΤΑ ΥΓΙΕΙΝΑ ΚΑΙ ΠΡΩΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΟΣ

ΣΙΓΑΡΟΧΑΡΤΑ

ΠΡΟΣΟΧΗ ΕΙΣ ΤΑΣ ΠΑΡΑΠΟΙΗΣΕΙΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΑΥΡΟΥΔΗΣ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

Κοτζαμάνογλου Χάν, Ἀριθ. 16—20

ΕΙΔΙΚΟΤΗΣ

ΑΚΑΤΕΡΓΑΣΤΟΣ ΜΕΤΑΞΑ ΠΡΟΥΣΗΣ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΕΝ ΠΡΟΥΣΗ

ΤΡΑΠΕΖΙΤΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ
ΠΙΣΣΑΝΟΥ ΚΑΙ ΦΡΑΝΤΖΕΤΗ

Ἰδρυθὲν τῷ 1881

Ἐν Κωνσταντινουπόλει, Γαλατᾶ, Πλατεία Καρακιοῖ, 17

Τὸ ὑπὸ τὴν ἀνωτέρω ἐπωνυμίαν τραπεζιτικὸν κατάστημα ἀναδέχεται τὴν ἐκτέλεσιν πάσης τραπεζικῆς καὶ χρηματιστικῆς πράξεως ἔν τε τῷ ἐνταῦθα χρηματιστηρίῳ καὶ ἐν τοῖς χρηματιστηρίοις τῆς Εὐρώπης.

Πωλεῖ τοῖς μετρητοῖς ἢ καὶ ἐπὶ πιστώσει διὰ μηνιαίων καταβολῶν τὰς ἀσφαλεστάτας τῶν λαχειοφόρων ὁμολογιῶν, τῶν ὁποίων ἡ τύχη ὀλόκληρος καὶ τὰ τοκομερίδια, ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ, ἀνήκουσι τῷ ἀγοραστῇ, ἅμα τῇ πληρωμῇ τῆς πρώτης δόσεως.

Πρὸς δὲ ἐκδίδει καὶ προμέσσας τῶν ὁμολογιῶν τῶν Ἀνατολικῶν Σιδηροδρόμων, συμφώνως τῷ ἐπικρατοῦντι κυβερνητικῷ νόμῳ.

MAISON DE BANQUE
PISSANOS & FRANTZETTIS

Fondée en 1881

17, Galata, Place Karakeuy, 17

CONSTANTINOPLE

OPÉRATIONS DE BOURSE ET DE BANQUE

ΚΩΝΣΤ. Σ. ΑΡΑΒΑΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΗΣ

ΕΙΔΩΝ ΔΙΑ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΥΣ,

ΑΤΜΟΠΛΟΙΑ, ΑΤΜΟΜΥΛΟΥΣ,

ΜΕΤΑΛΛΕΙΑ κτλ., κτλ.

ΜΕΓΑΛΗ ΑΠΟΘΗΚΗ

ΠΑΝΤΟΣ ΕΙΔΟΥΣ ΒΑΦΩΝ

ΔΙΑ ΠΛΟΙΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΔΟΜΑΣ

Ἐν Κων/πόλει Γαλατᾶ, ὁδῷ Καραντίνας

ΜΕΓΑΛΗ ΑΠΟΘΗΚΗ ΕΝ ΜΟΥΜΧΑΝΕ, ΑΡ. 60.

C. S. ARAVANOUPOULO

FOURNISSEUR

d'Articles pour Chemins de Fer, Moulins à Vapeur,
Bateaux à Vapeur, Mines etc.

DÉPOT

DE COULEURS EN TOUS GENRES

pour constructions et batiments

CONSTANTINOPLE, GALATA, Rue de la Quarantaine.

GRAND DÉPOT, MOUMHANÉ, N° 60.

ΣΤΑΥΡΟΣ ΑΥΘΕΝΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ

ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΜΕΤΑΒΩΤΩΝ ΥΦΑΣΜΑΤΩΝ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

Σουλτάν Χαμάμ, 24 — Μαρπουτσιλάρ, 79

STAVROS AUTHENTOPOULOS

Magasin de Soieries

Sultan Hamam, 24 | Marpoutchilar, 79

STAMBOUL — CONSTANTINOPLE.

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΑΠΟΣΤΑΓΜΑ ΟΙΝΟΥ (ΚΟΝΙΑΚ)

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ

ΑΝΔΡΕΟΥ Π. ΚΑΜΠΑ

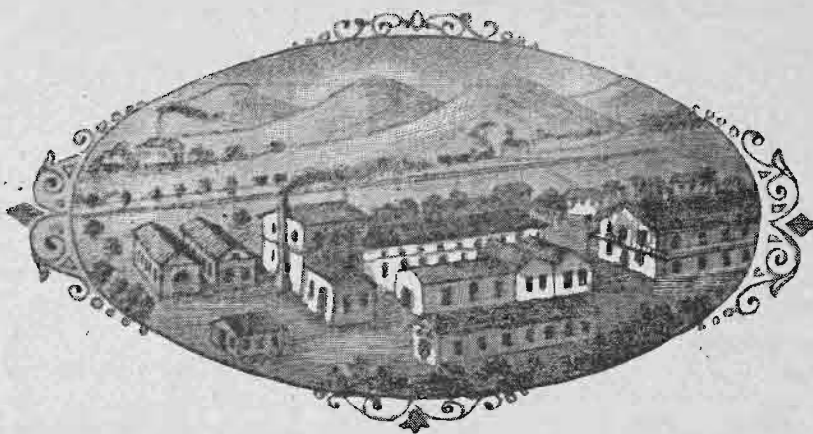
ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΩ 1882 ΕΝ ΚΑΝΤΖΑΙ ΤΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΤΟ ΑΡΧΑΙΟΤΕΡΟΝ

ΤΩΝ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΩΝ

ΟΥΔΕΝ

ΕΙΝΑΙ ΕΦΑΜΙΛΛΟΝ

ΑΥΤΟΥ

Τὰ προϊόντα του είναι ἀπαράμιλλα προερχόμενα ἐκ τῶν ἰδιοκτητῶν ἀπεράντων ἀμπελώνων τῆς ἐν Κάντζα τῆς Ἀττικῆς ἐπαύλεως αὐτοῦ. Πλεονέκτημα ὅλως μοναδικόν.

ΕΤΗΣΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΟΙΝΟΥ ΔΙΑ ΚΟΝΙΑΚ

ΕΝΟΣ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΥ ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΟΥ ΟΚΑΔΩΝ

Τὰ τελειότατα τῶν μηχανημάτων τῶν ὑπαρχόντων εἰς τὰ κυριώτατα τῶν εὐρωπαϊκῶν ἐργοστασίων (μηχανημάτων δι' ἀπόσταγμα οἴνου τοῦ γνωστοῦ γάλλου κατασκευαστοῦ Μαρεστέ) λειτουργοῦσι μόνον ἐν τῷ ἐργοστασίῳ Καμπᾶ.

Ἵποκατάστημα τοῦ Ἐργοστασίου ἐν Γαλατῇ Κων/πόλει, ὁδῷ Τελωνείου, ἀρ. 42

Ἀντιπρόσωποι ἐν Τουρκίᾳ ΑΔΕΛΦΟΙ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΠΟΥΛΟΙ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΑΠΟΘΗΚΗ ΦΑΡΜΑΚΩΝ Ι. ΠΑΛΛΑΜΑΡΗ

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ 1860

Ἐν Θεσσαλονίκῃ, ὁδῷ Φραγκομαχαλᾶ, παραπλεύρως τῆς ἐκκλησίας τῶν Καθολικῶν

ΓΕΝΙΚΟΝ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟΝ ΔΙΑ ΠΑΣΑΝ ΤΗΝ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΝ ΤΩΝ ΕΞΗΣ ΕΙΔΩΝ

Γαλακτοῦχον ἄλευρον H. Nestlé. Πηπηγμένον γάλα τοῦ ἰδίου ἐργοστασίου. Νυμφικόν ἀρωματικόν Ἄνθοδμον τοῦ ἀγγλικοῦ καταστήματος Βανδούζ καὶ Σας. Τὰ ἐπανορθωτικά τῶν τριγῶν τῆς Κυρίας Ἄλλεν. Κατοπία Πίγκ. Δυναμωτικά τῶν νεύρων. Πάντα τὰ εἶδη τῶν οἴνων δι' ἀσθενεῖς. Οἶνος Ἁγίου Ραφαήλ. Οἶνος Vial. Οἶνος Vichy-Quina. Quina-Laroche κτλ.

ΠΑΝΤΑ ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΛΛΙΚΩΝ ΥΔΑΤΩΝ

Ἐν τῷ καταστήματι εὐρίσκει τις πρὸς ἀγρῶν καὶ τὸς εἰμετακομιστοὺς ἀμερικονικὰς θερμάστρας τοῦ πετρελαίου.

DROGUERIE J. PALLAMARI

MAISON FONDÉE EN 1860

SALONIQUE, près de l'Eglise Catholique

Produits Chimiques et Pharmaceutiques. — Eaux Minérales. — Spécialités. — Bandages. — Instruments de Chirurgie. — Articles en Caoutchouc. — Appareils et fournitures générales pour la Photographie. — Poêles mobiles américaines à pétrole.

ΜΕΤΑΛΛΙΟΝ ΧΡΥΣΟΥΝ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΕΚΘΕΣΕΩΣ ΤΟΥ ΣΙΚΑΓΟΥ 1893, ΤΗΣ ΒΙΕΝΝΗΣ 1873 ΚΑΙ ΤΗΣ ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑΣ 1876

Π. ΔΕ ΑΝΔΡΙΑ

ΤΟ ΑΡΧΑΙΟΤΑΤΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΤΑΠΗΤΩΝ

ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΩ. 1836 ΕΝ ΣΜΥΡΝΗ.

*Εργοστασιάρχαι Ταπήτων εν Τουρκία. Έργαστήρια εν Ούσακ, Γιόρδ, Κοϋλα και Δεμιρτζή (Μικρά Άσια).
Έκτελεσις πάσης παραγγελίας οίουδήποτε μέτρου και σχεδίου.*

ΜΕΓΑΛΑΙ ΑΠΟΘΗΚΑΙ ΕΝ ΣΜΥΡΝΗ.

Μεγάλη συλλογή αρχαίων καλλιτεχνικάν ταπήτων. Τò μόνον κατάστημα, τò έχον ιδιαίτερον βαφείον εν Ούσακ πρός στερεότητα τών χρωμάτων.

Προμηθευται τών μεγάλων εν Παρισίοις καταστημάτων τού νεωτερισμού **Au Bon Marché** και τών μεγίστων οίκων τής Εύρώπης και Άμερικής.

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

πρός αγοράν επί προμηθεία ταπήτων περσικάν παλαιών και νέων, κεντημάτων κτλ.

P. DE ANDRIA

La plus ancienne Maison de TAPIS fondée en 1836 à SMYRNE

Médaille d'or aux Expositions Universelles de Chicago 1893, de Vienne 1873 et de Philadelphie 1876.

Fabrication de Tapis de Turquie, Descentes de lits en tous genres, portières etc.
Ateliers à Ouchac, Yiordes, Coula et Demirdji (Asie-Mineure). Exécution de toutes commandes spéciales sur mesure et sur croquis.

DÉPÔTS IMPORTANTS A SMYRNE

Grand choix de Tapis anciens artistiques. Seule maison possédant une Teinturerie, de sa propriété à Ouchac pour la solidité des coloris.

Fournisseurs des Grands Magasins de Nouveautés AU BON MARCHÉ de Paris et des plus grandes maisons d'Europe et d'Amérique.

SUCCURSALE A CONSTANTINOPLE

pour l'achat en commission de Tapis et Foyers Persans vieux et modernes, Broderies etc.

ΖΥΘΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΟΥ ΛΟΝΔΙΝΟΥ

ΑΔΕΛΦΩΝ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΩΝ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

284 — Μεγάλη όδω του Πέραν — 284

ΠΡΟΤΥΠΟΝ ΖΥΘΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΟΥ ΤΕΛΟΥΣ ΤΗΣ 10' ΕΚΑΤΟΝΤΑΕΤΗΡΙΔΟΣ

ΜΑΓΕΙΡΙΚΗ ΠΡΩΤΗΣ ΤΑΞΕΩΣ

ΖΥΘΟΣ ΕΚΤΑΚΤΟΣ

ΟΙΝΟΙ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΠΟΤΑ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΗΜΟΤΑΤΩΝ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΩΝ

ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΡΙΟΝ: Έφημερίδες τής Τουρκίας και τής Εύρώπης

BRASSERIE DE LONDRES

ΚΑΡΑΥΑΝΝΟΠΟΥΛΟ FRÈRES

284 — Grand' Rue de Péra — 284

CONSTANTINOPLE

BRASSERIE MODÈLE — CUISINE DE 1er ORDRE — BIÈRE EXTRA

Vins et Liqueurs, marques renommées — Huitres d'Arnaoutkeuy — Journaux Européens

Λ. ΚΑΛΑΜΙΔΑΣ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

ΑΔΕΞΙΑΔΗ ΧΑΝ, ΓΑΛΑΤΑ

ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ-ΕΡΓΟΛΑΒΟΣ, ΕΙΔΙΚΩΣ ΔΙΑ ΜΥΛΟΥΣ

ΤΑ ΝΕΩΤΑΤΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΕΝ ΕΥΘΗΝΟΤΑΤΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ

ΥΠ' ΕΓΓΥΗΣΙΝ: ΠΟΙΟΤΗΤΕΣ, ΑΠΟΔΟΣΕΙΣ, ΠΑΡΑΓΩΓΗ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

ΤΟΥΡΝΙΚ ΓΚΕΣΣΑΡΙΑΝ | ΤΟΥΡΝΙΚ GUESSARIAN

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

ΓΑΛΑΤΑ

ὁδῶ Μαχμουδιέ, ἀρ. 43, ὁδῶ Κιουρεκτζιλέρ, ἀρ. 48-50
καὶ ὁδῶ Βεζεστέν, ἀρ. 5

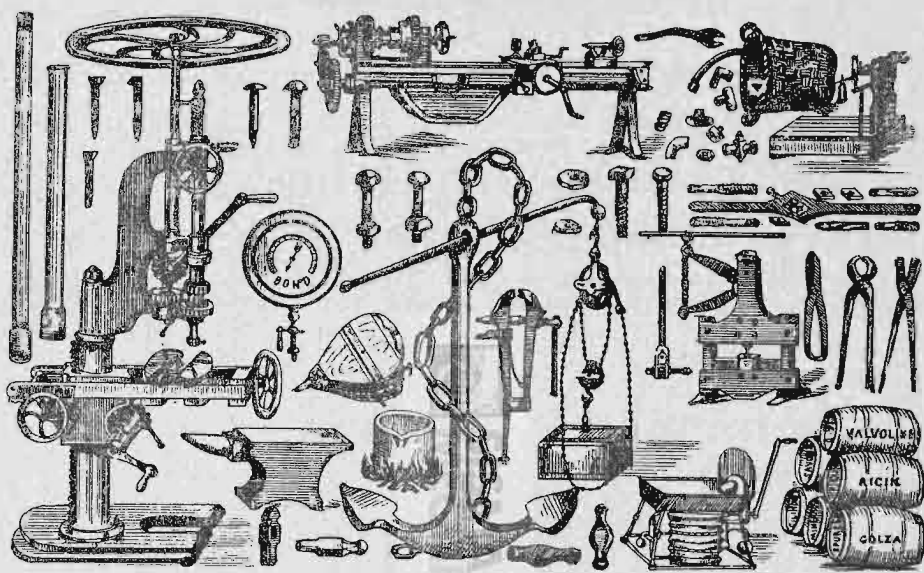
CONSTANTINOPLE

GALATA

rue Mahmoudié, N° 43, rue Kurekdjiler, N° 48-50
et rue Bezesten, N° 5

Εἶδη σιδηροδρόμων, ἀτμομύλων, ἀτμοπλοίων, ἐργοσυστάσεων, μεταλλείων, ὑδάτων καὶ ποικίλων ἄλλων ἐπιχειρήσεων.

Σωλήνες ἐκ σιδήρου, χυτοῦ σιδήρου, χαλκοῦ, μολύβδου, καουτσούκ, ὑάλου. Λάμαι, χάλυψ, καρφία, ἔλαια βιομηχανίας, χρώματα πάντων τῶν εἰδῶν. Ἄσβεστος, Core Pacquing, ναστόχαρτον ἐξ ἀμιάντου. Εἶδη ἀμαξῶν.

Articles de chemins de fer, de moulins, de bateaux à vapeur et fabriques, de mines et de toute sorte d'entreprise. Tubes en fer, en fonte, en cuivre, en caoutchouc, en plomb, en verre. Clous, acier, limes, huiles, couleurs acrous en tous genre. Asbestos, core pacquing, carton amiante. Articles de voitures.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΗΣ ΤΟΥ ΝΑΥΑΡΧΕΙΟΥ, ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΤΜΟΠΛΟΙΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ, ΤΩΝ ΠΡΟΚΥΜΑΙΩΝ ΚΤΛ.

FOURNISSEUR DE L'AMIRAUTÉ, DES COMPAGNIES DE CHEMINS DE FER, DES BATEAUX A VAPEUR, DES QUAIS

ΜΕΓΑ ΚΑΦΕΝΕΙΟΝ ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Γ. ΤΣΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ

Ἐν Κωνσταντινουπόλει, Μεγάλη ὁδῶ τοῦ Πέραν, ἀριθ. 128

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΠΡΩΤΗΣ ΤΑΞΕΩΣ ΚΕΙΜΕΝΟΝ ΕΝ ΤΗ ΚΕΝΤΡΙΚΩΤΑΤΗ ΘΕΣΕΙ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΑΝ ΟΔΟΥ
ΚΑΙ ΣΥΧΝΑΖΟΜΕΝΟΝ ΥΠΟ ΤΗΣ ΚΑΛΙΣΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

ΠΟΤΑ ΕΚΛΕΚΤΑ — ΑΙΘΟΥΣΑ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΥΣΑ ΔΩΔΕΚΑ ΣΦΑΙΡΙΣΤΗΡΙΑ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ ΕΓΧΩΡΙΟΙ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΑΙ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΑΝΕΠΙΛΗΠΤΟΣ — ΟΜΙΛΟΥΝΤΑΙ ΠΑΣΑΙ ΑΙ ΓΛΩΣΣΑΙ

GRAND CAFÉ DU LUXEMBOURG

128, Grand' Rue de Péra, 128

TENU PAR

DIMITRO G. TSANGOPOULO

ÉTABLISSEMENT DE 1re ORDRE

Remis complètement à neuf. — Frequenté par la meilleure société

CONSOMMATIONS DE 1re CHOIX

Grande Salle contenant 12 Billards — Journaux du pays et de l'étranger

SERVICE IRRÉPROCHABLE — ON PARLE TOUTES LES LANGUES

ΓΕΝΙΚΗ
ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΟΘΩΜΑΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

ΑΣΦΑΛΕΙΑΙ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΠΥΡΟΣ
ΤΩΝ ΚΙΝΔΥΝΩΝ ΤΗΣ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ
ΚΑΙ ΕΠΙ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

ΤΕΡΝΩ ΒΕΗΣ
ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΓΑΒΡΙΗΛ ΕΦ. ΝΟΡΑΔΟΥΓΚΙΑΝ
ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΜΕΛΗ

Δ. ΚΟΡΠΗΣ, ΔΖΕΜΑΛ ΒΕΗΣ, Α. ΠΑΝΤΖΙΡΗΣ ΒΕΗΣ, ΒΑΤΡΙΚ ΕΦΕΝΤΗΣ ΚΙΟΥΛΜΠΕΝΚΙΑΝ
J. R. REEVES, Λ. ΡΑΜΠΕΡ, Α. ΝΙΑΣ

ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ: ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΚΗ ΟΘΩΜΑΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑ

ΕΝ ΠΑΣΑΙΣ ΤΑΙΣ ΠΟΛΕΣΙ ΤΗΣ ΟΘΩΜΑΝΙΚΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑΣ

ΕΔΡΑ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Εν Κωνσταντινουπόλει, Γαλατᾶ, Γενῆ-Χάν

ΕΡΝΕΣΤΟΣ ΓΚΛΑΒΑΝΗΣ

ΤΡΑΠΕΖΙΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΙ, ΠΩΛΗΣΕΙΣ ΕΠΙ ΠΙΣΤΩΣΕΙ ΛΑΧΕΙΟΦΟΡΩΝ ΑΞΙΩΝ

Η ΦΡΟΥΡΟΣ (La Gardienne)
ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΠΥΡΟΣ
26, Λεωφόρω Μελοδράματος
ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ
Κεφάλαιον 4,700,000 φρ.

ΠΡΩΤΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΡΟΙΚΙΣΜΟΥ ΝΕΑΝΙΔΩΝ
ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΕΝ ΒΟΥΔΑΠΕΣΤΗΙ ΤΩΙ 1863
Κεφάλαιον 5,800,000 φρ.
ΕΠΛΗΡΩΘΗΣΑΝ ΠΡΟΣ ΠΡΟΙΚΙΣΜΟΝ
6,000,000 φρ.

Γενικός αντιπρόσωπος καθ' ἅπασαν τὴν Τουρκίαν ΕΡΝΕΣΤΟΣ ΓΚΛΑΒΑΝΗΣ
Εν Κωνσταντινουπόλει, Ἀγοπιὰν Χάν, 47, ὁδῶ Βοεβόδα, Γαλατᾶ.

ERNEST GLAVANY

OPÉRATIONS DE BANQUE, VENTES A CRÉDIT DE VALEURS A LOTS

LA GARDIENNE
COMPAGNIE D'ASSURANCES INCENDIE
26, Avenue de l'Opéra
PARIS
Capital et Réserves pour risques en cours Frs 4,700,000

PREMIÈRE SOCIÉTÉ DE DOTATION
pour Jeunes Filles
Fondée à Budapest en 1863
Capital 5,800,000 Francs
Primes de Dotation payées Frs 6,000,000

Agent Général pour toute la Turquie: ERNEST GLAVANY, Agopian Han, N° 47, Rue Voivoda, Galata

COMMERCIAL UNION

ASSURANCE COMPANY LIMITED.

24, 25 & 26, Coruhill, London E. C.

ΑΓΓΛΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΡΩΤΗΣ ΤΑΞΕΩΣ
ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΠΥΡΚΑΙΑΣ, ΤΩΝ ΘΑΛΑΣΣΙΩΝ ΚΙΝΔΥΝΩΝ, ΤΥΧΑΙΩΝ ΔΥΣΤΥΧΗΜΑΤΩΝ (ACCIDENTS) ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΖΩΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ £ 2.500.000 ☉ ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΚΛΑΔΟΥ ΖΩΗΣ £ 2.445.320

ΤΟ ΣΥΝΟΛΟΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ ΥΠΕΡΒΑΙΝΕΙ ΤΑΣ £ 6.000.000

Η ΕΤΗΣΙΑ ΠΡΟΣΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΥΠΕΡΒΑΙΝΕΙ ΤΑΣ £ 2.000.000

Οί βουλόμενοι ὅπως ἀντιπροσωπεύσωσι τὴν Ἐταιρείαν ἐν Τουρκίᾳ ἄς ἀπευθύνωσι τὰς αἰτήσεις των εἰς τὸ Κεντρικὸν Πρακτορεῖον τῆς Ἐταιρείας, ἐν Κωνσταντινουπόλει:

Ἄριθ. 1, Ἰναγέτ Χάν, Γαλατᾶ.

ΓΕΝΙΚΟΣ ΠΡΑΚΤΩΡ: ΝΙΚΟΛΑΟΣ Θ. ΠΕΤΡΟΚΟΚΚΙΝΟΣ

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ ΛΟΥΤΡΙΚΩΝ ΕΙΔΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ Μ. ΚΑΛΟΥ

ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΩ 1850

ΕΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ.

Βραβευθὲν ἐν τῇ Διεθνεί Ἐκθέσει τοῦ Σικάγου 1892-93 διὰ μεταλλίου ἐκδοθέντος ἐπ' ὀνόματι τοῦ τότε διευθύνοντος τοῦ ἐργοστάσιον ἀποθανόντος ἀδελφοῦ Γεωργίου Μιχαήλ Καλοῦ.

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ἐν ὁδῷ Βαρδάρ. — ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΑΠΟΘΗΚΗ καὶ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΠΩΛΗΣΕΩΣ ἐν Σταμπὸλ Τσαρσιση.

ΟΛΑ ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΩΝ ΛΟΥΤΡΙΚΩΝ

Βουρνούζια χρωματιστά, λευκά, πολυποίκιλα. — Βουρνούζια νυμφικά. Βουρνούζια πολυτελείας, λινά και βαμβακερά μετά πλαισίων και ραβδωμάτων χρυσῶν και μεταξίνων πασῶν τῶν ποιότητων.

Πλήρεις λουτρικαὶ ἐνδυμαθία ἐκ πέντε κομματίων ἐκτάκτου πολυτελείας, χρυσοπάφουφα, μετά και ἄνευ ἐπικεντήτων μεταξίνων ἀνθέων και κοσμημάτων πολυχρώμων, ἀπλά και ἐπικέντητα.

Προδόψια βαμβακερά, χρωματιστά, πολυποίκιλα και λινά λευκά, χουδατά και μή, μετά και ἄνευ χρυσῶν γραμμῶν.

Πεστέμαλια βαμβακερά λευκά και διαφόρων χρωματισμῶν λινά ἀπλά και μετ' ἐπιχρῶσων κοσμημάτων.

ΥΦΑΣΜΑΤΑ ΕΙΔΙΚΑ ΚΛΙΝΟΣΤΡΩΣΕΩΝ

ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΧΡΩΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΙΜΩΝ

Τὸ ἐργοστάσιον δέχεται παραγγελίας κατ' ἀρέσκειαν τῶν πελατῶν, ὑποδεικνύοντων τὸ μέγεθος, τὸν χρωματισμὸν, τὴν ποιότητα και τὸ εἶδος τῶν κοσμημάτων.

ΤΙΜΑΙ ΜΗΔΕΝΑ ΕΠΙΔΕΧΟΜΕΝΑΙ ΣΥΝΑΓΩΝΙΣΜΟΝ

ΤΑΧΥΤΗΣ ΚΑΙ ΑΚΡΙΒΕΙΑ ΠΕΡΙ ΤΗΝ ΕΚΤΕΛΕΣΙΝ ΤΩΝ ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΩΝ

ΠΩΛΗΣΙΣ ΧΟΝΔΡΙΚΩΣ ΚΑΙ ΛΙΑΝΙΚΩΣ

Διὰ πᾶσαν αἴτησιν ἀπευθυντέον: ΑΔΕΛΦΟΙΣ Μ. ΚΑΛΟΥ ἐν Θεσσαλονίκῃ.

Τὸ μόνον ὁμογενοῦς ἐργοστάσιον τοῦ εἶδους τούτου ἀν' ἅπασαν τὴν Εὐρωπαϊκὴν Τουρκίαν

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΤΙΡΙΓΓ

ΕΝΔΥΜΑΣΙΑΙ

ΑΝΔΡΩΝ, ΚΥΡΙΩΝ ΚΑΙ ΠΑΙΔΙΩΝ

ΜΕΓΑΛΗ ΣΥΛΛΟΓΗ ΑΣΠΡΟΡΡΟΥΧΩΝ
ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ ΧΡΗΣΙΜΩΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ

ΚΟΜΨΟΤΗΣ ΚΑΙ ΣΤΕΡΕΟΤΗΣ
ἀμιλλωμένη πρὸς τὰ ἐπὶ παραγγελία κάλλιστα ἐνδύματα

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΚΑΙ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΑΠΟΘΗΚΗ
Ἐν Βιέννῃ, Praterstrasse, ἀρ. 11

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΑΝΑΤΟΛΗΣ
Ἐν Κων/πόλει, Γαλατᾶ, Καρακιοῦ, ἀριθ. 11

ΜΕΓΑΛΑ ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ
Ἐν Ἀθήναις, ὁδῷ Αἰόλου καὶ Πλατεία Ὁμονοίας.
Ἐν Σμύρνῃ, ὁδῷ Φραγκομαχαλᾶ.
Ἐν Θεσσαλονίκῃ, ὁδῷ Φραγκομαχαλᾶ.
Ἐν Τεργέστῃ καὶ ἐν Φιούμῃ.
Ἐν Σοφίᾳ.
Ἐν Βηρυττῷ καὶ ἐν Ἱερουσαλήμ.
Ἐν Ἰνδίαῖς: Καλκούττα, Βομβάη κτλ.
Ἐν Αἰγύπτῳ καὶ ἐν πάσαις ταῖς κεντρικαῖς πόλεσι.

ΤΙΜΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΩΣ ΩΡΙΣΜΕΝΑΙ
ΑΝΕΥ ΤΗΣ ΕΛΑΧΙΣΤΗΣ ΕΛΑΤΤΩΣΕΩΣ

ΜΙΓΙΕΡΔΙΤΣ ΤΟΚΑΤΛΙΑΝ

Ἐν Κωνσταντινουπόλει, Μεγάλῃ ὁδῷ τοῦ Πέραν

ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΟΝ

(à la Carte)

ΜΑΓΕΙΡΙΚΗ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΚΑΙ ΓΑΛΛΙΚΗ ΥΠ' ΑΡΧΙΜΑΓΕΙΡΟΝ ΕΙΔΙΚΟΝ ΕΚ ΠΑΡΙΣΙΩΝ

ΛΙΘΟΥΣΑ ΔΙ' ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ — ΛΙΘΟΥΣΑΙ ΔΙΑ ΓΑΜΟΥΣ ΚΑΙ ΥΠΟΔΟΧΑΣ — ΖΑΧΑΡΟΠΛΑΣΤΕΙΟΝ — ΣΟΚΟΛΑΤΑ — ΠΑΓΩΤΑ

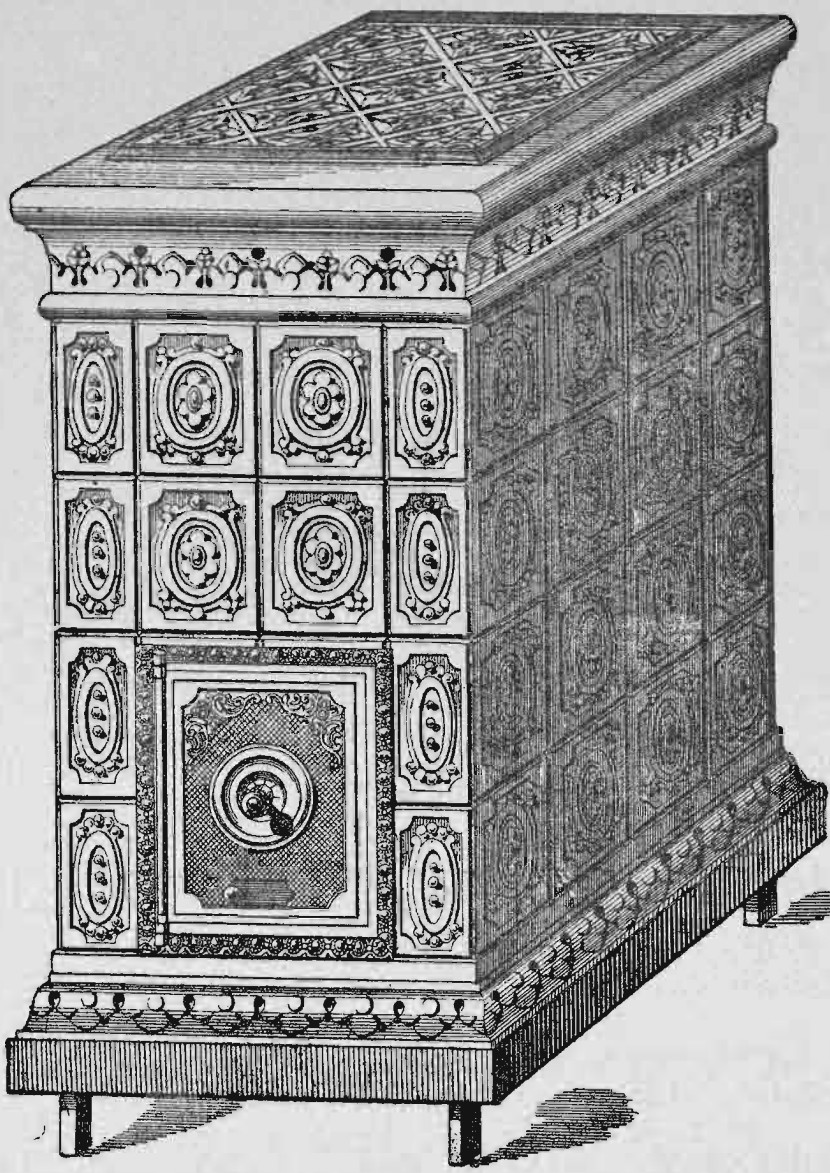
ΑΠΟΣΤΟΛΑΙ ΑΝΑ ΤΗΝ ΠΟΛΙΝ — ΑΠΟΣΤΟΛΑΙ ΕΙΣ ΤΑΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΔΙΑ ΒΑΠΤΙΣΕΙΣ, ΓΑΜΟΥΣ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΔΑΣ

ΖΥΘΟΣ ΤΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ — ΤΑ ΠΑΝΤΑ ΠΡΩΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΟΣ

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΝ ΕΙΣ ΤΟ ΚΕΝΤΡΟΝ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ — ΔΩΜΑΤΙΑ ΑΝΑΠΑΥΤΙΚΑ ☉ ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΟΥ ΕΝ ΤΗ ΠΟΛΕΙ, ΜΕΓΑΛΗ ΑΓΟΡΑ

Maison MEGUERDITCH ΤΟΚΑΤΛΙΑΝ
Constantinople, Grand' Rue de Péra

RESTAURANT à la Carte avec cuisine à l'Orientale et à la Française, sous les ordres d'un chef spécialement engagé à Paris, reste ouvert la nuit pour les Soupers
SALON POUR FAMILLES, SALLES DE FÊTES POUR MARIAGES ET RÉCEPTIONS, CONFISERIE, CHOCOLAT, PATISSERIE, GLACES
COMMANDES POUR LA VILLE, EXPÉDITIONS EN PROVENCES POUR BAPTÊMES, MARIAGES ET SOIRÉES
HOTEL situé au centre de la ville, chambres réunissant tout le confort voulu, prix modérés. — Succursale du Restaurant à Stamboul, Grand Bazar.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

Γαλατᾶ, ὁδῶ Γιοργαντζιλάρ, ἀριθ. 69

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ ΚΑΙ ΑΠΟΘΗΚΑΙ ΘΕΡΜΑΣΤΡΩΝ

ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΕΙΔΩΝ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΗΤΩΝ

ἐκ φαβεντιανοῦ, ἐκ πορσελάνης, ἐκ σιδήρου ἀπλοῦ ἢ μεμιτωμένου

ΦΟΡΗΤΑ ΜΑΓΕΙΡΕΙΑ — ΑΝΤΛΙΑΙ — ΚΡΟΥΝΟΙ — ΕΠΙΠΛΑ ΚΗΠΩΝ

ΟΙΚΙΑΚΑ ΣΚΕΥΗ — ΗΛΕΚΤΡΙΚΟΙ ΚΩΔΩΝΕΣ

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΔΙΟΡΘΩΣΕΩΣ ΕΙΔΩΝ ΠΑΝΤΟΣ ΜΕΤΑΛΛΟΥ

ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΙΣ ΘΕΡΜΑΣΤΡΩΝ ΚΤΛ.

ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΚΛΕΚΤΟΤΑΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΩΝ

ΑΔΥΝΑΤΟΣ ΑΠΟΒΑΙΝΕΙ ΟΙΟΣΔΗΠΟΤΕ ΣΥΝΑΓΩΝΙΣΜΟΣ

JEAN HADJOPoulos

CONSTANTINOPLE-GALATA

69, Rue Yorgandjilar, 69

Grand assortiment de Poêles, Cuisinières, Pompes. — Spécialités d'articles sanitaire. — Robinetterie. — Articles de ménage. — Meubles pour jardins. — Grand atelier de confection et réparation en toutes sortes de métaux.

ΤΕΧΝΙΚΟΝ ΓΡΑΦΕΙΟΝ

Δ. Κ. ΚΑΛΒΟΚΟΡΕΣΗ ΜΗΧΑΝΙΚΟΥ

Ἐν Κωνσταντινουπόλει, Γαλατᾶ, ὁδῶ Μουγχανέ, Γιαλδίζ Χάν.

Μελέτη καὶ ἕδρυσις ἐργοστασίων παντὸς εἵδους. — Τοπογραφικαὶ μελέται. — Προμήθεια καὶ τοποθέτησις ἀτμομηχανῶν πάσης χρήσεως. — Ἐγκαθίδρυσις ἀερισμοῦ καὶ θερμάνσεως οἰκοδομῶν δι' ἀτμοῦ καὶ θερμοῦ ὕδατος. — Σχέδια, ἐκθέσεις, προεκτιμήσεις κτλ. ἐν πάσῃ γλώσσῃ.

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ ΕΝ ΤΟΥΡΚΙΑΙ ΤΟΥ ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΜΗΧΑΝΟΠΟΙΕΙΟΥ ΚΑΙ ΝΑΥΠΗΓΕΙΟΥ "ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ,"

NATIONAL

Assurance Company of Ireland

ΑΓΓΛΙΚΗ ΠΥΡΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

ΝΑΣΙΟΝΑΛ

Ἰδρυθεῖσα ἐν Δουβλίνω τῷ 1822

Ἡ Ἐταιρεία National of Ireland, ὑφισταμένη ἐν Ἀγγλίᾳ ἀπὸ 80 ἐτῶν καὶ διακρινομένη ἐπὶ ἐλευθεριότητι κανονίσεως ζημιῶν, ἀσφαλίζει κατὰ τῶν κινδύνων τοῦ πυρὸς κτήματα παντὸς εἵδους, ἐπιπλα, ἐμπορεύματα καὶ λοιπὰ ἐπὶ μετρίοις ἀσφαλίστοις ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ καθ' ἅπασαν τὴν Ὀθωμανικὴν Αὐτοκρατορίαν διὰ τοῦ ὑποφαινομένου Γενικοῦ Πράκτορος, ἔχοντος πληρεξουσιότητα νὰ κανονίξῃ καὶ πληροῖν πᾶσαν ζημίαν ἀμέσως καὶ ἐπιτοπίως.

ΓΡΑΦΕΙΑ:

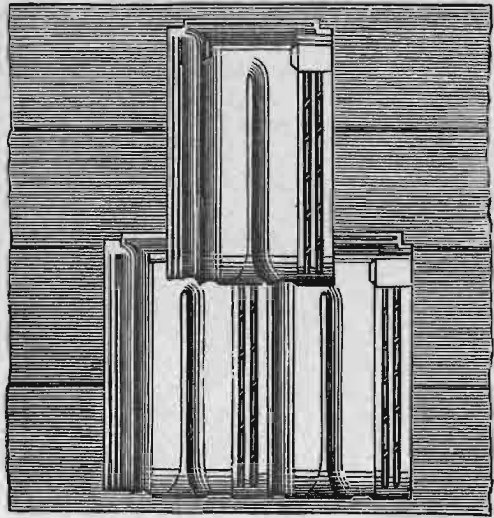
3, Σουβατζόγλου Χάν, Γαλατᾶ.

ΓΕΝΙΚΟΣ ΠΡΑΚΤΩΡ ΚΑΙ ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΟΣ
ED. YANNOVICH

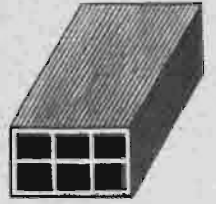
ΜΑΝΙΖΑΔΕ ΚΑΙ ΤΑΣΤΣΟΓΛΟΥ

ΜΕΓΑΛΗ ΑΠΟΘΗΚΗ ΟΙΚΟΔΟΜΗΣΙΜΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

Ἁγίασμα Καπού, Ἄρ. 496.

ΠΛΙΝΘΟΙ, ΑΣΒΕΣΤΟΚΟΝΙΑΜΑ, ΥΔΡΑΥΛΙΚΗ ΑΣΒΕΣΤΟΣ, ΤΣΙΜΕΝΤΑ

ΚΕΡΑΜΙΔΙΑ ΕΝΤΟΠΙΑ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΛΛΟΔΑΠΗΣ

ΛΙΘΟΙ ΤΗΣ ΑΡΛΗΣ, ΜΑΡΜΑΡΑ ΤΗΣ ΤΕΡΓΕΣΤΗΣ

ΣΩΛΗΝΕΣ, ΠΛΑΚΕΣ ΤΕΤΡΑΓΩΝΟΙ, ΓΥΨΟΙ ΔΙΑΦΟΡΟΙ

ΜΑΝΙΖΑΔÉ ΕΤ ΤΑΧΔΙΟΓΛΟΥ

GRAND DÉPÔT DE MATÉRIAUX DE CONSTRUCTION

CONSTANTINOPLE

ΑΥΑΣΜΑ-ΚΑΡΟΥ, Ν° 496.

ΧΗΜΙΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΕΙΣ

ΥΠΟ

ΠΕΤΡΟΥ ΑΠΕΡΗ

ΧΗΜΙΚΟΥ ΠΡΑΓΜΑΤΟΓΝΩΜΟΝΟΣ ΤΟΥ ᾿ ΔΗΜΑΡΧΙΑΚΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΡΟΞΕΝΕΙΩΝ ΑΥΣΤΡΙΑΣ, ΓΑΛΛΙΑΣ, ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ ΚΑΙ ΕΛΛΑΔΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ ΚΑΙ ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΟΥ ΤΗΣ ᾿ ΙΑΤΡΟ-ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΗΣ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΕΩΣ,

᾿Εν Κωνσταντινουπόλει, Γαλατᾶ, Γιουξέκ-Καλδερᾶ, Ἄριθ. 74, καὶ Πέραν, ὁδῶ ᾿Αχῆρ, Ἄριθ. 11

ΑΝΑΛΥΣΕΙΣ ΒΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΧΗΜΕΙΑΣ

ΑΝΑΛΥΣΕΙΣ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΚΑΙ ΠΟΤΩΝ
ΓΑΛΑΚΤΟΣ, ΒΟΥΤΥΡΟΥ, ΕΛΑΙΩΝ, ΑΛΕΥΡΩΝ, ΚΡΕΑΤΩΝ, ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΩΝ ΚΛΠ.

ΑΝΑΛΥΣΕΙΣ ΦΑΡΜΑΚΩΝ ΕΝ ΓΕΝΕΙ — ΧΗΜΙΚΑΙ ΚΑΙ ΤΟΞΙΚΟΛΟΓΙΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΟΓΝΩΜΟΣΥΝΑΙ

ΑΝΑΛΥΣΕΙΣ ΟΡΥΚΤΟΛΟΓΙΚΩΝ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΟΥΣΙΩΝ

ΟΡΥΚΤΩΝ, ΜΕΤΑΛΛΙΚΩΝ ΥΔΑΤΩΝ ΚΑΙ ΠΑΝΤΟΣ ΕΙΔΟΥΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΕΙΔΩΝ

ΜΙΚΡΟΣΚΟΠΙΚΑΙ ΕΡΕΥΝΑΙ

BIENNAION ΖΥΘΟΠΩΛΕΙΟΝ

ΓΙΑΝΝΗ

396, Μεγάλη ὁδῶ τοῦ Πέραν, 396

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΠΡΩΤΗΣ ΤΑΞΕΩΣ

Τ. ΙΒΡΑΚΗΣ, ΔΙΑΔΟΧΟΣ

ἔχων ἐργολαβικῶς τὸ Κυλικεῖον τοῦ Σταθμοῦ Σικκετζή τῶν ᾿Ανατολικῶν Σιδηροδρόμων καὶ τὸ παράλευρον τοῦ Σταθμοῦ Ζυθοπωλείου-Ἐστιατορίου.

Μόνος κάτοχος τοῦ ἐκ Μονάχου ζύθου Lowenbrau καὶ ἀντιπρόσωπος τοῦ Ζυθοποιείου *Γιακοδίνας*.

ΓΕΥΜΑΤΑ ΚΑΙ ΔΕΙΠΝΑ

ΜΕΓΑΛΗ ΣΥΛΛΟΓΗ ΟΙΝΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΦΕΡΩΝ ΠΟΤΩΝ ΠΡΩΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΟΣ

ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΧΕΙΜΩΝΑ ΕΥΡΙΣΚΕΙ ΤΙΣ ΤΑ ΚΑΛΙΣΤΑ ΟΣΤΡΕΙΔΙΑ

ΠΛΕΙΣΤΑΙ ΑΝΑΤΟΛΙΚΑΙ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΑΙ ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

ΤΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

BRASSERIE VIENNOISE

ΥΑΝΝΙ

396, Grand' Rue de Péra, 396

Τ. ΙΒΡΑΚΙΣ, Successeur

DÉJEUNERS ET DINERS A LA CARTE
JOURNAUX EUROPÉENS

ΕΛΒΕΤΙΚΟΝ ΖΥΘΟΠΩΛΕΙΟΝ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

380 — Μεγάλη ὁδῶ τοῦ Πέραν — 380

ΑΔΙΕΞΟΔΩΙ ΤΕΣΤΑ

ΝΙΚΟΛΑΟΥ Κ. ΛΑΛΑ

ἔχοντος τὴν ἐργολαβίαν τοῦ Ἐστιατορίου τοῦ Σταθμοῦ Χαϊδάρ-πασσᾶ τῶν Σιδηροδρόμων τῆς ᾿Ανατολῆς.

ΜΕΓΑΛΗ ΠΟΙΚΙΛΙΑ ΖΥΘΩΝ ΚΑΙ ΟΙΝΩΝ

τῶν καλλίστων ἐργοστασίων

ΜΑΓΕΙΡΙΚΗ ΠΡΩΤΗΣ ΤΑΞΕΩΣ

ΤΑ ΝΩΠΟΤΑΤΑ ΟΣΤΡΕΙΔΙΑ

ΠΛΗΘΥΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΔΙΚΩΝ

BRASSERIE SUISSE

CONSTANTINOPLE

380, Grand' Rue de Péra, 380

Impasse Testa

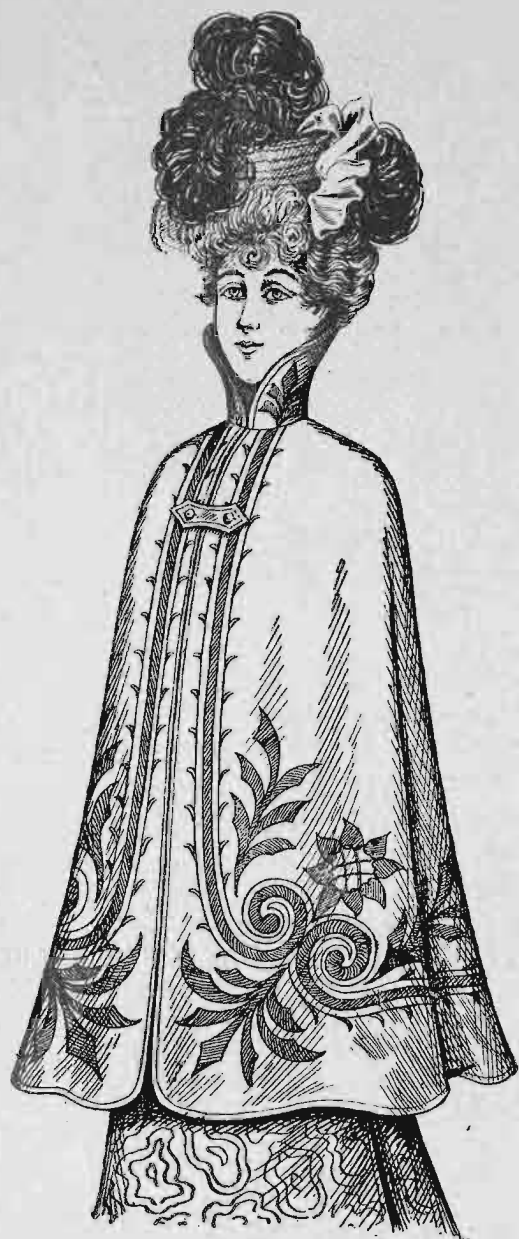
NICOLAS C. LALAS

DÉJEUNERS ET DINERS A LA CARTE
HUITRES FRAICHES

ΒΙΚΤΩΡ ΤΙΡΙΓΓ ΚΑΙ ΑΔΕΛΦΟΙ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

Μεγάλη ὁδὸς τοῦ Πέραν, Ἀριθ. 505—511, παρὰ τὴν Πλατεῖαν Τοῦννελ

ΠΛΟΥΣΙΑ ΣΥΛΛΟΓΗ
ΑΝΔΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΕΙΩΝ ΕΝΔΥΜΑΤΩΝ

ΕΙΔΙΚΟΝ ΤΜΗΜΑ ΔΙΑ ΠΑΙΔΙΑ

ΕΙΔΙΚΟΝ ΤΜΗΜΑ ΔΙ' ΕΝΔΥΜΑΤΑ ΠΟΛΥΤΕΛΕΙΑΣ
ΦΡΑΚΑ, ΣΜΟΚΙΝ, ΡΕΔΙΓΚΟΤΑΙ

ΛΑΙΜΟΔΕΤΑΙ

ΥΠΟΚΑΜΙΣΑ ΤΗΣ ΚΟΛΛΑΣ ΚΑΙ ΝΥΚΤΕΡΙΝΑ

ΦΛΑΝΕΛΛΑΙ

ΕΠΙΚΑΛΥΜΜΑΤΑ ΑΜΑΞΗΣ ΚΑΙ ΤΑΞΙΔΙΟΥ

ΕΠΑΝΩΦΟΡΙΑ ΑΝΔΡΩΝ, ΚΥΡΙΩΝ ΚΑΙ ΠΑΙΔΙΩΝ

Καὶ ἐν γένει
πάν ὅ,τι ἀναφέρεται εἰς τὸν ἱματισμὸν.

ΚΟΜΨΟΤΗΣ

ΕΥΘΗΝΙΑ

ΠΑΖΑΡ ΤΟΥΡΚ ΑΝΔΡΕΑΣ ΟΒΡΑΔΟΒΙΤΣ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

Γαλατῆ, ὁδὸς Γιουργαντζιλάρ, ἀριθ. 61

ΜΕΓΑΛΗ ΠΟΙΚΙΛΙΑ ΘΕΡΜΑΣΤΡΩΝ

ΑΡΓΙΛΑΟΠΛΑΣΤΩΝ, ΕΚ ΧΥΤΟΥ ΣΙΔΗΡΟΥ ΚΑΙ ΜΕΜΙΛΙΤΩΜΕΝΩΝ

ΘΕΡΜΑΣΤΡΑΙ ΜΑΓΕΙΡΙΚΗΣ, ΑΝΤΛΙΑΙ, ΚΡΟΥΝΟΙ

ΔΙΑΦΟΡΑ ΕΙΔΗ ΟΙΚΙΑΚΑ

ΜΗΧΑΝΑΙ ΔΙ' ΑΠΟΠΑΤΟΥΣ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Ἐργοστάσιον ἐν Περοδευπέ-Παζάρ

ΤΙΜΑΙ ΛΙΑΝ ΣΥΓΚΑΤΑΒΑΤΙΚΑΙ

BAZAR TURC ANDREA HOBRADOVICH

Galata, Rue Yorgandjilar, N° 61

CONSTANTINOPLE

GRAND ASSORTIMENT DE POELES

en faience, fer fondu et émaillé

CUISINIÈRES, POMPES, ROBINETTERIES

ARTICLES DE MÉNAGE

Atelier à Perchembé Bazar

PRIX TRÈS-MODÉRÉS

ΖΥΘΟΠΩΛΕΙΟΝ Η ΑΝΑΤΟΛΗ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΒΑΛΑΒΑΝΗ

Ἐν Κων/πόλει, Πέραν, Δίοδος Ἀνατολῆς, ἀριθ. 9

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΕΚΤΑΚΤΩΣ ΦΙΛΟΚΑΛΩΝ

ΖΥΘΟΣ ΔΡΕΧΕΡ, ΣΤΑΪΝΒΡΟΥΧ ΚΑΙ ΣΠΑΤΕΝΒΡΑΟΥ

ΜΕΓΑΛΗ ΣΥΛΛΟΓΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΠΟΤΩΝ

ΠΡΩΤΙΣΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΟΣ

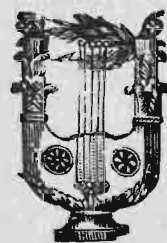
ΕΥΡΩΠΑΪΚΑΙ ΚΑΙ ΕΠΙΧΩΡΙΟΙ ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ — ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

ΑΝΟΙΚΤΟΝ ΚΑΘ' ΑΠΑΣΑΝ ΤΗΝ ΝΥΚΤΑ

BRASSERIE L'ORIENT NICOLAS BALABANI

Constantinople, Péra, Passage Anatolie, N° 9

BIÈRES, VINS, LIQUEURS, JOURNAUX EUROPÉENS

Σήμα
καταστημάτων

ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΑ ΑΔΕΛΦΩΝ ΘΕΟΧΑΡΗ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

Γαλατῆ, ὁδὸς Μαχμουδιέ, ἀρ. 1-4, Κιονρεκτοΐδικα, ἀρ. 22

ΓΡΑΦΙΚΑ ΕΙΔΗ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΚΑΙ ΓΡΑΦΕΙΩΝ
ΦΙΛΟΚΑΛΟΣ ΕΚΤΥΠΩΣΙΣ ΕΠΙΣΚΕΠΤΗΡΙΩΝ
ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ ΕΝΤΥΠΩΝ

ΑΡΤΟΠΟΙΕΙΟΝ "Η ΔΗΜΗΤΡΑ,, ΕΥΚΛΕΙΔΟΥ ΧΡΥΣΟΥ

ΕΝ ΤΩ ΠΕΡΑΝ ΚΩΝ/ΠΟΛΕΩΣ

Ὁδῶ Ἀσμάλῃ Μετζίτ, Ἄρ. 4.

ΑΡΤΟΙ ΣΥΝΗΘΕΙΣ ΧΟΝΔΡΙΚΩΣ ΚΑΙ ΛΙΑΝΙΚΩΣ

ΛΕΥΚΟΙ ΠΡΩΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΟΣ

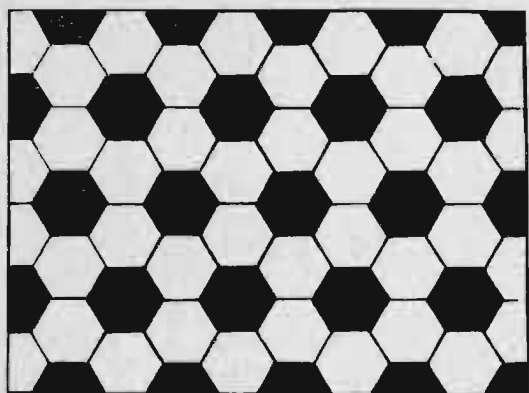
* ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΙ ΑΡΤΟΙ ÷ ΦΡΑΝΤΖΟΛΕΣ ÷ ΦΟΡΜΕΣ ÷ ΚΙΧΛΙΑ ÷ ΣΑΝΔΟΥΓΙΤΣ *
⇒ ΥΛΙΚΟΝ ΕΞΑΙΡΕΤΟΝ - ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΕΠΙΜΕΜΕΛΗΜΕΝΗ ←

BOULANGERIE "CÉRÈS,, EUCLIDÈS CHRYSSOU

PÉRA - CONSTANTINOPLE

Rue Asmali Médjid N° 4.

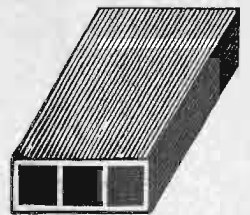
ΜΕΓΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΟΙΚΟΔΟΜΗΣΙΜΟΥ ΥΛΙΚΟΥ B. ΔΕΪΡΜΕΝΤΖΙΑΝ ΚΑΙ ΥΪΟΙ

Ἰδρυθὲν τῷ 1865 ἐν Κωνσταντινουπόλει.

ΕΝ Τῆ ΠΟΛΕΙ, Ἀγιάσμα Καποῦ Ἄρ. 510.

ΕΝ ΓΑΛΑΤΑ, Κιουρτζὴ Καποῦ Ἄρ. 10.

Ἰταλικά μάρμαρα, κεραμίδια τῆς Μασσαλίας διαφόρων σχημάτων καὶ ποιότητων, ὑδραυλικὴ ἄσβεστος Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας, πέτραι τῆς Μελίτης καὶ τῆς Μασσαλίας, μωσαϊκά, πλίνθοι, πλάκες ἐρυνθοῖ καὶ ἐν γένει πᾶν οἰκοδομήσιμον ὑλικόν.

GRANDE MAISON de MATÉRIAUX de CONSTRUCTION B. DEÏRMENDZIAN ET FILS

Fondée à Constantinople en 1865.

DÉPÔTS: { STAMBOUL, Ayasma Capou, N° 510.
GALATA, Kurtzi Capou, N° 10.

ΙΣΑΑΚ ΝΟΜΙΔΟΥ ΕΜΠΟΡΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΕΥΛΕΙΑΣ

ΟΙΚΟΔΟΜΗΣΙΜΟΥ ΚΑΙ ΝΑΥΠΗΓΗΣΙΜΟΥ

ΓΑΛΑΤΑ

ΚΑΛΑΦΑΤ-ΓΕΡΙ ΑΡ. 74.

ISAAC NOMIDÈS MAISON DE COMMERCE DE BOIS

DE CONSTRUCTION

GALATA, Calafat-Yéri, N° 74.

Τὰ ὑπὸ τὸ ὄνομα DUC BON, πεφημισμένα σιγαροχάρτα τῶν κ. κ. ΔΡΑΓΩΝΗ καὶ ΜΠΗΛΙΚΑ κατέλαβον οὐχὶ μόνον τοπικὴν, ἀλλ' εὐρωπαϊκὴν σχεδὸν φήμην. Ἡ ὑπὸ τῶν καλῶν καπνιστῶν μεγάλη κατανάλωσις ἐν Τουρκίᾳ, Βουλγαρίᾳ καὶ Αἰγύπτῳ εἶναι ἀκοῦσα ἀπόδειξις περὶ τοῦ ἐξαιρετοῦ τῆς ποιότητός των. Ὡς ἐκ τῆς μεγάλης καὶ πραγματικῆς φήμης τῶν ἐν λόγῳ σιγαροχάρτων, παραποιοῦνται τινες ἀπεμιμήθησαν τὰ σήματα καὶ τὰ χρώματά των. Ὅθεν ἐφιστᾶται ἡ προσοχὴ τοῦ δημοσίου ἵνα προφυλάσσηται καὶ μὴ ἀγοράζη παραπεποιημένα ἀντὶ τῶν γνησίων σιγαροχάρτων ΔΡΑΓΩΝΗ ΚΑΙ ΜΠΗΛΙΚΑ.

Κεντρικὴ ἀποθήκη: ΓΑΛΑΤΑ, Σανδουκτζιλάρ, ἄρ. 102.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΠΟΥΤΑΡΗΣ ΚΑΙ Σ^Α

ΕΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ.

Ρογκότη Χάν, παρά τὸ Αὐστριακὸν Ταχυδρομεῖον

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΩ 1857, ΕΙΔΙΚΟΝ ΤΩΝ ΟΙΝΩΝ ΤΗΣ ΝΑΟΥΣΗΣ

Κατανάλωσις φιαλῶν ἑτησίως: 1,000,000. — Βαρέλια ὑπὲρ τὰ 3,000.

ΟΙΝΟΙ ΝΑΟΥΣΗΣ

ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΕΚΛΕΚΤΩΝ ΠΟΙΟΤΗΤΩΝ ΜΕΧΡΙΣ 25 ΕΤΩΝ

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ ΡΑΚΗΣ ΓΝΗΣΙΑΣ ΚΑΘΑΡΩΣ ΕΚ ΣΤΑΦΥΛΗΣ
ΕΝ ΝΑΟΥΣΗ:

Ἀντιπρόσωπος τοῦ Καταστήματος ἐν Αὐστρίᾳ (Κέμνιτς): ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΙΤΗΣΕΙΣ ΑΠ' ΕΥΘΕΙΑΣ ΕΙΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΝ

ΠΩΛΗΣΙΣ ΧΟΝΔΡΙΚΩΣ

ΤΙΜΑΙ ΚΑΙ ΕΥΚΟΛΙΑΙ ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΑΙ

JEAN BOUTARIS & Cie

SALONIQUE

Rongoti Han, près de la Poste Autrichienne

MAISON FONDÉE EN 1857

SPÉCIALITÉ DE VINS DE NIAOUSSA

FABRIQUE D'EAU-DE-VIE à NIAOUSSA

1,000,000 de bouteilles par an. — 3,000 barils.

Représentant en Autriche (Chemnitz): Constantin Anagnostopoulos

POUR TOUTE DEMANDE S'ADRESSER A SALONIQUE

ΠΑΥΣΩΔΥΝΟΝ ΜΥΡΙΔΟΥ

PAUSODYNE MYRIDÈS

Ἐγκριθέν ὑπὸ τοῦ ἀνωτάτου Ὑγιεινομικοῦ καὶ τοῦ Πολιτικοῦ Ἱατρικοῦ Συμβουλίου τῆς Ὀθωμανικῆς
Αὐτοκρατορικῆς Κυβερνήσεως.

Τὸ ΠΑΥΣΩΔΥΝΟΝ ΜΥΡΙΔΟΥ εἶναι τὸ ὑπέρτατον τῶν μέχρι τοῦδε ἐφευρεθέντων ἱματικῶν φαρμάκων κατὰ τῶν
ὀξέων τε καὶ χρονίων ρευματισμῶν, τῶν μεσοπλευρίων νευραλγιῶν, τῶν ὀξειῶν καὶ χρονίων ὀσφυαλγιῶν, τῶν νωσόντων
πόνων τῶν ἀταξικῶν, τῆς ἰσχυραδικῆς νευραλγίας, τῆς ποδάγρας καὶ ἐν γένει κατὰ πάσης νευραλγίας καὶ τῆς μᾶλλον δυσίατου.

Τὸ Πausodyne Μυρίδου εὐρίσκεται ἐν ἅπασιν τοῖς κεντρικοῖς φαρμακείοις τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῶν ἐπαρχιῶν.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΑΠΟΘΗΚΗ Φαρμακείον Α. Μυρίδου, Ἐν Κων/πόλει, Οὐζούν-τσαρσῆ, ἀριθ. 307 καὶ 309.

PAUSODYNE MYRIDÈS

Préparation pharmaceutique par M. ANDRÉ MYRIDÈS, pharmacien diplômé

Approuvée par le Conseil Supérieur de l'Hygiène Publique de l'Empire Ottoman.

Le Pausodyne est indiqué contre les névralgies intercostales le lumbago. les douleurs fulgurantes des ataxiques, la sciatique, la goutte, les diverses formes de rhumatisme aigu ou chronique, et d'une façon générale contre toute sorte de névralgies si rebelles qu'elles soient.

DÉPOT CENTRAL: Pharmacie André Myridès, Constantinople, Ouzoun-Tcharchi, N° 307 et 309.

ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑ Κ. ΚΥΡΙΑΚΙΔΟΥ

ΤΟ ΠΡΟΣΕΧΕΣ ΕΡΓΟΝ

ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΗ

ΣΙΣΜΑΝΟΓΛΙΟ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΚΔΟΣΗΝ

ΑΓΟΡΑ ΤΗΣ ΑΒΑΝΗΣ

ΣΙΓΑΡΑ - ΚΑΠΝΑ - ΣΙΓΑΡΕΤΤΑ

Π. Κ. ΤΑΜΒΑΚΗ

ΕΝ ΣΜΥΡΝΗΙ

106 — Ὀδῶ Ἀγίας Φωτεινῆς — 106

BAZAR DE LA HAVANE

CIGARES-TABACS-CIGARETTES

P. C. ΤΑΜΒΑΚΙΣ

SMYRNE

106 — Rue Sainte Photinie — 106

ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΩΝ

Ι. Θ. ΒΡΑΧΝΟΥ, Β. Ν. ΜΑΥΡΟΓΙΑΝΝΗ ΚΑΙ Σ^{ας}

ΕΝ ΣΜΥΡΝΗΙ

19 — Μαδάμας Χάν — 19

Ἐγγράφει συνδρομητὰς μετὰ μηνιαίων ἢ ἐβδομαδιαίων πληρωμῶν δι' ὅλας τὰς ἐφημερίδας καὶ τὰ περιοδικά, τὰς ἐκδιδομένας ἐν Τουρκίᾳ καὶ τὰς τοῦ ἐξωτερικοῦ, τὰς κυκλοφορούσας ἐλευθέρως ἐν τῇ Ὀθωμανικῇ Αὐτοκρατορίᾳ. Ἐγγράφει συνδρομητὰς εἰς τὰ μυθιστορήματα τὰ πωλούμενα ἐν τῷ συνόλῳ αὐτῶν ἢ τὰ ἐκδιδόμενα κατὰ φυλλάδια. Προμηθεύει παντὸς εἴδους βιβλία. Πωλεῖ καὶ προεξοφλεῖ γραμμὰτια σμυρναϊκῶν λαχείων. Ἀναλαμβάνει τὴν εἰσπραξίν ἐμπορικῶν λογαριασμῶν καὶ διὰ καταλλήλου προσωπικοῦ διανέμει ἀγγελίας, ἐγκυκλίους, προγράμματα κτλ.

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ
ΑΔΕΛΦΩΝ ΓΕΡΑΡΔΩΝ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, ΠΕΡΑΝ, ΚΙΟΥΤΣΟΥΚ ΧΕΝΔΕΚ, 29, 31

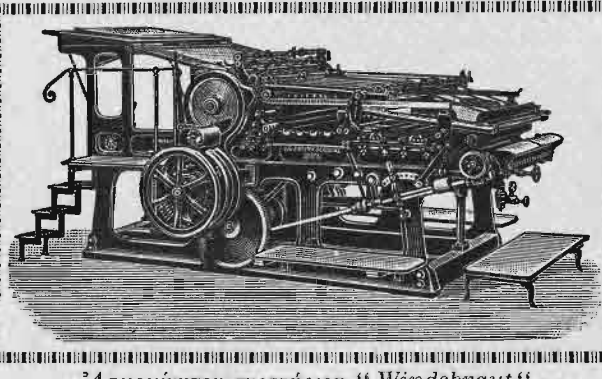

ANCIENNE MAISON
C. A. GÉRARD
 RELIEUR
 fondée en 1848

ÉTABLISSEMENTS GÉRARD FRÈRES

Péra, Rue Kutchuk Hendek, N° 29 et 31, CONSTANTINOPLE

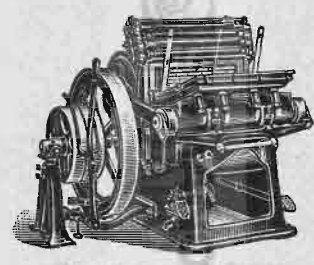
ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ
 ΒΙΒΛΙΟΔΕΤΕΙΟΝ

ΚΑΤΑΣΤΙΧΟΠΟΙΕΙΟΝ
 ΓΡΑΜΜΟΓΡΑΦΕΙΟΝ

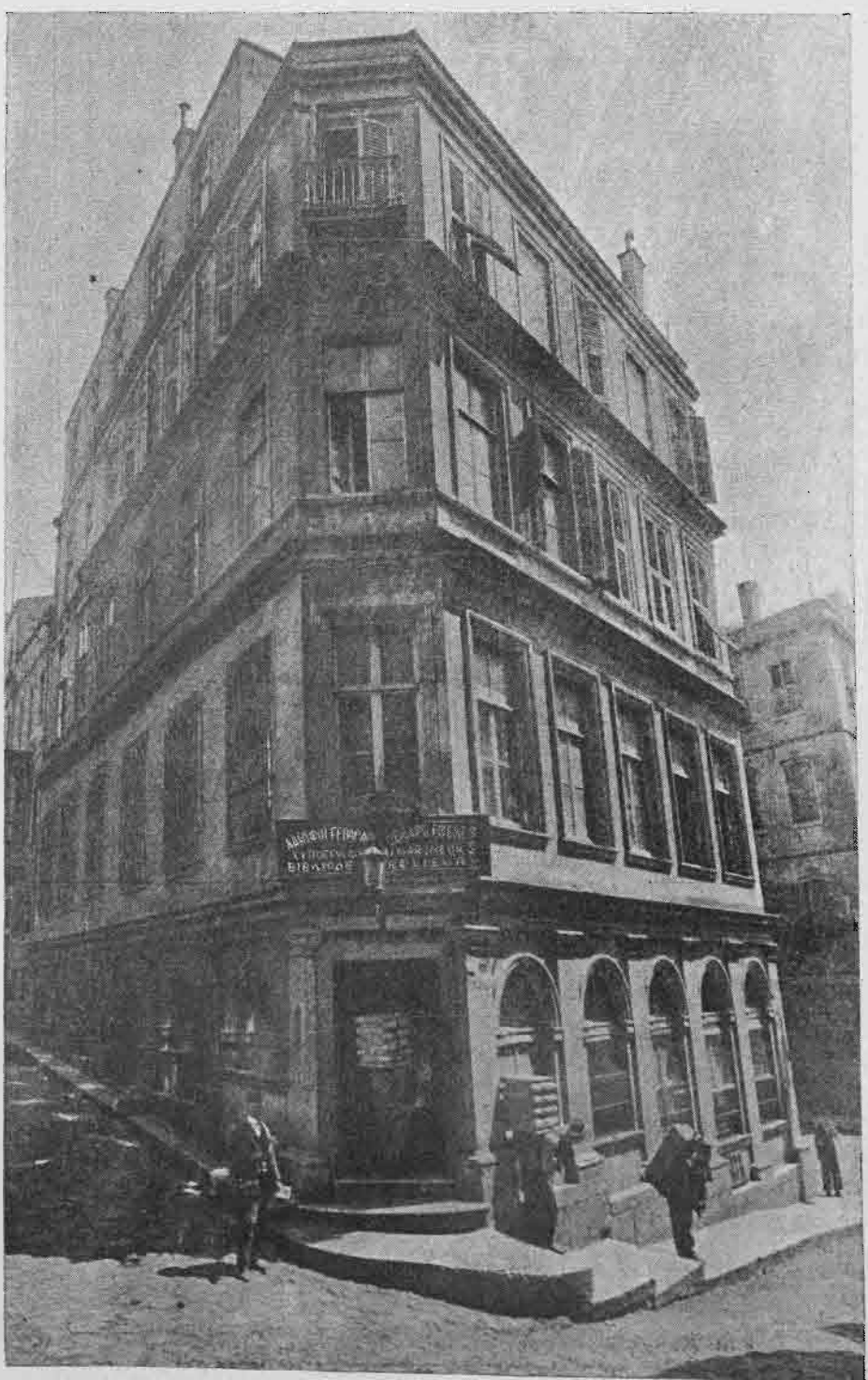
“Ατμοκίνητον πιεστήριον “Windsbraut”

Νικόλαος Γ. Γεράρδος

Νικόλαος Γ. Γεράρδος

Πιεστήριον “Φοίνιξ”

Τὰ Καταστήματα ταῦτα, ἄπερ ἀρχικῶς ἀπετελοῦντο ὑπὸ Βιβλιοδετείου καὶ εἶτα ὑπὸ Γραμμογραφείου, συνεπληρώθησαν τῷ 1899 δι’ ἰδρύσεως πληρεστάτου καὶ τελειοτάτου τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

ἄμιλλωμένον πρὸς τὰ κάλλιστα τῶν εὐρωπαϊκῶν καὶ πεπλουτισμένον δι’ ἀτμοκινήτων πιεστηρίων διασημοτάτων ἐργαστηρίων καὶ διὰ μοναδικῆς συλλογῆς στοιχείων ἑλληνικῶν, γαλλικῶν, τουρκικῶν καὶ σλαβικῶν μετὰ ποικίλων καὶ κομποστάτων κοσμημάτων πρὸς ἐκτίπασιν οἰουδήνως συγγράμματος μετὰ μεγίστης τυπογραφικῆς φιλοκαλίας. Τὸ δὲ

ΒΙΒΛΙΟΔΕΤΕΙΟΝ

ἐπὶ πλέον συμπληρωθὲν διὰ νεωτάτων καὶ τελειοτάτων εὐρωπαϊκῆς προελεύσεως μηχανημάτων κοπτικῆς, στιλβώσεως, λειάνσεως, χρυσώσεως, ποικιλικῆς περιέχει καὶ τέλειον

ΓΡΑΜΜΟΓΡΑΦΕΙΟΝ

ἐν ᾧ διασκευάζεται διαφόρων μεγεθῶν χάρτης προωρισμένος εἰς κατάστιχα καὶ λογιστικά ἐν γένει βιβλία πάντων τῶν σχημάτων καὶ μεγεθῶν, ὡς καὶ σχολικὰ τετράδια.

Εἰδικὸν τμήμα.— Μεγάλῃ ἀποθήκῃ χάρτου πάντων τῶν εἰδῶν καὶ πασῶν τῶν ποιότητων, φακέλων καὶ πάντων τῶν ἀναγομένων εἰς τὴν τυπογραφικὴν καὶ βιβλιοδετικὴν ἐλικῶν.

 SISMANGOLIO
MEGARIO

 SISMANGOLIO

 SISMANGLIO
MILANO

 SISMANOGLIO
IMMOBILIARE